

בן־ציון כרם

הגנה על זקנים

החלת חוקים

מדריך למטפלים

משרד העבודה והרווחה
השירות לזקן

אשל אגודה לתכנון
ופיתוח שירותים
למען הזקן בישראל

ברציון כרם

הגנה על זקנים
החלת חוקים – מדרך למטופלים

בן־ציון כרם

הגנה על זקנים

החלת חוקים – מדריך למטפלים

אשל אגודה לתכנון
ופיתוח שירותים
למען הזקן בישראל

משרד העבודה והרווחה
האגף לשירותים אישיים
וחברתיים - השירות לזקן

אשל נוסדה עליידי ארגון הגוינט וממשלת ישראל ונתמכת על ידו

מהדורה שנייה מתוקנת משס"ב-2002

הוצאה לאור: יונה פלד, אשל
הוצאת המהדורה השנייה: טוביה מנדלסון, אשל
עריכה לשונית: נאורה יזב
עיצוב העטיפה: תחיה ריזנטל

מסח"ב 965-342-655-9 ISBN

©

כל תזכויות שמורות לאשל, תשנ"ו-1995
הוצק עליידי מוסד ביאליק • ירושלים
סודר ונדפס בדפוס דףניו, ירושלים

Printed in Israel

תוכן העניינים

- 9 פתח דבר – יצחק בריק
- 10 מבוא
- 14 הקדמה
- 15 פרק ראשון: הרקע החברתי לחוקים
חוק ההגנה על חוסים (1966); חוק העונשין,
תיקון 26 (1989); החוק למניעת אלימות
במשפחה (1991); חוק הכשרות המשפטית
והאפורופסות, התשכ"ב-1962
- 19 פרק שני: תפקיד פקיד סעד לזקנים
פקידי סעד ושופטי בית המשפט;
הכשרת פקידי סעד לחוק ההגנה על חוסים;
מינוי פקיד סעד; סודיות מקצועית
- 23 פרק שלישי: חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ז-1966
בקשה לקבלת צו כצעד אחרון אך היוני;
שבעת שלבי התהליך של הוצאת צו בית משפט
וביצועו; תרשים 1: תהליך ההתערבות של
פקיד סעד לזקנים עד להפעלת הליך משפטי;
תרשים 2: הפעלת הליך משפטי בידי פקיד סעד לזקנים
לפי חוק ההגנה על חוסים; שלושה סוגי צווים
שהוצאו לפי חוק ההגנה על חוסים;
פניות לבית המשפט לפי חוק ההגנה על חוסים

- 127 **פרק רביעי :** חוק העונשין, תיקון 26, התש"ן-1989
 הפגיעה בחסרי ישע
 חובת הדיווח וההתערבות הטיפולית; התגברות המורעות
 לאלימות נגד זקנים; מאפייני הפגיעות בחסדי ישע בכיתם
 ובמעון לזקנים; מאפייני בן המשפחה הפוגע; סירוב הורים
 להגיש תלונה נגד ילדיהם; המלצות ועדה בין משרדית - 2000;
 עשר תלונות של פקיד סעד שהוגשו למשטרה לפי תיקון 26
 לחוק העונשין
- 173 **פרק חמישי :** חוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות,
 התשכ"ב-1962
 סמכותו של פקיד הסער; תפקיד פקיד הסער בהחלטה
 אם למנות אפטרופוס לזקן; תפקיד פקיד הסער
 בהחלטה מי ימונה לאפטרופוס; אפטרופסות לחוסה
 במעון; הכשרת פקידי סעד לחוק הכשרות המשפטית
 והאפטרופסות;
 פניות לבית המשפט לפי חוק הכשרות המשפטית
 והאפטרופסות
- 237 **פרק שישי :** החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991
 הגשת בקשה לצו הגנה; צו שניתן במעמד צד אחד;
 תלונות שהוגשו למשטרה לפי החוק למניעת
 אלימות במשפחה
- 249 **פרק שביעי :** לקראת העתיד
 שיווק הנשוא בקרב עמיתים ובקהילה; התפתחויות
 בארצות אחרות ושיטות פרסום; משימות לעתיד
- 255 **נספחים :**
- 1 חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966
 - 2 תקנות בית המשפט (סדרי דין לדיון בבקשות
 לפי חוק ההגנה על חוסים), התש"ן-1990
 - 3 תעודת רופא/ה
 - 4 חוק העונשין (תיקון מס' 26), התש"ן-1989

- 5 נוהל דרכי ההודעה של פקיד הסעד
למשטרה, מהות ההודעה ואופיה
- 6 דיווח על פי חוק העונשין סעיף 368 ד(1)
(קטינים וחסרי ישע)
- 7 דיני העונשין – סעיף 337
- 8 משטרת ישראל – אישור בדבר הגשת תלונה
- 9 משטרת ישראל – הודעה על החלטה שלא
להוסיף לחקור או שלא להעמיד לדין
- 10 חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות,
התשכ"ב-1962 – בקשה למינוי אפוטרופוס כללי;
בקשה למינוי אפוטרופוס על גוף לצורך
התערבות רפואית; תצהיר עובד סוציאלי;
תצהיר לקרוב משפחה; צו מינוי אפוטרופסות;
כתב הסכמה; כתב ערובה כדבר הנהלת נכסי חוזה
- 11 חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991
- 12 החוק הנ"ל – בקשה לצו הגנה
- 13 הוראות והודעות תע"ם – הוראה מס' 4.6:
כוננות של פקדי סעד לפי חוק ההגנה על
החוסים במחלקות לשירותים חברתיים (זקנים)

292

רשימת מקורות מומלצים

297

Abstract

הספר מוקדש לילדיי גידי וזולי
ולזכרם של בני איתן ואחייניתי ליסה

פתח דבר

בעשורים האחרונים אנו רואים יותר ויותר גברים ונשים שעברו את גיל הפרישה הקבוע עדיין בחוק, אנו פוגשים גברים ונשים שהגיעו לגבורות ואף לגילים מתקדמים יותר, כשהם שומרים על חיוניותם, עצמאותם ואיכות חייהם. אך לצערנו, הגידול במספר הזקנים והעלייה בתוחלת החיים מגדילים גם את מספר הזקנים שמצבם הכללי, הנפשי והגופני, אינו תקין. בנוסף לצרכים מיוחדים, רבים מקרב הציבור הזה איבדו את כושרם לקבל החלטות בענייניהם. כבר במחצית שנות השמונים החלו להתגבש החוקים להגנה על זקנים חסרי ישע. עובדים סוציאליים הוכשרו במיוחד למשימות אלה. יתר על כן: משנת 1991 מיישמים פקידי הסעד לזקנים את התיקון לחוק העונשין משנת 1989, שהגדיר את "חובת הדיווח" ומיקד את תשומת הלב בפגיעה בקטינים ובחסרי ישע. במרוצת השנים התרחבה החקיקה ורבו השירותים וכיום יש לזקנים כתובת ברורה במרבית המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות ובמועצות מקומיות ברחבי הארץ.

בשנת 1995 הוציאה אשל, בשיתוף משרד העבודה והרווחה, את המהדורה הראשונה של הספר "הגנה על זקנים - החלת חוקים, מדריך למטפלים". זהו ספר חשוב מאין כמותו לכל מי שעוסק, בדרך כזאת או אחרת, בפיתוח כלים לעבודה עם זקנים חסרי ישע בהתאם לחוקים הקיימים.

בעקבות השנויים שחלו מאז, כמו גם הביקוש הרב לספר זה שאול במהדורתו הראשונה, אשל שמחה להגיש בזאת מהדורה שנייה, מעודכנת ומותאמת להתפתחויות ולצרכים של תחילת העשור הראשון של המאה ה-21. מר בן ציון כרם, סגן מנהל השירות לזקן ופקיד הסעד הראשי, שהוא גם מידידיה המובהקים של אשל, הוסיף מבוא חדש, אקטואלי ועדכני. אנו מקווים כי הספר ישרת היטב את קוראיו וכך ייטיב גם אוכלוסיית הזקנים חסרי הישע הזקוקה כל כך לאנשי מקצוע מיומנים, מעודכנים ומסורים לשליחותם.

ד"ר יצהק בריק
מנכ"ל אשל

מבוא

בשנות ה־70 של המאה העשרים החל התכנון הלאומי למען רווחתם של הזקנים בישראל, ומתחילת שנות ה־80 אנו עדים לפיתוח מואץ של שירותים ושל מסגרות טיפוליות לאוכלוסייה זו. הצורך בתכנון ובביצוע תכניות הלך והמפתח במשך שנות ה־80, בהשפעת הגידול באוכלוסייה זו ועם התגברות התודעה בציבור שיש להכין תשתית להתמודדות עם אתגר חברתי גדול זה. אפשר להצביע על 11 תחומים שבהם חלה תפנית משמעותית בכלים

ובאמצעים שהועמדו לטיפול בזקנים בישראל ב־20 השנים האחרונות:

1. הקמת רשת של 150 מרכזי יום לזקנים תשושים ברחבי הארץ, המאפשרת ל־12,000 זקנים להישאר בביתם בקהילה ולקבל טיפול והשגחה בשעות חיום. שירות זה אף מאפשר למשפחה להמשיך לטפל בהורה ולדחות סידור מוסדי.
2. הקמת מערכת ענפה של מעונות, גדולים וקטנים, במגזר הציבורי והפרטי.
3. פיתוח מסגרות מגורים לזקנים עצמאיים (דיור מוגן) במגזר הפרטי והציבורי.
4. פריסה כללארצית של מועדונים לזקנים עצמאיים ועירנות לניצול חיובי של שעות הפנאי.
5. הקמת שכונות תומכות בערים, במועצות אזוריות ובקיבוצים.
6. חקיקת חוק ביטוח סיעוד והפעלתו מ־1/4/88. כיום זכאים לשירותים סיעודיים על פי חוק יותר מ־100,000 איש.
7. עירנות גוברת לזקנים דימנטיים ולטיפול בתשושי נפש בביתם בקהילה.
8. התייחסות לצרכים של דור הביניים ושל המשפחות המטפלות בהורים מזדקנים.
9. פיתוח תשתית רחבה של הכשרת כוח־אדם מקצועי ופרה־מקצועי לטיפול בזקן בביתו ובמוסדות.
10. עריכת מחקרים כבסיס למתן טיפול באיכות גבוהה ולתכנון שירותים לזקנים.

11. חקיקה חדשה, קביעת תקנות חדשות לחוקים קיימים והפעלת חוקים בידי עובד סוציאלי להגנה על זקנים.

ספר זה מתמקד בתחום האחד עשר - בפיתוח כלים ושיטות עבודה חדשים לטיפול בזקנים חסרי ישע בעזרת החוק וביישום החוקים בידי פקידי סעד. לפיתוח תחום זה נודעת חשיבות מרובה, משום שעם הגידול במספר הזקנים בישראל שהם קורבנות של התעללות גדל גם שיעורם של הזקנים שמצבם הגופני והנפשי פוגע ביכולתם לקבל החלטות בענייניהם ואשר עלולים להיפגע בשל כך באופן חמור.

בשנת 1985 התקיים דיון במשרד העבודה והרווחה על מצבם של זקנים הזקוקים לטיפול ואשר לא ניתן למצוא פתרון לבעיותיהם בשיטות של העבודה הסוציאלית המקובלת. סוכם לבחון אפשרות להיערך, בדומה לשירותים אחרים, באמצעות החלת חוקים להגנה על זקנים חסרי ישע. הוצע ליישם את חוק ההגנה על חוסים ולמנות פקידי סעד מקרב העובדים הסוציאליים לזקנים במחלקה לשירותים חברתיים. הוחלט שסגן מנהל השירות לזקן יתמנה לתפקיד פקיד סעד ראשי לחוק, והוטל עליו להפעיל את המערכת החדשה.

בתחילת 1986 הוכשרה קבוצה ראשונה של 25 עובדים סוציאליים מקרב מנהלי מדורים לזקנים בערים הגדולות ומפקחים של השירות לזקן במשרד העבודה והרווחה. מאז מופעלת תכנית להכשרת פקידי סעד, ומדי שנה מצטרפים אליה כ-25 עובדים סוציאליים ברשויות המקומיות. המינוי לתפקיד מוענק בידי שר העבודה והרווחה.

תיקון 26 לחוק העונשין מ-1989 הגדיר את המושג "חובת דיווח" והעלה על סדר היום הציבורי את נושא הפגיעה בקטינים ובחסרי ישע. מיוני 1991 מיישמים פקידי הסעד לזקנים את התיקון בחוק גם בתחום הזיקנה.

החוק למניעת אלימות במשפחה, מ-1991, פתח אפשרות נוספת להתערבות טיפולית ולהגנה על זקנים שהם קורבנות של אלימות.

בשנת 1991 התחילה היערכות חדשה בתחום האפוטרופסות לזקנים. סוכם עם פקידת הסעד הראשית לחוק הסעד, סדרי הדין, שהשירות לזקן יערוך השתלמות מיוחדת בתחום האפוטרופסות לפקידי סעד לחוק ההגנה על חוסים. בוגרי ההשתלמות מתמנים לפקידי סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות ופעילים בתחום זה.

מאז הדיונים הראשונים המוזכרים לעיל חלה תאוצה בחקיקה לפתרון בעיות של זקנים חסרי ישע, והנושא מתפתח ומכה שורשים. התהליך נלמד ומלווה מבחינה מקצועית, ועל סמך הניסיון המצטבר בחו"ל ובארץ נקבעות

מסגרות פעולה, וכן כלים מקצועיים ושיטות התערבות. פקידי סעד לטיפול בזקנים נמצאים כיום במרבית המחלקות לשירותים חברתיים ברחבי הארץ, ופעילותם היא חלק בלתי נפרד מהעבודה השוטפת למען הזקן. תחום פעילות זה תרם צורת השיבה וכלי התערבות חדשים, הכוללים הפעלת חוק, כפיית טיפול ועבודה מקצועית המעוגנת בחקיקה.

ארבעה חוקים מסייעים לפקידי סעד לזקנים בפעילותם:

1. חוק ההגנה על חוסים (התשכ"ז-1966) ותקנות בתי המשפט; סדרי דין לדין בבקשות לפי חוק ההגנה על חוסים (התש"ן-1990).
 2. חוק העונשין, תיקון 26 (התש"ן-1989); הפגיעה בחסרי ישע.
 3. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תשכ"ב-1962).
 4. החוק למניעת אלימות במשפחה (התשנ"א-1991).
- (חוק רביעי זה רלבנטי להגנה על זקנים חסרי ישע, אך איננו מופעל במישרין בידי פקידי סעד לזקנים).

הספר בא לשרת שלוש מטרות:

1. לסכם את הפעילות מ-1986 עד היום ולהצביע על התפתחותה – מהפעלת חוק אחד בלבד ליישום ארבעה חוקים.
2. להגדיר את תפקידו ואת אחריותו של פקיד הסעד ולהציג אפשרויות של התערבות בעזרת החוק במצבים מורכבים.
3. לתת בלי הדרכה ולימוד למורים ולמשתלמים בקורסים לפקידי סעד.

ספר ייחודי זה מיועד לעובדים סוציאליים, לשופטים, לאנשי משטרה, לצוותים הרפואיים והסיעודיים ולאנשי המקצוע בתחום הגרונטולוגיה, וישמש ללימוד בסיסי בקורסים להכשרת פקידי סעד לזקנים.

הספר איננו עוסק בפרשנות משפטית, ואינו כתוב בידי משפטן. נידונים בו היבטים חברתיים וטיפוליים של חוקים והדרכים שבאמצעותן אפשר להגן על זקנים ולסייע להם. בספר מוצגת עבודת פקידי הסעד הנשענת על החוקים השונים, והיא מלווה בתסקירים שהוגשו לבית המשפט במשך השנים. שילוב זה של עקרונות העבודה ודוגמאות מעשיות נועד להבהיר את מהות העבודה של פקידי הסעד לזקנים.

עיון בתסקירים הרבים בספר משקף את המגוון הרב של פניות פקידי הסעד לבית המשפט בקשר לחוקים השונים, וכן את המצבים הקשים הפוקדים

את האוכלוסיה המבוגרת ואת מצוקתם האישית והמשפחתית. ההתערבות המקצועית המוצגת בדוחות מלמדת על התפקיד החשוב של שירותי הרווחה ושל המערכת המשפטית בבואם להקל על מצוקתם של אנשים זקנים ותלשים. אני מקווה שהספר אכן ישרת את ציבור המטפלים ואת כל המתעניינים בתחום.

תודות

לפקידי הסעד ברחבי הארץ, שבזכות מעורבותם ומחויבותם הקמנו יחד תחום חדש זה של פקידי סעד לזקנים. לפקידי הסעד הרבים שהעבירו אלי תסקירים, דוחות וסיכומים ואפשרו בכך להציג בספר מגוון של מצבים ובעיות. עיינתי בכל התסקירים בכובד ראש, אבל מובן שנבצר ממני לכלול בספר את כולם - תודתי שלוחה לכל הכותבים בעבר ולכל פקידי הסעד שימסרו לידי גם בעתיד תסקירים משלהם לעיון וללימוד. כל התסקירים בספר מופיעים בשם נותבם. לעריד רות סלפטר, סגנית בכירה ליועץ המשפטי בעיריית תל-אביב, על קריאת הטייטה הראשונה ועל תרומתה לפיתוח תחום פקידי סעד בתל-אביב. תודה לברכה בן-צבי על העיון המעמיק במדריך ועל הערותיה החשובות, במיוחד באשר להתלת חוקים בעבודה סוציאלית. תודות לעריד נילי מימון, סגנית בכירה ליועץ המשפטי במשרד העבודה והרווחה, על קריאת הטייטה האחרונה ועל תרומתה המקצועית למדריך זה. לנאורה ירב תודה על עבודת העריכה המעולה. תודה גם לצורית על העידוד, התמיכה והליווי לאורך כל הדרך.

בן-ציון כרם

סגן מנהל השירות לזקן

פקיד סעד ראשי, חוק ההגנה על חוסים

הקדמה

הדוגמאות שבסוף כל פרק נבחרו כדי להציג תמונה מאוזנת של הבעיות הזוכות לטיפולם של העובדים הסוציאליים לזקנים ושל פקידי הסעד. במרבית הדוגמאות מופיעים רק פרטי הבקשה לבית המשפט, התסקיר והחלטת השופט, אף כי במקור כוללת כל פנייה דוח סוציאלי, הוות דעת פסיכיאטרית, רפואית וכדומה. הבקשות לבית המשפט והחלטות למשטרה הובאו במסדרן בהתאם לניסוחם בטפסים המקובלים (ראה דוגמה של הטפסים בנספחים), לכן מופיעים לעתים סעיפים ריקים וכד'. כדי לשמור על סודיות הוחלפו שמות כל הזקנים ומשפחותיהם, מספרי תעודות הזהות והכתובות. כן הוחלפו שמות כל הרופאים ובתי חולים המצוטטים בתסקירים. שמות פקידי הסעד ושמות השופטים לא הוחלפו.

בגלל אופיה של השפה העברית כתוב הספר בלשון זכר (זקן, פקיד סעד, עובד סוציאלי, בנים וכדומה) אולם הכוונה היא תמיד גם לנשים – אלא אם צוין במפורש אחרת.

פרק ראשון

הרקע החברתי לחוקים

חקיקה משקפת מדיניות שהתגבשה ברשות המתוקנת. היא מרשפעת מהתרחשויות ומשינויים רבים ומגוונים בתחום החברתי, כמו הגירה המונית, מלחמות ואבטלה. להשלמת חקיקה חדשה נדרש בדרך כלל זמן רב – לעתים היא מגיעה לסיומה הרבה אחרי שהתעורר הצורך בה, ולא פעם אף משתנים המציאות והמאפיינים כמשך תקופה ממושכת זו. עם זאת, קיימים מצבים שהתנאים החברתיים משתנים, ואילו החוקים נשארים בעינם גם לאחר שאינם מתאימים עוד למציאות.

להלן ארבעה חוקים הנוגעים לתחום הטיפול בזקנים חסרי ישע. חוקים אלה הם תוצאה של התפתחויות חברתיות שהביאו להכרה בצורך בחקיקה.

א. חוק ההגנה על חוסים (1966)

פרק ב' של חוק ההגנה על חוסים, שנחקק ב-1966, מלמד על המצב החברתי שהיה קיים בסוף שנות ה-50 ובתחילת שנות ה-60. באותן שנים קרה שבני משפחה שכבר עליהם עול הטיפול בקרובם הזקן היו מביאים אותו לכיכר העירייה או למחלקה לשירותים חברתיים (לשכת הסעד דאו) ומשאירים אותו לחסדי הממסד, או שהיו עוזבים אותו במרכז העיר לקבץ נדבות. סעיף ב, שנחקק בעקבות מצב חברתי זה, נועד להרתיע משפחות מניצול זקנים לצורכיהם ולקטוע נגע זה מהגוף הישראלי.

פרק ב' בחוק, הגנה מפני ניצול, סעיף 2: "אחראי להוטה הערשה אחד הדברים המנויים להלן בנסיבות העלולות לפגוע בשלומו הגופני או הנפשי של החוסה דינו מאסר תודש אחד או קנס חמש מאות לירות:

1. גרום או מניח שהחוסה ימצא, עמו או בלעדיו, ברשות הרכים או

במקום הפתוח לציבור, באופן שיש בו כדי להסב תשומת לב הציבור לעניין שהאחראי מעוניין בו, ובכלל זה קבלת גרבות.
 2. גורם או מניה שהחוסה יימצא, עמו או בלעדיו, בכל מקום שהוא, באופן שיש בו כדי להפעיל לחץ על אדם או מוסד לעשות מעשה או לתדול ממעשה, ובכלל זה לחץ לקבל ממנו חוסה לטיפול.
 הפעלת החוק בצורה אינטנסיבית בידי פקידי סעד לזקנים החלה רק באמצע שנות ה־80, ומאז כמעט שלא הופעל פרק ב', כי התופעה החברתית שגרמה לחקיקה הלכה ונעלמה.
 מאז מושקעים כל המאמצים לאכיפת פרק ג' בחוק: "הגנה על שלומו של חוסה", לנוכח השינויים הדמוגרפיים שחלו במדינה והגידול באוכלוסיה המבוגרת הזקוקה מאוד לשימוש בחוק בתהליך הטיפול.

פרק ג' בחוק, הגנה על שלומו של חוסה, סעיף 4: "היה פקיד סעד סבור כי שלומו הגופני או הנפשי של חוסה בגיר נפגע, או עלול להיפגע, פגיעה חמורה מהערך טיפול ראוי, וכי למניעת הסכנה יש צורך בהוראות בית המשפט משום שאין החוסה או האחראי עליו מסכימים לטיפול הררוש, רשאי הוא לפנות לבית המשפט בבקשה ליתן הוראות לענין זה".
 הפניות של פקיד סעד לבית המשפט הן כמעט כולן לקבלת סיוע להתערבות טיפולית, רפואית וסיעודית, ככתוב בסעיף 4, ואין כמעט פניות למניעת לחץ על גופים ציבוריים, כפי שהיה נחוץ בשנות ה־60.

ב. חוק העונשין, תיקון 26 (1989)

תיקון 26 לחוק העונשין, מ־1989, מלמד על הצורך שהיה קיים בתיקון החוק בעקבות חוסר הבהירות לגבי חובת הדיווח. תיקון זה בחוק היה תוצאה ישירה של התגברות האלימות נגד ילדים, נשים וזקנים, שחייבה חקיקה חדשה כדי לענות על הצרכים המשתנים בתברתנו. אחד הגורמים לחקיקה היה המקרה הטרגי בטבריה לפני שנים אחדות, של התעללות בילדה ער כדי גרימת מותה. בחקירה התברר שבני משפחה, שכנים ואנשי מקצוע ידעו על המתרחש ולא דיווחו על ההתעללות. בתיקון החוק הוגדר בצורה ברורה ותדר־משמעות מי חייב בדיווח ומהם העונשים על אי־דיווח בפוגעים בחסרי ישע.

הרקע החברתי לחוקים

בעשור האחרון, מתחילת שנות ה־90, עלתה באופן משמעותי הערנות לניצול זקנים והפגיעה בהם מבחינה פיזית, נפשית וכלכלית. בשנים האחרונות ערשים לוקן לומדים לעומק איפיוני התופעה ומפתחים דרכי התערבות ושיטות טיפול כדי להתמודד עם הביטויים הקשים המתגלים אצל זקנים רבים. כמו־כן הוקמו יחידות מיוחדות במחלקה לש"ח המתמחות בתחום זה.

ג. החוק למניעת אלימות במשפחה (1991)

חקיקה זו משקפת אף היא את התייחסות בית המחוקקים לתופעה חברתית – האלימות במשפחה – שנחשפה במלוא חומרתה בשנות ה־80. החוק החדש נבע מהרצון ומהצורך להתערב למען קורבנות האלימות בתוך המשפחה ולמסד פתרונות חדשים. החקיקה מאפשרת הרחקת האדם האלים מהבית במקום הוצאת הקורבן (האשה והילדים). צעד זה יוצר תקופת ביניים, שבה ניתן לתכנן טיפול בעת משבר ללא המשכת האלימות.

ד. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962

רבים הזקנים המתקשים לטפל בענייניהם האישיים והסעודיים ובענייניהם הכספיים. באותם מצבים שוקן אינו מסוגל לדאוג לענייניו יש מקום לשקול מינוי אפוטרופוס שינהל את הטיפול בתחומים אלה. למטרה זאת ניתן למנות יחיד, תאגיד או האפוטרופוס הכללי. מינוי אפוטרופוס מהווה מהלך משמעותי בטיפולו של ער"ס לזקן שנתמנה כפקיד סעד לסדרי דין, ותפקידו מחייב לימוד לעומק מצבו של הזקן ומשפחתו, אפיוני הבעיה, כתיבת תסקיר לבית המשפט והמלצה בעניין מינוי אפוטרופוס.

פרק שני

תפקיד פקיד סעד לזקנים

כמוגדר בחוק שירותי הסעד, תשי"ח-1958, פקיד סעד הוא "מי שכשיר לעבודה סוציאלית ואשר שר הסעד מינה אותו לפקיד סעד לחוק זה". בפועל, פקיד סעד הוא עובד סוציאלי כשיר שעבר השתלמות מיוחדת בתחום החוק ותקנותיו ובכל הנוגע להופעה בבית משפט – הוא מוסמך לערוך חקירה, להגיש תסקירים לבית המשפט, להמליץ על דרכי טיפול על פי צו ולהוציא לפועל החלטת בית המשפט.

העבודה השוטפת של העובד הסוציאלי מאופיינת בכניית קשר עם הפונה וברכישת אמונו. ההתקדמות בטיפול נוצרת בעזרת השיחה הטיפולית והשימוש בשיטות מקצועיות שונות. עובד סוציאלי גם עוסק בתיווך בין הפונה לשירותים קהילתיים ובפיתוח שירותים חדשים שיענו על צרכיו, הכול בתיאום ובשיתוף פעולה אתו. כפקיד סעד נדרש עובד סוציאלי להפעיל חוק ולכפות דרכי טיפול, עליו לחקור, להפעיל סמכות וללמוד להתמודד עם התנגדות לקבל טיפול חיוני. לכן לא די שילמד את הנושא באופן עיוני, עליו להפנים תפיסה שונה זו של מתן עזרה בכפייה ולהרגיש אחריות להתלטה על הפעלת סמכות וכפיית טיפול בניגוד לעמדת חוקן או משפחתו. לעתים מלווה עבודתו של פקיד הסעד במפגש עם אלימות ואיומים, ועליו להיות מוכן ללמוד את התופעה ולהתמודד אתה.

פקידי סעד ושופטי בית המשפט

פקיד הסעד הוא עובד סוציאלי המביא את תרומתו הייחודית של המקצוע בשעת הכרעה בהפעלת חוקים שונים אשר יש להם נגיעה לאנשים במצוקה אישית, נפשית או משפחתית.

לפקיד סעד יש תפקיד חשוב ביותר בבית המשפט. השופט נדרש לקבל

החלטה בכעיה אנושית קשה לגבי אדם שאיננו מוכר לו. האחריות המוטלת עליו רבה, והוא זקוק לסיוע מקצועי ברמה גבוהה. פקיד הסעד הוא איש המקצוע העומד לרשות השופט, ובאפשרותו לספק מידע חשוב ומכריע בבית המשפט ובתהליך המשפטי.

לשופט ולפקיד הסעד יש עניין בגיבוש ההחלטה הטיפולית הטובה ביותר לחוסה. מצב זה יוצר אווירה נוחה לדיון. ואכן, הניסיון של פקידי סעד לזקנים עם המערכת המשפטית ועם שופטי בית המשפט הוא חיובי, והדיון בפני השופט מתנהל בדרך כלל באווירה טובה.

האחריות המוטלת על כתפיו של פקיד סעד במהלך המשפטי רבה ועליו לעמוד בה. תפקידו של פקיד הסעד ופעילותו המשפטית מעלה את קרנו של המקצוע במערכת המשפטית ואת תרומתו הייחודית של העובד סוציאלי בשיקולים של בית המשפט.

באירועים שונים המתוארים בספר מובאות גם החלטות שופטים ונימוקיהם המשפטיים.

הכשרת פקידי סעד לחוקי ההגנה על זקנים

הקורס להכשרת עובדים סוציאליים לפקידי סעד לזקנים הוא בן 120 שעות לימוד, שמהן שני שלישים הם הרצאות ודיון בכיתה, ושליש נעשה בעבודה בקבוצות. תכנית הלימודים כוללת את לימוד חוק ההגנה על חוסים על תקנותיו ואת תיקון 26 לחוק העונשין, החוק למניעת אלימות במשפחה וחוק סדרני דין, הכשרות המקצועית והאפשרופסות. הקורס כולל תרגול כתיבת תסקירים, הנחיות כיצד להופיע בבית המשפט וליבון סוגיות מקצועיות ואתיות. כמרכן נעשה בקורס ניתוח של אירועים שבהם הופעל החוק ושל פעילות שנעשתה במסגרת החוק. נידונות גם ההתלבטויות של העובדים המתעוררות מחמת הצורך להשתמש בסמכות, לכפות טיפול ולעמוד מול איומים או אלימות של פונים נגד פקיד סעד. כן עולות בקורס החרדות של העובדים הסוציאליים בקשר להופעה בבית המשפט ולעמידה בחקירת שופטים או עורכי דין. בסיום הקורס על כל עובד סוציאלי להגיש עבודה מסכמת בכתב. המרצים בקורס הם מומחים למשפט, פקידי סעד ראשיים, מנחי קבוצות ופקידי סעד לזקנים מהמחלקה לשירותים חברתיים, שצברו ניסיון חשוב בשימוש בחוק.

הקורסים הראשונים נערכו במכון להכשרת עובדים סוציאליים במשרד העבודה והרווחה בסניף תליאביב, ומזה חמש עשרה שנה נערכות ההכשרה והשתלמויות במרכז אשל להדרכה והשתלמות כתליהשומר.

תפקיד פקיד סעד לזקנים

מדי שנה מתקיימים ימי עיון לפקידי סעד, לדיון ולליכון סוגיות מרכזיות בהפעלת חוקים.

מינוי פקיד סעד

עם סיום הקורס ממליץ פקיד הסעד הראשי בפני שר העבודה והרווחה למנות את בוגרי הקורס לפקידי סעד. בוגרי הקורס מתמנים כפקידי סעד לשני חוקים, חוק ההגנה על חוסים וחוק לסדר ידיון, ומקבלים שני מינויים ושתי תעודות. לאחר המינוי מפורסמים שמותיהם ברשומות. כל בוגר מקבל עותק של הפירסום ברשומות וכרטיס זיהוי כפקיד סעד, החתום בידי שר העבודה והרווחה. בכרטיס מופיע שמו של פקיד הסעד, מקום עבודתו, מספר תעודת הזהות שלו ותמונה. בצד השני של הכרטיס מופיעה הרשאה, המפרטת את זכות פקיד הסעד לערוך חקירה לשם הכנת תסקיר לבית המשפט:

"פקיד סעד לפי חוק ההגנה על חוסים תשכ"ז-1966 רשאי לצורך מילוי תפקידו להיכנס לכל מקום בו נמצא או עשוי להימצא חוסה - נכה, לקוי בשכלו או זקן שאינו מסוגל לדאוג לצורכי חייו - לחקור כל אדם שהוא סבור שיש לו ידיעות הנוגעות לחוסה ולחייב את הגחוקר לענות לפקיד הסעד תשובות כנות ומלאות, אלא אם מתן התשובה תגולל עליו אשמה פלילית".

סודיות מקצועית

ככתוב בסעיף 13 בחוק, "פקיד סעד שהגיעה אליו ידיעה אגב חקירה ישמרנה בסוד ולא יגלה, אלא במידה שיש צורך בכך לשם ביצוע חוק זה או חוק אחר והתקנות לפיהם".

פקיד סעד אמון גם על שמירת סודיות כנדרש במסגרת קוד האתיקה של איגוד העובדים הסוציאליים.

פרק שלישי

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

הקדמה

חוק ההגנה על חוסים, המופעל באופן שיטתי ומקצועי בידי פקיד סעד לזקנים משנת 1986, מתייחס לצורך להתערב למען אדם הנמצא בסכנה וזקוק לטיפול. החוק מתיר התערבות של פקיד סעד למען אנשים שמצבם המנטלי או הנפשי אינו מאפשר להם להבין את חומרת מצבם ואת הסכנות האורבות להם מהעדר טיפול. החוק מתיר התערבות גם כאשר האחראים על הזקן מונעים ממנו את הטיפול הדרוש משיקולים לא ענייניים.

פרק ג' בחוק, הגנה על שלומו של חוסה, סעיף 4: "היה פקיד סעד סבור כי שלומו הגופני או הנפשי של חוסה בגיר נפגע או עלול להיפגע פגיעה חמורה מהעדר טיפול ראוי, וכי למניעת הסכנה יש צורך בהוראת בית משפט משום שאין החוסה או האחראי עליו מסכים לטיפול הדרוש, רשאי הוא לפנות לבית המשפט בבקשה ליתן הוראות לענין זה".

חוק זה נותן בידי פקיד הסעד כלי להתערבות טיפולית בעזרת החוק כאשר כל הדרכים האחרות של שכנוע לא הועילו. החוק מאפשר כפיית טיפול (סידור כפוי במעון, העברה לבית חולים וכד') ומהווה אפשרות נוספת להקלה על מצוקתו של זקן חוסה.

א. בקשה לקבלת צו כצעד אחרון אך חיוני

כוונת המטפלים היא להגיע לתכנית טיפול בשיתוף עם הזקן ועל דעתו, ולכן הפגייה לבית המשפט היא צעד אחרון, אחרי שכלו כל האפשרויות האחרות. פקיד הסעד נמנע ככל האפשר מלפנות לבית המשפט ומלבקש כפיית טיפול, ותחילה נעשה כל מאמץ לשכנע את הזקן ומשפתחו להסכים לטיפול החיוני המוצע. פקיד הסעד פונה לבית המשפט רק כאשר מתברר

מעבר לכל ספק שהחוסה איננו מסוגל לקבל החלטה סבירה בענייניו וכי קיימת סכנה לפגיעה חמורה במצבו, או כאשר האחראים על הזקן מתנגדים ומנסים למנוע את מתן הטיפול החיוני.

יעדי טיפול שהעובד הסוציאלי אינו מצליח להגשים מתוך שיתוף פעולה עם הנוגעים בדבר מצריכים לעתים את התערבות בית המשפט. הסתייגות העובד הסוציאלי מהזדקקות למערכת המשפט לפתרון בעיות טיפול מורכבות...אינה תורמת דבר. נהפוך הוא, הסתייגות זו מגבילה את האפשרויות להתמודדות עם הבעיות. בין שהגישה הבסיסית רואה במעורבות מערכת המשפט לפתרון בעיות סוציאליות בנסיבות מסוימות הכרח בל-יגונה, ובין שיחסה אליה חיובי ואופטימי ביסודו, חובה להכיר בעובדה שמטרות מסוימות אי אפשר להשיגן ללא מעורבותה הישירה של מערכת המשפט (שניט, עמ' 91).

פקיד הסעד משקיע מאמצים, מתייעץ ושוקל דרכים חלופיות, של שכנוע והגעה להסכמה, טרם החליטו שיש הכרה לפנות לבית המשפט: "שיקול-הדעת המקצועי נדרש כדי להכריע כשאלה אם ראוי, בנסיבות המקרה, לכפות התערבות ולהביא את המקרה להכרעה שיפוטית, או שמא עדיף להימנע מנקיטת צעדים מרחיקי לכת כאלה, ולא להפעיל את המערכת השיפוטית" (שניט, עמ' 100).

ב. שכעת שלבי התהליך של הוצאת צו בית משפט וכיצועו

תהליך הוצאת צו בית משפט, מהגעת המידע הראשוני אל פקיד הסעד ועד לקבלת הצו וכיצועו, מורכב משבעה שלבים:

1. הגעת מידע ראשוני אל פקיד הסעד אודות זקן נזקק ועריכת בדיקה, הכוללת איסוף מסמכים, עדויות והוות דעת.
2. התייעצות עם הזקן או עם משפחתו לתכנון תכנית טיפול מוסכמת.
3. התייעצות וקבלת החלטה אם לפנות לבית המשפט.
4. עריכת תיאומים מוקדמים לפני הגשת המלצה לבית המשפט.
5. הגשת תסקירים לבית המשפט ובקשה למתן צו.
6. דיון בבית המשפט.
7. הוצאה לפועל של התכנית הטיפולית שקבע בית המשפט.

להלן פירוט של שבעת השלבים:

1. קבלת מידע ראשוני אודות זקן נזקק ועריכת בדיקה, הכוללת איסוף מסמכים, עדויות ותוחות דעת פקיד הסעד פונה לבית המשפט בבקשה להוצאת צו רק כאשר הוא משוכנע שהזקן הוא בגדר חוסה כהגדרת החוק: "...מי שמפאת נכות, ליקוי בשכלו או זיקנה אינו מסוגל לדאוג לצורכי חייו". לשם כך עליו ללמוד לעומק את מצבו של הזקן. המקור המרכזי למידע הוא הזקן עצמו, והדרך ללמוד אודותיו היא לערוך ביקור בביתו ולהתראשם ממנו וממצבו באופן בלתי אמצעי. המפגש האישי של פקיד הסעד עם הזקן חשוב במיוחד כשהזקן נמצא בטיפולו של עובד סוציאלי אחר, שכן כעת הדין עשוי השופט לשאול שאלות מפורטות אודות הזקן ופקיד הסעד הוא שיצטרך להציג את המידע. מקורות מידע חשובים אחרים הם עובד סוציאלי המטפל בזקנים, בני משפחה, שכנים, רופא, אחות, מטפלים סמך-מקצועיים ועוד. כתסקיר יש לכלול גם חוות דעת פסיכיאטרית על מצבו הנפשי והמנטלי של הזקן. כשהנתונים מצביעים על צורך בהתערבות בית המשפט, פונה פקיד הסעד לקבלת צו, לפי דרישות החוק (סעיף 6): "לא יורה בית המשפט על טיפול רפואי בחוסה זקן או נכה אלא אם כן ההתנגדות לטיפול נובעת מטעמים לא סבירים או משום שהחוסה לקוי בשכלו".

זקן צלול המתנגד לטיפול

פקיד סעד לא יפנה לבית המשפט לכפות טיפול או סידור מוסדי על זקן צלול המסוגל לקבל החלטות בענייניו.

לדוגמה: מבתי חולים שונים הגיעו בקשות לפקיד סעד לקבל צו לביצוע ניתוח או כריתת רגל להצלת חייהן של חולות. החולות היו צלולות בדעתן אך התנגדו לניתוח, על אף שחייהן היו תלויים בו ולמרות אזהרת בתי החולים שאם לא ינותחו ייאלצו לעזוב את בית החולים (בתי החולים טענו כי הם לא נועדו לחולים סופניים שאינם מקבלים טיפול רפואי).

בכל המקרים החליטו השופטים לערוך ביקור בבית חולים ולשוחח עם הרופאים ועם החולות ולהתראשם ממצבן, מצלילות דעתן ומנימוקיהן לסירוב. התשובות היו דומות: החולות הסבירו שהן חיו חיים מלאים, הגיעו לזיקנה מופלגת ואין להן הכוח הגופני או הנפשי לניתוח או לכריתת הרגל ולשיקום הממושך הצפוי אחר-כך. נימוק נוסף שהעלו הוא שאין הן יכולות

להטיל על ילדיהן המבוגרים, הנאלצים להחמודר עם בעיות אישיות קשות משלהם, את הנטל הכבד של ההשגחה עליהן.

בכל המקרים קבעו השופטים כי אין לראות בחולה חוסה כהגדרת החוק ואין לכפות עליה טיפול רפואי בניגוד לרצונה. כהחלטות אלה קבעו השופטים שאין מקום להתערבות בית המשפט לכפיית טיפול רפואי גם אם מדובר בהצלת חיי אדם, כי המתנגד לטיפול הוא אדם צלול ונימוקיו סבירים והגיוניים.

(בקשה שלא קיבלה את אישורו של בית המשפט למתן צו להשתלת קוצב לב לזקנה צלולה מוצגת בסוף פרק זה, בבקשה 21).

2. התייעצות עם הזקן או עם משפחתו לתכנון תכנית טיפול מוסכמת הגישה המקצועית המנחה את פקירי הסעד היא שאדם גזקק יקבל טיפול מתוך בחירה חופשית, ואם יש משפחה רצוי שגם היא תתמוך בהחלטה. כאשר קיימת סכנה לפגיעה חמורה בחוסה ואין הסכמה לגבי הטיפול הנחוץ, על פקיר הסעד להשקיע את מרב המאמצים כדי לשכנע את הזקן ואת המשפחה בנחיצות הטיפול ולהשיג את הסכמתם לגחיתתו. עליו לנסות גם להפעיל שכנים, אהות, רופא או בעלי השפעה אחרים בקהילה שישכנעו את המעורבים בדבר. רק אם כל הנסיונות אינם נושאים פרי יש מקום לבחון התערבות באמצעות הפעלת חוק. הניסיון מראה, שלאחר התחלת הטיפול בצל החוק משתנית לא פעם גישת המשפחה, והם אף נוחנים את הסכמתם לתכנית המוצעת.

להלן קטע מספרו של השופט אלי שרון, הדן בנושאים מרכזיים בעבודתנו: התערבות סמכותית, טיפול בכפייה, פקירי סעד, שיקול דעת, חקירה, תסקיר וכד'. הקטע מתייחס לקטין, אך הוא מתאים לכל חוסה, כולל חוסה זקן.

לעתים עצם פתיחת החקירה, כאשר הקטין והאחראי עליו מודעים לסמכותו של פקיר הסעד לכפות טיפול והשגחה על ידי פנייה לבית המשפט, יש בה כדי להמריץ אותם לשתף פעולה עמו ולהביא לכך שהקטין יקבל את הטיפול שהוא זקוק לו. יש שהאיום בפנייה לבית המשפט עושה את שלו בלי צורך במימוש, ויש שמסירים את התנגדותם לטיפול המוצע לאתר פניית פקיר הסעד לבית המשפט לשם גקיטת אמצעים זמניים. הדתיעה והחשש מפני חשיפת מצבם, התנהגותם ויחסיהם בפני בית המשפט מבטלים את הצורך בפנייה לבית המשפט או בקיום ההליך. כמ"כ, יש המבקשים להימנע מפנייה לבית המשפט שמא יוצגו כנאשמים. (שרון, עמ' 70)

3. עריכת תיאומים מוקדמים לפני הגשת המלצה לבית המשפט תיאום בין-מוסדי חיוני במיוחד כאשר מדובר בהעברה למעון בפקודת משרד הבריאות. משרד הבריאות חייב להציע מקום מתאים ופנוי, שאם לא כן אי אפשר להביא המלצה ספציפית לבית המשפט. כידוע, יש מחסור במקומות פנויים במסגרות סיעודיות – התור ארוך, ומשפחות רבות ממתינות למעון מתאים. עם זאת, הניסיון שהצטבר במשך השנים מלמד שכמעט בכל מקרה שפקיד סעד חייב כפיית טיפול והעברה למעון הוא זכה לתמיכת הלשכה המחוזית של משרד הבריאות ולהבטחת מקום במעון מיד אחרי החלטת בית המשפט. חשוב להדגיש, שההתייעצות והתיאום חייבים להיעשות לפני הפנייה לבית המשפט ולא אחריה. פקיד הסעד מציג בפני משרד בריאות בלשכה המחוזית את מצוקת התוסה ומצורף את המלצתה לתסקיר המוגש לבית המשפט.

4. התייעצות וקבלת החלטה אם לפנות לבית המשפט כדי לגבש את ההמלצה הטובה ביותר ולהצליח ביישומה יכול פקיד הסעד להתייעץ עם גורמים נוספים: עובד סוציאלי לזקן במהלקה לשירותים חברתיים, פקיד סעד אחר, יועץ משפטי ברשות המקומית או במשרד העבודה והרווחה, פקיד סעד כמחוז או פקיד הסעד הראשי בירושלים. ההתייעצות נועדה לסייע הן בניתוח העובדות והמסקנות המתבקשות והן בקבלת החלטה כדילמה מוסרית של כפיית טיפול על אדם המתנגד לו. עם זאת, יש לזכור שעל פקיד הסעד לקבל את החלטותיו מתוך שיקולים מקצועיים וטיפוליים, ולא בגלל לחץ של הממונה עליו או של הארגון שבו הוא עובד. פקיד הסעד מתמנה על ידי שר העבודה והרווחה לתפקיד המוגדר בחוק, ועליו למלא אותו בנאמנות וברוח החוק.

פקיד הסעד רשאי להיוועץ בצוות העובדים המקצועיים כמחלקה לשירותים חברתיים, וכמובן גם במנהל הלשכה. יתרה מזאת, היועצות כזאת רצויה וחיונית לקבלת החלטה עניינית ושקולה בעניינים בעלי אופי של התערבות והגבלת חירות הפרט. היועצות ודיון בשיתוף צוות העובדים הסוציאליים בלשכה משפרת גם את הסיכויים לשיתוף פעולה מצידם במסגרת ההליכים המשפטיים. בהעדר שיתוף פעולה כזה יתקשה פקיד הסעד לשאת את נטל הדאיה והשכנוע הרובץ עליו כתנאי לקבלת הצווים מבית המשפט. עם זאת, תהא זו חריגה מסמכות אם פקיד סעד יחליט לפעול (או להימנע מפעולה) בניגוד לדעתו ולמצפונו בגלל הוראות או בשל לחץ של מנהל לשכת הסעד

(המחלקה לשירותים חברתיים), או של עובד סוציאלי בכיר אחר במערכת.

פקיד סעד שנקלע לחילוקי דעות ואשר מופעלים עליו לחצים כדי שינהל בניגוד לשיקול דעתו המקצועי, מן הראוי שיבחן את האפשרות להביא את העניין להכרעתו של פקיד סעד ראשי, שכן יחסי העבודה של פקיד הסעד עם הממונים עליו ועם עמיתיו עלולים להיפגע. זו תוצאה צפויה של העצמאות המוענקת לו בחוק בתחום זה, בעודו כפוף בתחומי פעולה אחרים לעובדים בכירים ממנו במערכת. (שניט, עמ' 75-76)

5. הגשת תסקירים לבית המשפט ובקשה למתן צו

החלטות בית משפט בעניינים הנוגעים בגורלם של קטינים, חולי נפש, מפגרים וחוסים בגירים אחרים נשענות במידה רבה על בסיס מידע שגובש והוכן בתסקיר שהשיג פקיד סעד. כך מובטח שעניינים גורליים של חוסים קטינים ובגירים כאחד לא יוכרעו רק על פי ראיות שהוגשו מטעם הצדדים הנוגעים בדבר, כי אם גם על פי הערכה מקצועית של גורם בלתי תלוי והסר פנייתו.

תסקיר פקיד הסעד נועד לתרום לחיזוק האיזון והאובייקטיביות בהליכי שיפוט אלה. אם הוכן תסקיר מקיף, שהמלצותיו מבוססות על ניתוח של נתונים וממצאים עובדתיים שנאספו באובייקטיביות, בזהירות ובאחריות מקצועית, יהיה להמלצות הכלולות בו תפקיד חשוב, ולעתים אף מכריע, בגיבוש החלטות בית המשפט. (שניט, עמ' 42-45)

א. התסקיר המוגש לבית המשפט יהיה מדויק, תמציתי ומקצועי. הוא חייב לשרת את השופט בבואו להחליט במצב אנושי מורכב. כל הפרטים האישיים והמשפחתיים הרלבנטיים יפורטו — מצבו האישי, הנפשי, הרפואי וההכרתי של הזקן.

החומר המתלווה לבקשה יוצג ויפורט בהדחבה:

(1) חוות דעת פסיכיאטרית — על גבי טופס ערוך כדן.

(2) דוח הרופא המטפל — על גבי טופס ערוך כדן.

הבקשה והתסקיר חייבים לכלול המלצה אופרטיבית. פקיד סעד תמיד מגיש בקשה ותסקיר לבית המשפט בד בבד עם תכנית מפורטת ועם המלצה ספציפית ליישום מיידי.

ב. פקיד הסעד מכין את התסקיר עם כל המסמכים המתלווים, כפי שפורט בסעיף הקודם, בחמישה עותקים, ואחר פונה למזכירות בית משפט השלום

בעיר ומבקש דיון דחוף בעניין החוסה. בדרך כלל מתבקש פקיד הסעד להעביר למזכירות בית המשפט שני עותקים של התסקיר. לאור דחיפות הנושא נוטה בית המשפט להתכנס באותו היום או למחרת. מומלץ להצטייד בשני עותקים של החוק ותקנותיו ולמסור במקרה הצורך עותק אחד לשופט. צעד זה עשוי להקל על בית המשפט ולחסוך מזמנו. בסיום הדיון ולאחר שהשופט הגיע להחלטה, יש לקבל במזכירות עותק חתום של החלטת בית המשפט המאשר שההצחק נכון ומתאים למקור. מתוך חמשת העותקים נשארים שניים אצל פקיד הסעד, העותק השלישי נשמר בתיק במחלקה, העותק הרביעי – כולל החלטת בית המשפט – נשלח לפקיד הסעד הראשי בירושלים, ועותק אחד מיועד לחוסה או לאחראי עליו.

6. דיון בבית המשפט

א. פקירי סעד חדשים מתמלאים לעתים חרדה בהופעות הראשונות שלהם בבית המשפט, אבל ככל שהם צוברים ניסיון גובר בטחונם לגבי חשיבות התפקיד ולגבי תרומתם לשופטים ולמערכת המשפט.

לעתים קרובות מחליט השופט לקיים את הדיון בלשכתו ולא באולם בית המשפט בפני קהל. חשוב ביותר שהעובד הסוציאלי המטפל בזקן בדרך כלל יתלווה לפקיד סעד בבית המשפט ואף ייטול חלק בדיון. (ראה לעיל פרק שני, "פקירי סעד ושופטי בית המשפט").

ב. המשיבים לבקשה הם החוסה והאחראי עליו. יש להבטיח ככל האפשר את הופעת הזקן בבית המשפט. אם הוא חולה מדי או שאינו יכול להופיע בבית המשפט (כפי שקורה במרבית המקרים), יש לציין זאת ולבקש דיון ראשון ללא נוכחותו, ולדאוג שהאחראי על הזקן יוזמן לבית המשפט. במקרים כאלה יש להזמין את בית המשפט למקום שבו נמצא הזקן, כדי לראות את הזקן עצמו ולהתרשם ממצבו ומיכולתו להבין את המציאות ולהשיב על שאלות בית המשפט.

לעתים מיוצגים בני משפחתו של הזקן, כאחראים לו, באמצעות עו"ד כדי לפרט את התנגדותם לעמדת פקיד הסעד. במקרים אלה, ולפי הצורך, מסייע לפקיד הסעד בבית המשפט יועץ משפטי מהרשות המקומית או מהלשכה המשפטית המתוויזת במשרד העבודה והרווחה.

7. הוצאה לפועל של התכנית הטיפולית שקבע בית המשפט

"ביצוע צווי בית המשפט והחלטותיו לגבי טיפול והגנה על אוכלוסיית קטינים נזקקים, מפגרים וחוסים כגירים מצריך מנגנון מקצועי בעל תודעת

אחריות וכושר מקצועי. מנגנון ההוצאה לפועל של בתי המשפט אינו ערוך להתמודד עם הבעיות הכרוכות בביצוע צו אומנה או הסתכלות לקטין נזקק, או צו השגחה וטיפול למפגר או לחוסה בגיד...

בהסדרים של כפיית טיפול או של סידור מוסדי מכוון צו בית המשפט נעשית שאלת הביצוע מורכבת יותר. אופן הביצוע של צווי בית המשפט בדבר טיפול וסידור מוסדי, במסגרת חוקי הגנת הקטין והחוסה, עשוי להכריע את תוצאות ההתערבות הכפויה...

הטלת האחריות לביצוע צווי טיפול, משמורת והשגחה על כתפיו של עובד סוציאלי מיומן שהתמחותו היא בהתערבות טיפולית בעלת אופי כפוי (פקיד סעד) חיונית להשגת מטרות הטיפול. אין הדברים אמורים במעקב ובפיקוח מנהלי, כי אם בתהליך הטיפול והשיקום עצמו. חוסר מיומנות וניסיון מקצועי בביצוע הצו עלולים לגרום לתוצאות הפוכות מהרצוי". (שניט, עמ' 50-51)

תפקידו של פקיד הסעד אינו מסתיים עם החלטת השופט לגבי הזקן. קבלת החלטה בבית המשפט היא צעד חיוני להמשך הטיפול, אבל לא פעם ביצועה מורכב ומחייב שלב חדש של ארגון והתמודדות. כאשר הזקן או משפחתו מתנגדים לטיפול יש להיערך בצורה מפורטת לביצוע הצו, תוך התחשבות מרבית במרכיבים האנושיים של התהליך. כן דרוש תיאום בין גורמים שונים להשגת ביצוע מוצלח של הצו. היערכות זו כוללת לעתים תיאום עם המשטרה, רופא שיתן זריקת הרגעה, אמבולנס ותיאום עם חדר מיון בבית חולים.

מדובר במצבים רגישים של הוצאת זקן מביתו בניגוד לרצונו וחשוב ביותר לעשות זאת במרב ההתחשבות והאנושיות.

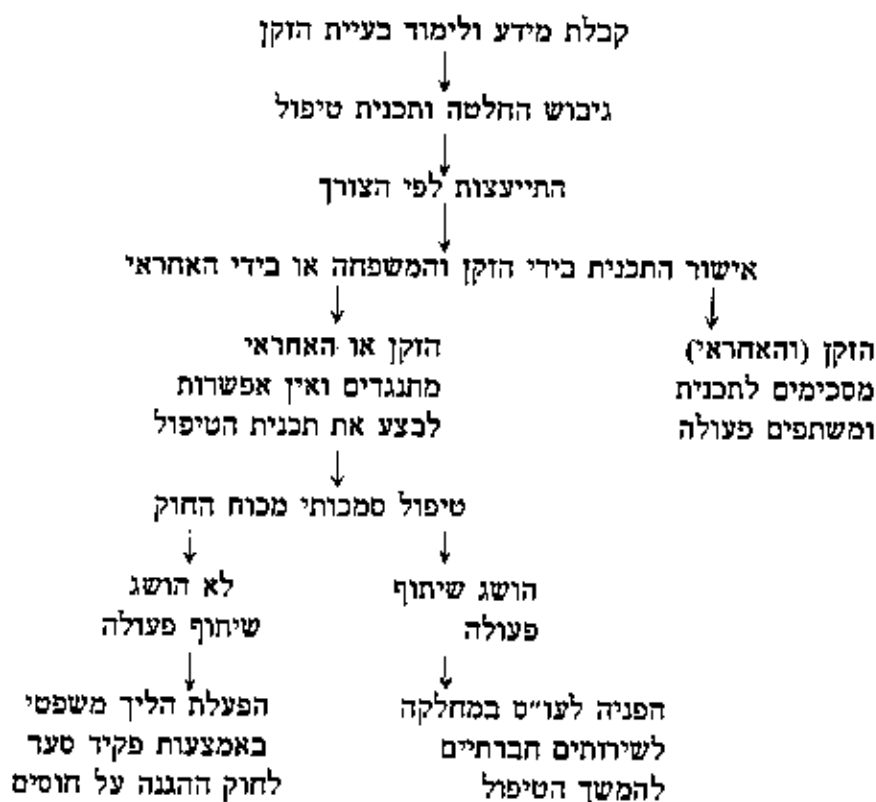
המשטרה וחוק ההגנה על חוסים, סעיף 11: "החלטות של בית המשפט לפי פרק זה יוצאו לפועל בידי פקיד סעד, אם לא הורה בית המשפט על דרך אחרת, אולם לא ישתמש פקיד הסעד בכוח לביצוע החלטות בית המשפט אלא באמצעות המשטרה".

א. במקרים מסוימים פקיד סעד זקוק לעזרה בביצוע החלטת בית המשפט בעקבות התנגדות הזקן או האחראי עליו (בן משפחה, שכן וכד'). לעתים יש צורך לפרוץ לדירה או להוציא את הזקן בכוח וכניגוד לרצונו מביתו, כי הוא אינו מבין את מצבו ואת הסיכונים.

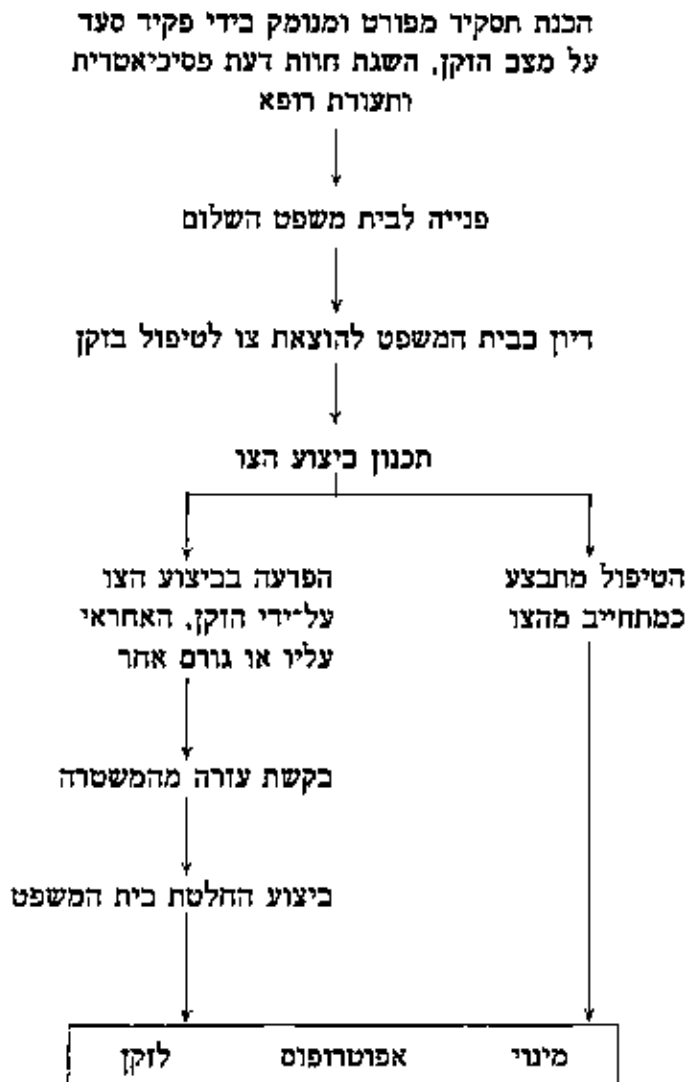
סעיף 11 בחוק מאפשר מתן הוראה למשטרה לסייע בביצוע החלטת בית המשפט כאשר יש התנגדות וצורך בשימוש בכוח. ההנחיה הכללית

לפקיד סעד היא שבכל פנייה לבית המשפט עליו לכלול בקשה לסעיף 11, כדי שלא יהיה צורך לפנות שנית לשם כך לבית המשפט. ב. קבלת הצו אינה סוף פסוק בעבודת פקידי הסעד עם המשטרה. עליהם גם להסביר למשטרה את מהות הבעיה ולתאם את הפעולה המשותפת. רצוי ליצור דרכי עבודה נאותות עם סגל תחנת המשטרה המקומית כדי להגביר את ההבנה לתפקיד פקיד סעד לזקנים. פקידי סעד לילדים ולנוער מוכרים למשטרה, וככל שהפעילות עם זקנים תלך ותתרחב כך יתבהר גם למשטרה חפקידו של פקיד סעד לזקנים.

תרשים 1: תהליך ההתערבות של פקיד סעד לזקנים עד להפעלת הליך משפטי

תרשים 2: הפעלת הליך משפטי בידי פקיד סעד לזקנים לפי חוק ההגנה על חוסים

ג. שלושה סוגי צווים שהוצאו לפי תוק ההגנה על חוסים

1. צו להעברת זקן מביתו למעון:
 - I העברת זקן מביתו למעון.
 - II העברת זקן מביתו למעון בניגוד לעמדת המשפחה או האחראי לו.
 - III כניסה לביתו של זקן לבדיקת הסכנה לכריאותו והעברתו למעון.
2. צו למתן טיפול רפואי בבית חולים:
 - I העברת זקן מביתו או ממעון לחדר מיון בבית חולים.
 - II ביצוע ניתוח בבית חולים.
 - III העברת זקן מביתו לאבחון פסיכוגריאטרי.
3. צו כאשר להתגוררות זקן כמעון:
 - I צו האוסר על בן משפחה או על אדם אחר לבקר זקן הגמצא כמעון.
 - II צו האוסר על הוצאת זקן מהמסגרת המוסדית.
 - III החזרת חוטה למסגרת מוסדית אחרי שהוצא ללא אישור.

כמעט כל הפניות לבית המשפט עוסקות בשני הסעיפים הראשונים, מהן כמחצית בקשר להעברה למעון לזקנים וכמחצית בקשר להעברת זקן לבית חולים לקבלת טיפול רפואי. מקרים מועטים בלבד עוסקים בתחום השלישי. שלושת התחומים מצביעים על מגוון המצבים האפשריים להפעלת החוק (או לעבודה בצל החוק).

אין מידע מרויך על מספר הפניות של פקירי הסעד לבית המשפט מדי חודש, אולם ממילא אין במידע כזה כדי לשקף את מכלול פעילותם של פקירי הסעד, כיוון שלא כל המקרים אכן מגיעים לבית המשפט. על כל פנייה לבית המשפט מתקיימים דיונים והתלבטויות בקשר למקרים רבים נוספים שהטיפול בהם מוסדר בסופו של דבר מתוך הסכמה.

הערה חשובה: בכל מקרה שהזקן זקוק לאפטרופוס על פקיד הסעד להתחיל בתהליך למינוי אפטרופוס כחלק מתכנית ההתערבות המשפטית והבקשה למתן צו.

1. העברת זקן למעון

- I צו להעברת זקן מביתו למעון
התערבות של פקיד סעד כדי להעביר זקן למעון לזקנים (לתשושים או

לסיעודיים) היא הרווחת ביותר – אחת מכל שתי פניות לבית המשפט. היא נדרשת בדרך כלל במקרים של זקנים הנמצאים במצב גופני ונפשי קשים ביותר; שאינם צלולים ואינם מבינים את חומרת מצבם; המרותקים לביתם וזקוקים לעזרה כחיי הזמיוס; המתגוררים בתנאים ירודים מאוד – הכית מונוח, המיטה מלוכלכת, המטבח מזוהם, המקרר ריק, השירותים עלובים, אין מי שירחץ אותם ואין מי שיאכילם. במקרים אלה מתבהר מהר מאוד הצורך בהתערבות, ולרוב איננו מחייב התלכטות ממושכת. מצבו של הזקן הלא מטופל מחייב בדרך כלל העברה מיידית למעון.

כגלל מצבם הנפשי רבים הזקנים שאינם מבינים כי אין ביכולתם להמשיך לגור לבד בביתם והם מתנגדים להעברה למעון. במקרים כאלה על פקיד הסעד להכין את המסמכים דלהלן, הדרושים לפנייתו לבית המשפט:

א. תעודת רופא.

ב. תסקיר.

על בסיס כל החומר מחבר פקיד הסעד את התסקיר שיוגש לבית המשפט, וכולל בו את ההצעה הטיפולית שנקבעה לאחר תיאום עם המסגרת הקולטת. לתסקיר ניתן לצרף דוח של העו"ס המטפל.

אפשרות ההעברה היא לאחת משלוש המסגרות הבאות:

א. מעון סיעודי בפיקוח משרד הבריאות.

ב. מעון לתשושי נפש בפיקוח משרד הבריאות.

ג. מעון לתשושים בפיקוח משרד העבודה והרווחה.

(בקשות 10-1)

II צו להעברת זקן מביתו למעון בניגוד לעמדת המשפחה (או האחראי לו)

על פי החוק, האחראי על החוסה הוא "הורה, לרבות הורה חריג, מאמץ, אפוטרופוס או מי שהחוסה נמצא במשמרתו או בהשגחתו, או מי שהחוסה נתון באותה שעה להשפעתו".

לעתים האחראי לחוסה מתנגד לתכנית המוצעת, והסיבות להתנגדות עשויות להיות שונות ומגוונות:

א. חוסר רצון להיפרד מהורה זקן סיעודי שמצבו מסוכן, גם כאשר כבר לא ניתן לטפל בו בבית.

ב. בעיות נפשיות של בן משפחה, שאינו מסוגל להיפרד מההורה לאחר שנים רבות של חיים משותפים.

ג. שיקולים כלכליים: אי-רצון להשתתף במימון המגורים במעון, מאבק פנים-משפחתי על נכסים שכבעלות ההורה חשש לאיבוד שליטה על ההורה עקב העברתו למוסד וכד'.

(בקשות 11-12)

III צו כניסה לבית של זקן לבדיקת הסכנה לבריאותו והעברתו למעון

קורה שזקנים אינם יוצאים מביתם ואינם מאפשרים ביקור בית, על אף שמצבם הגופני או הנפשי בירידה חמורה. כאשר קיים חשש שהזקן בסכנה יש לשקול פנייה לבית המשפט לקבלת צו כניסה בכוח לרירה. לעתים יש לזקן בת זוג בבית, שאינה מרשה לאדם מבתוך להיכנס ולשוחח אתם.

הבקשה לבית משפט תכלול לפי הצורך:

- א. צו כניסה בכוח לבית הזקן.
- ב. צו לצירוף רופא לביקור הביתי.
- ג. צו העברת הזקן לבדיקות לבית החולים.
- ד. סעיף 11 – סיוע משטרחי.

(בקשה 10, וראה גם בקשה 15 ותלונה 11)

זקן החי בזוהמה: עובדים סוציאליים מקבלים דיווח על זקנים החיים בזוהמה בביתם ומתבקשים להתערב ולדאוג לניקיון האישי של הזקן, לפינוי הגרסאות ולעתים גם להוצאת הזקן מדירתו. כדרך כלל התלונות מגיעות משכנים, הסובלים מהמפגע התברואתי ומהשפעתו עליהם כדיירי הבית. מרבית התלונות אינן באחריותו של העובד הסוציאלי לזקן, כי בדרך כלל מדובר באדם מוזנח שאינו גורם לסכנה בריאותית. הכעיה התברואתית והזוהמה בחדר המדרגות או בחצר הן בתחום האחריות של מחלקה אחרת בעירייה. יש להפנות תושבים המתלוננים למחלקה המתאימה בעירייה (בריאות הציבור וכדומה), שתבדוק את כל מרכיבי המצב. אם הוחלט לנקות לזקן את היריה, יש מקום שעובד סוציאלי יסייע בתכנון המרכיב האישי לגבי הזקן באותן השעות שהניקוי מתבצע. תפקיד העובד הסוציאלי הוא לסייע לאחראים באותה מחלקה במילוי תפקידם, אך הוא אינו נושא באחריות לפעולה עצמה.

2. טיפול בבית חולים

I צו להעברת זקן מביתו או ממעון לחדר מיזן בבית חולים זקנים רבים אינם מטוגלים, מסיכות נפשיות, לדאוג למצבם הגופני ומידוררים. הם אינם מבקרים אצל רופאים, אחות אינה מגיעה אליהם לביקור בית, ואין הם מקבלים כל טיפול. זקנים רבים אף מתנגדים לביקורי רופאים, עובדים סוציאליים וכו'. אם ביתו של זקן נעול בפני שכנים, משפחה או מטפלים ויש חשש שהזקן בסכנה, יש מקום לשקול פנייה לבית המשפט לאפשר כניסה לבית על פי צו.

במקרים רבים, גם כאשר נערך ביקור בביתו מתנגד הזקן להיבדק או לקבל זריקה או תרופה. אם אחות ורופא משוכנעים שהזקן נמצא בסיכון וכי התנגדותו לבריקות או לטיפול עלולה לגרום לו לנזק גופני, יש מקום לשקול העברה לבית חולים לבריקות כלליות ולהערכת מצבו.

העברת הזקן לבית החולים על פי החלטת בית המשפט היא בדרך כלל מורכבת מבחינה לוגיסטית וקשה נפשית למטפלים ולזקן, אך אין מנוס מנקיטת צעד זה. העברת זקן מביתו לבית החולים בניגוד לרצונו כרוכה לעתים אף בצורך להסתייע במשטרה, ובדרך כלל יש להזמין רכב מתאים או אמבולנס ולהכטיח השגחה בעת ההעברה.

לא פעם שכנים עוזרים בשכנוע הזקן, אך לעתים הם רואים בהסתייעות במשטרה מעשה אכזרי. לעתים נאלצים האחות או הרופא להרגיע את הזקן באמצעות זריקה.

ביצוע הוראת בית המשפט חייב להיות מתואם עם חדר המיזן בבית החולים, כי מדובר באדם המתנגד לבריקה או לטיפול. בחדר המיזן עשויים גם לדרוש שמישהו מהקהילה יישאר ליד החוסה וישגיח עליו בעת הבריקה. חוב הזקנים המגיעים על פי צו לחדר המיזן בבית חולים מועברים משם למחלקה המתאימה להמשך טיפול.

בדרך כלל ההתנגדות של החוסה לאשפוז נעלמת בשלב זה, כי הוא נוכח שדואגים לו – הוא זוכה בבית החולים לא רק לטיפול סיעודי ורפואי, אלא אף למזון טרי, לרחצה וליחס אנושי.

במקרים שחוסה חוזר הביתה מבית החולים ואינו מועבר למעון משתרלת המתלקה לשירותים חברתיים לנקות ולסייד את הדירה ולשפר את מצב התחזוקה בה.

(בקשות 14-17)

II צו לביצוע ניתוח בבית חולים

אם לזקן חוסה אין אפוטרופוס ואם אין סכנה מיידית לחייו, עשויה הנהלת בית החולים להתנגד לבצע את הניתוח ללא צו בית המשפט.

הפנייה לבית המשפט לקבלת צו זה צריכה לכלול תסקיר, וניתן לצרף לו דוח סוציאלי, תווה דעת של פסיכיאטר, תעודת רופא — של הרופא המטפל ושל רופא כידורג, וכן המלצה של ראש המחלקה או של רופא מומחה ממחלקה אחרת. במסמכים יש לפרט את סיכויי ההחלמה והשיקום של החוסה לאחר הניתוח. כל החומר מרוכז בידי פקיד הסעד ומוגש בלוויית תסקיר לבית המשפט.

השופט עשוי להחליט לערוך ביקור בבית החולים ולהתרשם מהזקן כדי להבין את הסיבה להתנגדותו ולעמוד על סיכויי החולים ולהשתקם.

מנסיונו למדנו שלא כדאי לפנות לבית המשפט בבקשה למתן צו לגבי ניתוח כאשר הזקן עדיין בביתו בקהילה או במעון. הבקשה לצו לגבי זקנים בבית או במעון היא להעברה לבית חולים לכדיקות ולאבחון. הפנייה לקבלת צו לביצוע ניתוח נעשית כשהחוסה כבר נמצא בבית החולים ואחרי שהומלץ לנתחו בדחיפות.

על פקיד הסעד לפעול גם למינני אפוטרופוס לזקן.

(בקשות 16-20)

III צו להעברת זקן מביתו לאבחון פסיכוגריאטרי

לא תמיד ברור מהו סוג הטיפול או מהי המסגרת שיש לקבוע לזקן שמצבו הנפשי מעורער. בית המשפט אף מתרשם לעתים שטוב יהיה לקבל חוות דעת נוספת על מצבו של הזקן ומוציא צו להסתכלות מקצועית בבית חולים גריאטרי. במקרים אלה מטייעת הסתכלות פסיכוגריאטרית עם המלצה מקצועית לפקיד הסעד ולבית המשפט בקביעת תכנית הטיפול המתאימה ביותר לזקן.

(בקשות 22-23)

3. התגוררות זקן במעון

I צו האוסר על בן משפחה או על אדם אחר לבקר זקן הנמצא במעון

לעתים בן משפחה או אדם אחר מבקר אצל זקן במעון וקיים חשש לניצול, להטרדה או לפגיעה בו. דבר זה עלול להתרחש בחדרו של הזקן במעון או

ביציאה לביקור קצר מחוץ למעון. בדרך כלל מדובר בבן משפחה שיש לו בעיות נפשיות קשות. במקרים אלה פקיד סעד יכול לפנות לבית המשפט בהמלצה לקבל צו האוסר ביקורים במעון או צו המתנה את הביקורים בהשגחת איש צוות.

II צו האוסר על הוצאת זקן מהמעון

מפעם לפעם נעשה ניסיון להוציא זקן ממעון ולהחזירו לשהות קבע בביתו בקהילה, אף כי אין מי שיגיש לו שם את הטיפול הסיעודי הנחוץ לו. לא פעם המניעים של האדם המוציא זקן ממעון הם שיקול כספי או בעיות נפשיות. במקרים אלה פקיד הסעד פונה לבית המשפט, מפרט את הסכנה התמורה האורבת לזקן ומבקש צו המונע מאתו אדם ביקורים במעון ואת הוצאת החוסה מהמעון.

(בקשות 24-25)

III צו להחזרת חוסה למעון אחרי שהוצא ממנו ללא אישור

במקרים שבן משפחה או אדם אחר מצליח להוציא זקן ממעון ללא אישור ומשכן אותו בבית בקהילה פונה פקיד הסעד לבית המשפט לקבלת צו להחזיר את החוסה למעון ולמנוע את הוצאתו מהמעון בעתיד. בנימוקים לבקשה עליו לציין שהחוסה הוצא בניגוד לצו קודם, ללא תיאום או אישור, ושצפויה לו סכנה חמורה אם לא יקבל את הטיפול הראוי. כמרוכז יש מקום לבקש צו כמפורט בסעיף 7 לעיל.

(תלונה 10)

כל הצווים על פי חוק זה הם לפעולה חד-פעמית

הצווים השונים שתוארו לעיל הם לפעולה חד-פעמית. מדובר במקרים המחייבים התערבות מיידית על פי תכנית מוגדרת, כגון העברת זקן לבית חולים או לסידור מוסדי, ניתוח וכדו'. עם ביצוע הצו מסתיימת ההתערבות המשפטית החד-פעמית. כאשר פקיד סעד מבקש אישור לפעולה נוספת (למשל, ביצוע ניתוח בבית חולים), עליו לפנות שוב לבית המשפט עם תסקיר חדש ועם כל המסמכים הדרושים.

יש לציין כי צו להעברת זקן למעון או לבית חולים תוקפו לשישה חודשים. אם לאתר חוסה תקופה זו מביע הזקן, או האחראים לו, סירוב

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ז-1966

להישאר כמעון או בכית החולים על אף שהוצאתו משם עלולה לפגוע בו
— יש לפנות שוב לכית המשפט בבקשה להאריך את הצו.
צו על פי חוק זה שונה ממינוי אפוטרופוס. כאפוטרופוסות מדובר גם
בצווים המהייבים קבלת החלטות והתערבויות לאורך זמן וכן בדיווח תקופתי
על הצעדים שנקטו למען החוסה.

עשרים וחמש פניות לבית המשפט לפי חוק ההגנה על חוסים

מספר הבקשה	מהות הבקשה
13-1	העברת זקן מביתו בקהילה למעון לזקנים (לסיעודיים, לתשושים או לתשושי נפש).
8	העברת זוג זקנים למעון לזקנים.
10	צו כניסה לבית, כולל צוות רפואי (וראה גם בקשה 15 ותלונה 11).
12-11	העברת זקן למעון בניגוד לעמדת האחראי לו.
17-14	העברת זקן לבית תולים לבדיקות כלליות ולטיפול ראשוני.
20-18	בקשה לניתוח בבית חולים.
21	בקשה לניתוח, שנדחתה "כי לא ניתן להגדיר את התולה כחוסה".
23-22	בקשה לבדיקה וחוות דעת פסיכוגריאטרית.
25-24	צו למניעת הוצאת חוסה ממעון בידי בן משפחה (וראה גם תלונה 10).

בקשה 1

בקשה למתן צו להעברה למעון

4.2.91

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד אילה לביא

המחלוקה לשירותי קהילה ומשפחה ב.....

בעניין: גבי ציונה תלם, ת"ז 6283419, רח"י יפו 6 (להלן – החוסה)

האחראי על החוסה: אין

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת החוסה למעון סיעודי.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. גבי תלם, ילידת 1915, היא גרושה (בעלה לשעבר נפטר), גרה לבדה. תפקודה הגופני אובחן כסיעודי בידי אחות משרד הבריאות. היא סובלת גם מהפרעת אישיות קשה, מתנהגת בצורה תוקפנית מאוד ולא ניתן לטפל בה בביתה בכל דרך שהיא.

היא אינה מסוגלת לרדת מהמיטה בכוחות עצמה, וכיום היא שוכבת עירומה במיטה מלאה צואה ושתן, כיוון שאינה מאפשרת למטפלות לדאוג לצרכיה הבסיסיים. אין בביתה כל מצרכים, משום שאין היא מרשה לאיש להשתמש בכספת שבבנק. מזונה היחיד הוא ארוחה אחת חמה ביום, הניתנת לה בידי שירותי החוזה. כל הנסיונות לשכנע את גבי תלם לקבל עזרה ממטפלת עלו בתוהו. את סירובה היא מנמקת בטיעונים בלתי סבירים, ונוהגת באלימות כלפי המטפלות. בחצי השנה האחרונה הוחלפו שש חברות סיעוד בניסיון לטפל בה. משרד הבריאות סידר לה מקום במעון סיעודי בעיר, אך היא מסרבת לעזוב את ביתה.

גבי תלם מתקיימת מקיצבת זיקנת. ברשותה דירה וחסכונית. היא זכאית לגימלת סיעוד של 150% מהמוסד לביטוח לאומי. קרובי משפחה: אח – גר בתל-אביב, אינו מסוגל לדאוג לצרכיה, הביע הסכמתו להעברתה למעון. שני ילדים – ניתקו עמה קשר מאז הגירושים, לפני 26 שנה.

2. אני מבקשת מכבוד השופט להורות על העברתה למעון "אהבת אדם" באמצעות לשכת הבריאות.

ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.

ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד מהנימוקים דלעיל.

אילה לבניא

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

1. חוות דעת פסיכיאטרית מיום 25.11.90.
הערה: ביום ג' 29.1.91 ערכת ביקור בית בלוויית עו"ס ב' המטפלת באישה, ומצאנו כי לא חל שינוי במצבה מאז כתיבת חוות הדעת.
2. חוות דעת רפואית מיום 3.2.91 של רופא המשפחה של האישה.

הערת פקיד הסעד:

17.2.92

חבקשה הוגשה לשופט התורן בבית משפט השלום. אחרי שקרא את הבקשה ושמע אותנו כיקש למנות לחוסה עו"ד או לראות אותה. מאחר שהאישה היתה מרותקת לביתה החליט השופט לקיים את הישיבה והדיון בביתה. באותו יום בשעה מאוחרת יותר נערך הדיון כפי שנקבע, השופט התרשם ממצב הדירה ולאחר מכן שוחח עם החוסה ושמע אותה ואת העו"ס המטפלת. יום לאחר מכן הוציא את פסק הדין, ואז הוצאנו את החוסה מהבית.

בקשה 2

בקשה למתן צו להעברה למעון

27.1.92

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד מצקביץ תקוה ב.....

בעניין: בור עמליה, ת"ז 4386815, רח' הסבר 10 (להלן – החוסה)
ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966.

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת החוסה למעון סיעודי.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. גבי בור עמליה, אלמנה ילידת 1909, הינה ערירית ללא קרובי משפחה בארץ ובחול.
2. למטפלת מכוח חוק ביטוח סיעוד (הגבי רוזנשטיין אסתר, ת"ז 6869261, רחי' העמק 10) יש ייפוי כוח להוצאת קיצבת הזקנה של הגבי בור מהבנק ולניהול ענייניה הכספיים, כמו תשלומים למוסדות וקניות. החוסה נתנה למטפלת את ייפוי הכוח לפני חמש שנים, כאשר עדיין היתה במיטבה – היא נהגה אז לחתום על הציקים, והמטפלת ניהלה את החשבון לפי צורכי החוסה בתיאום עם לשכת הרווחה.
3. מצבה התפקודי והנפשי: גבי בור הינה תשושת-נפש, לפי קביעתה של הרופאה, מנהלת יחידה פסיכיאטרית מרפאותית ויועצת בכיכר-גריאטריה (ראה דוח מתאריך 16.12.91 ודוח תפקודי מתאריך 11.11.91). על פי האבחון הרפואי חלה אצל החוסה ירידה בתפקוד ובזיכרון, והיא מסכנת את עצמה בבית (היא עלולה להשאיר ברז גז פתוח וכד'). הרופאה ממליצה למנות לחוסה אפוטרופוס. המטפלת הביעה את נכונותה להיות האפוטרופוסית.
- כמורכב רצי"ב חוות דעת רפואית של מומחה בגריאטריה, מנהל מחלקה גריאטרית בבית חולים. על פי קביעתו, הגבי בור סובלת ממחלה ניוונית של המוח, אינה אחראית למעשיה, ואינה יכולה לדאוג לגופה ולרכושה. לחוסה אושרה גימלת סיעוד הקובעת רמת תלות של 100% (ראה דוח המוסד לביטוח לאומי מתאריך 8.1.90).
4. השירותים הניתנים לחוסה: בתוקף קביעת חוק סיעוד מקבלת החוסה כל יום שעתיים טיפול אישי, מלבד יום שישי ושבט. המטפלת, שהינה מסורה באופן יוצא מן הכלל, מבקרת ומשגיחה עליה גם בימים שישי ושבט, בהתנדבות. לעתים קרובות החוסה אינה מאפשרת גישה אליה.
- בתאריך 31.1.92 היא לא פתחה את הדלת ולא קיבלה טיפול. כשפרצנו את חלון ביתה בקומה השלישית מצאנו אותה מוטלת על הרצפה חסרת הכרה (ראה דיווחים של מגן דוד אדום בתאריכים 11.3.91, 10.11.91). החוסה מתגוררת בתנאים קשים מאוד, בעיקר מבחינה סניטרית. היא מאכסנת בביתה שני חתולים הסגורים במחסן, ואף אותם היא שוכחת להאכיל. ביתה מלוכלך, כיוון שאינה מסוגלת לשמור על היגיינה אישית. בגלל הזוהמה בבית יש בו כינים וקרציות, והמטפלת אף נעקצה מהן (ראה פנייתה של אחות קופת חולים

- מתאריך 12.6.90). החוסה מחווה מטורד לשכנים – הם מרבים לתתלונן על ריח של גז הנודף מדירתה ועל ריחות של חריכה, הנגרמים משכחת סירים על הכיריים או כאשר היא שוכחת לכבות את האש, וכן על דליפות של מים מביתה כיוון שהיא שוכחת לסגור ברזים (ראה מכתב של דיירי הבנין מתאריך 27.2.92, תורגם מרוסית בידי המטפלת).
5. פנינו בתאריך 5.1.92 להעבירה למחלקת תשושי־נפש במסגרת משרד הבריאות. ביצוע הבקשה התעכב בגלל התנגדות החוסה לעזוב את הבית ולעבור למשן.
6. לאחר בדיקת אפשרויות לקליטתה במסגרת מוסדית אנו ממליצים על מעון לזקנים בעיר. הנהלת המעון הביעה את נכונותה לקבל את החוסה אם תהיה קביעת בית המשפט (ראה מכתב 23.1.92).
7. לאור הסכנה הממשית לקיומה של החוסה אנו מבקשים מכבוד השופט להורות על העברתה למעון לזקנים "נעים".
- ב. בית המשפט מתבקש לחוות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.
- ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד מהנימוקים דלעיל.

מצקביץ תקוה

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

1. המלצת למינוי אפוטרופוס.
2. חוות דעת של מומחה בגריאטריה.
3. דוח תפקודי של קופת־חולים.
4. אבחון תלות – חוק ביטוח סיעוד.
5. שני דיווחים ממגן דוד אדום.
6. דוח של אחות קופת־חולים.
7. מכתב תלונה של שכן + תרגום מרוסית.
8. צילום של חוק ההגנה על חוסים.

בית משפט השלום

פרוטוקול

מופיעה: הגבי מצקביץ תקוה, פקידת הסעד, מזהרת כחוק. מצהירה כי כל האמור בבקשתה אמת וכן כי קיימת סכנה לחייה של החוסה ומודיעה לבית המשפט כי לא קיימת אפשרות להביא את המשיבה לבית המשפט.

החלטה

בחסתמך על הנימוקים שבבקשה, על הצהרתה של פקידת הסעד ועל חוות הדעת של מומחה שהוגשה לי מבית החולים בידי די"ר ג' אני מורה כי החוסה בור עמליה, ת"ז 4386815, תוצא מביתה שברח' הסכר 10 ותועבר למעון לזקנים למחלקת תשושי נפש. תוקף צו זה למשך שלושה חודשים מהיום, ובתום המועד יוגש דוח לבית המשפט בדבר מצבה. משטרת ישראל תסייע בביצוע הצו. הצו יבוצע בידי פקידת הסעד או מי מטעמה.

שלמה שהם – שופט.

בקשה 3

בקשה למתן צו להעברה למעון

15 ביולי 1992

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד לוי נילי ב.....

בעניין: קיסר גילת, ת"ז 8369421, רח' אדם 9 (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

המשיבים: 1. גבי קיסר לאה, ת"ז 8249621, רח' הבית 8.

2. מר שן ברוך, ת"ז 1669211, ש"י עגנון 4/8.

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת החוסה למעון סיעודי.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. גבי קיסר, ילידת 1919, היא אלמנה ערירית, מתגוררת בדירת 3 חדרים בבעלות עמיגור, קומה ב' על עמודים.
 2. עלתה ארצה בשנת 1979 עם בעלה והתאלמנה לפני כ-8 שנים.
 3. עד לפני כשנתיים תיפקדה בבית, ומאז חלה הידרדרות במצבה והיא זקוקה לסיוע בפעילות היומיום.
 4. במקביל לירידה בתפקודה העסיקה מטפלת יום-יום.
 5. מחודש ינואר אושר לה חוק ביטוח סיעוד בשיעור 100%. מטפלת מסייעת לה חמש פעמים בשבוע, שעתיים כל פעם. את הפרש השעות משלמת החוסה.
 6. לגבי קיסר אח, מר שן ברוך, יליד 1921, המתגורר בקרבת מקום. עקב מצב בריאותו אינו מסוגל לסייע לאחותו.
 7. לאח, מר שן, בן בשם משח, יליד 1947, נשוי+3 ילדים קטינים. הוא מתגורר במרחק 10 דקות נסיעה מהחוסה, והאחריות על שלומה ועל הטיפול בה מוטלת עליו.
 8. לפני 6 חודשים חלה החמרה במצב בריאותה של החוסה, ומר שן פנה למשרד הבריאות בעניין העברה למעון.
 9. אושר לנייל מקום באזור מגוריה.
 10. האישה סירבה לשתף פעולה והתנגדה לעבור למסגרת המוסדית.
 11. המשפחה נערכה לטפל בה במצבה הירוד. הועסקה מטפלת שלוש פעמים ביום.
 12. למרות הכל, בשעות "המתות", שאין בהן מטפלת, מטרידה הגבי קיסר את השכנים והמכרים. השכנים מתלוננים על כך שהחוסה מרבה לדפוק בתוקפנות בקירות ובתקרה, ואינה חוזרת עד שמישהו מהם נכנס לדירתה.
 13. עם זאת, גבי קיסר טועלת את הבית ומשאירה את המפתח בחור המנעול כך שאין אפשרות להיכנס לבית.
 14. בחודש מרץ 1992 בלילה נפלה החוסה מהמיטה, לא היתה מסוגלת לקום, הקימה צעקות והשכנים טאלצו להזמין את המשטרה לפרוץ את הדלת.
- במקרה אחר הוזעק מר שן ברוך עקב ריה גז חריף שנדף מהדירה.

חוק ההגנה על חוסים, חשכ"ז-1966

- התברר שגבי קיסר פתחה את ברו הגז ושכחה לסגור אותו.
בחודש אפריל הגיע מר שן לבית החוסה ומצא את הבית מוצף – גבי קיסר שכחה את ברו המים במקלחת פתוחה, המים זרמו בכל הדירה, והיא אפילו לא הרגישה בכך.
15. לאור מצבה הבריאותי והנפשי זקוקה גבי קיסר לטיפול ולהשגחה 24 שעות ביממה.
21. טיפול כזה יכול להינתן במסגרת מוסדית בלבד.
22. כיוון שגבי קיסר איננה משתפת פעולה ומסרבת לעבור למסגרת שהוצעה, אנו פונים לבית המשפט בבקשה להורות להעבירה למעון לזקנים.
- ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.

נילי לוי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966

. בקשה 4

בקשה למתן צו להעברה למעון

25.4.93

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד חיה לוסקי ב.....

בעניין: גיטה בול, ת"ז 6230059, רח' המדינה 43 (להלן – החוסה).

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת החוסה למעון סיעודי.

א. **חאלה נימוקי הבקשה:**

1. האישה היא ילידת 1919, אלמנה, רתוקה לכיסא גלגלים. היא אינה שולטת בסוגריה, מאובחנת כ"דימנטית עם סימני בלבול, הפרעות בהתמצאות והפרעות בשיפוט".
2. הבן המתגורר עימה הוא נרקומן ואינו מסוגל לטפל בה, ולכן הוא מבקש להעבירה למעון.
3. האישה מסרבת לעבור למעון.
4. להערכת הגופים המטפלים – בית החולים ומשרד העבודה והרווחה – היא תהיה במצב של סיכון אם תישאר בביתה.
– ולפיכך אני מבקשת מבית המשפט להורות על העברתה למעון סיעודי מתאים.

חיה לוסקי

פקידת חסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

- מצורף:
1. מכתב מרופא פסיכיאטר מומחה מיום 20.4.93.
 2. דוח סוציאלי מעו"ס המשפחה.
 3. מכתב ממשרד הבריאות, המתאר את מצבה הסיעודי והמצהיר על מקום מתאים.

אגף הרווחה

המחלקה לרווחת הקשיש

25.4.93

דוח סוציאלי

שם: גיטה בול

ת"ז: 6230059

תאריך לידה: 1919

תאריך עלייה: 1960

ארץ לידה: הולנד

מצב משפחתי: אלמנה+2 ילדים

מטרת הדות: בקשה להעברה למעון בכפייה.
גבי בול, ילידת 1919, עלתה לארץ בשנת 1960 עם בעלה וילדיה. הבעל עבד כעצמאי עד פטירתו בשנת 1978.
האלמנה החלה לעבוד בעבודות מזדמנות, אך בשנת 1983 נפגעה בתאונת דרכים והפכה לנכה, מאז היא יושבת בכיסא גלגלים ותלויה בזולת.
לגבי בול שני בנים. האחד נרקומן, גר איתה בדירה בכתובת הנ"ל. השני (כפי שידוע לנו מפי השמועה) מסרב לקיים קשר עם אמו.
עם חזרתה לדירתה אחרי תאונת הדרכים, פנתה לשירותי הרווחה והחלה לקבל את כל השירותים הניתנים בקהילה. בקשר שלנו איתה מצאנו לעתים קרובות בדירה סימנים להתרחשויות שכללו יותר מאדם אחד ואשר הצביעו על שימוש בסמים.
החוסה היא אישה בעלת רצון חזק ויכולת הישרדות מפליאה, ואף כי פעמים אחדות נחבלה העדיפה תמיד להישאר בביתה ובסביבתה. בשנת 1987 היא ביקשה העברה למעון, אולם כשהגיע תורה סירבה לעבור מביתה.
במשך זמן זה היה לנו חשש שגם היא משתמשת בסמים מדי פעם, אך היא הכחישה זאת בעקביות. הוסברה לה הסכנה שבלקחת סמים במצבה הגופני.
בתאריך 11.3.93 מצאה המטפלת את החוסה במצב של בלבול ונופה הדיף ריח חריף ביותר. מיד הובילה לחדר מיון והחלה לקבל טיפול נגד התייבשות.
ב-14.4.93 שוחררה מבית החולים, אך גם אז היא סירבה להעברת למעון. למחרת פנה הבן וביקש העברה למעון, אולם בשל התנגדותה לא פעל משרד הבריאות.
ב-19.4.93 שוב אושפזה החוסה בגלל חום גבוה ודלקת תריפה בדרכי השתן. הפעם נערך אבחון פסיכיאטרי, ונקבע שהיא אינה בת שיפוט.
לסיכום: גיטה בול, ילידת 1919, מסכנת עצמה – להערכתנו ולהערכת הרופאים – בסירובה לעבור למסגרת מתאימה.
ננה אינו מסוגל לטפל בה והיא אינה בת שיפוט לקבל החלטה בעצמה. לפיכך אנהו ממליצים על העברה למעון בכפייה.

עליזה אלוש
עובדת סוציאלית

בית משפט השלום

החלטה

(קטע מפרוטוקול בית המשפט)

בפני בקשה להורות על העברתה של המשיבה, גיטה בול, למוסד סיעודי מתאים. לבקשה צורף דוח סוציאלי של העובדת הסוציאלית עליזה אלוש, שאף התייצבה בפני.

לבקשה צורף מסמך ייעוץ פסיכיאטרי אשר בו מגיעה הרופאה למסקנה שהמשיבה חסרת יכולת לדאוג לעצמה ולטפל בצרכיה היום יומיים וכן חסרת התמצאות בזמן ובמקום.

כמו כן צורף מכתב שחרור מבית החולים שהמשיבה הובאה אליו בעקבות הידרדרות במצבה. בנוסף צורף מכתבה של הרופאה המחוזית, ובו היא מציינת שיש אפשרות להעביר את המשיבה לאחד המעונות שבפיקוח משרד הבריאות. לא ראיתי מקום לבקש את הבאת המשיבה לבית המשפט, וזאת לאור המסמכים הרפואיים שצורפו לבקשה.

שמעתי מפי בנח של המשיבה שהוא יכול לשכנע אותה להסכים לסידור במוסד אם יהא זה מוסד בעיר.

לאור האמור בבקשה ובמסמכים המצורפים ולאור מה ששמעתי אני מורה כי המשיבה תועבר למוסד סיעודי מתאים בהתאם להחלטת הרופאה המחוזית. הרופאה המחוזית נדרשת למצוא סידור במוסד בתחומי העיר.

אם לא יימצא סידור מיידי במוסד בעיר, רשאית הרופאה המחוזית למצוא העברה למעון אחר ולדאוג למציאת סידור במוסד בעיר תוך 30 יום מהיום. אם לא יימצא הסדר שכזה תוך 30 יום יובא הנושא לדין מחודש בפני פקידת הסעד בנוכחות נציגי משרד הבריאות.

פקידת הסעד תבצע את החלטת בית המשפט, ואם תזדקק לעזרה תסייע בידה משטרת ישראל בביצוע החלטה זו.

ניתן והודע היום 29/4/93 במעמד הנוכחים.

מי מכליס, שופט

בקשה למתן צו להעברת אישה חסרת-בית למעון

25.8.1991

בית המשפט השלום ב....
המבקש: פקידת הסעד בראון בתיה כ....
בעניין: שמאי רבקה, ת"ז 6870541 (להלן – החושה)
ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברתה של החושה למעון לזקנים באמצעות משרד הבריאות.

א. האלה נימוקי הבקשה:

1. הגב' שמאי רבקה היא ילידת 1915, רווקה, ניצולת שואה. עלתה ארצה בשנת 1951. ככל הידוע לא עבדה בארץ במקום עבודה מסודר. מתקיימת מקיצבת זיקנה של המוסד לביטוח לאומי. יש לה אחות יחידה, מבוגרת ממנה, המתגוררת במוסד לתשושי נפש.
2. האישה מתגוררת זה מספר חודשים בשדה קוצים תתח תחת כיפת השמים, ולידה ערימת סמרטוטים ושרידי אוכל רקוב, מוקפת בזבובים ובריח נורא. אין במקום לא מים ולא תנאים אלמנטריים לקיומה.
3. מצבת הגופמי והנפשי: החושה עצמאית בד"כ מבחינה תפקודית. מתהלכת באופן חופשי, אוכלת ומתלבשת בעצמה, אך זקוקה לעזרה ברחצה. מבחינה מנטאלית היא מגלה סימני בלבול וניתוק מהמציאות. תפקודיה הקוגניטיביים ירודים מאוד. שיפטה לקוי ואינה מבינה את מצבה. הירידה המנטאלית מתבטאת באורח חייה ובתפקודה היומיומי. אינה משתפת פעולה עם הגורמים המטפלים בקהילה. ביקרה לעתים רחוקות בקופת חולים. לא היתה בטיפול פסיכיאטרי.
4. החושה אותרה לראשונה בידי עובדת סוציאלית מלשכתנו בשנת

1976, כאשר התגוררה עם אחותה בלול תרנגולות סמוך לבית נטוש. עו"ס של הלשכה דאגה להן לסידור קיצבת הזקנה ולדיור. הן עברו לגור ברח' המכבים 29, ושהו שם עד 1978. מאחר שהשכנים במקום הציקו להן ביקשו השתיים וקיבלו דירה מחלמיש ברח' מלקוש. גם שם לא נקלטו בשל גילן ומוזרותן. למעשה, מ-1976 עד עצם היום הזה הן החליפו מקומות מגורים רבים, עד שהגיעו למגורים תחת כיפת השמים.

5. ביום 8.5.91 הגיעה אחותה, גבי שרה שמאי, ללשכה. סודר לשתי האחיות מקום ארעי במלון, אך הן לא הגיעו. העו"ס ערכה כמה ביקורים בשדה הפתוח, אך כל הנסיונות להציע להן סידור מגורים הולם עלו בתוהו.

6. עקב הסיכון לחייהן, נערכה בדיקה פסיכיאטרית והומלץ על העברתן למעון לתשושי נפש. גבי שרה שמאי עברה מרצונה למעון, ואילו החוסה סירבה לשתף פעולה והתנגדה לעבור למסגרת מתאימה. רופא מהמרכז לבריאות הנפש, שבדק את הגבי רבקה שמאי בשדה הפתוח בתאריך 16.7.91, כותב בחוות דעתו הרצ"ב: "אינה מתמצאת בזמן, בקושי במקום, תפקודים קוגניטיביים ירודים מאוד, שיפוט לקוי והתובנה למצבה היא חלקית בלבד. אינה מסוגלת להמשיך לחיות בתנאים הללו, כי שהותה בשטח מופקר מסכנת אותה סכנה ממשית. ממליץ על סידורה באופן דחוף ביותר במוסד לתשושי נפש, אפילו נגד רצונה".

7. הגריאטר האזורי כותב בחוות דעתו כי החוסה סובלת מתסמונת הפגיעה המוחית, והוא ממליץ על אשפוז במעון לטיפול ממושך לתשושי נפש.

לפיכך אני מבקשת להורות, לפי סעיף 7 בחוק, על העברתה של החוסה למעון סיעודי מתאים באמצעות משרד הבריאות, כדי לשמור על שלומה הגופני והנפשי.

ב. אבקש לדון בבקשה בהעדר החוסה לאור חוות הדעת הרפואיות המצורפות, שלפיהן אין החוסה מודעת למצבה ואינה מסוגלת להופיע בבית המשפט.

בתיה בר־און

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף: דוח פסיכיאטר. תעודות רפואיות. הפניה לאשפוז.

חוק ההגנה על חוסים, השכ"ו-1966

בית משפט השלום

בעניין: החוסה שמאי רבקה, ת"ז 6870541
ובעניין: בקשת פקידת הסעד לפי חוק החגנה על חוסים, התשכ"ו-1966 למתן
צו על פי הוראות סעיף 7 לחוק

פסיקתא

לאור שמיעת הבקשה שהגישה פקידת הסעד, וכן בתסקיר ובחוות הדעת הגריאטרית והפסיכיאטרית, הריני מורה על סידורה המיידית של רבקה שמאי במעון, וזאת לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים. תוך תקופה זו ימונה אפוטרופוס לחוסה. מוסבת בזאת תשומת לב של פקידת הסעד להוראות סעיף 11 לחוק, לפיו היא לא תשתמש בכוח לבצע את החלטת בית המשפט, אלא באמצעות המשטרה.

תאריך: 1.9.91

ני עמית, שופט

בקשה 6

בקשה למתן צו להעברת תשומת נפש למעון

5 באפריל 1992

בית משפט השלום ב....
המבקש: פקידת הסעד דבורה פפיש ב....
המשיב: להב ברוך, רח' דליה 28 בתור אפוטרופוס
בעניין: לביאה כלנית, ת"ז 8670577, רח' שם טוב 9 (להלן – החוסה)
ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת החוסה למעון לתשושי נפש באמצעות משרד הבריאות.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. גבי לביאה כלנית היא ילידת 1914, אלמנה ללא ילדים. היא מתגוררת בגפה בדירה בזמי מפתח בת שני חדרים ומתקיימת מקיצבת זיקנה של המוסד לביטוח לאומי.
 2. המשיב ברוך להב, אחיה, מונה לאפוטרופוס שלה בנובמבר 1990 כדי לדאוג לענייניה ולהעבירה למעון. משרד הבריאות אישר מקום במעון מתאים, כרם גבי כלנית מתנגדת להעברתה ומעוניינת להישאר בביתה.
 3. בביקור בית שערכנו נמצאה מוזנחת בהופעתה החיצונית וירודה מבחינה תזונתית. מבחינה מנטאלית מגלה סימני בלבול, שיפוט לקוי וחוסר התמצאות. מתברר מדברי האפוטרופוס כי לפני מספר ימים שתתה חומר רעיל, וכן שהיא משוטטת ברחובות בלילות, שוכחת את מפתחות ביתה ואינה מסוגלת להיכנס שוב לדירתה.
 4. רופא פסיכוגריאטר מהמרכז הקהילתי לבריאות הנפש כותב בחוות דעת הרצי"ב כדלקמן: "הגב' אובחנה כסובלת מדמנציה קשה ללא התמצאות בזמן, מהתמצאות לקויה במקום ובסיטואציה ... מחזיונות שוא פרונידליות הגוררות הפרעות בהתנהגות". הרופא כותב כי כמה ימים לפני כן שתתה אקונומיקה, וכי הוא רואה באירוע זה הידרדרות נוספת המהווה סכנה לחייה במסגרת שבה היא נמצאת כיום.
 5. השירותים הניתנים לה: גבי כלנית מקבלת עזרה ביתית בהיקף של 2-3 שעות ביום וכן ארוחות חמות מן האגף לשירותי רווחה בעירייה. קיים חשש שללא השגחה וטיפול של 24 שעות ביממה עלולה החוסה להיפגע מהעדר טיפול ראוי.
- כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת החוסה למעון לתשושי נפש באמצעות משרד הבריאות לפי הסעיפים 4 ו-7 לחוק הנ"ל כדי לשמור על שלומה הגופני והנפשי.

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

- ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.
- ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד מהנימוקים דלעיל.

דבורה פפיש

פקידות הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

1. תסקיר.
2. חוות דעת פסיכוגריאטרית.
3. חוות דעת רפואית.
4. צו למינוי אפוטרופוס.
5. אישור מלשכת הבריאות המחוזית על הסכמה להעברה למעון באמצעותה.

בית משפט השלום

7.4.92

מופיעה: המבקשת, גבי דבורה פפיש — פקידת הסעד לחוק ההגנה על חוסים
גבי בתיה בר"און — עו"ס

המבקש: החוסה תשושת נפש. חיה בתנאים קשים. האפוטרופוס הוא אחיה, שגם הוא כבר זקן. האח מתגורר בחיפה, והוא חסר אונים. אין לו התנגדות שהחוסה תאושפו. זהו הפתרון היחיד למצב.

אני חוזרת על הבקשה. מבקשת ליתן צו להעביר את החוסה למוסד מאושר של משרד הבריאות, ואם יהיה צורך בכך לאפשר לנו לבקש את עזרת המשטרה להעברתה.

החלטה

לאור האמור לעיל, נבקשה ובתסקיר המצורף לה, אני מורה על סידורה של החוסה במוסד לתשושי נפש באמצעות משרד הבריאות.
טרם נקיטת צעדים לביצוע החלטה זו תודיע המבקשת לאפוטרופוס על

מתן החלטה זו. אם הוא מתנגד לכך, לא תבוצע ההחלטה, ובית המשפט יקיים דיון מידי בנוכחות האפוטרופוס.
במידת הצורך תגיש המשטרה למבקשת את עזרתה לביצוע העברת החוסה כאמור בהחלטה.
ניתנה היום 7.4.92.

חתימת השופט

בקשה 7

בקשה להעברת תשושת נפש למעון

1.11.1992

בית משפט השלום ב.....
המבקש: פקידת הסעד דבורה פפיש ב.....
בעניין: צילה אלוף, ת"ז 8907500, רחוב פורש 8 (להלן – החוסה)
ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת החוסה למעון לתשושי נפש באמצעות משרד הבריאות.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. גבי אלוף צילה היא בת 81, גרושה ללא ילדים. היא מתקיימת מקיצבת זיקנה של המוסד לביטוח לאומי ומתגוררת בגפה בדירת חדר בדמי מפתח.
 2. רצ"ב תצהיר נלווה למינוי אפוטרופוס לחוסה כדי שידאג לענייניה (בגוף וברכוש).
- משרד הבריאות אישר מקום במעון מתאים, ברם החוסה מתנגדת להעברתה למעון ומעוניינת לחישאר בביתה.

3. בביקור בית שערכנו נמצאה מוזנחת בהופעתה החיצונית, במצב גופני ירוד, רזה מאוד. החדר מלוכלך, נדף בו ריח של שתן וצואת, והחוסה עצמה ישבה עירומה בתוך צרכיה. מבחינה מנטאלית היא מגלה סימני בלבול, התמצאות לקויה בזמן ובמקום, זיכרון לקוי לטווח הקצר, שיפוט לקוי וחוסר תובנה למצבה. הירידה המנטאלית מתבטאת בתפקודה היומיומי. אינה משתפת פעולה עם הגורמים המטפלים בקהילה.
 4. החוסה ביקרה לעתים רחוקות במרפאת קופת חולים. אינה משתפת פעולה בקבלת טיפול רפואי שהיא זקוקה לו.
 5. רופאה מהמרכז הקהילתי לבריאות הנפש כותבת על החוסה בחוות דעת הרצ"ב: "אובחנה כסובלת מתהליך דמנטי עם חוסר שיפוט בכל מישורי חייה וחוסר הבנה כלפי מצבת. לאחרונה חלה הידרדרות נוספת ... מסרבת לשתף פעולה בכל טיפול שהוא ... זקוקה היום כאופן דחוף להעברה למוסד לתשושי נפש".
 6. במסגרת הקהילה מקבלת החוסה עזרה ביתית בהיקף של 2-3 שעות ביום וכן ארוחות חמות מן האגף לשירותי רווחה. קיים חשש כי ללא השגחה וטיפול במשך 24 שעות ביממה עלולה החוסה להיפגע מהעדר טיפול ראוי.
- על כן מתבקש כבוד בית המשפט להורות על העברתה של הגב' אלון למעון לתשושי נפש באמצעות משרד הבריאות, על פי הוראות סעיף 7 לחוק הני"ל, כדי לשמור על שלומה הגופני והנפשי.
- ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.
 - ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד מהנימוקים דלעיל.

דבורה פפיש

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו 1966

מצורף:

1. תסקיר.
2. תווית דעת פסיכוגיאטרית.
3. אישור של אחות ראשית בקופת חולים כללית.
4. תצהיר למיטני אפוסטרופוס.
5. אישור מלשכת הבריאות המחוזית על הסכמה להעברה למעון באמצעותה.

בית משפט השלום

בעניין: צילה אלוף, ת"ז 8907500
ובעניין: בקשת פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966 למתן
צו על פי הוראות סעיף 7 לחוק.

פסיקתא

לאחר שמיעת הבקשה שהוגשה בידי פקידת הסעד וכן בתסקיר ובחוות הדעת הגריאטרית והפסיכיאטרית הריני מורה על סידורה המיידית של אלוף צילה, וזאת לתקופה שלא תעלה על שישה חדשים. תוך תקופה זו ימונה אפוטרופוס לחוסה. מוסבת בזאת תשומת ליבה של פקידת הסעד להוראות סעיף 11 לחוק, לפיו לא תשתמש בכוח לבצע החלטת בית המשפט אלא באמצעות המשטרה. תאריך: 2 בנובמבר 1992.

שרה ברוש, שופטת

בקשה למתן צו להעברת זוג זקנים למעון

8.2.93

בית משפט השלום ב....
המבקש: פקידת הסעד דרורי דניאלה ב....
בעניין: בניה איילון, ת"ז 9968289, רח' נת 84 (להלן – החוסה)
אחראי: אין
ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת החוסה למעון סיעודי.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. החוסה היא ילידת 1930, משואה, חיה עם בעלה שהינו סיעודי, מאובחנת כתשושת נפש.
2. לפי אבחנת רופא פסיכיאטרי אין היא מסוגלת, בשל סיכון עצמי, להישאר בבית ועליה לעבור למעון סיעודי.
3. החוסה מסרבת לעבור למעון כזה, ולפיכך אני מבקשת מבית משפט להורות על העברתה למעון סיעודי מתאים.

דניאלה דרורי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

1. מכתב מרופא מומחה, מנהל המרכז הפסיכיאטרי (23.1.93).
2. דוח סוציאלי מעו"ס המשפחה.
3. מכתב ממשד הבריאות המאשר מקום מתאים לחוסה.

אגף הרווחה
המחלקה לרווחת הקשיש

9.2.93

תסקיר

שם: בתיה איילון

ת"ז: 9968289

שנת לידה: 1930.

כתובת: רח' גת 84.

במשפחה זוג הורים זקנים ובן מפגר. האישה, גבי בתיה איילון, היא בת 63, עלתה לארץ בשנת 1967 עם בעלה השני ועם בנה, שהוגדר זה שנים רבות כסובל מפיגור עמוק ומאפילפסיה. יש לה חמישה ילדים מנישואיה הקודמים (מתוך שבעה שנולדו לה), ללא קשר של תמיכה או טיפול.

המשפחה פנתה אלינו לראשונה בשנת 1982 בבקשה לעזרת חומרית, אולם לא שיתפה פעולה ולכן העזרה היתה מוגבלת.

גבי איילון מאובחנת זה שנים רבות כסובלת מבעיות נפשיות, אולם ללא כל סיכון עצמי או סביבתי. נהגה להסתובב במשך היום בשכונה ולהגיע לשירותי הרווחה לעתים קרובות. היא לא תפקדה כלל במשק הבית, וכתוצאה מכך הבית היה מוזנח במשך שנים רבות.

הבעל, מר דני איילון יליד 1918, היה האחראי על המשפחה ומרכז בידיו את הכספים.

הכנסת המשפחה כללה את קיצבת הזוג מהמוסד לביטוח לאומי וכן קיצבת נכות וגימלת שירותים מיוחדים של הבן.

האב השתמש בכספים, אולם לא תמיד בסדר עדיפויות נכון, ולכן לא פעם הבן נמצא מוזנח ולא מטופל, וכך גם הבית.

זה שנתיים גבי איילון מקבלת שירותים במסגרת חוק ביטוח סיעוד של הביטוח הלאומי, לאחר שנמצאה תלויה בעזרת הזולת בביצוע פעולות היומיום. מבחינה תפקודית היא ניידת, אך אינה מסוגלת לטפל בעצמה או במשק הבית. הטיפול בה כולל טיפול אישי וניקוי הבית, סה"כ 10 שעות שבועיות.

עבודתה של המטפלת היתה קשה מאוד, הן בשל רמת התפקוד של המשפחה והן בגלל הצורך להקדיש לניקוי אינטנסיבי אישי וסביבתי של גבי איילון ושל

בני משפחתה. כמו כן היווה הבן גורם מפריע מאוד לעבודתה של המטפלת, וכל נסיונותינו להכניסו למסגרת מוגנת מתאימה עלו בתוהו בשל חפרעות והתנגדות מצד בני המשפחה.

הבן היה מכה את אביו לעתים, והיתה סברה (לא מוכחת) שהוא התעלל באמו. למרות כל זאת סירבו ההורים בתוקף להוציא את הבן מהבית לסידור יומי (כמו מע"ש או מעון יום) או לסידור חוץ קבוע.

במאי 1992 היכה הבן את אביו ושבר לו את אגן הירכיים. כתוצאה מכך האב הפך לסייעודי ומרותק, והבן הועבר בתוקף צו למוסד.

מטפלת המשפחה נתנה שירותים מקיפים לזוג, אולם בשל ידידה חדה במצבה של האם (להערכתנו, כתוצאה ישירה מהרחקת הבן) היה קשה יותר ויותר לטפל בה בבית.

בסוף נובמבר 1992 עבר האב אירוע מוחי שריתק אותו לחלוטין למיטתו, וגם הוא החל לקבל שירותים מכוח חוק ביטוח סיעוד, נוסף לשעות הטיפול מטעם שירותי הרווחה – בסה"כ ארבע שעות המפוזרות על כל היום. אולם מתברר כי למרות עבודתה המסורה של המטפלת לא די גם בהיקף שעות זה כדי להעניק תנאי חיים הולמים לזוג.

ב-10.1.93 אושפזה גבי איילון בעקבות שתיית סבון לרחיצת כלים, לאחר שהגיעה לחדר מיון עם היפותרמיה והרעלה (לדבריה, חשבה שזו שמנת). בבית החולים המליץ רופא גריאטר לבצע הערכה פסיכיאטרית בבית הזקנה.

ב-26.1.93 קבע מנהל המרכז הפסיכיאטרי: "החולה בסיכון, חייבת להיות מטופלת במוסד סיעודי, לא יכולה להישאר יותר בבית!!!"

מתוך התחשבות בקשר בין בני הזוג נעשה ניסיון לשלב את שניהם במעון אחד. בתיה איילון מסרבת לעבור למעון, ואילו מר איילון מוכן לעבור למסגרת שבה יקבל טיפול, אך רק עם אשתו.

משרד הבריאות מוכן להעביר את שני בני הזוג לאותה מחלקה באותו מעון ובכך לאפשר להם המשכיות מסוימת בחייהם.

בניה של גבי איילון מנישואיה הראשונים באים לבקר אותה לעתים רחוקות מאוד, אינם מסייעים לה, ולדברי מר איילון אף לוקחים דברים מהבית.

מאמצים רבים שהושקעו במשך כל התקופה לאיתור הבנים, כדי לשתפם בטיפול באם, הוכתרו בהצלחה מסוימת – בשבוע האחרון אותרו שניים מהם, המתגוררים בעיר:

שמעון – רח' סער 64.

אהרון – רח' הרצל 53.

הצלחנו ליצור קשר עם שמעון. לדבריו, האחים אינם בקשר ביניהם; לכל

אחד בעיות אישיות. מההיבט הטיפולי אין לו התנגדות שהאם תועבר למעון, אך הוא מתנגד לכך כי הדבר כרוך בויתור על הבית שבו היא גרה, השייך לחברת עמידר, והוא חושש לגורל הציד הנמצא בבית. לא התרשמו שבניה של גבי איילון מעורבים בחייה של אמם, או שיוכלו להגיש לה עזרה טיפולית. לפיכך אנו פונים לבית המשפט ומבקשים לצוות על העברתה של בתיה איילון הנייל למעון סיעודי.

עליזה אלוש
עו"ס זקנים

דניאלה דרורי
פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בית משפט השלום

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 18.2.93

בפני השופט: מכליס משה

בנוכחות: המבקשת: פקידת הסעד גבי דרורי דניאלה

המשיבה: בתיה איילון – בהעדרה

פקידת הסעד: בהתאם לסעיף 5 לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966 נקבע כי בית המשפט ישמע את פקיד הסעד וכן את החושה, אם הוא מסוגל להבין בעניין.

בקשר לכך צירפתי לבקשתי את התעודות הרפואיות המעידות על מצבה של המשיבה. הכוונה להעביר את המשיבה למעון ולא לבית חולים פסיכיאטרי.

החלטה

בפני בקשה בהתאם לסעיף 4 לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966 להורות על העברת המשיבה למוסד סיעודי מתאים.

כפי שעולה מן הבקשה, מדובר באישה בת 63 הסובלת מבעיות רבות בתחומים שונים.

כפי שעולה מהדוח הסוציאלי, הבעל מוכן לעבור למוסד סיעודי יחד עם המשיבה.

בהתאם לסעיף 5 לחוק צריך בית המשפט לשמוע את האחראי על החושה ואת החושה עצמו, אם הוא מסוגל להבין בעניין.

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

כפי שעולה מהחומר שבתיק, אין אחראי על החוסה במובן ההגדרה שבחוק. כפי שעולה מהתעודות הרטואיות שצורפו לבקשה, המשיבה איננה מתפקדת ושוכבת באופן קבוע במיטתה.

מציין הרופא בתעודה שנתן, כי המשיבה "לעתים מתבלבלת ולא שופטת נכון את המציאות".

בנסיבות אלה נראה לי שרשאי אני לתת את הצו בהעדר החוסה. אשר על כן, בהתאם לסעיף 7 לחוק האמור, אני מורה להעביר את המשיבה למעון בתחום העיר לתקופה של 6 חודשים.

פקידת הסעד תעשה את כל הדרוש לביצוע צו זה בהתאם לאמור בסעיף 11 לחוק.

לאור דברי פקידת הסעד, הנורמים המטפלים ידאגו לשיכון המשיבה במעון יחד עם בעלה.

ניתן במעמד פקידת הסעד.

ניתן והודע היום 18/2/93 במעמד הנוכחים.

מי מכליס, שופט

בקשה 9

**בקשה למתן צו להעברה למחלקה לתשושי נפש בבית חולים
והבאת החוסה לבית המשפט לפי החלטת שופט**

12.6.94

בית משפט השלום ב....

המבקש: פקיד הסעד יצחק שורר

בעניין: גבי אצר רבקה, ת"ז 9286831, רח' הרצל 16 (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת החוסה למעון ע"ש כהן באמצעות משרד הבריאות.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. החוסה מתנגדת להעברתה למעון מטעמים לא סבירים.
 2. החוסה היא בת 77, אלמנה, מתגוררת בגפה בדירתה, ובנה שבחוף לארץ אינו יוצר קשר איתה. אחיותיה מסכימות להעברתה למעון.
 3. לפי תעודה רפואית לוקה החוסה באירעויות מצאות במקום, בזמן ובאנשים, במחשבות שוא ובפגיעה קשה בזיכרון ומסכנת את עצמה. החוסה מרבה לשוטט ברחובות בכל שעות היממה, נחבלה מספר פעמים, ומאחר שהיא שוכחת לחזור הביתה, היא מגיעה לחדר מיון ומשם מזעיקים את הגורמים המטפלים.
 4. לגבי אצר סודר מרכז יום במעון לזקנים, אך היא אינה מופיעה אליו באופן סדיר ובשעות המקובלות, ואף נוחת לברוח ממנו ללא הודעה מוקדמת וללא קבלת רשות מהצוות המטפל.
 5. פקיד הסעד החיימ יפנה תוך 6 חודשים לבית המשפט המתוזז באמצעות היועץ המשפטי של משרד העבודה והרווחה ויבקש למנות אפוטרופוס לחוסה.
- מאחר שהתנגדותה של הגבי אצר לשהות במעון אינה סבירה ולפי תעודת רופא נשקפת סכנה לחייה אנו מבקשים מכבוד השופט להורות על העברתה המיידית למעון ע"ש כהן לפי סעיפים 4 ו-7 לחוק.
- ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.
 - ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד מהנימוקים דלעיל, שלפי תעודת רופא החוסה סובלת מפגיעה קשה בהתמצאות ובזיכרון.

יצחק שורר

פקיד הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966

מצורף:

תעודת רופא.

אישור משרד הבריאות.

פקס מהאחיות של החוסה.

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

בית משפט השלום

13.6.94

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 13.6.94

בפני כבוד השופט: חי נחמיאס

בנוכחות: המבקש: יצחק שורר – פקיד סעד

המשיבה: אצר רבקה, ת"ז 9286831, רח' שלום – בהעדרה

פקיד הסעד: אני חוזר על הבקשה. אני מבקש שיינתן צו ביניים כבר עתה במעמד צד אחד. אני מציע שייקבע דיון בשלב מאוחר יותר. בינתיים נפנה בבקשה למנות לה אפוטרופוס.

החלטה

לאחר שעיינתי בבקשה ובהתאם לסמכויותי בהתאם לסעיפים 4, 5 ו-7 לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966, ובהתאם לתקנה 13 לתקנות בתי המשפט (סדרי דין לדיון בבקשות, לפי חוק ההגנה על חוסים), תשי"ן-1990, אני מחליט להיעתר לבקשה במעמד צד אחד, ומורה להעביר את החוסה בבקשה זו למעון ע"ש כהן מיידית.

אני קובע דיון בבקשה במעמד המבקש ובמעמד החוסה בהתאם לתקנה 6 לתקנות, לתאריך 19.6.94 שעה 12:00.

בהתאם לסעיף 11 לחוק, החלטתי זו תוצא לפועל על ידי פקיד הסעד, ולצורך כך ייעזר במשטרת ישראל, אשר מתבקשת לתת כל סיוע לביצוע החלטתי זו, לרבות העברתה של החוסה למעון ע"ש סהן וזימונה והופעתה לדיון שנקבע.

בית המשפט רשם לעצמו את העובדה שכיום אין אחראי לחוסה, ולכן בהתאם לתקנה 3(ו) החלטתי לשמוע את הבקשה ללא החוסה.

אני ממליץ בפני פקיד הסעד לפנות בהקדם לבית המשפט המחוזי באמצעות הגורמים המוסמכים למנות לחוסה אפוטרופוס, על מנת שזה ישמש, בין היתר, אחראי לחוסה כמשמעותו בחוק.

ניתנה והודעה היום 13.6.94 במעמד פקיד הסעד בלבד.

חי נחמיאס, שופט

15.6.94

לכבוד
כבוד השופט
חיים נחמיאס

הנדון: אצר רבקה מסי' תיק 296/94

אבקש מכבוד השופט לבקר במעון ע"ש כחן במחלקה הסגורה לתשושי נפש כדי להתרשם מהחוסה הנ"ל.

כבוד השופט קבע שעלי להביא את החוסה, בסיוע המשטרה, לבית המשפט ב-19.6.94 בשעה 12:00. מאחר שהוצאתה מהמעון בסיוע המשטרה תגרום לדעתי לחוסר שקט מצד החוסה, אודה לך אם תיענה לבקשתי לבקר יחד איתי במעון בזמן שנקבע: 19.6.94 בשעה 12:00.

יצחק שורר

פקיד הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

החלטה

בנסיבות העניין לא אוכל להיעתר לבקשה, שכן באותו יום קבועים בפני התיקים רבים נוספים, כמו כן ישנה חשיבות להבאת החוסה לבית המשפט. המשטרה מתבקשת לסייע בהבאת החוסה לבית המשפט בניידת משטרה.

ח' נחמיאס, שופט

בית משפט השלום

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 19.6.94

בפני כבוד השופט: ח' נחמיאס

בנוכחות: המבקש: יצחק שורר – פקיד סעד

המשיבה: אצר רבקה, ת"ז 9286831, רח' שלום 36 – בהעדרה

אחיותיה של המשיבה: לוי שרה, ת"ז 2968451, סמל 6

בן אלה, ת"ז 0089271, רח' בר 6.

בית המשפט ממנה את שתי אחיותיה של המשיבה כמתורגמניות מהשפה העברית לרומנית וההיפך.

המבקש: אני חוזר על הבקשה. מצבה השתפר מאז שהיא במעון. אנו מכינים את הבקשה למטות לה אפוסטרופוס.

המשיבה: טוב לי עכשיו במקום שאני נמצאת, אני מקבלת טיפול שם. **גב' לוי:** ודאי שעכשיו מצבה יותר טוב שם. אנחנו נבוא לבקר אותה. אני חושבת שכדאי שהיא תישאר שם. אני חושבת שהיא בת 77. היא אלמנה ויש לה בן אחד בחו"ל משום שהוא חולה.

גב' אלה: אני אמרתי תמיד שיותר טוב ככה, אנחנו נבוא לבקר אותה. לפני כן היא היתה מסתובבת כל הזמן ברחובות.

החלטה

מונחת לפני בקשה ליתן הוראות על החוסה, בהתאם לסעיפים 4 ו-7 לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966.

הבקשה מדברת בעד עצמה, ולאור דחיפות הדבר, ניתן על ידי צו ביניים במעמד צד אחד עוד בתאריך 13.6.94.

היום קבעתי את הדיון במעמד שני הצדדים. שוב חזר והופיע בפני מר יצחק שורר, פקיד סעד. הוא הסביר לי שהצליח – והוא ראוי לכל שבח על כך – להעביר את החוסה ללא קושי לבית האבות, ואף היום הביא אותה לדיון בלוויית שתי אחיותיה.

שמעתי את החוסה ואת שתי אחיותיה, וגם מהמראה של החוסה שוכנעתי עד כמה הבקשה במקרה זה הינה במקומה וחיונית. אין לי ספק שלשם הבטחת שלוטה הגופני והנפשי של החוסה מן הראוי להיעתר לבקשה ואני מודה שהיא תימצא בבית האבות כהן – וזאת בהתאם לסמכותי, בהתאם לסעיף 7 לחוק הנזכר.

מאחר שההחלטה בהתאם לסעיף 7 מוגבלת לתקופה של 6 חודשים, רשמתי לעצמי את דברי מר שורר, שתוך פרק זמן זה תהיה פנייה לבית המשפט המחוזי למטות לחוסה אפוסטרופוס, כדי שניתן יהיה לטפל בחוסה ולמצוא לה מסגרת מתאימה וראויה גם מעבר לשישה חודשים.

אני מודה לפקיד הסעד על התערבותו במקרה זה, מאחל לחוסה בריאות שלמה ואריכות ימים, ומבקש משתי אחיותיה הנוכחות היום בדיון לבקר

אותה מעת לעת, שכן חן היחידית מקרבה משפחתית לחוסה הנמצאות בארץ, וחשוב שתמשכנה לעמוד עימה בקשר.
ניתן והודע היום 19.6.94 במעמד פקיד הסעד, החוסה ושתי אחיותיה.

ח' נחמיאס, שופט

בקשה 10

**בקשה למתן צו כניסה לבית ולהעברה למעון
של חוסה חזקוק להגנה מפני משפחתו**

4.4.92

בית משפט השלום ב.....
המבקש: פקידת הסעד דליה גטרייטמן ב.....
בעניין: הררי יצחק, ת"ז 285164, רח' הלל 22 (להלן – החוסה)
ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש לתת את ההוראות שלהלן:

1. צו לאפשר לחוסה לקבל טיפול רפואי בביתו
 2. צו להוצאת החוסה מהבית
- א. ואלה נימוקי הבקשה:
- האיש אינו מקבל טיפול ראוי ויש חשש לאלימות פיזית כלפיו.
 - ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11 אם יעלה צורך בכך.

דליה גטרייטמן

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

תסקיר.

חוות דעת רפואית.

חוות דעת פסיכולוגית.

תמונה מחדר מיון.

המחלקה לשירותים חברתיים

16.3.92

בית משפט השלום ב.....

תסקיר

הררי יצחק, רח' הלל 28, ת"ז 6926841, יליד 1911

אנו פונים אל כבוד בית המשפט בבקשה להוציא צו הגנה על הני"ל ולהוציא או מביתו להגנתו.

מדובר בזקן בן 81 שעלה ארצה בשנת 1951, נשוי ואב ל-7 ילדים. שלושה בנים מתגוררים בחו"ל זה שנים; האחרים, שלוש בנות ובן, מתגוררים בארץ:

1. גבי רות ברק – נשואה, מתגוררת בעיר.
2. גבי זורית גן – נשואה לגיאולוג ומתגוררת באילת.
3. גבי מירי דגן – נשואה וגרה בעיר; חזרה לא מכבר משליחות בחוץ לארץ.
4. ד"ר אלי הררי – גרוש, רופא. הוא המטפל העיקרי בהוריו ונמצא בקשר עמו.

במשפחת הררי היתסים בין ההורים לילדים מעורעים על רקע חשבונות שונים מן העבר. משיחות שקיימנו עם הבנים והבנות עולה שמר הררי היה אדם קשה ותוקפן, בעיקר כלפי אשתו, ושחיי המשפחה היו קשים. למרות הקשיים והבעיות הצליחו ילדי המשפחה לרכוש השכלה גבוהה ולהתפתח כל אחד בדרכו.

בשנים האחרונות חלה הידרדרות במצב התפקודי של שני בני הזוג, ובעיקר של מר הררי, שאינו מסוגל לתפקד באופן עצמאי ואינו שולט בצרכים. עקב

הידרדרות זו נוצר הקשר עמנו, וההורים מקבלים טיפול אישי בביתם באמצעות חוק ביטוח סיעוד. במהלך השנה, עד הידרדרותו האחרונה, ביקר מר הררי במרכז היים לקשיש, והזכיר הקל על המתחים בבית. לקראת היכרותנו איתו ניכרה הזנחה רבה בטיפול בו; לאחרונה אף החלה הגבי' הררי לנצל את חולשותיו ו"לסגור עימו חשבונות" מהעבר. היא מתייחסת אליו בתוקפנות רבה, מילולית וכנראה אף פיזית, ומביעה את דחייתה ממנו בגלוי. חשוב לציין שגם במצבה חלה הידרדרות, כולל ירידה קוגניטיבית, והיא נוהגת באלימות מילולית ותוקפנות גם כלפי הסביבה.

העלינו בפני המשפחה את האפשרות להעביר את החוסה למסגרת מוגנת קבועה, אך בשל הסכסוכים האישיים והכלכליים ביניהם לא יצא הדבר לפועל. במצב הקשה המתואר לעיל נופל עיקר הנטל על הבן, והקשר הטיפולי העיקרי הוא עם המטפלת.

לפני כחודשיים אושפז החוסה בבית חולים כשהוא חבול בפניו וכוויה קשה במצחו. סוג החבלה העלה חשד שמדובר באלימות כלפיו, ובית החולים אף פנה למשטרה. המשפחה הכחישה שקיימת אלימות כלפיו, והבן הוחתם במשטרה שידאג לאביו.

מהיכרותנו עם בני הזוג ועקב אי שיתוף הפעולה שלהם עם האחיות המטפלות מטעם קופת חולים אנו חושבים שמר הררי נמצא בסיכון, שאינו מקבל טיפול רפואי מתאים וכי ייתכן שהוא קורבן לאלימות גופנית. דעתנו נתמכת בידי הגורמים המטפלים האחרים בקהילה – קופת חולים ומשרד הבריאות.

נראה לנו שיש להתערב מיידית ולפעול להעברתו של מר הררי למסגרת סיעודית מוגנת. אנו מבקשים לציין שאין כרגע מיטה סיעודית פנויה, ומדובר בתור ארוך, עד שלושה חודשים. עם זאת, נאמר לנו מפי אחות היחידה למחלות כרוניות במשרד הבריאות שאם יוצא צו המורה על אשפוזו יוקדם תורו לכשלושה שבועות.

לאור האמור אנו מבקשים מכבוד בית המשפט לתת את ההוראות הבאות:

- א. להורות למשפחה לאפשר כניסת כל גורם רפואי-טיפולי לבית ולהעניק למר הררי טיפול מתאים.

- ב. להעביר את מר הררי למסגרת סיעודית מוגנת מיד עם התפנות מקום מתאים מטעם משרד הבריאות.

לאחר שנטפל בהעברתו נתחיל בתהליך מינוי אפוטרופוס למר הררי. ברצוני לציין שלא פגשתי את החוסה אישית. אמנם הייתי בבית, אך איש לא

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

פתח לי את הדלת, ובשל אופי העניין והמעורבות של אנשי המקצוע האחרים איני רואה מקום לעכב עוד את פנייתנו.

דליה גטרייטמן

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

1. תמונה מאשפוזו האחרון בבית החולים.
2. מכתב מהשירות הסוציאלי בבית החולים.
3. מכתב מטעם קופת חולים + דוח תפקודי ואבחנה רפואית.

קופת חולים – היחידה לטיפול ומעקב

4.3.1992

לכבוד

עו"ס דליה גטרייטמן

פקידת הסעד לחוק ההגנה על חוסים

הנדון: הררי יצחק, ת"ז 285164, רח"י הלל 22

מתוך היכרות של מספר שנים עם בני הזוג הררי עמדנו על היתסים המעורערים בין הבעל לאישה.

כל עוד היה הבעל מסוגל, למרות נכותו, להגיב, להתנגד, לצאת ולבוא, השתדלנו לעזור ככל האפשר וככל שניתן לנו בכלים שעמדו לרשותנו שהשלמות המשפחתית לא תעורר.

במשך הזמן עלו חשדות שקיימת אלימות מילולית ופיזית בין שניהם, אך הבנים הפריכו אותן בהתמדה.

גם היום אין בדינו עדות ראייה שאכן המצב שנוצר הוא בעקבות אלימות פיזית של אחד מבני הזוג. אולם נראשית חודש פברואר האחרון אושפז מר הררי בבית החולים עקב נפילה וחבלה בפנים ועם שחרורו מבית החולים, כששבעו וביקרנו אותו, ראינו שפניו מצועות וחבולות והוא אינו מסוגל לעמוד

על רגליו. החולה נראה אויש לנעשה סביבו, רטוב משתן, החדר לא מסודר, המיטה לא נקויה, בגדיו מרושלים ונראה שלא הוחלפו זה שעות רבות. אשתו וכתו, גבי מירי דגן, שנכחו בבית בעת ביקורי עם הפיזיותרפיסטית של קופת חולים ועם האחיות מלשכת הבריאות, לא ניגשו לטפל בו, ורק כשהערנו לבת על הצורך לעזור לו היא התקרבה אליו בסלידה. הבת מכחישה שיש אלימות מצד האם כלפי האב, אך מודה שקיימת הזנחה. האחיות והפיזיותרפיסטית שנשלחו לטפל בו מדי יום מצאו לרוב דלת נעולה, כל פניותיהן לבני הבית נתקלו בחוסר שיתוף פעולה, והן לא יכלו להיכנס ולטפל בחוסה. האחיות מציינות עוד, שמר הררי נמצא באחד מביקוריהן שוכב על הריצפה ואשתו מסרבת לעזור לו לקום. התברר כי שכב כך כל הלילה עד שהאחיות נכנסו לבית. עקב כך ולאור כל האמור לעיל הננו תומכות בדעה שיש להוציא את מר הררי מהבית למסגרת מוגנת בכל דרך אפשרית וככל האפשר יותר מהר.

אחות פנינה סלע	אחות אהובה רשף
אחראית מרפאה אזורית	אחראית היחידה להמשך טיפול ומעקב

בית משפט השלום

פרוטוקול

בפני כבוד השופט: מרדכי בלור
 נוכחים: המבקשת: פקידת הסעד גבי גטרייטמן, בשם מדינת ישראל
 המשיב: הררי יצחק – בהעדרו
 דייר אלי הררי – בהעדרו
 גבי גטרייטמן: אני חוזרת על האמור בבקשה. עד שיהיה לנו סידור במשרד הבריאות אני מבקשת לחייב את הבנים של מר הררי יצחק לדאוג שמישהו יפתח את הדלת לאחות קופת חולים או לפיזיותרפיסטית או לכל גורם טיפולי אחר ויאפשרו מתן טיפול לאיש בביתו.

החלטה

לאחר שעינתי בבקשה, ושמעתי את דברי המבקשת, פקידת הסעד דליה גטרייטמן, אני נעתר לבקשה ומורה:
 1. למשיבים, ילדיו של החוסה מר הררי יצחק, לאפשר כניסת כל גורם

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

טיפול לבית שבו מתגורר החוסה ולהעניק לו טיפול מתאים.
2. להעביר את החוסה למסגרת סיעודית מוגנת מיד עם התפנות מקום מתאים מטעם משרד הבריאות.
הודע בפומבי היום במעמד המבקשת ובהעדר המשיבים והחוסה.

5.4.92

מרדכי בלזר, שופט

בקשה 11

העברת חוסה למעון בהתנגדות האחראי עליו

11.5.1993

בית משפט השלום ב.....
המבקש: פקידת הסעד פרידמן רחל ב.....
בעניין: גבי אליהו שרונה, ת"ז 047179916 (להלן – החוסה)
המשיבים: בעל שם שרה, אחות החוסה – בת 71. עקרת בית
בעל שם משה, בעלה של שרה (האחות) – בן 63, רוכל
בעל שם יצחק, בנם – בן 33, רווק
כולם מרחי גורן 8
ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו 1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברתה של החוסה למעון סיעודי על ידי משרד הבריאות.
בשיחה עם משרד הבריאות הובטח לנו כי ימצא מקום מיד עם מתן הוראת בית המשפט.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

החוסה הינה רווקה בת 68, הסובלת מבעיות רפואיות, פיזיות ונפשיות, שבעטיין אינה מסוגלת לדאוג לצורכי חייה.

עד לאוקטובר 1992 התגוררה החוסה לבדה ברח' השומרים 17 ונעזרה בטיפול בני משפחה.

ביום 21.10.92 אושפזה החוסה בבית חולים לחולי נפש. אשפוז נמשך כשלושה חודשים, עד 13.1.93. כמועד זה שוחררה מבית החולים אך לא יכלה לשוב לביתה מאחר שנותרה "מנותקת מסניכתה ולא מסוגלת לדאוג לצרכיה" (ראה מכתב פסיכיאטר המצורף בזה).

הצוות בבית החולים המליץ על העברתה למעון מתאים, אך החוסה ובני משפחתה (המשייבים) העדיפו לקחתה לביתם ולדאוג לצרכיה.

כדי להקל על המשפחה מסייעת להם מחלקתנו באמצעות מטפלת ומט"יזית.

לאחרונה מדווחות לנו המטפלות כי משפחת בעל שם אינה מתמודדת עם קשיי הטיפול בחוסה. החוסה אושפזה עקב איבוד נוזלים ותת-תזונה, ובביקורי בית שערכנו בבית המשפחה נוכחנו כי קיימת הזנחה בטיפול באישה: המשפחה אינה מספקת לה את צורכי מחייתה, ארוחותיה אינן מסופקות בזמן ובמידה מספקת, בגדיה אינם מכובסים והיא אינה מקבלת באופן סדיר את התרופות הדרושות לה.

יש יסוד סביר להניח כי קיימת גם התעללות נפשית ופיזית בחוסה. התעללות נפשית – האחות שרה צועקת ומגדפת את החוסה ללא הרף ומביעה את רצונה בסילוקה המידי מהבית; התעללות פיזית – חשד לכך עולה מרמזים שנשמעו בשיחה עם בני משפחה וכן מסימני חבלה שנראו על גופה של החוסה.

למרות האמור לעיל המשייבים מתנגדים להעברת החוסה למעון ואינם מציעים פתרון.

ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11 לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966, אם יעלה צורך בכך.

רחל פרידמן

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

1. חוות דעת פסיכיאטרית.
2. חוות דעת רפואית.

לכבוד
פקיד הסעד הראשי

הנני להביא לידיעתך כי בחודש האחרון העברנו את הגבי אליהו שרונה למעון סיעודי (מרכז גריאטרי), וזאת בכוח צו בית משפט. על הסיבות אפשר ללמוד מהתסקיר שהוגש לבית המשפט והמצורף בזה. לצורך קבלת הצו התקיימו שני דיונים. בדיון הראשון, לבקשת המשפחה, בוצעה בדיקה חוזרת בידי רופאת המשפחה שהמליצה על העברה למעון. בדיון השני לא הופיעו המשיבים וניתנה החלטה שלא בפניהם. ההוצאה מהבית נעשתה בעזרת המשטרה בגלל התנגדותם של בני המשפחה המטפלים באישה ושל בנה. כיום האישה נמצאת במרכז הגריאטרי. היא מטופלת היטב, הסתגלה ומרוצה. בני משפחתה (לא אלה שעומים התגוררה) שביקרו במקום הביעו בפני את שביעות רצונם מהטיפול ואת הערכתם על הצעד שנקטנו.

בברכה

רחל פרידמן

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:
תסקיר + החלטות בית המשפט.
נספחים (דוח רפואי ופסיכיאטרי).

בקשת צו לחעברת זקנה למעון בניגוד לרצונה ובניגוד לרצון בניה

5.8.91

בית משפט השלום ב....

המבקש: פקידת הסעד דפנה נפתלי קרביץ ב....

המשיבים: 1. בק סוניה, רחי שמש מסי 8

2. בק אפרים, רחי חלוצים 17

בעניין: בק סוניה, ת"ז 6996281 (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש לצוות על הוצאתה של החוסה מהבית למעון לתשושי נפש על פי סעיף 7 בחוק.

א. תאלה נימוקי הבקשה:

1. משיבה מסי 1, בק סוניה, הינה ילידת 1912. היא עלתה ארצה בשנת 1951 וגרה בעיר משנת 1956 בכתובת שלעיל.
2. היא אלמנה, אם ל7, אשר אחד מהם הינו בק אפרים, משיב מסי 2.
3. עד מאי 1991 גר עם הגבי בק בנה שמואל בק ז"ל.
4. במאי 1991 נפטר בנה זה עקב שריפה, ומאז היא מתגוררת לבדה.
5. גבי בק מתגוררת במבנה המיועד לתריסה ואשר תנאי המגורים בו מחרידים. המבנה מכיל חדרון צר ומבוא, ללא ריצוף. יש בו ברו מים אחד בלבד, ללא שירותים וללא חשמל. ריח שתן עז נודף בו, וחתולים רבים, המתקראים בגי הגבי בק "הילדים שלי", משוטטים בו.
6. המבנה הני"ל נמצא מאחורי מסגרות על חוף הים. אין כל בתי מגורים נוספים באזור, כך שבלילות היא נמצאת בבדידות מוחלטת.
7. הגבי בק עצמה נראית מאוד מוזנחת בהופעתה, מלוכלכת מאוד ומדיפה ריח רע. נראית מנותקת מסביבתה.

7. הגבי בק מוכרת ללשכה לשירותים חברתיים בעיר מאז חודש אפריל 1990, לאחר שבנה שמואל בק ז"ל ביקש עזרה בעניין החלפת דיור לו ולאמו.
 8. נושא החלפת הדיור לא הגיע לידי מימוש עקב אי-שיתוף פעולה מצד שמואל בק ז"ל.
 9. לאחר פטירתו של הבן שמואל בק ז"ל פנו בניה וביקשו להעבירה למעון, כיוון שהם אינם מסוגלים לטפל בה.
 10. הגבי בק הופנתה למעון לתשושי נפש מטעם משרד הבריאות בדרך המקובלת.
 11. לאחר שהתקבל החומר במשרד הבריאות זומנו בניה של הגבי בק לבדיקת זכאות. לאחר שהתברר להם שעליהם להשתתף במימון שהייתה של אמם במעון (על פי חוק המזונות), חזרו בהם הבנים מבקשתם להעברתה.
 12. יש לציין כי בין הבנים קיים סכסוך מתמשך לגבי הבעלות על המבנה שבו גרה אמם, וזוהי אחת מן הסיבות לכך שהיא עדיין גרה שם.
 13. לבנים נשלח מכתב ממשרד הבריאות (נספח 2), ובו הובהר להם כי אם אמם תועבר למעון, אף ללא שיתוף הפעולה שלהם, יתבע אותם משרד הבריאות להשתתף בדמי אחזקתה.
 14. בתאריך 9.7.91 נבדקה החוסה בידי רופא מהמרכז הקהילתי לבריאות הנפש, רח' שמעון באר (נספח 1). בבדיקה מצא הרופא שהיא "אינה מסוגלת לדאוג לצורכי היום יום" וכן כי "תפקודיה הקוגניטיביים ירודים מאוד, היא אינה מתמצאת בזמן ובקושי במקום, מדברת לא לעניין, שיפוטה לקוי ואין לה שום תוכנה למצבה".
כן ציין הפסיכיאטר כי האישה "אינה מסוגלת להגיע לבית המשפט וכי אינה מסוגלת להכיע דעתה גם בענייני אפטרופסות". לכן הגבי בק הינה חוסה במובן חוק זה.
 15. לאחר שהחליטו הבנים כי אין בכוונתם לתמוך בהעברתה של החוסה למעון, החל הבן אפרים בק לקחת את אמו לביתו במשך שעות היום ולהחזירה לביתה בלילה. מוכן מאליו שבליילה בבדידות מסוכן מאוד שתישאר לבדה במקום זה, אך בנה אפרים אינו מוכן ואינו מסוגל להלין אותה בביתו.
 16. בניה האחרים של הגבי בק נמצאים עימה בקשר רופף ואינם מוכנים להתחלק בנטל הטיפול בה.
- כמו כן, כל הבנים אינם משתפים פעולה עם הלשכה לשירותים

- חברתיים ועם המרכז הקהילתי לבריאות הנפש בתוכנית הוצאתה מהבית של הגבי בק.
17. בפגישה שקיימה המבקשת עם האישה ועם בניה יעקב, אפרים דוב בק סירבו הנ"ל להעבירה למעון לתשושי נפש. הבנים נימקו את סירובם בכך ש"אמא לא רוצה לצאת מהבית ולא יכולה להימצא עם אנשים". החוסה עצמה אמרה שעליה לחזור כל לילה הביתה כדי להאכיל את ילדיה (החתולים), וכי אם תצא מהבית – גם היא וגם הם ימותו.
18. בפגישה האחרונה שקיימה עם אפרים בק ב-9.7.91 סיפר הנ"ל כי באותו יום נעלמה אמו והיה עליו לחפשה ברחובות יפו ולהחזירה הביתה. לטענתו, היא לא ידעה את דרכה חזרה, ולא יכלה לחזור לביתה בעצמה. כמו כן סיפר שאמו אינה שולטת בסוגר השתן וכי הוא מתבייש לנסוע איתה באוטובוס לביתו. אפרים ביקש בכל לשון של בקשה כי יימצא סידור אחר לאמו, חזקוקה לטיפול ולהשגחה במשך 24 שעות ביממה.
19. לא ניתן למצוא אדם שיסכים להתמנות לאפוסטרופוס, אדם שיהיה מוכן להיכנס למקום המגורים התת-אנושי שבו גרה האישה ולהיות בעימות מתמיד איתה ועם בניה.
20. לפיכך מתבקש כבוד בית המשפט להורות על פי סמכותו בסעיף 7 בחוק על העברה מיידית של החוסה למעון לתשושי נפש, לנוכח הסכנה לבריאותה ולשלומה.
21. המבקשת ציינה את הבן אפרים כמשיב, הואיל ולמיטב ידיעתה הוא היחיד המקבל את אמו לביתו בשעות היום, ומלבדו אף אחד מן הבנים אינו מטפל בה באופן פעיל.
- ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.
- ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד משיב מס' 2 בלבד, לאור חוות הדעת הפסיכיאטרית הרצי"ב, שלפיה משיבה מס' 1 אינה מסוגלת להביע דעתה ואינה מסוגלת להגיע לבית המשפט.

דפנה נפתלי קרביץ

מקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

1. תעודת רופא מיום 9.7.91.
2. מכתב ממשרד הבריאות, מתאריך 6.6.91.
3. תסקיר.
4. תמונות שצולמו בביתה של החוסה.

בית משפט השלום

בעניין: החוסה – בק סוניה, ילידת 1912, ת"ז 6996281.
ובעניין: בקשת פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966 למתן
צו על פי הוראות סעיף 7 לחוק.

פסיקתא

לאחר שמיעת הבקשה שהוגשה על ידי פקידת הסעד ועיון בתסקיר ובחוות
הדעת הפסיכיאטרית הריני מורה על העברה מיידית של בק סוניה למעון,
וזאת לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים.

תוך תקופה זו ימונה אפוטרופוס לחוסה.

מוסבת בזאת תשומת ליבה של פקידת הסעד להוראות סעיף 11 לחוק,
לפיו היא לא תשתמש בכוח לבצע את החלטת בית המשפט אלא באמצעות
המשטרה.

תאריך: 6.8.91

חתימת השופט

בקשת צו להעביר זקן למעון אחרי אשפוז בבית חולים

7.2.91

בית משפט השלום ב.....
חמבקש: פקידת הסעד לנקרי מיכל ב.....
בעניין: מר גיל דוב, ת"ז 1838211, רחי סמל 6 (להלן – החוסה)
אחראי על החוסה – אין
ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברתו של החוסה למעון מוגן.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. החוסה הוא יליד 1903, גרוש ללא ילדים, מתגורר בבית אחותו (בת 71, אלמנה וחולנית).
2. היחסים בין החוסה לאחותו קשים ביותר, מלווים באלימות פיזית ומילולית הדדית ובחוסר יכולת מצידה לדאוג לצרכיו השונים.
3. החוסה במצב סיעודי מבחינה רפואית ונפשית, ואינו מסוגל לדאוג לענייניו.
4. לחוסה יש מטפלת לשעתיים ביום באמצעות חוק ביטוח סיעוד, אולם הוא מערים קשיים רבים בטיפול ואינו משתף פעולה עימה – הוא אינו נוטל תרופות ומזניח את עצמו.
5. אין דרך אחרת להבטיח את שלומו ובריאותו של החוסה אלא במסגרת מוגנת, שתספק לו את הטיפול הרפואי והסיעודי הדרוש.
6. כיום החוסה מאושפז בבית החולים, כי לא ניתן להחזירו לבית מחשש לשלומו ולאור התנגדותה של אחותו לחזרתו אליה.
7. משרד הבריאות מוכן להעבירו מיד למסגרת מוגנת.

חוק ההגנה על חוסים, חשכ"ז-1966

ב. כית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11,
אם יעלה צורך בכך.

לנקרי מיכל

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966

אגף הרווחה
המחלקה לרווחת הקשיש

10.2.91

תסקיר

שם: גיל דוב

ת"ז: 1838211

כתובת: רח' סמל 6

מר גיל דוב הוא יליד 1903, ועלה בשנת 1950. הוא חי במשך שנים בגבעתיים עם אשתו, ללא ילדים. עבד עם אחיו בחנות לחומרי ניקוי. לפני כ-11 שנים התגרש, ובעקבות מות אחיו עבר להתגורר בבית אחותו. בינו לבין אחותו נערך הסכם, הקובע כי מר גיל יעביר לה כסף ממכירת דירתו ובתמורה יתגורר בביתה.

האחות שרה היא בת 71, ויש לה 2 ילדים. היא אלמנה זה 5 שנים. סובלת מבעיות בליבה, עצמאית בתפקודה.

משיחות עם האחות עולה שמאז ומתמיד התנהגותו של אחיה היתה בעייתית. "איש קשה" כדבריה. הוא אינו מוכן להשתתף בהוצאות השונות בבית ומרבה להתלונן ולהעביר ביקורת על כל צעד שלה. היחסים הוחרפו מאז מות בעלה. כיום היחסים ביניהם מאופיינים בחוסר אמון, בהאשמות הדדיות ובתוקפנות מילולית. שניהם מתלוננים שהוכו בידי הצד השני, ואף הגיעו למרפאה כשחבלות שונות בגופם.

במשך השנה האחרונה חזרה האחות כמה פעמים על עמדתה התקיפה להוציאו מביתה, בטענה שאינה מסוגלת לשאת את התנהגותו ואת האשמותיו, ושמבחינה בריאותית אין היא יכולה לדאוג לו.

בחודשים האחרונים תכפו האשפוזים בבית החולים. בכל פעם הגיע מר גיל

הגנה על זקנים

לבית החולים מוזנח ביותר ולא מאוזן מבחינה תרופתית. איש לא ביקר אותו בבית החולים, ואחותו סירבה לשתף פעולה בעניין שחרורו מבית החולים. בתקופת החירום עזבה אחותו את הבית ועברה לבית ילדיה בלי להשאיר פרטים על מקום הימצאה. מר גיל נשאר נעול בביתו, כשהוא במצב מבולבל, והיה חשש לחייו. טאלצנו לפתוח את הדלת בעזרת מכבי אש, והוא הגיע לאשפוז בבית החולים במצב של היפותרמיה קשה ואי ספיקת לב ובסכנת חיים.

גם המטפלת המגיעה לביתו 5 ימים בשבוע, במסגרת חוק ביטוח סיעוד, אינה מצליחה להעניק לו את הטיפול הנאות, כיוון שהוא אינו משתף פעולה, מתנגד לטיפול בו ומסרב ליטול תרופות.

על פי חוות הדעת הפסיכיאטרית, מר גיל "במצב דימנטי קשה ... שאינו מאפשר מתן טיפול סביר ודאגה לצרכים הבסיסיים".

בשיתוף עימו בבית החולים (שם הוא שוהה עד למציאת פתרון הולם) הביע מר גיל התנגדות לכל אפשרות של מסגרת מוגנת. לדבריו: "אני רוצה לחזור לבית, רוצה למות בביתי".

אנו התרשמנו שלמר גיל אין כיום רשת משפחתית תומכת, אין לו כל אדם שידאג לו, שיתעניין ויטפל בו במשך היממה, והוא, מצדו, דוחה כל טיפול. אחותו חזרה כמה פעמים על דרישתה לא להחזירו לביתה. התרשמתי שמצוקתה אמיתית, כי אמנם לא תהיה מסוגלת לעמוד בטיפול המורכב הנדרש לאחיה, ושאינה יכולה להושיעו.

לדעתנו, אם אמנם יחזור לביתו מצבו יידרדר, הוא לא יזכה לטיפול סביר ויחזור לאשפוזים תכופים, כפי שקרה בחודשים האחרונים.

לסיכום:

לאור מערכת היחסים הקשה השוררת בין האחות לבין מר גיל ולאור העדויות על ההזנחה שבה שרוי מר גיל, וכן בשל מצבו הרפואי והנפשי המידרדר, אנו בדעה שיש לאפשר למר גיל מסגרת מוגנת וממליצים להעבירו למעון מתאים.

מיכל לנקרי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בית משפט השלום

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 10.2.91

בפני השופטת: רות אבידע

נוכחים: חמבקשת: פקידת הסעד גבי לנקרי מיכל

המשיב: אין הופעה של המשיב

החלטה

בשלב זה איני מרגישה שמוצדק לתת את הצו המבוקש. ככל אופן לא לפני שאשמע את האחות ואת המשיב, מר גיל דוב, בעצמו. המבקשת תוכל לחזור ולפנות לבית המשפט באותו עניין בכל עת שתמצא לנכון.

רות אבידע, שופטת

בית משפט השלום

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 11.2.91

בפני כבוד השופטת: רות אבידע

נוכחים: המבקשת, פקידת הסעד לנקרי מיכל

אחותו של המשיב, גבי שרה יצחקי

גבי לנקרי: הרופא המטפל במר גיל דוב אמר לי, לאחר התייעצות עם העו"ם של המחלקה פנימית אי בבית החולים, שאי אפשר להוציא את מר גיל ולהביא אותו לבית המשפט, כי הוא במצב סיעודי.

אחות המשיב: אני לא מסכימה שאחי יחזור הביתה. אני הייתי בשבת בחדר המיון. אני מראה לבית המשפט תעודות שחרור מהמיון. הבית ברחי סמל הוא שלי, זה לא בית שלו, זה שלי. אני מראה לבית המשפט צו ירושה על פי הצוואה של בעלי. אני לא יודעת איפה דוב יגור כשהוא יצא מבית החולים,

אני יודעת שבבית שלי אין מקום. לדוב אין שום משפחה, רק אני המשפחה שלו. דוב גר אצלי בבית כמעט 12 שנים. דוב מדבר שטויות. מאז שבעלי נפטר לפני 5 שנים דוב לא נתן כסף לא לחשמל, לא למים, לא לשום דבר. אני כבר 12 שנים מטפלת בו. אני לא יודעת שום דבר על מצבו הכלכלי. אני גרה לבד. לילדים שלי יש בעיות. דוב גמר להיות בבית שלי. דוב אמר שאני מרעילה אותו. הוא מאשים אותי במות האחים והאחיות.

החלטה

כעולה מהחומר שהוצג בפני, מתברר לי שמר דוב גיל הינו חוסה במשמעות החוק, שכן מפאת זיקנה הוא אינו מסוגל לדאוג לצורכי חייו. השתבנעתי כי אין אפשרות להחזיר את מר גיל לבית אחותו, ולו מהסיבה הפשוטה שחיא אינה מסכימה בשום אופן לקבלו ולא נראה לי שיש אפשרות לחייב אותה לקבל אותו לביתה.

אמנם מר גיל לא הופיע בפני, אך זאת כפי ששמעתי כיוון שאינו מסוגל, וגם כפי שהבנתי מגבי לנקרי, הוא לא מסוגל להבין בעניין הנדון פה, שכן הבקשה היחידה שלו היא לחזור הביתה, ודבר זה כעת אינו אפשרי.

לפיכך הנני מאפשרת לפקידות הסעד באגף הרווחה לדאוג למר גיל למסגרת מוגנת, וזאת ללא הפעלת המשטרה בשלב זה.

שירות הסעד יעשה הכל כדי לדאוג שיהיה אדם אחראי למר גיל שיוכל לייצג את ענייניו, וזאת בהקדם.

הנני מזמינה דיון נוסף ליום 11.3.91 בנוכחות האחראי שימונה עד אז ופקידת סעד ומר גיל, אם יוכל להופיע.

תוקף הצו כשלב זה הינו לשישה חודשים, אולם אדון שנית בענייניו של הצו ביום 11.3.91.

ניתן היום והודע ביום 11.2.91.

שם השופטת: רות אבידע

**בקשה להעביר חוסה מביתו בקהילה לבית חולים לבדיקות
ולטיפול ראשוני**

21.10.1991

בית משפט השלום ב....

המבקש: פקידת הסעד ורדה היבשר ב....

בעניין: מר מוזס שמואל, ת"ז 6977880, רח' בר־יהודה 6 (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966.

בקשה למתן חזרה

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על מתן צו לאשפוז בבית חולים כללי לצורך עריכת בדיקות ומתן הטיפול הרפואי הדרוש על פי סעיפים 4 ו-7 לחוק הח"ל.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. מר מוזס שמואל, קשיש כבן 74, עלה ארצה בשנת 1950. הוא פרוד מאשתו זה כ־15 שנים, והנו אב לשלושה ילדים.
2. הילדים: (שמותיהם, ת"ז, כתובתם, מקצועם ומצבם המשפחתי).
3. למר מוזס ולילדיו היה קשר רופף במשך חמש-עשרה השנים האחרונות, מאז שעזבו את הבית עם אמם. רק לאחרונה, עקב פניית השכנים ודיווחם על הידרדרות במצב האב, חידשו את הקשר עימו כדי לסייע לו.
4. מר מוזס מתגורר בדירה בבעלות עמידר המשותפת לו ולשכניו, משפיע סער. הוא עבד עד לאחרונה כרוכל בשוק.
5. עד לפני כשלושה חודשים תיפקד מר מוזס באופן עצמאי. היה קונח, מבשל, מתרחץ ומכבס את בגדיו וכן משלם את התשלומים השוטפים: חשמל, מים וכי.
6. לפני כשלושה חודשים חלה הידרדרות במצבו. הוא לא יכול עוד

- לבשל ולנחל את משק ביתו, הפסיק לשמור על היגיינה סביבתית עד כדי מפגע תברואתי לו ולשכניו, ואף הפסיק לשלם את החשבונות השוטפים.
7. פסיכיאטר שבדק אותו ב־19.7.91 התרשם כי אכן קיימת הזנחה בביתו של מר מוזס, אך ללא סכנה לבריאותו.
8. על כל נסיונותיה של העו"ס לשכנעו לקבל שירותים שונים (עזרה ביתית וטיפול אישי) הגיב מר מוזס בסירוב חד־משמעי, בצעקות ובאלימות מילולית קשה.
9. לפני כשנתיים נפל, אך סירב להתפנות באמבולנס לקבלת טיפול רפואי בבית חולים, ומאז הוא מרותק למיטתו. החוסה אינו שולט בצרכיו, כמעט שאינו רואה, אוכל שפוך עליו ועל סביבתו וחדרו מלא בחפצים מיותרים. ניכרת פגיעה בזיכרונו ובתקשורת שלו עם הסביבה והוא נוטה להסתגרות.
10. בביקור שערך בביתו הגריאטר ביום 16.10.91 היה מר מוזס אלים, איים במכות וסירב לכל בדיקה גופנית. ההערכה היתה שאינו אחראי למעשיו, אינו מסוגל לדאוג לצרכיו הבסיסיים וזקוק לבדיקה גופנית יסודית ומקיפה לשם בדיקת מצבו הבריאותי.
11. בביקור נוסף של הפסיכיאטר מהתחנה לבריאות הנפש, בתאריך 18.10.91, נמצא כי חלה הידרדרות במצבו של מר מוזס מאז ביקורו של הפסיכיאטר ב־19.7.91. הוא סירב בתוקפנות לשתף פעולה עם הפסיכיאטר ולא הסכים לקבל עזרה או טיפול. האבחנה המשוערת היא של דימנטיה סנילית המלווה בירידה גופנית ניכרת ובאי־יכולת להיות אחראי למעשיו ולחביע את דעתו לגבי גופו ורכושו. כן ציין הפסיכיאטר כי נוכח מצבו הגופני הירוד והחשש שאולי קיים שבר בצוואר הירך או פגיעה בראשו עקב הנפילה קיימת סכנה מיידית לחייו ויש לאשפזו בחדר מיון בבית חולים כללי.
12. לסיכום: לאור הטכנה הממשית לשלמו הגופני של מר מוזס ועקב סירובו להתאשפז בבית חולים ולקבל כל טיפול שהוא, אנו מבקשים מבית המשפט להורות על אשפוזו בבית חולים כללי לעריכת בדיקות גופניות מקיפות ולשם מתן הטיפול הרפואי הדרוש, על פי סעיפים 4 ו־7 לחוק הנ"ל.
- בימים אלה נעשית פנייה לבית המשפט לבקשת מינוי אפוטרופוס.
- ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד בלבד מאחר שלחוסה אין כל תובנה ומפאת מצבו הגופני.

ורדה היבשר

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

דוח סוציאלי.

אבחון של רופא פנימי גריאטרי.

חוות דעת של פסיכיאטר.

בית משפט השלום

21.10.91

פרוטוקול

מופיעים: פקידת הסעד גבי ורדה היבשר
שתי בנותיו של החוסה

פקידת הסעד: בנו של החוסה, מר מי מוזס, לא יכול להופיע מפאת עבודתו. הוא מעוניין בהוצאת אביו לבדיקות כמבוקש. בנותיו של החוסה: אנו מצטרפות לבקשה מאחר שצפויה לאבינו סכנה נחרצת ומיידית אם לא יעשה כמבוקש.

החלטה

לאור הבקשה והמסמכים המצורפים לה, לאור עמדת בנותיו ובנו של החוסה, אני מורה כי החוסה שמואל מוזס, ת"ז 6977880, מרח' בן יהודה 6 יאושפו בבית חולים כללי לצורך עריכת בדיקות גופניות מקיפות ולמתן הטיפול הרפואי הדרוש.

אם יהיה צורך בכך תופעל המשטרה לצורך ביצוע הצו הנ"ל.
ניתן במעמד המתייצבים והודע ב-21.10.91.

חתימת השופט

הגנה על זקנים

לכבוד

פקיד הסעד הראשי

ביצוע הצו נעשה בעזרת מגן-דוד-אדום והמשטרה, אך ללא הפעלת כוח (נתון כדי שכנוע שלי).

נגלל רמות סוכר גבוהות בדם ובסכנה לתודמת אושפי מר מוזס בבית חולים להמשך בירור וטיפול.

ורדה היבשר

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו 1966

בקשה 15

העברת זקן מביתו לבית חולים לבדיקות בניגוד לעמדת האחראי עליו

20.9.92

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד אילנה הררי ב.....

המשיב: אברהמי שאול, ת"ז 6668321, שד' יפו 10

האחראי עליו: ציפי (לא ידועים לנו פרטים נוספים)

בעניין: אברהמי שאול (להלן – החוטה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על מתן צו כניסה בכוח לבית החוטה ועל מתן צו להעבירו מביתו לחדר מיון בבית חולים לצורך בדיקות רפואיות, אם יהיה צורך בכך.

א. האלה נימוקי הבקשה:

1. החוסה הוא יליד 1919, אלמן ללא ילדים, לא ידוע על קרובי משפחה, לא נראה בציבור ולא יצא מפתח ביתו במשך השנתיים האחרונות.
2. החוסה סובל ממחלות לסת וזקוק לטיפול עקבי ושוטף. לא הגיע לקבל טיפול רפואי משנת 1987.
3. עם החוסה גרה אישה בשם ציפי שהועסקה על ידו בעבר כעוזרת בית. אינה מוכנה לזות פרטים נוספים על עצמה.
4. הגיעו אלינו בקשות של שכנים רבים לבדוק מה מצבו. ערכנו ביקורי בית עם רופא ואחות, הבית סגור ומסוגר ותריסיו מוגפים, ציפי אינה מוכנה לפתוח את דלת הבית ולאפשר ביקור אצל החוסה. לפיכך אנו מבקשים מכבודו להורות על צו כניסה לבית בליווי רופא המשפחה כדי לבדוק מה שלומו של החוסה. כמו כן אנו מבקשים מכבודו להורות על העברת החוסה לחדר מיון בבית חולים לצורך בדיקות, אם יעלה צורך בכך.
- ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.
- ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה כמעמד צד אחד מהנימוקים דלעיל.

אילנה הררי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

המחלקה לשירותים חברתיים

20.9.92

לכבוד

בית משפט השלום

תסקיר

הנדון: אברהמי שאול, ת"ז 6668321, שד"י יפו 156

הנייל יליד 1919, אלמן, אב לבת שנפטרה בשנת 1989. גר בבית ברכישה פרטית. לא ידוע לנו על קרובי משפחה. בעבר עסק באומנות. היה מעורה בחברה וקיים קשרים ידידותיים עם שכניו ועם החברה סביבו.

מבירור במוסד לביטוח לאומי נמצא שהוא בעל הכנסות גבוהות: רנטה ופנסיה ממקום העבודה.

ב־1972 לקה באיטם שריר הלב. אובחנו אצלו בעיות לב, שבעטיין הוא זקוק (לפי המלצת הרופא המטפל, שמסמכיו מצורפים בזה) לטיפול עקבי ושוטף.

ב־1987 העסיק אישה בשם ציפי מעוזרת בית פרטית. מאז מועט לצאת מפתח ביתו. שכניו מספרים שראוהו בפעם האחרונה לפני כשנתיים, עת יצא מהבית ללוויית בתו, ומאז לא נראה בציבור.

בעקבות פניות רבות של שכנים אלינו לבדוק מה עלה בגורלו ניסינו לטלפן לביתו. ציפי ענתה לטלפון. היא אינה מוכנה למסור פרטים על עצמה; לגבי החוסה מסרה שהוא מרגיש טוב; היא לא מסכימה שיבקרו בבית, מפני שבפעם האחרונה כשביקרו בבית לפני כחמש שנים נפרץ הבית ונגנבו ממנו חפצים יקרי ערך. היא עוד הוסיפה: "מר אברהמי בסדר, הוא רק קצת מרטיב...". (הכוונה כנראה לאי שליטה בסוגרי השתן). בפעם אחרת אמרה: "הוא לא מסכים שתבואו לבקרו..." כשביקשנו לשוחח אתו טרקה את שפופרת הטלפון. כך עשתה גם בשאר הפעמים כשניסינו לקשור עמה שיחה ולשכנעה להסכים לביקורנו.

יצאנו לביקורי בית בתאריכים: 8.9.92, 14.9.92, 16.9.92, 17.9.92, יחד עם אחות בקהילה המכירה את החוסה ועם רופא משפחה. ראינו שהבית סגור ותריסיו מוגפים ואטומים. אין שום דרך להציץ פנימה. השכנים אמרו שבמצב זה נמצא הבית בכל ימות השנה, הקשנו בדלת, קראנו בשמו של מר אברהמי סמוך לחלונות הבית – אך לא היה כל מענה. לא שמענו כל רחש מהבית וכל קול. רופא המשפחה והאחות קראו לציפי לפתוח את הדלת אך לא היה מענה לבקשתם.

אנו חוששים לחיי החוסה ומבקשים לבדוק את מצבו הגופני והנפשי ולוודא שהוא מקבל את הטיפול הנכון והטוב בשבילו.

לאור זאת אנו מבקשים מכבוד בית המשפט, בהתאם לסעיף 4 לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966, להורות על הפעולות הבאות:

- א. מתן צו נניסה בכוח לבית ברח' הנייל יחד עם רופא המשפחה.
- ב. העברת החוסה מביתו לחדר מיון בבית חולים לצורך בדיקות רפואיות, אם יעלה צורך בכך.
- ג. הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11 לחוק.

אילנה הררי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו 1966

בית משפט השלום

החלטה

לאור האמור בבקשה ובמסמכים שצורפו אליה, מאחר שהחוסה ומי שנמצאת בחברתו לא משתפים פעולה עם המבקשת, ניתן בזה צו כמבוקש בסיכום. ניתן במעמד המבקשת.

20.9.92

אי טל, שופט

בקשה 16

בקשת צו להעברה לבית חולים – של אב זקן ושל בתו בעלת הפיגור

3.8.87

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד רות שלומוביץ

אחראי לחוסים: אין

בעניין: א. מר דגן יצחק, ת"ז 2899389, רח' ארו 6 (להלן – החוסה)

ב. גבי דגן איריס, ת"ז 0759391, הכתובת כנ"ל (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על צו אשפוז לחוסה.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. **חוסה א** – האב: בן 78, אלמן, מתגורר עם בתו איריס, ילידת 1948, הסובלת מפיגור קשה. החוסה לא שיתף פעולה, ולא היה מוכן להגיע לטיפול פסיכיאטרי ורפואי. מחלקתנו הגישה לאב ולבתו עזרה עד כמה שניתן בתנאים הקיימים: עזרה בניקוי, ברכישת ציוד ביתי, בארוחות חמות, בשירותי מטייזית וכיו. לפני כשבוע חלח הרעה במצבו של החוסה. העובדת הסוציאלית המטפלת, שביקרה אצלו ב-28.7.87 וב-30.7.87, מצאה אותו שוכב עירום במיטה ללא יכולת לקום ולשרת את עצמו. הוא אינו אוכל, אינו שותה ואינו שולט בסוגריו. מסרב להתאשפז או לקבל כל טיפול רפואי. בדירה שוררת זוהמה וצחנה שאינם ניתנים לתיאור.
 2. ב-31.7.87, לפי בקשתנו, ביקר רופא את החוסה בכיתו וקבע בחוות דעתו שכנראה מדובר כחולה נפש פסיכיאטרי הזקוק לאשפוז בבית חולים לחולי-נפש.
 3. העו"ס המטפלת העבירה את חוות דעתו של הרופא הכללי לפסיכיאטרי המחוזי כדי לקבל צו אשפוז, אך הפסיכיאטר לא הסכים לקבל את חוות הדעת בטענה שלא ניתן לאבחן את החוסה כחולה נפש בביקור אחד. גם הרופא הכללי עצמו הסכים לכך, והוסיף שחוות דעתו התבססה במידה רבה על דברי העו"ס המטפלת.
 4. **חוסה ב** – הבת: הבת איריס, ילידת 1948, סובלת מפיגור קשה. היא אינה אחראית למעשיה ואינה מסוגלת לדאוג לענייניה, ואף מסרבת לכל טיפול רפואי. חבת קשורה לאביה בקשר סימביוטי פתולוגי, וקיימת סכנה גדולה להשאירה לבדה בדירה. כן יש לציין שבמצב התכרואתי השורר בדירה קיימת סכנה לבריאותה הלקויה בלאו הכי.
- לסיכום:** האב נמצא כעת במצב המסכן את חייו בשל התייבשות וחוסר טיפול מתאים, וברור שהוא בעל שיפוט לקוי ואינו מסוגל לדאוג לענייניו. אי לכך נבקש צו אשפוז לבית חולים כללי, עם ליווי משטרתי בהתאם לצורך.
- לאחר טיפול רפואי והסתכלות פסיכיאטרית אנו נדאג להמשך סידורו בהתאם לצורך.
- אנו מבקשים מכבוד בית המשפט לכלול גם את הבת בצו האשפוז שיינתן לאב, בתקווה שלאחר בדיקות רפואיות והסתכלות פסיכיאטרית נדאג להמשך טיפול הולם עבורה.

רות שלומוביץ

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בית משפט השלום

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 3.8.87

נוכחים: הגבי שלומוביץ רות, פקידת סעד

הי"ה דגן איריס דגן יצחק לא באו לבית המשפט בגלל מצבם הנפשי והגופני.

פקידת הסעד חוזרת על בקשתה להוציא לאב ולבתו צו אשפוז בבית חולים כללי.

החלטת

לאחר ששמעתי את דברי פקידת הסעד בבקשה ובנספחיה ולאחר ששוכנעתי כי הי"ה דגן יצחק ואיריס אינם מסוגלים להבין בערכם וכי הם זקוקים לטיפול ולהשגחה רפואית באופן מיידי – אני נותנת בזה צו לאשפוז של השניים בבית חולים כללי לתקופה שלא תעלה על 31 יום.

חתימת השופטת

בקשה למתן צו אשמוז לזקנה הגרה עם בן מפגר ותיאור תהליך שיקומה

11 בינואר 1993

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד לורה בבאי ב.....

בעניין: גבי אלוני דבורה, ת"ז 8926841 (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברת גבי אלוני לבדיקה רפואית בבית-חולים כדי לקבוע את מצבה הרפואי ולאפשר לה לקבל טיפול רפואי לפי הצורך.

התסקיר המוגש מסתמך על שיחות עם החוסה בבית, שיחה עם רופאת המשפחה וביקור בית משותף עם אחות ורופא תורן ממרפאת קופת-חולים.

א. האלה נימוקי הבקשה:

גבי אלוני היא ילידת 1926, אלמנה, אם לבן רווק בן 47 חולה נפש שגר איתה בבית.

כיום היא שוכבת על הרצפה בביתה ולא יכולה לקום או לזוז זה ארבעה ימים, אך מסרבת להתפנות לבית-חולים לטיפול או לבדיקות. היא עושה את צרכיה על עצמה ועל הרצפה; בנה אינו יודע לעזור לה או לטפל בה. נותר לה רק מעט אוכל.

דירת המשפחה מלאה חפצים ישנים, שקיות, עיתונים ורהיטים בערימות עד התקרה. יש מסלול צר למעבר בתוך הדירה, אך רוב הבית תפוס על ידי ערימות החפצים. הרצפה מלאה צואה ושתן.

הבן יאיר פתח את הדלת כשהוא כמעט עירום לגמרי. הוא מבולבל ואינו מבין את חומרת המצב הרפואי של אמו. הוא מסתובב בתוך ביתו מבוהל ומפוחד. הוא ניסה כמה פעמים להרים את אמו, אך ללא הצלחה. עם

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

זאת, הוא פחד שאם אמו תצא מהבית לבית-חולים הוא יישאר לבדו. העברית שבפיו לקויה ולכן קשה להבין את תוכן דבריו.

לפי החומר בתיק הרפואי, המשפחה עלתה ארצה אחרי מלחמת העולם השנייה. האב עבד כמנהל חשבונות ונפטר לפני כ-5 שנים. הבן עבר בדיקה בשירות למפגר בשנת 1967 ואובחן כסובל מבעיות נפשיות קשות; הומלץ להפנותו לבית-חולים לטיפול ולשיקום, אך דבר לא נעשה עד היום. הבן סובל גם מבעיות רפואיות – לב, כיב קיבה ולחץ דם גבוה.

לסיכום: עד לאחרונה תיפקדה החוסה באופן מצומצם, ומעיקר דאגה לבנת החולה. זה ארבעה ימים היא שוכבת על הרצפה בביתה. היא אינה יכולה לזוז ועושה על עצמה את צרכיה. הרופא התורן במרפאה ביקר בביתה, והמלצתו הייתה לספק לה טיפול רפואי דחוף. האישה לא הייתה מוכנה בשום אופן להתפנות לבית-החולים. התנאים הפיזיים בבית אינם מאפשרים הגשת עזרה רפואית או טיפול כלשהו בה.

עם פינוי האם למסגרת רפואית תתארגן מחלקתנו לטפל בבן – בהבאת אוכל, בסידור ובניקוי הבית, וכן בהפנייתו לבדיקה פסיכיאטרית. המשך הטיפול בו תלוי במצב של האם בעתיד.

לאור האמור לעיל הגנו ממליצים על העברתה של החוסה לבית-חולים לבדיקה ולטיפול רפואי לפי הצורך.

ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.

לורה בבאי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בית משפט השלום

צו

פקידת הסעד, גבי לורה בבאי, דיווחה לי כי גבי אלוני, בת 77, נמצאת במצב של מצוקה – מוטלת זה מספר ימים על הרצפה בדירה בה מצוי בנה, שהוא לוקה בנפשו, ואינה מסוגלת מחמת זיקנתה ופגיעת גוף שנגרמה לה, ככל הנראה עקב נפילה, לדאוג לצורכי חייה.

מתקיימים, איפוא, באלוני דבורה תנאיו של סעיף 1 לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966, וניתן לראות בה חוסה במובן החוק.

מכוח סמכותי, לפי סעיף 4 לחוק האמור, ומחמת ששלומה הגופני או הנפשי של חוסה בגירה זו נפגע ומצוי בסכנה, וכיוון שהשתכנעתי כי סירובה של אלוני דבורה לקבל טיפול רפואי איננו סביר בנסיבות העניין (זאת נוכח העובדה שזה מספר ימים היא מוטלת על הרצפה ומסרבת לקבל טיפול) ואין מניעה מזווית הראייה של סעיף 5 לחוק האמור להורות על מתן טיפול אני מורה כדלקמן:

החוסה תועבר מיד באמצעות צוות רפואי לבית-חולים, כדי שייבדק מצבה לאשורו וכדי שיינתן לה כדחופות טיפול ראוי.

העברה זו לבית החולים תבוצע אפילו אין החוסה נותנת הסכמה לכך, ובמידת הצורך תושיט המשטרה סיוע לפקידת הסעד, ככל שיידרש.

פקידת הסעד תוודא כי בנה של החוסה, המצוי ככל הנראה בטיפול של אמו, יקבל סעד וטיפול ככל הנדרש, על-פי שיקול דעת פקידי הסעד ובהתאם לחוק וכמתחייב ממצבו.

צו זה ניתן במסגרת סמכויותי כשופט שלום ובמסגרת תורנות מחוץ לשעות העבודה הרגילות.

חתימת השופט

האגף לשירותים חברתיים

20 במאי 1993

לכבוד

מנהל האגף לשירותים חברתיים

הנדון: אלוני דבורה

שלום רב,

ברצוני להודות לך על הסיוע החיוני שאישרת לגבי אלוני כניסוי התשלום עבור חודש ימים בבית ההחלמה. בזכור לך, לא הצלחנו למנות לה אמטורופסות זמני מאחר שלא היתה לנו חוות דעת פסיכיאטרית מתאימה. כמעט החזרנו את האיש, מרותקת למיטתה עם פצע לחץ, לביתה המזוהם ומלא הגרוטאות. בסופו של דבר גבי אלוני השתלבה במסגרת השיקומית בבית ההחלמה, החלה ללכת בעזרת הליכון ופצע הלחץ נרפא.

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ז-1966

במסגרת השיקומית היתה לה חוייה מתקנת. היא יצאה מהסתגרותה וראתה שהסובבים אותה (הצוות, המשפחה) רוצים בטובתה ומסייעים לה. את התשלום של החודשים הנספים בבית ההחלמה היא שילמה בעצמה. גבי אלוני חוזרת הביתה בסוף חודש מאי, הבית נוקה בידי ידידים ובני משפחה, ויושם חוק ביטוח סיעוד. מחלקתנו תישאר איתה בקשר באופן רצוף, עכשיו שהיא חוזרת לקהילה. תודה שוב על התערבותך בעת הצורך.

לורה בבאי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966

19 ביוני 1994

לכבוד

פקיד הסעד הראשי,

הטיפול בגבי אלוני הועיל ושיפר את מצבה הגופני, הנפשי והחברתי. היא השתחררה מבית ההחלמה, הולכת בעזרת הליכון ומצב רוחה טוב. החוסה החליטה לא לחזור לביתה, אלא לעבור לגור עם האחיינית שלה. אחייניתה, שהיא רווקה, קיבלה אותה למרות הקושי בטיפול בה, בהיותה גרה בקומה שלישית ללא מעלית. אחרי חודש ימים החליטה גבי אלוני על דעת עצמה לעבור למעון ועברה לבית אבות פרטי. היא שהתה שם עד לאחרונה – במשך 8 חודשים. לפני כשבועיים היא החליטה שהיא רוצה לחסוך וחזרה לאחיינית שלה לתקופת הקיץ.

יש לציין שגבי אלוני השתלבה יפה מבחינה חברתית בבית האבות. גם מצבה הגופני השתפר – היא עדיין נעזרת בהליכון, אך בצורה יותר חזקה. היא מתכוונת לחזור לבית האבות בסוף הקיץ.

לורה בבאי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966

**בקשה לכריתת דגל
וביקור השופטת בבית החולים**

בית משפט השלום ב.....

המבקש: באת כוח היועץ המשפטי ב.....

המשיב: מר גבי זוהר, ת"ז 6859432, המאושפז בבית חולים ב.....

מעניין: מר גבי זוהר, ת"ז 6859432 (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

בקשה בדרך המרצה במעמד צד אחד בלבד ובקשה לדיון דחוף בפגרה.
דע, כי ביום 16.7.91 בשעה 09:00 או בסמוך לאחריה יתבקש כבוד בית
המשפט לקיים דיון דחוף בפגרה, ובו יתבקש להורות לרופאי בית חולים
לכרות את רגלו הימנית של המשיב עד מעל לברך לשם הצלת חייו.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. המשיב, מר גבי זוהר, כבן 74, חולה סוכרת, אושפז בבית חולים ביום
3.7.91 עקב נמק ברגלו הימנית.
2. רופאי בית החולים ניסו לטפל במשיב טיפול שמרני, אולם הנמק
התקדם ויצר תגובה דלקתית משנית קשה.
3. רופאי בית החולים הגיעו למסקנה כי הטיפול השמרני נכשל, ואין
מוצא אלא לכרות את הרגל עד מעל לברך לשם הצלת חייו של
המשיב. רצ"ב תעודת רופא של די"ר ג'.
4. משפחתו של המשיב מוכרת לשירותי הרווחה ביפו שכן אם המשפחה,
אשת המשיב וכן שניים מתוך ששת ילדיהם הוכרו כחולי נפש ונתונים
לאפוטרופוסות של אחד האחים (אברהם).
רצ"ב תצהיר של עו"ס.
5. שני הבנים, משה ויצחק, הבינו את הצורך החיוני בניתוח הכריתת
ההצלת חיי אביהם, ובקשה זו מוגשת על דעתם ובתמיכתם.

הוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו 1966

6. כפי שציין הפסיכיאטר אשר בדק את המשיב ביום 11.7.91, החוטה טובל זה שנים רבות מהפרעות נפשיות למיניהן ובעבר (לפני כעשר שנים) אף אושפז בבית חולים לחולי נפש. רציב תעודת רופא של דייר א'.
7. אין המשיב מבין (ולא רוצה להבין) את חומרת מצבו ומכחיש מכל וכל שנשקפת לו סכנת חיים.
8. המשיב מסרב סירוב מוחלט, ללא כל נימוק – ואף לא בתירוץ של מחשבות שווא פסיכוטיות – לעבור את ניתוח הכריתה. הפסיכיאטר קבע כי המדובר בליקוי חמור בהערכת המציאות ובשיפוט.
9. לאור כל האמור לעיל ולאור חוות הדעת הרציב מתבקש כבוד בית המשפט להורות לרופאי בית החולים לכרות את רגלו הימנית של המשיב עד מעל לכרך לשם הצלת חייו.

באת כוחה של המבקשת

בית משפט השלום

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 16.7.91

בפני השופטת: רות טלגם

נוכחים: התובע/המבקש: באת כוח היועץ המשפטי

התובע/המשיב: עצמו.

הדיון התנהל ליד מיטתו של המשיב, מר גבי זוהר, בבית חולים בתל אביב וכן בחדרו של פרופ' א', מנהל המחלקה הכירורגית של בית החולים.

החלטה

לפני בקשה לערוך היום דיון דחוף בפגרה כדי להותיר לרופא בית חולים לכרות את רגלו הימנית של המשיב מעל לכרך לשם הצלת חייו. המשיב, מר ג' זוהר, כבן 74, חולה סוכרות, אושפז בבית חולים ב-3.7.91 עקב נמק בכף רגלו הימנית.

שמעתי עדותו של פרופ' א', לפיה טיפול שמרני בנמק לא הועיל והמשיב

בסכנת חיים מיידית בשל סיכונים העשויים להיגרם בזיהום וכן בהתפשטות הזיהום ברגלו של המשיב. הפרופ' הדגיש כי אם יבוצע ניתוח הכריתה המבוקש מיד, יש סיכויים להצלת חיי המשיב בשיעור של 70%-80%.

שוחחתי עם המשיב. נראה היה לי שהוא מבין את המילים, יודע על מחלתו ורוצה לחיות. הוא הדגיש רצון זה בפני מספר פעמים, אולם מאמין שהזמן יעשה את שלו ומצב רגלו יוטב בטיפול שמרני.

ראיתי חוות דעת פסיכיאטרית של ד"ר א', וכן של ד"ר ג'. משתי חוות הדעת עולה, שהמשיב איננו סובל ברגע זה ממחלת נפש, אולם הוא מנותק מהמציאות במובן זה שאינו יכול להסיק את המסקנה הנכונה מדברי הרופאים לעניין הסכנה לחייו אם יעמוד במריו ובסירובו לעבור את ניתוח הכריתה.

עוד אמרו הרופאים שבמחלקה, על פי התרשמותם משיחות עם המשיב, כי יש תנודות קיצוניות בהתייחסותו למחלתו. בתחילה היתה לו גישה פטליסטית ואמר "יכפרה על החיים". היום השתנתה הגישה והוא מעוניין לחיות.

ראיתי חוות דעת של העובדת הסוציאלית של בית החולים. התברר לי כי המשפחה כולה מטופלת בלשכת הרווחה, בשל בעיות נפשיות ובשל מחלת נפש של אשת המשיב ושתי בנותיו הבוגרות. גם המשיב אושפז בעבר בבית חולים לחולי נפש.

שוחחתי עם בנו של המשיב, משה ויצחק. התרשמתי כי הם מעוניינים שאביהם יעבור את הניתוח להצלת חייו.

לפיכך, במצטבר מן הנסיבות שתוארו ובעיקר לאחר שהמשיב הביע בפני את רצונו להמשיך לחיות, וכאשר הרופאים ציינו שאין סיכוי להמשך חייו אם לא יבוצע ניתוח הכריתה, החלטתי להטיל על הרופאים במחלקה הכירורגית של בית החולים לבצע ניתוח כריתה של רגל ימין מעל לברך, או בהתאם לשיקול דעתם המקצועית.

יש לבצע את הניתוח בדחיפות המרבית.

ניתן והודע בתאריך: 16.7.91

רות טלגם, שופטת

בקשת צו לניתוח של זקן ערירי הגר במעון לזקנים

26.10.93

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד דנה קידר ב.....

בעניין: שלמה אמיתי, ת"ז 123456, מעון לזקנים "שלום" (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על ביצוע ניתוח גסטרוקטומי דחוף על פי סעיף 6.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

מר אמיתי שלמה, יליד 1927, הוא ערירי. מאושפו מפברואר 1986 במעון לזקנים "שלום".

מצבו הנפשי והתפקודי: מר אמיתי היה ידוע כאלכוהוליסט חסר כתובת. הוא אושפו במעון לזקנים "שלום" בשנת 1986 על פי חוות דעת פסיכיאטרית, שלפיה אינו מתמצא במקום ובזמן ונמצא במצב נפשי פסיכוטני כרוני. הוא אינו אחראי למעשיו, אינו יכול לקבל החלטות מבחינה משפטית וזקוק למסגרת מוגנת (ראה חוות דעת משנת 1986).

מר אמיתי הגיע למעון ב-19.10.93 עקב קשיים בבליעה, פליטת חלק מהאוכל והנוזלים דרך האף וירידה משמעותית במשקל (כ-20 ק"ג בחודשים האחרונים).

בבדיקה רפואית נמצא כי החוסה סובל מגידול ממאיר בלסת העליונה הגורם לו לקשיים באכילה, ועקב כך לירידה במשקל ולסכנת התייבשות. לפי חוות דעת רפואית, יש צורך בביצוע ניתוח גסטרוקטומי. אם הניתוח לא יבוצע החולה ימשיך לרדת במשקל ונשקפת לו סכנת חיים (ראה חוות דעת של גריאטר וכירורג).

מר אמיתי אינו מתמצא במקום ובזמן, שיפוטו לקוי והוא אינו אחראי למעשיו. אין הוא מבין את משמעות הפעולה הנדרשת ואינו מסוגל לקבל החלטה על ביצוע פעולה זו (ראה חוות דעת פסיכיאטרית משנת 1993). כעת מאושפז החוסה ביחידה סיעודית בבית חולים ומחכה לצו בית המשפט שיתיר לבצע את הניתוח. לאור הסכנה הממשית הנשקפת לחייו אם לא ינתח ובהתחשב במצבו הקוגניטיבי והנפשי אנו מבקשים להורות על מתן צו לביצוע הניתוח.

דנה קידר

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

חוות דעת פסיכיאטרית.

חוות דעת של מומחה לגריאטריה.

חוות דעת של מומחה לכירורגיה.

28.10.93

בית משפט השלום

בעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

החוסה: שלמה אמיתי

החלטה

הבקשה היא למתן צו לביצוע ניתוח גסטרקטומי בשלמה אמיתי, ת"ז 123456 (להלן – החוסה).

הבקשה הוגשה על ידי פקידת הסעד לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966. לבקשה צורפו, בין השאר, חוות דעת של ד"ר ש', מומחה בגריאטריה וברפואה פנימית, ד"ר א', מומחה בכירורגיה כללית, וד"ר פ', מומחית בפסיכיאטריה.

ביום 27.10.93 שעה 10:00 ערך בית המשפט ביקור אצל החוסה בבית חולים. בביקור נכחו גם פקידת הסעד דנה קידר, ד"ר ש', ד"ר ת', שהיא

הרופאה המטפלת בחוסה, וכן ד"ר מ' כמתורגמנית לרוסית. ד"ר פ' ענתה לשאלות בית המשפט הבוקר בבית המשפט. מחוות הדעת וממנה שהוסבר לבית המשפט, החוסה הובא לבית החולים ממעון "שלום" לאחר שהיתה לאחרונה ירידה ניכרת במשקלו. החוסה הוא ערירי, ושהה במעון "שלום" מאז 1986.

החוסה אינו מסוגל לקבל תזונה דרך הפה, שכן חלק מהאוכל יוצא דרך האף. עקב הבעיות האנטומיות לא ניתן להכניס צינורות דרך האף לקיבה לצורך האכלה.

דעת הרופאים היא כי יש לנהוג בחוסה על פי הטיפול המקובל במקרים כגון אלה ולבצע ניתוח להכנסת צינורית לקיבה דרך דופן הבטן. הניתוח הוא ניתוח פשוט הנעשה בהרדמה אזורית או כללית.

לדברי הרופאים, אם לא ייעשה הניתוח ימות החוסה מרעב. לדברי הרופאה המטפלת, החוסה "מעוניין מאוד לאכול אך האוכל לא מגיע לקיבה". הבקשה הוגשה לבית המשפט הואיל ולהערכת הרופאים החוסה אינו מסוגל לקבל החלטות, ואינו יכול ליתן הסכמתו לניתוח.

בעת ביקורי אצל החולה מצאתי אדם רזה במיוחד מצונף במיטה שלא הזיזו לסתותיו בעת דיבור.

קשה היה להבין את דבריו, אך התשובות שהובנו, ברוכך, היו ענייניות. הוא התנגד לניתוח ואמר כי הוא רוצה למות, אך הסכים לניתוח בפיו כדי שיוכל לאכול ולדבר.

על פי סעיף 6 לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966, "לא יורה בית המשפט על טיפול רפואי בניגוד לרצונו של חוסה בגיר אלא אם היה החוסה לקוי בשכלו או שהוא מתנגד לטיפול מטעמים לא סבירים".

חוסה על פי הגדרת החוק הוא לצורך העניין "מי שמפאת נכות, ליקוי בשכלו או זיקנה אינו מסוגל לדאוג לצרכיו" (סעיף 1 לחוק).

מהשוואת שני הסעיפים עולה כי אם האדם הוא חוסה מפאת זיקנה, למשל, שבעטייה אינו מסוגל לדאוג לצרכיו ומתנגד לניתוח, צריך להביא בפני בית המשפט טעמים לא סבירים שלו כדי שבית המשפט יזיז את הטיפול הרפואי בחוסה.

לא כן כאשר החוסה לקוי בשכלו, ומתנגד לטיפול הרפואי. במקרה כגון זה ראוי בית המשפט להורות על הטיפול הרפואי בניגוד לרצונו. כל זאת אם הטיפול דרוש לשמירת שלומו הגופני או הנפשי של החוסה.

בחוות הדעת של ד"ר פ' נאמר על החוסה כי "אינו אחראי למעשיו. אין ביכולתו לקבל החלטות לגבי גופו ורכושו" (עמ' 2 לחוות הדעת).

גם די"ר ש' בחוות דעתו טוען כי החוסה הוא בעל שיפוט לקוי ואינו מבין את משמעות הפעולה הנדרשת ואינו מסוגל לקבל החלטה על כיצוע פעולה זו. לא נאמר באף אחת מחוות הדעת כי החוסה לקוי בשכלו. עם זאת הסביר די"ר ש' כי לחוסה בעיה אנטומית במוח, הואיל וחסרים לו חלקים ניכרים במוח.

החלקים החסרים והפגומים במוחו גורמים לשיבוש התמצאות במרחב ופגיעה בשיפוט.

די"ר פ' בתשובותיה לבית המשפט הסבירה כי מבחינה רפואית אין מושג של לקוי בשכלו כפי שמשמש בו החוק. היא תיארה את החוסה כאדם אלכוהוליסט שבמהלך השנים נגרם לו נזק מוחי. די"ר פ' הסבירה את החסר הקוגניטיבי גם בממצאים של בדיקת ה-CT (1/ת). לדבריה, החסר הקוגניטיבי של החוסה כמוהו כמונח ליקוי שכלי.

החוסה, כאמור, מתנגד לפעולת הגסטורקטומיה, אך לעומת זאת הסכים לניתוח בפיו. אך לנוכח דבריה של די"ר פלז ניתן לקבוע כי החוסה לקוי בשכלו.

גם אם אתייחס לחוסה ככזה שאינו לקוי בשכלו, הרי לא מצאתי טעם סביר בהתנגדותו לפעולת הגסטורקטומיה, שהיא פעולה פשוטה לדברי הרופאים, לעומת הסכמתו לניתוח בפיו, ואין זאת אלא שצידקים הרופאים בקביעתם לגבי כושר שיפוטו הלקוי של החוסה.

השתכנעתי כי אם לא יבוצע הטיפול המבוקש, נידון החוסה למות ברעב, שעה שאם יבוצע, הרי יינצלו חייו.

הרופאים לא הגדירו את החוסה כתולה סופני, ודי"ר ש' הסביר כי המחלה הגידולית שבפיו מתקדמת לאט, ונדיר שהגידול הספציפי ישלח גרורות.

כשדנים בסוגיה של התרת ניתוחים ללא הסכמת המנותחים, הנוגעים להצלה ממוות בטוח, יש להבדיל בין ניתוחים העלולים להשפיע בצורה משמעותית על איכות חייו של המנותח מההיבט הגופני – שם יש להשאיר את ההחלטה בידי המנותח, אם הוא מסוגל להחליט, לבין ניתוחים שאינם כשלעצמם נושאים בחובם סיכונים והשלכות לגבי מצבו הפיסי של החולה. ביחס לניתוחים כאלה יש להשאיר את ההחלטה בידי הרופאים ששיקוליהם הם רפואיים גרידא, וזאת אף ללא הסכמת החולה (ראה דבריו של כבוד השופט בך בע"פ 480/85, פסי"ד מ' III, עמ' 687).

כאשר נתון האדם בסכנת מוות "מותר ומותר לבצע ניתוח או התערבות אחרת בנופו אף שלא בהסכמתו. מכל שכן מותר הדבר ואף מחויב הוא כאשר מההתערבות עצמה אין נשקפים סיכונים מיוחדים מעבר למקובל מניתוח או

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

מהתערבות מאותו סוג וכאשר אין קיים חשש לנכות מהותית" (דברי כבוד השופט בייסקי בע"פ 480/85 הנ"ל, עמ' 697).

דברים אלה נאמרו במקרה של אדם בר זעת וצלול, קל וחומר לגבי החוסה הנדון. בהתערבות כירורגית פשוטה ניתן יהיה להציל את החוסה ממוות ברעב. לנוכח כל האמור לעיל אני מתירה כי ייעשה בחוסה ניתוח גסטרוקטומי לשמירת שלומו הגופני.

ניתן והודע בהעדר הצדדים היום 28.10.93

אי גת, שופטת

בקשה 20

בקשה למתן צו אשפוז בבית חולים והיתר לכריתת אצבע של חוסה

הערה: האירוע המתואר להלן היה אחד המקרים הראשונים שהוגשו לבית המשפט. מהעדר ניסיון נעשו כמה וכמה פניות לבית המשפט. המקרה היה כרוך בהשקעת מאמצים פיזיים ונפשיים ובתיאומים רבים בין השירותים בקהילה ובבית החולים.

האגף לשירותים חברתיים

סיכום אירוע

גבי לבב היא אלמנה בת 75, ללא ילדים, הסובלת מדימנטיה סנילית. היא הופנתה למחלקתנו לטיפול בידי רופאת קופת חולים בסוף חודש דצמבר.

האישה לא היתה מוכרת לשכתנו קודם לכן.

הרופאה מקופת חולים, שערכה ביקור בית לפי בקשת שכנים, כי האישה חשה ברע, איבחנה קוצר נשימה חמור ואנמיה. הרופאה התרשמה שמצבה הכללי של גבי לבב ירוד ביותר, וקבעה שעליה לעבור בזיקות מקיפות בבית החולים. האישה סירבה להתאשפז, ולכן ביקשה הרופאה את עזרתנו.

ערכתי ביקור בית ראשון יחד עם רבנית השכונה שהיתה בקשר עם גבי לבב, אך היא סירבה בכל תוקף להתאשפז.

גם כשחלה הידרדרות במצבה של האישה היא סירבה להתאשפז. בתאריך 13.1.86 שוב הוזמנה הרופאה, והיא איבתנה שהתפתח נמק באצבעה של גבי לבב.

בתאריך 21.1.86 שפכה האישה מיס רותחים על שתי רגליה ונכוותה. הרופאה קבעה שהכוויות הן בדרגה 2 ושנשקפת סכנה לחייה. הרופאה הזמינה אמבולנס, אך גבי לבב עדיין סירבה להתאשפז.

רופאת קופת חולים כתבה חוות דעת רפואית מתאימה, וב-26.1.86 הגשתי בקשה לבית משפט השלום למתן צו אשפוז בסיוע משטרתי, בהנחה שהאישה תמשיך להתנגד. באותו יום אושר צו אשפוז.

ב-27.1.86 פניתי למשטרה, ביקשתי ליווי משטרתי, וביחד עם "מגן דוד אדום" ניגשנו לבית של האישה. הסברתי לה את מה שאמור להתרחש, ולמרות כל נסיונות השכנוע היא המשיכה להתנגד. בסוף השוטר קשר אותה באזיקים לכיסא והכניסה בכוח לאמבולנס. מטייזית ושוטר ישבו באמבולנס למנוע את האישה מלהפריע לנהג.

בבית החולים הצגתי בפני הרופא האחראי את צו האשפוז, והאישה אושפזה במחלקה פנימית ב'. יצרתי קשר עם השירות הסוציאלי והסברתי את העניין. למחרת דיווחה לי עו"ס בבית החולים שהאישה חייבת לעבור סדרת בדיקות מקיפות, כולל ביופסיה, וכי יהיה עליהם לכרות את האצבע עם הנמק. השאלה, האם צו אשפוז כולל כל טיפול רפואי שהאישה נזקקת לו? בהתייעצות עם לשכת היועץ המשפטי הוחלט להגיש בקשה נוספת להרחבת הצו, כך שיקיף כל טיפול רפואי, כולל ניתוח במידת הצורך.

ב-28.1.86 הגשתי בקשה להרחבת הצו – השופט אישר כל טיפול רפואי, אבל הפריד בין טיפול רפואי והתערבות כירורגית; הוא דרש בקשה מיוחדת בכל מקרה שהאישה תצטרך התערבות כירורגית.

לאחר שהרופאים החליטו שהאישה זקוקה לכריתת האצבע, הגשתי בתאריך 5.2.86 בקשה להתיר את הכריתה. השופט לא אישר את הבקשה, מאחר שלדעתו חוות הדעת הרפואית לא היתה מספקת – הרופאים כתבו רק שהנייל זקוקה לכריתה ולא פירטו שזאת האלטרנטיבה האחרונה לטיפול.

ב-9.2.86 הגשתי בקשה לכריתת האצבע בלוויית מסמכים רפואיים מתאימים והבקשה אושרה. בתאריך 10.2.86 נותחה האישה והאצבע נכרתה. בינתיים מצב רוחה של האישה שופר. היא נרגעה והתחילה לשתף פעולה. בשיתוף פעולה עם העו"ס בבית החולים תיכננו לשחרר אותה לביתה.

חוק ההגנה על חוסים, חשכ"ז-1966

ההכנות נעשו – הדירה סוידה ונוקתה, קנינו לאישה מיטח חדשה ומזרן. לפני שחרורה ערכו הרופאים במחלקה פנימית ב' בדיקות לאישה וגילו שהיא סובלת מאי ספיקת כליות קשה וכי היא תצטרך לעבור טיפול בדיאליזה. מצב זה שינה את התוכניות, כי נדרשה לה השגחה רפואית מתמדת. הוחלט להפנותה למעון רפואי להחלמה.

מאחר שהיתח תקופת המתנה של חודש קיבלה האישה אישור מיוחד ממנהל בית החולים להישאר בבית החולים עד לכניסתה למעון, כדי למנוע טלטול מיותר.

בינתיים מצבה הידרדר עוד יותר, ולצערנו בתאריך 4.4.86 היא נפטרה.

יהודית שרביט

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966

בקשה 21

בקשה להורות על ניתוח

שנדחתה בידי בית המשפט "כי לא ניתן להגדיר החולה כחוסה"

6.9.89

בית משפט השלום ב...

המבקש: פקידת הסעד על ידי בא כוח, עו"ד מחמרכז הרפואי
בעניין: גבי פאל אהובה, ת"ז 5-269402 (להלן – החוסה)
ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ז-1966
המשיבה: פאל אהובה ת"ז 5-269402, בית חולים

בקשה למתן הוראות

בקשה בדרך המרצה במעמד צד אחד בלבד.
דע, כי ביום 7.9.89 בשעה 08:30 או בסמוך לשעה זו יתבקש כבוד בית המשפט להנחות את בית החולים ולהורות לו על ביצוע השתלת קוצב קבוע תת-עורי לחוסה.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. הגב' פאל אהובת, אלמנה בת 80, התאשפזה בבית החולים בעקבות חסם שלם בין העליות והחדרים בלבה.
 2. הגב' פאל חוברה לקוצב-לב זמני, שנועד להציל את חייה עד להשתלת קוצב קבוע תת-עורי.
 3. לגב' פאל הוסבר הצורך בהשתלת קוצב קבוע והיא אף חתמה על טופס הסכמה, אולם חזרה בה מן ההסכמה לפני שבוצעה הפעולה.
 4. גב' פאל היא אישה צלולה, דתית מאוד, איננה מאמינה בחידושי הרפואה ומשאירה את ההחלטה בידי אלוהים.
 5. חרף צלילות דעתה של הגב' פאל מתעורר ספק אם היא אכן מבינה את המשמעות המלאה של החלטתה ואת העובדה כי ניתוקה מקוצב-הלב הזמני ללא התקנת קוצב-לב קבוע יביא למותה.
 6. בקשה זו מווגשת בתיאום עם בנות המשיבה ועל דעתן.
 7. לבקשה זו מצורפות חוות דעת של רופא המהלקה, של הפסיכיאטר ושל עובדת סוציאלית של בית החולים.
- לאור האמור לעיל מתבקש כבוד בית המשפט להורות לבית החולים לבצע את השתלת קוצב-הלב הקבוע ללא הסכמת המשיבה.

בא כוחה של המבקשת

בית משפט השלום

החלטה

לאחר ששוחחתי עם שלוש בנותיה של המשיבה, החולה, שהוזמנו לבית המשפט על פי בקשתי, ולאחר שהן טענו לפני שניסו להשפיע על אמן להסכים להשתלת קוצב-לב כהמלצת הרופאים אך זו עומדת בסירובה, החלטתי לבקר את החולה בבית החולים ולהתרשם אישית ממנה.

הביקור נערך ביום ראשון 10.9.89 בשעות הצהריים. נפגשתי עם החולה, עם מנהל המחלקה שבה היא מאושפזת ועם הרופא המטפל. מתברר כי בינתיים התייצב מצבה הרפואי של החולה, והיא נותקה מקוצב-הלב הזמני שהייתה מחוברת אליו בבית החולים.

הרופאים הביעו את דעתם כי במצבה של החולה אין ספק שהשתלת קוצב-לב קבוע בגופה עשוי להביא להקלה משמעותית ביכולת התפקוד שלה ואפילו ישפיע על תוחלת חייה. עם זאת, אין קביעה רפואית חד משמעית לגבי התחזית אם לא יושתל קוצב-הלב והחולה תשוחרר לביתה במצבה הנוכחי.

איש מהרופאים לא יכול היה לקבוע באופן מוחלט כי אי השתלת קוצב-הלב עתה יביא עליה גזר דין מוות מיידי או קרוב.

נפגשתי לאחר מכן עם החולה, וכפי שנאמר בחוות הדעת הפסיכיאטרית שהוגשה יחד עם הבקשה, מצאתי אישה ערנית, צלולה, עם חכמת חיים, הידעית לבטא עצמה היטב. אין לדבר כלל על אדם הלקוי בשכלו, ולדעתי גם אין קשר בין עמדתה של החולה להתנגד להשתלת קוצב-הלב בגופה לבין פגם כלשהו ביכולתה לשקול את תוצאות מעשיה. כך טענה לפני החולה כי היא מרגישה עתה טוב למדי ורק אם יידרדר מצבה ("אם אסבול כאבים חזקים ולא אוכל להלך") היא עשויה לשנות את עמדתה.

על כל פנים, הגעתי למסקנה שלא ניתן להגדיר את החולה הני"ל כ"יחוסה" כמובן חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966, וממילא אין לבית המשפט הסמכות שהוענקה לו על פי החוק הני"ל להורות על ביצוע השתלת קוצב-הלב בגופה של החולה הנדונה בניגוד לרצונה.

אין באמור לעיל, כמובן, כדי למנוע מהרופאים כל פעולה רפואית, לרבות השתלת קוצב-לב, אם יגיעו למסקנה כי במצבה הרפואי תל שינוי כזה שהשתלת קוצב-לב הינה הדרך היחידה להשאירה בחיים. התוצאה היא, על כן, שאני דוחה את הבקשה.

12.9.89

אפרים שלו, שופט
סגן נשיא

בקשה למתן צו להעברה מזדוור מוגן לבדיקות פסיכוגריאטריות

23.3.94

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד אילנה הררי ב.....

בעניין: גרעין שושנה, ת"ז 96841111, דוור מוגן (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על מתן צו להעברת החוסה מביתה בדוור המוגן לבית חולים למשך שבעה ימים לצורך בדיקה פסיכוגריאטריות שנקבעה לתאריך 4.4.94.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

1. החוסה בת 84, אלמנה ערירית.
2. היא זכאית לגימלת סיעוד מהמוסד לביטוח לאומי ולמטפלת לטיפול אישי בהיקף של 11 שעות בשבוע.
3. החולה סובלת מבעיות רפואיות שונות, כמו אנמיה, כיכי קיבה ולחץ דם נמוך ביותר (עז כדי צורך באשפוז מדי שנה לעריכת עירווי דם). כיום מסרבת להתאשפז. לאחרונה חלה ירידה חדה במצבה המנטאלי. היא מבולבלת, מתנהגת באופן מזוור ביותר, התנתקה מהשכנים ומהסביבה, מאשימה את כולם בכישופים וסובלת ממתשבות שווא שרודפים אותה. היא שופכת מים על עוברים ושבים, יורקת וזורקת אשפה דרך החלון. עקב מריבות עם המטפלות והאשמתן כעשיית כשפים וברדיפות שווא יש תחלופה גדולה מאוד של המטפלות, ולכן היא אף נשארת מדי פעם ללא מטפלת.
4. מסרבת לשותף פעולה עם אם הבית לצורך מעקב אחר מצבה בדוור המוגן ומסתגרת בביתה.

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

5. אינה משתפת פעולה עם עובדת סוציאלית ועם רופא המשפחה.
בביקורים הרבים שערכנו אצלה ניסינו בכל דרך להשפיע עליה לגשת לבדיקה פסיכוגריאטרית מרצונה לאבחון מצבה ולבדיקת כלים מתאימים לטיפול בה, אולם היא מסרבת בכל תוקף להתאשפו לצורך אבחון.
לפיכך אבקש מכבודו להורות על העברת החוסה מביתה בכתובת הנייל לבית חולים בתאריך 4.4.94, המועד שבו קבענו לה אבחון, למשך שבעה ימים מיום זה.
ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.

אילנה הררי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

חוות דעת של רופאה.

דוח סוציאלי.

חוות דעת של אם הבית בדיר המוגן.

חוות דעת של ע"יס מרכזת מטפלות.

24.2.94

בית משפט השלום

החלטה

כמבוקש.

א' טל, שופט

בקשה למתן צו לאבחון פסיכו-גריאטרי

10.6.91

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד גבי אילה לביא

בעניין: גבי שרי ישראל, ת"ז 8382416, רח' תרום 13 (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על אשפוזו של הגבי ישראלי ת"ז 8382416 מרח' תרום 13 בבית החולים לתקופה קצרה לאבחון מצבה ולביצוע טיפול לפי הצורך.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

גבי ישראלי היא אישה ערירית בת 80+, צנומה מאוד. המראה החיצוני שלה מוזנח ומזוהם, אם כי היא טוענת שהיא מתרחצת. במשך שנים היא אוספת חפצים באופן כפייתי. ביתה מלא ערימות סמרטוטים וחפצים אחרים, הממלאים את הבית עד אפס מקום. מן הבית עולה צחנה נוראית. הבית מהווה מפגע תברואתי המסכן אותה ואת סביבתה הקרובה. האישה אינה דואגת לצרכיה היומיומיים ותלויה בחסדי השכנים. מדי כמה ימים היא מקבלת סכומי כסף משכניה, שהם מקבלי הקיצבה שלה; לפי עדויות שכנים היא קונה מצרכי מזון בכמויות מופרזות, ובדרך הביתה מסוגלת לזרוק הכל לאשפה. ארוחת בוקר היא מקבלת ממקבלי קיצבתה, ארוחת צהרים משכנים אחרים וכו'. בביתה אין מים זורמים והיא לוקחת מים מבית-הכנסת הסמוך. בביתה דולקת נורת חשמל אחת; כל אמצעי החימום הוצאו מרשותה בעקבות מספר שריפות שפרצו בבית מחמת שימוש בפתיליות.

בשנת 1983 אושפזה הגבי ישראלי בכפייה במחלקה הגריאטרית של

בית החולים ואובחנה בידי הפסיכיאטר, אשר קבע כי נראה שמדובר בדימנטיה. מאז ועד היום נעשו מספר נסיונות לערוך לגבי ישראלי בדיקות רפואיות בידי רופאת המשפחה ובדיקות פסיכיאטריות במרפאה לבריאות הנפש. כל הנסיונות הללו נתקלו באי-שיתוף פעולה מצידה, ולפיכך קבעה הפסיכיאטרית כי "ניתן לעשות הערכת מצבה הנפשי והקוגניטיבי וטיפול במידת הצורך אך ורק במסגרת של הסתכלות". רופאת המשפחה כותבת כי היא "ממליצה על אשפוז קצר לצורך אבחון וטיפול לפי הצורך".

מתקופת המלחמה התקבלו דיווחים משכנים שהגבי ישראלי מסתובבת ברחובות בזמן האזעקות. בימים של שלום מתקבלים דיווחים שהיא חוצה כבישים ללא נקיטת אמצעי זהירות כלשהם ופשוט מתפרצת לכביש.

עקב ירידה במצבה הכללי מחד, ולאור העובדה שלא ניתן לערוך לה בדיקה רפואית כלשהי, אנו רואים בדאגה רבה את מצבה הנוכחי וחוששים לגורלה. לפיכך מתבקש בית המשפט להורות על אשפוזו כמפורט לעיל.

ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יעלה צורך בכך.

ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד בלבד מהנימוקים הבאים: גבי ישראלי אינה משתפת כלל פעולה, לא מסוגלת להגיע לכית' המשפט ולא מבינה את משמעות ההסבר הנוגע בדבר.

אילה לביא

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

מצורף:

1. מכתב מרופאת המשפחה.
2. שני מכתבים מהפסיכיאטרית.
3. שני מכתבי תלונה מפרויקט לב העיר על מצב האישה.

בית משפט השלום

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 3.7.91

בפני כבוד השופטת: ד"ר א' פרוקצ'יה

נוכחים: המבקשת: פקידת הסעד אילה לביא, שירותי קהילה למשפחה

המשיבת: לא נוכחת.

קטע מתוך החלטת בית המשפט

זוהי בקשה לפי סעיף 4 לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966. הבקשה היא מטעם גבי אילה לביא משירותי קהילה ומשפחה בעניינה של גבי ישראל שרי, ת"ז 8382416. המשיבה איננה נוכחת וחוסבר על ידי המבקשת כי בשל גילה ומצב בריאותה הלקוי והעובדה כי היא סובלת מתשישות נפש לא ניתן היה להזמינה לדיון זה. עיקרה של הבקשה הוא כי המשיבה תועבר למשך תקופה שלא תארך יותר משבועיים לבית החולים לבידוק ולבחון וכן כדי לחלטי כיצד לטפל בה בהמשך.

עיקרה של הבקשה נסב סביב טענות המבקשת כי מדובר באישה מבוגרת שאיננה מסוגלת לדאוג לעצמה והדבר מתבטא בין היתר בהזנחה כללית הן של ביתה והן של גופה, היא איננה מסוגלת לתכנן את תקציבה ונהוגת בדרך בלתי אחראית בכל המובנים. הנסיונות לזכות בשיתוף פעולה מצידה לצורך מתן טיפול רפואי ולדאגה בתחומים אחרים נכשלו, ומצב זה מצריך על פי דברי המבקשת את אשפוז החוסה לתקופה קצרה לקביעת עמדה ברורה יותר כיצד להמשיך ולטפל בה. תימוכין לאמור בבקשה ניתן ממספר מסמכים שצורפו אליה. כבר במסמך מבית חולים "שערי צדק", מ-2.9.83, ישנם רמזים ראשוניים להידרדרות במצבה, ולאחר מכן במסמך של ד"ר א' מ-20.6.90 ניתן תיאור מפורט של הבעיות הקשורות במשיבה והמלצתה להעביר את המשיבה לבדיקה במסגרת אשפוז מאחר שלא ניתן לבצע בדיקה אמבולטורית מחוסר שיתוף פעולה של המשיבה. ד"ר א' חוזרת על בקשתה לבצע הסתכלות במשיבה במסמך מ-21 בנובמבר 1990. לעניין זה יש להתייחס גם למסמך של ד"ר ב' מ-20.5.91, שהיא רופאת המשפחה כמרפאה ומכירה את המשיבה מקרוב, וגם היא ממליצה: "לאור ירידה במצבה הכללי בשנים האחרונות ממליצה על אשפוז קצר לצורך אבחון וטיפול לפי הצורך".

על פי סעיף 4 לחוק ההגנה על חוסים מוסמך בית המשפט ליתן הוראות מתאימות במקרה ששוכנע כי שלומו הגופני או השכלי של חוסה בגיר נפגע או עלול להיפגע פגיעה חמורה מהעדר טיפול ראוי. ונראה לי על פני הדברים מכוח האמור במסמכים שצוטטו על ידי כי אם לא תיענה בקשת המבקשת עלולה לחול הידרדרות נוספת במצבה של המשיבה באופן שיסכן את עצמה ואולי גם אחרים.

נתתי את דעתי לשאלה האם יש להיענות לבקשה בהעדר המשיבה עצמה מאחר שלא הופיעה לדיון, אולם על פי סעיף 5 לחוק נראה לי כי יש בסיס למחשבה כי ניתן בתנאים מתאימים לתת הוראות גם בהעדר המשיב שאליו נוגעת הבקשה.

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

על פי סעיף זה על בית המשפט לשמוע את החוסה אם הוא מסוגל להבין בעניין. מכוח המסמכים הרפואיים שהזכרתי עולה כי יש קושי אמיתי לגרום להבאתה של המשיבה לבית המשפט וספק בעיני אם ניתן היה לקבל ממנה התייחסות של ממש לבקשה בהתחשב במצבה כפי שהוא עולה מהמסמכים הרפואיים. לאור זאת ומאחר שמדובר בתקופה מוגבלת שאליה מתייחסת הבקשה, אני מחליטה לתת הוראות כמבוקש בהעדר המשיבה.

לאור האמור אני מחליטה כי המשיבה תועבר לצורך בדיקות, אבחון וביצוע טיפול לפי הצורך לבית חולים, וזאת למשך 14 יום. על פי סעיף 11 לחוק, במקרה של קושי לאכוף את ההחלטה על פקיד הסעד להיעזר במשטרה. במקרה שהבדיקות והטיפולים יסתיימו לפני עבור 14 יום ולא תוגש בקשת נוספת מטעם המבקשת, תשוחרר המשיבה לביתה גם בטרם עבור התקופה האמורה.

ניתן בנוכחות המבקשת ובהעדר המשיבה.

3.7.91

ד"ר א' פרוקצ'יה
שופטת

בקשה 24

בקשה למתן צו למניעת הוצאת חוסה ממעון בידי אחד מבני המשפחה

28.4.93

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד רוז'הסר תמי ב.....

המשיבים: כינורי דינה, ת"ז 969542, מעון "הוד" (להלן – החוסה)

כינורי אבי, כינורי סמי, כינורי יובל

בעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות לפי סעיף 4 לחוק החוסים על מניעת הוצאת החוסה ממעון "הוד" בידי כל אחד מבני המשפחה.

א. אלה נימוקי הבקשה:

החוסה ילידת 1924, אלמנה, שוהה במעון "הוד" מ-9.91 במימון פרטי. החוסה הגיעה למעון במצב גופני ירוד, במשך הזמן השתפר מצבה הגופני. החוסה מעוניינת להישאר במעון.

בין חמשת ילדיה קיימים סכסוכים חריפים על רקע כספי והאם משמשת אמצעי לחץ ביניהם.

הבן הבכור, אבי, נמצא בקשר מתמיד עם האם וכנראה מאיים עליה כי תנתק את היחסים עם אחיו. שאר הילדים מבקרים במעון בתדירות נמוכה יותר.

ב-21.4.93 פנו לשירותי הרווחה שני הבנים בתלונה כי הבן הבכור אבי מאיים להוציא את 1.5.93 את אמם מחמעון שבו היא שוהה. הנחלת המעון אימנה את הטענה. שאר הילדים מתנגדים להוצאתה מן המעון ומוכנים להמשיך לשלם עבור שהותה בו.

מצבה הגופני והנפשי:

האישה מרותקת לכיסא הגלגלים, משותקת בפלג גופה הימני, כלילה נעזרת באמצעי ספיגה.

לפי דוח פסיכיאטר מ-26.4.93, הזקנה פגועה ביכולתה הקוגניטיבית, אינה מסוגלת לבטא את עצמה, אינה זוכרת שמות בעלה וילדיה, זקוקה לעזרה סיעודית ולטיפול במשך 24 שעות, אינה מסוגלת לנהל את ענייניה ואינה מסוגלת להופיע בבית משפט.

ב-28.4.93 שוחחתי עם החוסה במעון. החוסה סירבה לשתף עמי פעולה, היתה מוכנה לדבר איתי רק בנוכחות הבן הבכור. נראתה מאוימת, חיתה אמביוולנטית בהתייחסותה אלי.

בשיחה עמי לא ידעה מהו שם בנה הבכור ומה מספר ילדיה, אך הראתה שביעות רצון מהמעון.

ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה לפי סעיף 11 אם יעלה צורך בכך.

ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד בלבד מהנימוקים הבאים:

חוק ההגנה על חוסים, השכ"ו-1966

1. הפסיכיאטרית קובעת כי החוסה אינה מסוגלת להופיע בבית המשפט, אינה מסוגלת לנהל את ענייניה, אינה מסוגלת לבטא את עצמה ופגועה ביכולתה הקוגניטיבית. מהגדרות אלה משתמע כי אינה מסוגלת להביע דעה שקולה בעניין הנדון ולפיכך אין טעם להביאה לפני כבוד בית המשפט.
2. לפי חוות הדעת הפסיכיאטרית, האישה היא חוסה לפי הגדרת חוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות, כלומר: בית המשפט רשאי למנות לה אפטרופוס. אנו מטפלים כעת בהליך זה באמצעות הלשכה המשפטית.
3. החוסה מרוצה מהמעון ואינה מעוניינת לעזוב אותו.

תמי רוסי-הסר

פקידת הסעד לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

תסקיר.

חוות דעת פסיכיאטרית.

פתיחת הליך.

29.4.93

בית משפט השלום

פרוטוקול

בפני כבוד השופטת: ש' ברז

הופיעה: גב' תמי רוסי-הסר, פקידת סעד

גב' רוסי-הסר: אני חוזרת על הבקשה.

אתמול כבר הוצאה החוסה מהמעון והועברה לבית אחת מבנותיה, אולם הבן שהוציא את האם מהמעון החזירה לשם, משום שהבת לא היתה מסוגלת לטפל בה. יש צורך דחוף במתן הצו בגלל מצבה הקשה של האם ומשום שהבן מאיים להוציאה מחר מהמעון. אין בעיה כלכלית של תשלום. הבנים מוכנים לשאת בהוצאות. לא הבאתי את החוסה משום מצבה.

החלטה

לאחר שעיינתי בבקשה על נספחיה, ולאחר ששמעתי את דברי פקידת הסעד, ולאחר שהשתכנעתי כי יש צורך דחוף בהוצאת הצו כבר בשלב זה, ניתן בזה צו ארעי כמבוקש בבקשה ותוקפו עד לדיון במעמד החוסה והאחראי לה.

הדיון יתקיים ביום 2.5.93 בשעה 12:00.

פקידת הסעד תדאג להעביר עותק מהחלטתי זו בצירוף הזמנה לדיון ובצירוף עותק ממסמכי הבקשה לחוסה, לאחראי על המעון שבו נמצאת החוסה ולכל אחד מילדיה של החוסה.
ניתן והודע במעמד הנ"ל.

29.4.93

שי ברז, שופטת

2.5.93

בית משפט השלום

בפני כבוד השופטת: שי ברז

קטע מתוך פרוטוקול בית המשפט

החלטה

שמעתי את המשיבים לבקשה. ניסיתי לשוחח עם החוסה. אולם קיימים קשיי תקשורת חמורים ביותר. היא אינה מסוגלת לבטא את עצמה ואין באפשרותי לקבוע אם הדברים נובעים מסיבה מוטורית או אחרת.

מכל מקום, לא הצלחתי לרדת לסוף דעתה ולרצונה של החוסה. לא התעלמתי מכך כי החוסה אמרה שהיא רוצה לעזוב את המעון, אולם יחד עם זאת לא הצלחתי, כאמור, לרדת לסוף דעתה ולדעת אם הדברים נאמרים בבחינת משאלת לב. לא הצלחתי כאמור לנהל שיחה או לדובב את החוסה, אך ברור לי כי לטובתה ולקיומה דרוש טיפול מסור של 24 שעות.

משיחתי עם ילדיה של החוסה התרשמתי כי מתח רב ביותר קיים ביניהם

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

על רקע של טכסוכים כספיים והתרשמתי כי האם משמשת ככלי משחק
ביניהם בסכסוכים אלה.

חוות הדעת שהוגשה לי לא נסתרה, ולמעשה אין חולק כי החוסה נזקקת
לטיפול של 24 שעות ביממה. הסידור שהציע בנה – שהיא תתגורר בדירה
שכורה עם כוח אדם לא מקצועי – איננו נראה לי. טיפול כזה אינו מקצועי.
המטפלות מטעם המוסד לביטוח לאומי עובדות בשעות חלקיות ביותר ויהיה
בכך כדי לשנות לרעה את מצבה של החוסה, המטופלת בצורה נאותה ביותר
במעון שבו היא נמצאת. הבאתי גם בחשבון שהחוסה נמצאת במעון זה שנה
וחצי והופתה לשם באמצעות קופת חולים לאחר אשפוז בבית החולים.
שמעתי גם את דברי פקידת הסעד שאין ספק שהיא אובייקטיבית. במצב
דברים זה נראה לי, כי למען שלומה, טובתה ובטחונה של החוסה מן הראוי
לחשאיך את הצו שנתתי ביום 29.4.93 על כנו.
ניתן והודע במעמד הנייל.

2.5.93

שי ברז, שופטת

בית משפט השלום

החלטה

אני מתירה את הזכות בידי מי מהמשיבים לפנות לבית המשפט בבקשה לשינוי
ההחלטה.
ניתן והודע במעמד הנייל.

2.5.93

שי ברז, שופטת

בקשה לצו האוסר על בן חולה נפש להוציא את אמו ממעון לזקנים

12.3.94

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד שטיין מרים ב...

בעניין: גבי גילה דיין, ת"ז 9963841, כרגע חוסה במעון לזקנים "לאה",

רח' שמאי 7 (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

המשיבים: הגב' גילה דיין, החוסה במעון לזקנים

בנה, מר דוד חן, השוהה במחלקה סגורה עקב אשפוז כפוי

בתה גבי עופרה שושן (על פי ייפוי כוח המצ"ב)

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על המשך הישארותה של החוסה במעון שבו היא נמצאת ועל מניעת הוצאתה משם בידי בנה, מר דוד חן, זאת על פי סעיף 4 לחוק.

א. ואלה נימוקי הבקשה:

האישה, ילידת 1908, מתגוררת זה שנים יחד עם בנה, שהינו חולה נפש ואינו עובד. עקב אשפוזו בבית חולים לחולי נפש ואי יכולתה של האם להישאר בגפה, הועברה האם בידי בתה למעון לזקנים. בתאריך 30.1.94, לאחר שברח מאשפוז בבית חולים לחולי נפש, הוציא הבן את אמו בכוח מהמעון ושהה איתה בביתו. לאחר יומיים, כשהוחזר לאשפוז בצו כפוי, נמצאה האם במצב גופני וסניטרי קשה. היא הזעיקה את בתה וביקשה את עזרתה, כי לדבריה הבן היה אליס כלפיה ואף סטר לה. לדברי הבת והמטפלת שטיפלה באישה, גם התנהגותו המוסרית של הבן מוטלת בספק. האם הוחזרה בידי בתה למעון ומצבה שם השתפר ללא הכר. הבן קיבל צו כפוי לאשפוז במחלקה סגורה למשך שלושה חודשים.

חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966

כדי להגן על האישה וכדי למנוע מהבן להוציאה לביתו לאחר שחרורו, אנו מבקשים צו המורה על הישארותה של הגבי גילה דיין במעון והאוסר על הבן את הוצאתה משם.

ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה לפי סעיף 11, אם יעלה הצורך בכך.

ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד בלבד, מאחר שעל פי אישור רפואי החוסה איננה מסוגלת להביע את עמדתה; הבן נמצא במחלקה סגורה ומצ"ב מסמך המצביע על מצבו; ואילו הבת מתגוררת בעיר אחרת והעבירה את עמדתה בכתב.

שטיין מרים

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

תסקיר.

חוות דעת רפואית על החוסה.

חוות דעת פסיכיאטרית על הבן.

בית משפט השלום

14.3.94

בפני כבוד השופטת: ברוש

מופיעים: פקידת הסעד גבי שטיין מרים

הגבי גילה דיין

גבי עופרה ששון

אין הופעה למר דוד חן שהוזמן כדין

הגבי גילה דיין: אני לא רוצה להישאר במעון כי זה לא מתאים לי. זה לא טוב לי. לבד זה לא כל כך טוב, אך בכל זאת זה מוסיף לי. אני לא יכולה להיות בעצמי בבית. זה קשה להיות בעצמי בבית. אני מתכוונת לזה שאני יכולה לעשות דבר מה שזה מוסיף לי. זה לא נחוץ לי. אני יכולה להיות בבית רק בזמן שזה מוסיף לי. אם זה לא נחוץ לי אז אני לא יכולה להיות בבית.

זה נכון שאינני יכולה להיות בבית, אבל אני לא יכולה להיות בבית בזמן שיש לי דבר מה שזה מוסיף לי. זה שזה לא טוב זה דבר אחר, אבל זה שזה לא יכול להיות בבית זה ככה. אם ישאלו אותי איפה אני רוצה להיות – לבד בבית או במעון – אני רוצה להיות לבד בבית על ידי טיפול בעצמי. הבת גבי ששון: יש לי אח חולה נפש. הם לא יכולים להיות לחוד או ביחד. צריך לחשוב מה יותר טוב לבריאות שלה או לחיים שלה. אנחנו לא אישפזנו אותה אלא היא ביקשה. הוא בינתיים מאושפז לשלושה חודשים. המצב לא משתפר. הוא במצב קשה מאוד. הוא מאוד אוהב אותה ומאוד שונא אותה. ברגע שהם מוציאים אותו הוא בא בכוח לקחת אותה. היא לא יכולה להיות בבית לבד, כי אינה מתפקדת. כשהוא בבית אף מטפלת לא מוכנה להיכנס הביתה. הוא משתולל, הוא צועק, לוקח ממנה את התרופות. הוא מאשים אותה. חיפשנו בשבילה מעון לזקנים שיהיה קרוב לבית, כדי שאם מצבו ישתפר הוא יוכל לבקר אותה ולטייל איתה. רצינו לעשות את המקסימום. מצאנו לה מעון פרטי, נקי ומטופח. כדי להיות בטוחים ושקטים ביקשנו את פקידת הסעד שתבדוק את המקום.

גבי דליה כהן: אני הייתי המטפלת שלה בבית מטעם חברת ע"י. בנה היה צועק עליה ומאיים עליה. כיום אני עובדת במעון "ללאה" משעה 06:30 עד 13:00. בביתה הייתי מבשלת לה, תולה לה כביסה, רוחצת אותה; שוטפת לה את החדר ומנקה. הייתי רואה שהוא עירום, סגר את הדלת ונכנס לחדר, הוא היה מאיים שהוא ישרוף את הכית.

פקידת הסעד: נעשה מעשה שהבן הוציא אותה מהמעון, אנו מבקשים שהיא תישאר במעון. אין לנו התנגדות שהוא יבקר אותה. גם הבן הודה שהוא לא מסוגל לטפל בה. הוא לא מסוגל לרוחץ אותה והוא הסכים שהיא תישאר שם, זה נכון למצב שהוא לוקח תרופות.

החלטה

בפני בקשה שהוגשה על ידי פקידת סעד לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966, ובה נתבקשתי להורות על המשך הישארותה של החוטה בבית ההורים שבו היא נמצאת ועל מניעת הוצאתה משם על ידי בנה מר דוד חן, וזאת בהתאם לסעיף 4 לחוק.

לבקשה צורף תסקיר של פקידת הסעד וכן תעודות רופא המתייחסות לחוסה. מהן עולה כי אין החוטה מסוגלת לטפל בענייניה בעצמה וכי היא סובלת ממחלות כרוניות, בלבול וליקויים בשמיעה.

הוריתי על הזמנת החוסה ועל הזמנת האחראים לה לדיון בבקשה. לחוסה בת ובן. בנה של החוסה, מר דוד חן, שוהה עתה עקב אשפוז כפוי בבית חולים לחולי נפש לתקופה של 3 חודשים.

"אחראי לחוסה" הוגדר בסעיף 1 לחוק, בין היתר, כמי שהחוסה נמצא במשמורתו או בהשגחתו או מי שהחוסה נתון באותה שעה להשפעתו. לאור האמור במכתב בית החולים הפסיכיאטרי מיום 1.3.94 הרי שאין הבן הנמצא באשפוז כפוי מסוגל לדאוג לענייניו, ובוודאי שאין הוא מסוגל לדאוג לצרכיה של החוסה. לפיכך לא ניתן לראותו כאחראי במובן החוק לחוסה, ועל כן, הגם שלא התייצב לדיון לא מצאתי לנכון לדחות בשל כך את שמיעת הדיון ודנתי בבקשה בהעדרו.

בתה של החוסה, הגב' עופרה שושן, שהינה אחראית לחוסה במובן החוק ולמעשה אף דואגת לענייניה של החוסה, תומכת בבקשה ומבחירה כי אין כל פתרון אחר ואין כל מוצא זולת אשפוזו של האם בבית ההורים.

שמעתי את החוסה, התרשמתי כי הגם שהיא מבולבלת וקשה לה להביע את עצמה היא מודעת לכך כי בלא טיפול צמוד אין היא יכולה לתמשך לחיות בבית, והגם שהיא מעדיפה להמשיך לחיות בבית על פני בית האבות הרי שהדברים הם בגדר משאלה ואינם מעשיים כל עיקר.

שמעתי את פקידת הסעד והיא חיזקה למעשה את האמור בתסקירה, דהיינו כי אין מנוס מאשפוזו של החוסה במעון לזקנים כי קיימת סכנה שהבן יוציאה משם כפי שעשה זאת בעבר, דבר שהביא להידרדרות מיידית במצבה, ושיש להגן עליה מפני מעשיו של בנה.

למסקנה זו הגעתי אף אנוכי לאחר שעיינתי עיין היטב בכל האישורים הרפואיים שצורפו לבקשה כמו גם בתצהיר.

שוכנעתי כי למען שלומה, בריאותה ורווחתה של החוסה, חן מן הבחינה הגופנית וחן מן הבחינה הנפשית, יש להיעתר לבקשה.

אשר על כן ניתן בזה צו כמבוקש בבקשה, לאמור: אני מורה על המשך אשפוזו של החוסה בבית ההורים "לאה" ברחוב שמאי 8.

אני אוסרת על כל אדם להוציאה משם אלא ברשות בית המשפט.

תקפו של צו זה עד ליום 13.9.94.

ניתן והודע במעמד חני"ל.

14.3.94

שרה ברוש, שופטת

פרק רביעי

חוק העונשין, תיקון 26, התש"ן-1989:
הפגיעה בחסרי ישע

א. חובת הדיווח וההתערבות הטיפולית

חוק העונשין תוקן בנובמבר 1989. תיקון 26 בחוק תרם תרומה חשובה להעלאת הסכנה של פגיעה בחסרי ישע (ילדים, מפגרים, חולי נפש, זקנים וכד') על סדר היום הציבורי והמקצועי.

בתחילת שנות ה-80 לא היתה בחברה הישראלית מודעות מספקת לבעיית האלימות נגד ילדים ונשים. אלימות נגד זקנים היתה מוכרת כתופעה שרקעה עברייני, ופורסמו נתונים על התפרצויות לבתי זקנים ועל פגיעות בזקנים ברחוב. לעומת זאת לא הוקרשה תשומת לב נאותה לפגיעות בזקן כידי בן משפחה, שכן, מטפל, או במסגרת מוסדית – לא נערך מעקב אחר גילויי אלימות אלה והאחריות למעקב לא נרונה בשום מקום ולא הוטלה על שום ארגון או מקצוע; הנושא אף לא נלמד במסגרות לימודיות לטיפול בזקנים.

תיקון 26 לחוק קובע שקיימת חובת דיווח על עבירות חמורות של אלימות, מפרט מי חייב בדיווח וקובע עונשים על אי-דיווח. בסעיף 368 ד נאמר: "היה לאדם יסוד סביר לחשוב כי זה מקרוב נעברה עבירה בקטין או בחסר ישע כידי האחראי עליו, חובה עליו לדווח על כך בהקדם האפשרי לפקיד סעד או למשטרה".

שיקולים טיפוליים עשויים להביא פקיד סעד להעריך התערבות טיפולית על חקירה משטרתית. פקיד הסעד יגיע להחלטה כזו רק לאחר התייעצות מקצועית, ואז עליו לפנות לוועדה שהקמתה נקבעה בחוק כדי לקבל את אישורה.

סעיף 368 ד: "(ו) פקיד סעד שקיבל דיווח לפי סעיף זה יעבירו למשטרה בצירוף המלצתו לפעול או להימנע מלפעול בקשר לדיווח, אלא אם כן קיבל אישור שלא להעביר את הדיווח למשטרה מאת אחת הוועדות שהקים שר המשפטים לעניין זה: חברי הוועדה, כאמור, יהיו נציג פרקליט המבחן, והוא יהיה יושב ראש, קצין משטרה בדרגת רב-פקד ומעלה ופקיד סיעוד מתחזי.

(ז) הגיע למשטרה מידע לפי סעיף זה, תעביר אותו לפקיד סעד, ולא תפעל לפני שתיוועץ בפקיד הסעד".

חובת הדיווח חלה על עבירות המוגדרות בפרק זה של החוק – תקיפה הגורמת חבלה של ממש, תקיפה הגורמת חבלה חמורה והתעללות. החובה לדווח חלה אם עובר העבירה הוא האחראי לזקן – בדרך כלל קרוב משפחה בדרגה המוגדרת בחוק או מי שמתגורר עם חסר הישע.

חובת הדיווח על פגיעה בחסר ישע במעון חלה לגבי כל מי שגורם לה – האחראי לחוסה או כל אדם אחר – ולגבי טווח רחב יותר של עבירות. (ראה בספחים 2.2 ו-2.3 – נוהל רכיב ההודעה של פקיד הסעד למשטרה (טופס ההודעה).)

ב. התגברות המודעות לאלימות נגד זקנים

מאז התגברות המודעות לכעיית האלימות כמשפחה אין יום ללא דיווח על פגיעה בילדים חסרי ישע ועל משפטים המתנהלים נגד הפוגעים בהם (במקרים רבים הפוגעים הם בני משפחה). גם האלימות נגד נשים מוכרת היום כבעיה חברתית ומשפחתית הקיימת בכל שכבות האוכלוסיה. אחרי החקיקה של 1989 החלה הבעיה להיחשף גם בקרב זקנים הגרים בביתם בקהילה או המתגוררים במוסדות.

בעקבות תיקון החוק בכנסת בנובמבר 1989 נערכו ב-1990 דיונים בין-משרדיים להיערכות ליישום החוק. השתתפו בדיונים נציגים ממשרדי הממשלה – המשפטים, העבודה והרווחה, החינוך, הבריאות והמשטרה. במשרד העבודה והרווחה סוכם נהלים והוכנו טפסים לדיווח לגבי ילדים, זקנים וחסרי ישע. כמו כן הוחלט שפקידי הסעד לחוק ההגנה על חוסים יטפלו גם בפגיעות בזקנים חסרי ישע. ביולי 1991 סיימו פקידי הסעד לזקנים את ההשתלמות הראשונה בעניין תיקון החוק.

אירוע ראשון של התערבות פקיד סעד היה ביולי 1991. פקידת סעד מחולק פנתה לפקיד הסעד הראשי בירושלים והביעה את דאגתה בעקבות מידע שהגיע אליה על התעללות בזקנים חסרי ישע בבית אבות הפועל ללא רשיון. היא דיווחה על התעללות גופנית ונפשית ועל הזנחה בטיפול. בהנחיית פקיד הסעד הראשי אספה פקידת הסעד מידע נוסף מעובדים סוציאליים המכירים את המעון, ממטפלות שעבדו במקום ומבני משפחה. אחרי שהובהר שיש יסוד סביר להתעללות הועבר המידע למשטרה בתחילת אוגוסט 1991 (ראה האירוע הראשון בסוף פרק זה).

המשטרה חקרה בנושא, ובתחילת ספטמבר 1991 הודיעה על מעצרה של המנהלת ועל סגירת הבית. המנהלת הואשמה בהתעללות בזקנים, הורשעה בבית המשפט המחוזי ונידונה לארבע וחצי שנות מאסר.

הפרסום שניתן למקרה המזעזע גרם לתהודה רבה ברחבי הארץ ובקרב זקנים ומשפחותיהם. ועדת העבודה והרווחה של הכנסת כינסה דיון מיוחד בנושא, ההתעללות בזקנים עלתה על סדר היום החברתי והזקוק הופנה למצב הקשה השורר בבתי אבות מסוימים בארץ. אין ספק שהחקיקה החדשה ולימוד הנושא השפיעו על המטפלים והביאו לרגישות מוגברת לדיווחים שהגיעו אליהם.

מאז קיץ 1991 מוגשות מדי חודש כ־5 תלונות בידי פקידי סעד למשטרה על התעללות בזקנים בביתם או במעון. תלונות נוספות מועברות ישירות למשטרה.

ביולי 1990 התפרסמה בארה"ב בהרחבה פסיקה של בית המשפט על הפגיעה בזקנים בעקבות הזנחה בטיפול (New York Times, 12.7.90). חבר המושבעים קבע שיש לשלם פיצויים למשפחות הזקנים שהזנחנו. בארץ טרם ניתנה פסיקה מסוג זה על הזנחה בטיפול במעון. להלן קטע מהמאמר שפורסם ב־New York Times, בתרגום ובעיבוד של כן-ציון כרם (לקוח מתוך "מידע עו"ס", גיליון 10, פברואר 1991).

חבר מושבעים קבע שמוסד סיעודי אשם בהזנחה שוטפת

חבר מושבעים פדראלי במדינת מיסיסיפי החליט על מתן פיצויים למשפחות של אנשים שנפגעו וסבלו מהזנחה במעון שנוהל בידי אתר הרשתות הגרולות לניהול מוסדות סיעודיים.

משפטנים אומרים שתוצאות המשפט מהוות פריצת דרך בנושא. אמנם בעבר כבר תויבו מוסדות לשלם פיצויים על גרימת נזקים מחמת הזנחה, אך היה זה תמיד בעקבות הזנחה שגרמה למוות. כעת מדובר בתשלום נזקים בגלל הזנחה שוטפת, שגרמה "דק" לסבל רב לזקנים ולחולים המאושפזים במוסד.

נציג "המרכז הלאומי למשפט לזקנים" אמר: "זה היה משפט חשוב ביותר. אין מדובר בתופעות הדפעות מחיריות, אלא בדברים של יום-יום, כמו אי-תגובה לפעמון מצוקה או הזנחת הניקוי לאחר הרטבה. הפעם נהפך סוף-סוף גם נושא הרמה הירודה של איכות הטיפול לחיק משפטי רציני".

בתיק, שהוכרע בחודש מרץ 1990, מעורבת חברה פרטית המפעילה

יותר מ־800 מעונות סיעודיים ברחבי ארה"ב. חבר המושבעים בעיד ג'קסון שבמיסיסיפי מצא שהחברה לא סיפקה טיפול מתאים לשני תושבים במעונותיה לשעבר, וחייבה אותה לשלם לכל משפחה 250,000 דולר.

חבר המושבעים קבע סכום נפרד לכל אחד מסוגי ההזנחה שנגרמו לשני התושבים:

\$50,000 על השארת הזקנה בצוואתה

\$25,000 על אופן דיבור מעליב כלפי המאושפזים

\$15,000 על אי־רחצה של החולה

\$15,000 על השארת החולה בחדר מצחין

\$60,000 על אי־מתן פיזיותרפיה מתאימה

\$125,000 קנסות שונים

\$125,000 קנס על שהחברה נכשלה במכוון במתן טיפול נאות לזקנים. בעלי החברה מערערים כעת על פסק הדין. נציגם אמר: "איננו מקבלים את הממצאים של חבר המושבעים. אנו מרגישים שאיכות הטיפול כמעון היתה טובה. מדובר במקרים אומללים, רגשיים וגם סובייקטיביים. אנו מרגישים שהעדות שניתנה איננה תואמת את פסק הדין ואנו מצפים לקבלת הזכות לערעור."

ארגונים הנאבקים למען טיפול טוב יותר ציינו שהמעון הזה "רחוק מלהיות הגרוע ביותר במדינה. מעונות המשתדלים לספק טיפול טוב לאורך זמן נתקלים בקשיים מרובים בשל תחלופת כוח האדם. הכעיה העיקרית היא שרבים מהדיירים אינם שולטים כסוגרים וסובלים מדימנטיה".

עורך הדין שחבע את המעון הסיעודי אמר: "ידוע לי שהמעון הזה אינו מן הגרועים ביותר. דברים כאלה מתרחשים בבתיים רבים, כאשר העובדים מקבלים שכר מינימום ופועלים בתנאי מתח וללא הכשרה מקצועית".

ג. מאפייני הפגיעות בחסרי ישע בביתם ובמעון לזקנים

סוגי הפגיעה בחסרי ישע הנדונים בספרות המקצועית:

1. פגיעה גופנית.

2. התעללות נפשית.

3. תקיפה מינית.

4. הזנחה בטיפול או הימנעות ממתן טיפול.

5. ניצול כלכלי.

התיקון בחוק מתייחס לארבעת הסוגים הראשונים בלבד.

סימנים לזיהוי מקרי התעמרות

מאפיינים של המטפל

- המטפל חולה כרוני - חולה נפש, נרקומן.
 - המטפל מותש עקב תביעות פיסיות וחוסר שינה.
 - המטפל חולה פיסית ונתון לחרדה ולדיכאון.
 - המטפל נתון להתעללות מצד קשיש אנוכי, או קשיש בעל מוגבלות מנטלית.
 - קיימת הסטוריה של יחסים גרועים בין המטפל למטופל.
 - קיימת תלות כספית של המטפל ושל הקשיש.
 - כאשר התנהגות אלימה בתוך המשפחה היא תופעה שכיחה.
- הבעיה בנושא האלימות בכלל, ובתחום האלימות כלפי קשישים בפרט, היא איתור הקורבנות. הקשישים יצאו ממעגלים חברתיים שונים, וכן עקב בושה, פחד והרגשת כישלון, גמנעים מלדווח על הפגיעה בהם.

מאפיינים אצל הזקן

מאפיינים פסיים/רפואיים

- קשיש עם הסטוריה של נפילות או פציעות בלתי מוסברות.
- כוויות במקומות בלתי צפויים.
- סימני אצבעות.
- ביקוש מופרז לתרופות או המנעות מתרופות.
- חבורות באזורים מוגנים בגוף.

מאפיינים רגשיים וחברתיים

- מבודד בחדר אחד בבית.
- קשיש חרד ונסער.
- לבושו אינו נאות, אינו נקי ומסודר.
- נראה כנוע באופן מוגזם ומנסה למצוא חן.
- המטפל דורש להיות נוכח במפגש עם הקשיש.
- במקרים מסוימים, ישנה נגישות נמוכה או שאינה קיימת כלל כל עובדים מקצועיים ומבקרים.

הסיבות להתעללות בזקנים, על פי הספרות המקצועית והמתקרית:

1. לחץ מצטבר אצל נתן השירות (בן משפחה או מטפל במעון).
 2. המוגבלות של הזקן התלוי בזולת.
 3. מעגל אלימות במשפחה.
 4. בעיות אישיות של האדם המתעלל בזקן.
 5. התמכרות לסמים, לאלכוהול או להימורים של בן המשפחה.
 6. בדידות חברתית של הזקן ושל המטפל.
- הנפגעים הם לרוב נשים זקנות. לעתים האב הזקן הוא הנפגע.

ד. מאפייני בן המשפחה הפוגע

1. הפוגע סובל ממחלת נפש, מפיגור או מבעיות אישיות קשות בחלק גדול מהמקרים מדובר בבן או בבת בוגרים, כני 20-50, שהם עצמם חולים או בעלי נכות קשה. במקרים רבים הם סובלים ממחלת נפש או מפיגור, אבל גרים בקהילה ליד ההורים או יחד אתם. הישארות בנים ובנות אלה בקהילה היא בדרך כלל תוצאה של התנגדות ההורים בעבר להכניסם למוסד מחוץ לבית. אחרי שנים רבות של טיפול בילדיהם הפוגעים הופכים ההורים לקורבנותיהם, אך עתה אין הם מוכנים או מסוגלים להפעיל נגדם את החוק. כך נוצר מצב שבבית נמצאים הורה ובן (או בת) ששניהם חסרי ישע וזקוקים לסיוע ולטיפול, וההורה, נוסף לכך, גם חשוף להתעללות. בגלל מצבו המנטלי או הנפשי של הבן קשה להעמידו לדין על הפגיעה בהורה, עם זאת חייב פקיד הסעד לשמש גורם מרתיע ולהגן על ההורה. קיים גם צורך רחוק במשאבים לפיתוח שירותים קהילתיים ודוור נפרד לבנים אלה הזקוקים לטיפול ולשיקום.
2. הפוגע מכור לסמים, לאלכוהול או להימורים ומתעלל בזקן כדי לקבל בסף בנים ובנות המכורים לסמים, לאלכוהול ולהימורים מפעילים לחצים על ההורה הזקן (או על שני ההורים) לתת להם כסף כדי להמשיך בהתמכרותם. רבים מבנים אלה משליטים טרור בבית ההורים ופוגעים בהם גופנית ונפשית, מנצלים אותם כספית ולעתים אף מנשלים אותם מביתם. לא פעם משתלטים הבנים על בית ההורים ומשתמשים בו כבסיס לעישון סמים עם חברים, למשחקי קלפים ולהימורים.

חובה לדווח על מקרים אלה למשטרה, אך בדיכוד יש לחתור לפתרונות טיפוליים לאוכלוסיה זו.

3. הפוגע בעל רקע עברייני
בנים בעלי רקע עברייני פוגעים לעיתים בהוריהם הזקנים לשם השגת כספים או בגלל יחסים משפחתיים מעוותים.

ה. סירוב הורים להגיש תלונה נגד ילדיהם

מרבית הזקנים נמנעים מלהגיש תלונה על ההתעללות של ילדיהם ומעדיפים להמשיך ולסבול. גם אם הם פונים מדי פעם לעובד סוציאלי ומבקשים לדווח למשטרה על התעללות בהם, במקרים רבים הם מבטלים את התלונה. תופעה זו מוכרת גם מהניסיון בחו"ל.

ההימנעות מדיווח על אלימות בתוך המשפחה מוכרת גם בקרב נשים מוכות.

הורים, ובעיקר אימהות, אינם מתלוננים על התעללות של ילדיהם מסיבות שונות:

1. בושח - הורים רבים נמנעים מלהוציא החוצה בעיה פנימי-משפחתית. הם מעדיפים לסבול ולא לגרום לפגיעה בשם המשפחה ובמעמדה בקרב חברים, שכנים וקרובי משפחה.
2. רחמנות על הבן - הורים המטפלים בילד מוגבל במשך שנים או בבן שחלה במחלת נפש או שנפגע בגיל מבוגר מרגישים שחובתם לטפל בו או שהם אשמים במצב הבן. גם הראגה שלא יהיה מי שיטפל בבן אם יגישו תלונה מונעת הורים רבים מלהתלונן.
3. פחד מהבן - הורים זקנים וחלשים פוחדים מכנים בוגרים המאיימים עליהם או הסוחטים מהם כספים. הורים חיים בפחד מנקמת הבן על הגשת תלונה נגדם, שכן בנים אלימים מכים לעתים באכזריות רבה.
4. חשש מסידור בבית אבות - זקנים רבים חוששים שהרשויות יציעו להם סידור בבית אבות כפתרון ולהגנה עליהם. זקנים אלה מעוניינים בהרחקת הבן האלים ולא בהרחקה שלהם מביתם, ולכן אין הם מתלוננים על התעללותו בהם.

ועדה בין משרדית מטעם משרד הבריאות משנת 2001 הציעה את ההגדרות הבאות:

המלצות הועדה

1. הגדרת המושג התעללות בקשישים. הצעה.

ההגדרות

התעללות היא כל התנהגות על ידי אדם שיש לו סמכות כלפי קשיש אחר שמוצאת ביטויה בכך שבהפעלת סמכותו הוא מפחית ממילוי זכויותיו של הקשיש לחיות בכבוד. במקרים קיצוניים אדם בעמדה של כוח או סמכות עלול לגרום נזק פיזי, כספי, פסיכולוגי או הזנחה סביבתית ע"י חסך במענים לצרכים של הקשיש.

הגדרות אופרטיביות

התעללות פיזית – שימוש בכוח נגד אחר. (Tomita, 1982)

גרימת כאב, פציעה, סטירה, שימוש באגרופים, התעללות מינית, התכים, כוויות, קשירה, סימני חבלה על רקמות רכות, סימני חבלה במצב החלמה מתמשכת לצד סימני חבלה חדשים.

התוצאה של התעללות פיזית היא גרימת נזק לגוף שיכולה לנוע על רצף משריטה עד מוות.

התעללות פסיכולוגית – פגיעה ברגשות המטופל. (Hicky & Douglass, 1981) העלבה, הפחדה, השפלה, איום, התייחסות למבוגר כאל ילד. התעלמות מבקשות המטופל, בידוד. פריצה לפרטיות המטופל ללא רשות.

התעללות חומרית – יצירת תלות וניצול פיננסי. (Ratbone, McCuan & Voyles, 1982) שימוש לא נכון בכסף, גניבה, הכנסה כפויה לבית האבות.

הזנחה פסיבית – אי מילוי מחויבות טיפולית כלפי הזקן ללא רצון לגרום נזק. השארת הקשיש לבדו. (Johnson, 1986)

הזנחה אקטיבית – החלטה לא למלא מחויבות טיפולית, או ישירות ליצור סבל פיסי או נפשי. (Johnson, 1986)

כאשר מדובר בחולים המאושפזים במוסדות אשפוז מומלץ להוסיף את ההגדרה הבאה:

שימוש בהתנהגויות מקובלות חברתית – שימוש לא נכון בקשירות. מתן יתר / אי מתן של תרופות. פעולות חודרניות, עומס יתר, חסך יצירה, אי סיפוק גירויים, שינוי שרירותי של אבחנה לאבחנה בעלת מעמד נחות יותר. (Newborn, 1987)

טבלה 1: סיכום המחקר בתחום הפגיעה בזקנים והזנתים (ארדי"ב, ישראל)

סוג פגיעה	מאפייני פוגע	מאפייני קורבן	שכיחות פגיעה	גודל מדגם	מדגם	חוקרים
פגיעה פסיכולוגית	כני משפחה (42%) כני זוג (15%)	נשים (81%) גיל זוג +75 תשעיות ומגובלות	18 מקריב 13.4% דיווח על מקרי פגיעה	134	אנשי מקצוע	Block & Sinnott 1979
פגיעה פיזיולוגית						
50% חיי פגיעה כלכלית						
הנחה פסיבית דוחה כשכורה יותר		נשים תשעיות ברובן	למחצית מהחוקרים היה קשר טיפולי עם קורבנות להתעללות	228	אנשי מקצוע	Douglas 1980
74% - פיסית 5.1% - פסיכולוגית 3.1% - כלכלית 1.9% - דיכוי זכויות	צאצאים בוגרים כני זוג	נשים (77%) מגובלות פיסית	39 מקרי פגיעה 9.6%	404	מקריב משירותי רווחה	Lau & Kasberg 1979
41% - פיסית 24% - פסיכולוגית	כני משפחה (75%) כניית רפואיות	נשים (גיל 75+) תשעיות ומגובלות	אורחי 183 פגיעות	1044	אנשי מקצוע	O'Malley et al., 1980, 1983
2% - פיסית 1.1% - פסיכולוגית	צאצאים בוגרים, כני זוג חלתי כלכלית וכרוי, בקורבני	גברים (52%) נשים (48%) חלקם, עצמאי מתפקד	3.2%	2002	מדגם אקראי של קשישים	Pillmer & Trinkelhor 1988

הטבלה הוכנה בידי שרת אילן

טבלה 1: המשך

סוג פגיעה	מאפייני פגיע	מאפייני קורבן	שכיחות פגיעה	גודל מדגם	מדגם	חוקרים
45.2% - הונחה 19.1% - פיסות 17.1% - כלכלית 13.8% - פסיכולוגית	גברים (51.8%) נשים (42.5%) מהם בשליש - צאצאים ר' 14.4% בני זוג	נשים (67.8%) גברים (32%) גיל 75+	בשנת 1991 הוגשו לסוכנויות הללין, סך 227,000 תלונות, מתוכן אושרו 54.5% כמבוקות	74 מדגם	נתונים מסוכנויות לשירותים הגנתיים (ארה"ב)	Talara 1993
66.8% - פסיכולוגית 11.3% - חומרית 11% - הונחה מכונית 7.1% (לא מכונית) 3.5% - אופנית	גברים (56.6%) נשים (44%) צאצא בוגר (53%) בני זוג (11.5%) מוגבלות פיזית	נשים (69.9%) גברים (30.6%) גיל 75+ (61%) מוגבלות פיזית (82.7%)	דיווח על 434 מקרי התעללות 2.5%	128	אנשי מקצוע	זרעבי 1994
הונחה נפשית והגשית	בני משפחה, מתנדדים יחיד, כעיות נפשיות	נשים (97%) תושבות וסיעודיות	דיווח על 246 מקרי התעללות	70	אנשי מקצוע	לבנשטיין ור"י 1995

טבלה 2: סיוכום מחקרים (הולנד, אוסטרליה, פינלנד, קנדה)

חוקרים	מדגם	גודל מדגם	שכיחות פגיעה	מאפייני קורבן	מאפייני פוגע	סוג פגיעה
Comijs et Al, 1998	זקנים בעיר אמסטרדם (מדגם אקראי) אקראי מתוך 30 מדינות	1979	105 מקרים 5.8%	שני שלישי נשים, גיל ממוצע 77. סובלות מבעיות בריאות, שני שלישי נשואות	לרוב בני זוג	מילולי - 3.2% פיסי - 1.2% ניצול כלכלי - 1.4%
Cupitt, M, 1197	אחיות איוור כפרי (ניו סאות וולס)	598	33 מקרים 5.5%	גילאי 76-80 מהמגוררים נגפם	בני זוג, צאצאים	פסיכולוגיות - 50% ניצול כלכלי - 33% הזנחה - 27% פיסי - 27%
Kivela et al, 1992	זקנים הסמוגורדים בעיר קסנה באיוור כפרי למחנה	1086 זקנים, ריחם אישי בשאלונים, ראיונות ובייקה רמות	5.4%	נשים בעיקר, גיל 73 (ממוצע)	בני זוג, בני משפחה	פסיכולוגי - 49% פיסי - 17% ניצול כלכלי - 9%
Podnicks, E, 1992	מדגם אקראי סקר ארצי	2008	80 מקרים 4%	שני שלישי נשים נחוצים נשואות	בני זוג, בני משפחה	ניצול כלכלי - 2.5% מילולי - 1.4% פיסי - 0.5% הזנחה - 0.4%

הטבלה הוכנה בידי שרה אלון

עשר תלונות של פקיד סעד שהוגשו למשטרה
לפי תיקון 26 לחוק העונשין

מסמך התלונה	מהות התלונה	מסמך התלונה
1	התעללות גופנית ונפשית בזקנים במעון.	
2-6	התעללות גופנית ונפשית וגזילת כספים.	
7	הפניה מבית חולים על התעללות של בן כאם.	
8	פנייה לוועדה המשולשת לא להעביר ריווח למשטרה.	
9	התעללות של בת באמה הסיעודית, הגשת תלונה במשטרה, פנייה לבית המשפט והחזרת האיזון המשפחתי.	
10	הוצאת הורים מבית אבות, התעללות מינית באם, החזרת ההורים לבית אבות, מעצר הבן הפוגע ואשפוזו.	

תלונה 1

התעללות בדיירי מעון לזקנים

הערה: המקרה המתואר להלן הוא תראשון שנתגלה אחרי הפעלת התיקון לחוק.

אל תחנת המשטרה ב....

הנדון: הודעה על־פי חוק העונשין סעיף 368 ד(1)
(קטינים וחסרי ישע)

ביום 13.8.91 בשעה 10:00 נתקבלה אצלי הודעה כלהלן:

1. הנפגע: דיירים השוהים במעון "איילה", רח' החשמונאים 25.
2. הפוגע: מעון "איילה", רח' החשמונאים 25.
3. פרטי האירוע: ראה דוח מצורף.
4. הערות: כמה אנשים מסרו דיווח על המשפחתון ופירסמו את הדוח המצורף. לפני כמה חודשים הגיעה פנייה אנונימית על המעון, ובעקבותיה התחלנו לפקח על המוסד ולהכיר את הנעשה במקום.
5. המקרה הועבר לפקיד הסעד לפי חוק העונשין סעיף 368 ד(1), פגיעה בקטינים וחסרי ישע.
שם פקיד הסעד: ריקי מרדכי, המחלקה לשירותים חברתיים ב....

מעון "איילה" – פרטי התלונה

בתוקף תפקידי כפקידת סעד, פנו אלי כדי שאבדוק את התלונה על תקיפת דיירים במעון "איילה", רח' החשמונאים 25.
מנהלת חברת הטיעוד, אשר מטפלת מטעמה עבדה במקום, פנתה אלינו והודיעה שבתה של הדיירת נורית מירון הוציאה את אמה מהמעון לאחר שהות של כחודש, בעקבות הכאת אמה בידי המטפלות.
רכזת חוק ביטוח סיעוד במחלקה שוחחה עם הבת, וזו סיפרה שבאחד מביקוריה במקום סיפרה לה אמה שהוכתה בידי אחת המטפלות במעון. המנהלת, גבי מרסל, הכחישה את ההאשמות מכל וכל.
לאחר כשבועיים הכחינה הבת בחכורות על פניה של האם. כשנשאלה לפשר העניין, סיפרה לה אמה שנפלה בלילה מן המיטה וביקשה מגבי מרסל להרימה. תוך כדי הרמתה דרכה במקרה על רגלה של גבי מרסל, וכתגובה התרגזה גבי מרסל, זרקה אותה על המיטה וסטרה על פניה. הבת גם דיווחה שהיתה עדה למקרה שבו דחפה גבי מרסל אל הקיר דיירת זקנה רתוקה לכיסא גלגלים, והאישה נפלה מהכיסא.
מטפלת במסגרת חוק ביטוח סיעוד, גבי אבידור, שעבדה במקום כחצי שנה,

סיפרה שהתבסס בלבה החשד שלעתים המנהלת חסרת סבלנות כלפי דיירים, ואף סיפרה שפעם ראתה את המנהלת דוחפת אישה שהתהלכה בעזרת הליכון. המטפלת חשה שבמעון שוררת אווירה של פחד ואלימות, אך לא היתה מוכנה לפרט יותר מכך.

בעקבות פניות אלה ערכנו נרכזת חוק ביטוח סיעוד במחלקה לשירותים חברתיים ואנל' ביקור במעון "איילה" ביום 6.8.91 בשעה 14:00. בביקורנו נפגשנו עם גבי מרסל, מנהלת המקום, ועם כמה מהדיירים.

במעון נמצאים 14 דיירים, מתוכם עשרה סיעודיים וארבעה תשושים. שוחחנו עם גבי מרסל על תפקוד המעון, על צוות העובדים במקום, על בעיות בטיפול בזקנים ועל הרכב הדיירים בו.

הצגנו בפניה את התלונות על הכאת דיירים, והיא הכתישה אותנו מכל וכל. בשיחה עם הזקנים, בנוכחות גבי מרסל, הם ציינו שטוב להם ושהם זוכים ליחס טוב. עם זאת, אחד הדיירים טען שלעתים הוא מקבל עונשים, "כמו אב שמעניש את בנו".

ביקשנו מגבי מרסל שתציג לנו דיירת מסוימת, גבי גבריאלה דורון, הזכאית לחוק ביטוח סיעוד. היא הציגה בפנינו מישהי, אך בדיעבד התברר לנו שזו לא היתה הדיירת שביקשנו להכיר, וכי גבי דורון היתה אז מאושפזת בבית החולים.

במהלך הביקור הגיעה בתה של גבי דורון וסיפרה שאמה הגיעה לבית החולים ביום הקודם כשהיא סובלת מפצעי לחץ פתוחים ודלקתיים בכל חלקי גופה ומחבורות בפנים. לדבריה, הרופא בחזר המיון טען שהחבורות בפנים נבעו מנפילה או מחבלה מכוונת. פצעי הלחץ נגרמו כתוצאה מטיפול לא נאות.

בתה של גבי דורון טענה כי גבי מרסל צעקה עליה וכי התנהגותה כלפיה היתה מעליבה.

בביקורנו במעון התקשינו לאמת את הטענות בקשר למכות, אך התרשמנו מאישיותה של המנהלת. קיבלנו את הרושם שהיא אינה אמינה, שמסרה פרטים שאינם נכונים ושהיתה חסרת מנוחה.

לאחר הביקור במעון התקשרנו לשירות הסוציאלי בבית החולים וולפסון. העובדים הסוציאליים במקום מסרו, שהם נתקלו לפחות בשני מקרים נוספים של זקנים שהגיעו ממעון "איילה" כשסימני מכות וחבורות על גופם.

בני המשפחה במקרים אלה לא פנו בתלונה על המעון, אלא דאגו להעברת הזקנים למוסדות אחרים.

לסיכום: מהצטברות של כל המקרים הנ"ל קיים יסוד סביר להניח שנעברה

חוק העונשין, תיקון 26, התש"ן-1989: הפגיעה בחסרי ישע

עבירה בחסר ישע בידי האחראי עליו על-פי חוק העונשין (תיקון מס' 26),
פגיעה בקטינים וחסרי ישע (סעיף 368 ב' (א)).
(במקור רשומים השמות, הכתובות ומספרי הטלפון של שישה אנשים.
שלושה מהם, שאינם אנשי מקצוע, מבקשים שלא יימסרו שמותיהם לידיעתה
של מנהלת המעון.)

ריקי מרדכי

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

תלונה 2

התעללות של בת באמה ונסיון השתלטות על הבית

9.1.94

דוח סוציאלי

הנדון: חשמונאי בתיה, ת"ז 9693682, רח' שלמה 17

פרטים אישיים: גב' חשמונאי, ילידת 1919, אלמנה+בת יחידה, עלתה ארצה
בשנת 1956, ניצולת השואה. דוברת עברית ואידיש.

עם עלייתה ארצה התגוררה בתל-אביב יחד עם בעלה בדירה מפתת.
לפני 25 שנים התאלמנה. בתקופה זו רכשה יחד עם בתה דירה בבית משותף
בעיר, בכתובת הנ"ל.

גב' חשמונאי היא אשה קטנה ושבירית, שומרת על הופעה נאה, נקייה
ומטופחת. היא סובלת מלחץ דם גבוה, מאסטמה וממחלת לב. היא לקתה
גם באירוע מוחי, שהותיר סימנים קלים של ליקוי בזיכרון ושיתוקים קלים
בגפיים.

הכנסות ורכוש: גבי חשמונאי מתקיימת מקיצבת זיקנה ומהשלמת הכנסה, ובעלותה חלק מהדירה שבה היא מתגוררת. איזה חלק בדיוק מהדירה הוא בעלותה – על כך חלוקות הדעות בינה ובין בתה וחתנה, וכל אחד מהצדדים שבר עורך־דין פרטי לקראת הדיון בבית המשפט על חלוקת הרכוש.

הרקע לפנייתי למשטרה: גבי חשמונאי מוכרת למחלקתנו מ־1989. היא פנתה אלינו לראשונה מאחר שלדבריה השליכה אותה בתה מהבית. מאז היתה בטיפולנו, וכיום היא בטיפול המחלקה לטיפול בזקן.

מדובר בזקנה, אם לבת יחידה, ששוכנעת לעזוב את דירתה בתל אביב ולקנות יחד עם בתה בית משותף, כדי לעזור לגדל את הנכדים.

כבר בתחילת המגורים המשותפים נתגלה קרע עמוק ביחסים ביניהן, ומהר מאוד הידרדר המצב לאיומים של הבת כלפי אמה, מכות, צעקות והתעללות. ההתעללות התבטאה בסירובה של הבת לאפשר לאם להשתמש בחדרים מסוימים בבית, כמו המטבח, ואפילו במניעת כניסתה של האם הזקנה לבית והשלכתה לרחוב. בשלב מסוים נאלצה גבי חשמונאי לגור אצל אחיה, ניסתה פעמיים להתאבד וביקשה את סיוענו במציאת דיור חלופי.

בד־כבוד ניסתה הבת לתת מעמד רשמי וקבוע להוצאת אמה מהבית – היא ביקשה מרופא המשפחה שיפנה אל הפסיכיאטר המחוזי ויבקשו להמליץ על אשפוזה האם בכפייה, בטענה שהיא חולת נפש.

בימים אלה החריפו הבעיות הרפואיות שגבי חשמונאי סובלת מהן, ומבחינה נפשית היא חיה בחרדה גדולה.

בתחנה ליעוץ למשפחה החלה העובדת הסוציאלית בתהליך טיפולי. בדרכים רבות היא ניסתה לשתף בטיפול את הבת ואת החתן, אך הם סירבו.

גבי חשמונאי חזרה לגור עם בתה, עד למועד שבו רצתה הבת למכור את הבית ולתת לאמה שליש מערכו. האם מסכימה למכור את הבית, אך כיוון שהשקיעה בקניית הדירה את כל רכושה ומימנה את רוב עלותו, היא מבקשת לקבל לפחות מחצית מערכו, כפי שמגיע לה, לדעתה.

על רקע זה היכתה הבת את אמה, וזו פנתה לראשונה למשטרה. לאחר שהאלימות כלפיה התגברה ולקחו בה חלק גם חתנה ונכדיה סיפרה לנו גבי חשמונאי על כך, והחלטנו אנו לבקש את התערבות המשטרה.

ב־13.1.93 פניתי לראשונה למשטרה וביקשתי את התערבותה; המלצתי להזהיר את הבת, החתן והנכדים מפני התנהגות אלימה כלפי האם. לאחר מכן, כשדיווחה על אלימות נוספת ועל נסיונות של הבת לחנוק אותה, פניתי שוב למשטרה, ב־2.3.93, והפעם ביקשתי לעצור את הפוגעים.

התקופה שלאחר הפניות למשטרה: מדיווחי גבי חשמונאי הבנתי שנפתחה

חוק העונשין, תיקן 26, התש"ן-1989: הפגיעה בחסרי ישע

חקירה במשטרה – הבת ובעלה זומנו לשיחה בתחנה, ומאז האלימות פחתה במידה ניכרת והחלה התקרבות שלהם אל האם, במטרה לשפר את היחסים ביניהם.

בימים אלה מאושפזת הבת בבית־חולים.

הזקנה עומדת חסרת אונים מול המצב שנקלעה אליו: אם לבת יחידה, שהיא למעשה כל משפחתה והיתה רוצה ליצור מערכת יחסים קרובה איתה – מול הגשת תלונה והבקשה להעמידה לדין על התנהגותה כלפיה, עובדה שתעמיק בלי ספק את הקרע ביניהן.

ברגשות מעורבים אלה ותוך לחץ של הבת עליה, הגיעה להחלטה לבטל את תלונתה במשטרה, וכך גם עשתה בסוף 1993. כמו כן הגיעה אלינו וביקשה שנסייע בביטול התלונה.

לסיכום: שני הצדדים הגישו בקשה לדין בבית משפט בעניין חלוקת הרכוש. לצורך זה שכרו כל אחד עורך־דין פרטי. על רקע זה היו במהלך חשנים האחרונות סכסוכים ומריבות, שבהן הופעלה אלימות, לעתים קשה מאוד – כמו איום ברצח בחניקה – על גבי חשמונאי מצד בתה, חתנה והנכדים. מאז מארס 1992, המועד שבו הוגשו כמה פניות למשטרה ובהן בקשות להתערבותה, שני הצדדים מנסים להימנע מלהגיע למצבים שבהם תופעל אלימות כלפי האם.

גבי חשמונאי טוענת שהבת וחתנה יודעים שהיא מוגנת מעצם היותה חסרת ישע, ושהם צפויים לעונש לפי החוק אם יפעילו שוב אלימות כלפיה.

כיום מחפשת האם דיור חלופי, כמו: דיור מוגן, מעון לזקנים, וכדומה. היא נמצאת בקשר טיפולי איתנו ומדווחת לנו בקביעות על יחסיה עם המשפחה. גבי חשמונאי מבקשת לבטל את תלונתה ולא להעמיד את הבת למשפט על־פי החוק.

הררי אילנה

פקידת סעד לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

התעללות של בן (עבריין שישב בכלא על רצח) באמו

3.1.94

אל תחנת המשטרה ב....

הנדון: הודעה על-פי חוק העונשין סעיף 368 ד(1) (קטינים וחסרי ישע)

ביום 3.1.94 בשעה 8:30 נתקבלה אצלי הודעה כלהלן:

1. הנפגע: ישי בטי, 0806415, בת 80, רח' גולן 22
 2. הפוגע: ישי דוד, בן 38, רח' גולן 22
 3. המדווח: ישי בטי, 0806415, בת 80, רח' גולן 22
 4. פרטי האירוע: "הבן שלי, דוד, נכה פוליו ועבריין לשעבר (נאסר ונשפט למאסר עולם על רצח; ישב בכלא 12 שנים), ולפני שנה השתחרר. לפני חצי שנה התחיל לגור בביתי (בחצר), והתחיל להתנהג באלימות קשה: דחף ושבר במראות את הדלת, שבר תריסים וכדומה. הוא מאיים עלינו שהוא רוצח את הבית, ושהוא ירצח אחד-אחד. איומיו הקשים מלווים בקללות. אשתו משתפת פעולה, והם מסיתים זה את זה. חיינו נעשו בלתי נסבלים".
 5. הפוגע מוכר למשטרה. הואשם ברצח, ונשפט למאסר עולם. השתחרר לפני שנה.
 6. הערות: המשפחה מטופלת שנים רבות במחלקה לשירותי רווחה. המשפחה היא בעייתית כרונית וקשת יום. המלצות:
 7. ד. להעמיד את המשטרה על כך שקיים חשש לאלימות נוספת כמשפחה. ה. להמליץ על מעצר הפוגע.
 8. המקרה הועבר לפקיד הסעד לפי חוק העונשין סעיף 368 ד(1), הפגיעה בקטינים וחסרי ישע.
- שם פקיד הסעד: ריקי מרדכי, המחלקה לשירותים חברתיים ב....

התעללות פיזית של בת חולת נפש באמה

18.6.92

אל תחנת המשטרה ב....

הנדון: הודעה על-פי חוק העונשין, סעיף 368 ד(1) (קטינים וחסרי ישע)

ביום 8.6.92 בשעה 10:00 וביום 17.6.92 נתקבלו אצלנו הודעות כדלקמן:

1. חנפגע: יפה כנר, רח' אחוזה 17, ת"ז 1 692837, ילידת 1922.
2. הפוגע: ציפי כנר, רח' אחוזה 17, ת"ז 5-826935, ילידת 1949.
3. המדווח: מעוניין בחסיון פרטיו.
4. פרטי האירוע: ראה דוח מצורף.
5. המשפחה, הנפגע והפוגע מוכרים ללשכתנו מזה שנים.
6. דו"ע לנו על אירועים קודמים של התעללות הבת באמה. מאחר שהאירועים קרו לפני תחולת תיקון 26 לחוק העונשין (הפגיעה בקטינים וחסרי ישע), טיפלנו בהם בלי לפנות למשטרה.
7. המלצות:
 - א. ברצוננו להעמיד את המשטרה על כך שקיים חשש לאלימות נוספת במשפחה.
 - ב. אנו מבקשים להזהיר את הפוגע שלא לפגוע בנפגע או באדם אחר.
 - ג. לערוך חקירה נוספת ויסודית.
 - ד. לפעול במגמה להגיע להפרדה בין הבת לבין האם.
8. המקרה הועבר לפקיד הסעד לפי חוק העונשין סעיף 368 ד(1), פגיעה בקטינים וחסרי ישע.
שם פקיד הסעד: שטיין מרים, המחלקה לשירותים חברתיים ב....

כנר יפה – פרטי האירוע ודוח סוציאלי

הרקע המשפחתי: האם והבת מתגוררות יחד כל השנים. לאם בעיות אורתופדיות קשות והיא משתמשת בכיסא גלגלים או נעזרת בהליכון. הבת

גרושה, חולה בסוכרת ומטופלת במרכז לבריאות הנפש משנת 1965. הבת מקבלת זריקות באופן קבוע, אך למרות הכל יש לה התקפים.

הקשר בין האם לבת הוא קשר סימביוטי חזק. הקשר ביניהן הוא פתולוגי – הבת מתעללת באמה, אך גם האם יורדת לחייה של הבת, נוהגת כלפיה בקפדנות רבה ומפעילה עליה לחצים קשים. למעשה, הבת אוהבת את אמה, אך בגלל מצבה הנפשי היא מגיבה לעתים תגובה תקיפה, שלאחרונה הגיעה לממדים מדאיגים.

פרטי האירוע: ביום 8.6.92 התקבלה במחלקתנו הודעה מקרובת משפחה, שבה דווח על פגיעה פיזית של הבת באמה המתגוררת עמה. הבת זרקה על האם שלט-רחוק של טלוויזיה. השלט חלף ליד עינה ושרט אותה, ואך בנס לא גרם לפגיעה בראשה.

עם קבלת התלונה הגיעה העובדת הסוציאלית המטפלת, אשר מכירה אותן עוד קודם לכן, כדי לשמוע ולהתרשם ממה שקורה. הבת לא התכחשה למעשה, אך טענה כי בהיותה מטופלת טיפול נפשי, יש לה רגעים שבהם איננה שולטת בעצמה ומגיעה למצבים אלה.

לאחר כמה ימים של רגיעה בבית מצד אחד, ומאידיך – נסיונות שלנו לאסוף מידע מהרופא המטפל באם, ערכתי אני, כפקידת סעד, ביקור בביתה יחד עם העובדת הסוציאלית המטפלת בה, ביום 17.6.92. מצאתי את האם בכיסא גלגלים, מצב רוחה ירוד והיא על סף בכי, ושתי ידיה מלאות בסימנים כחולים. לשאלתי, דיווחה כי אמש משכה הבת בשערותיה וצבטה אותה צביטות קשות בשתי הידיים. האם מדווחת עוד, כי בהיותה בכיסא גלגלים וחסרת יכולת לברוח ממנה, היא מתגוננת במקל שהיא מחזיקה לידה, וזאת מאחר שהיא פוחדת מהבת ומרגעי ההתקפים שלה.

גם במקרה זה לא התכחשה הבת למעשה, אך בניגוד לפעם הקודמת, שבה ביקשה שיעזרו לה לא להגיע למצבים כאלה, הפעם טענה כי לאמה "מגיע" יותר ממה שעשתה לה עד כה.

בשיחה עם הפסיכיאטר המטפל הוא טען כי הבת מקבלת את הטיפול המתאים, שאמור להרגיע אותה. ידוע לו שיש לה התקפים פה ושם, אך במקרים אלה הוא יכול להוציא צו לחמישה ימים בלבד. לדעתו, אין היא מתאימה למעון סגור וגם לא לדיוור מוגן. לפי דעתו, נכון להיום היא בת-שיפוט ומסוגלת להיות אחראית למעשיה.

קביעתו זאת של הפסיכיאטר מחזקת את השערתנו כי תגובותיה של הבת אינן צפויות וכי יש חשש למעשים נוספים נגד אמה ואף להסלמה במעשיה.

חוק העונשין, תיקון 26, התש"ן-1989: הפגיעה בחסרי ישע

לפיכך אנו מבקשים את התערכותה המיידית של המשטרה.
נבקשכם לחקור את העניין ולידע אותנו לגבי מסקנותיכם.

שטיין מרים

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

תלונה 5

התעללות של בן אלכוהוליסט באמו וגזילת כסף ממנה

25.8.91

אל תחנת המשטרה ב....

הנדון: הודעה על-פי חוק העונשין סעיף 368 ד(2) (קטינים וחסרי ישע)

ביום 21.7.91 שעה 12:00 נתקבלה אצלי הודעה כלחלן:

1. הנפגע: צבע ברכה, רחי שלום 10, ת"ז 3693218, ילידת 1917
2. הפוגע: צבע אלי, רחי שלום 10, ת"ז 6928261, יליד 1952
3. המדווח:
4. פרטי האירוע: בנה של הגבי ברכה צבע, המתגורר עימה, הוא אלכוהוליסט כרוני; זה שנים הוא נוהג באלימות כלפי אמו, כדי שתתן לו כסף לקניית משקאות. הבן אלי אינו עובד, אינו מוכר בקופת חולים, במוסד לביטוח לאומי ובשירותי הרווחה, ואינו מוכן לשתף פעולה. צוות במרפאת קופת חולים היה מוכן להעיד אודות האירוע האחרון, בהסכמת האם.
5. הגבי צבע ברכה מוכרת במדור לקשיש.
6. הערות: היות שגילויי האלימות של הבן כלפי אמו ידועים זה שנים, הננו מבקשים להזהיר ולהרתיע את הבן, מחשש להגברת האלימות כלפי האם, שהינה חסרת אונים.

7. המלצות (של פקיד הסעד למשטרה):
- ב. לכצע את החקירה לא במקום מגוריו או חינוכו של הנפגע.
 - * עד כה סירבה האם להתלונן על בנה במשטרה, והשכנים אינם מוכנים להעיד ולהתערב.
 - * ראה דוח מקופת חולים, ומכתב מחאגף לשירותי רווחה.
8. המקרה חועבר לפקיד הסעד לפי חוק העונשין סעיף 368 ד(1).
- שם פקיד הסעד: עדנה גוטסמן, האגף לשירותים חברתיים ב....
9. נמסרה הודעה טלפונית לתחנת המשטרה בפתח תקוה בתאריך 22.7.91.

עדנה גוטסמן

פקידת סעד לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו 1966

דוח מקופת חולים

אל: עו"ס קשישים

מאת: קופת חולים – הצוות המטפל

חנדון: צבע ברכה, ת"ז 3693218

אלמנה בת 74, אם לשלושה ילדים, מתגוררת ברח' שלום 10 עם בנה; בן נוסף מתגורר בתל-אביב.

שני הבנים אינם נשואים. בת נוספת נשואת, אם לארבעה ילדים, מתגוררת בחיפה. בנה המתגורר איתה מוכר כאלכוהוליסט כרוני כבד. אינו עובד, וקרוב לוודאי שאינו נתמך בידי המוסד לביטוח לאומי. עקב כך מצטיירת תמונה עגומה בבית זה. הבן, חסר כסף או הכנסה כלשהי, נטפל לאמו יום-יום באלימות ובאיזמים (לפי דבריה, באמצעות סכין ומזלג מכופף) ומוציא ממנה את שארית כספה לרכישת משקה אלכוהול (בדרך כלל וודקה). יש לציין כי האם מתקיימת מקיצבת הביטוח הלאומי, ובעבר קיבלה קיצבת שארים זעומה ביותר.

יש לציין כי גבי צבע חולה בסוכרת ומקבלת זריקות אינסולין פעמיים ביום, כך שצוות המרפאה מביר היטב את הבעיה, הנמשכת שנים כה רבות. האם סירבה עד כה להגיש תלונה במשטרה מסיבות שונות – ראשית, מדובר בבן, ושנית, הידע המועט שלה בשפה העברית והפתד שלא תוכל לבטא נכון את מר

הזק העתשי, תיקן 26, התש"ן-1989: הפגיעה בחברי ישע

גורלה. כמו כן יש לציין את עדותם של השכנים, אשר לא פעם נאלצו לעלות לדירה עקב צעקות וזעקות האם המוכית, ולהפריד בין הבן לאם.

ראינו לא פעם סימנים על גופה. האישה דיווחה לנו כי אלה סימנים טריים, עקב "טיפול" של בנה. לפני שלושה ימים מצאנו סימני שריטות באזור העין הימנית בזווית החיצונית, שנעשו בידי בנה בעזרת מזלג מכופף בשעות הסוקר המוקדמות (האם הציגה את המזלג).

השכנים מעידים כי אירועים אלה חוזרים ונשנים מדי יום ביומו. בשיחה עם הזקנה ולפי דבריה, היא מוכנה כעת לחגיש תלונה במשטרה ולהעיד נגד בנה. יש לציין כי בהתקפי זעם הצליח הבן להרוס כמעט כל רהיט בבית. לא פעם איים הבן על חייה באמצעות סכין ובאמירות כמו "אני אהרוג אותך ואשחט אותך". בפניות אינרספור לבן, בשאלה מדוע הוא מתייחס כך לאמו, הוא טען כי היא מופרעת, משוגעת, אינה יודעת מה היא מדברת ונטפלת אליו בהאשמות שווא.

בדרך כלל, אחרי שתיית כמות אלכוהול ניכרת הוא ישן ושוקע בתרדמה עמוקה מאוד. מדי פעם הוא נפגע מהרעלת אלכוהול קשה ביותר וכאן מופיעים סימנים אופייניים למצב, כגון הקאות בלתי פוסקות, ללא שליטה על הסוגרים. לאחר מכן התהליך חוזר על עצמו.

בסיכום, לפנינו זקנה אומללה, חולת סוכרת המטופלת באינסולין, כמעט עיוורת, למרות שני ניתוחים שעברה עקב הסוכרת. משאלתה היחידה היא: להיפטר מהנגע הרע, למרות שמדובר בבן, כי היא רוצה לחיות. האם מבקשת במפורש את סילוקו מהבית.

אנו פונים אליך ומבקשים לטפל בנושא בדחיפות הראויה, כיוון שמדובר כאן בפיקוח נפש.

בכבוד רב

הצוות המטפל: קופת חולים

22.7.91

התעללות פיזית ונפשית של נכדה ובעלה בסבתם הזקנה

המחלקה לשירותים חברתיים

הנדון: הפעלת חוק העונשין: פגיעה בחסרי ישע
בעניין גלעדי רוחמה, רחי בתיה 17, ת"ז 9283778

סיכום האירועים

ביום 14.1.93 התערבנו, על סמך "חוק העונשין", כדי לאפשר יציאה של הזקנה מביתה למרכז הגריאטרי (מרצונח), לשם אשפוז לצמיתות.

גבי גלעדי היא בת 87, עולה חדשה, אלמנה. הגיעה לארץ לפני כשלוש שנים עם נכדתה, בעלה ובתם בת הארבע. אין לה קרובים נוספים בארץ. עם הגיעם לארץ קיבלה הנכדה ייפוי כוח על כל הכנסותיה של סבתה, כולל סל הקליטה.

הם שכרו יחד דירה מרווחת. הנכדה ובעלה היו חתומים על חוזה נפרד, וגבי גלעדי – על חוזה שכירות משלה.

לאט לאט החלו היחסים בינה לבין קרוביה להידרדר. באפריל 1992 היא הגיעה מיוזמתה ליחידה לקליטת עלייה במחלקתנו, פירטה את ההתעללות הנפשית והרגשית של בני הבית כלפיה ואת ההשתלטות על כספיה, וביקשה שנעביר אותה למעון.

תהליך ההעברה למעון בוצע כולו, עד לשלב של בקשת אישורי הכנסה, תעודת זהות ותעודת עולה. הנכדה ובעלה סירבו לתת לגבי גלעדי את תעודותיה וחפטיקו לשתף פעולה עם מחלקתנו.

בשלב מסוים הופעלה נגדה אלימות פיזית והושמעו איומים ברצה. אז החלטנו להתערב באמצעות חוק העונשין.

שיתפנו את סגן מפקד תחנת המשטרה בכעיה וביקשנו את סיועו. רצינו שאחרי הגשת התלונה של האישה, של העובדת הסוציאלית חמטפלת בה ושלי, תישלח לביתה ניידת (בדקנו את נוכחות הנכדה בבית ביום המתוכנן) והשוטרים ידרשו את תעודותיה. באותה הזדמנות גם תיכננו לחכות עם השוטר עד אשר תוציא גבי גלעדי את חפציה מהבית.

חוק העונשין, תיקון 26, התשי"ז-1989: הפגיעה בחסדי ישע

ואכן, כאשר הגענו למשטרה, אחרי הדיווח שלנו ושל האישה, הוכרז אירוע, ובו ביום היא קיבלה את תעודותיה וחפציה בעזרת השוטר והגיעה בליווי העובדת הסוציאלית למעון בפרדס־חנה. כמו כן הוזמנו הנכדה ובעלה לחקירה במשטרה על התעללותם בגבי גלעדי.

בניית המקרה הגענו למסקנה שכל התהליך התאפשר הודות לשיתוף הפעולה של גבי גלעדי, אומץ הלב שהיא גילתה, והדיווח המפורט שהיא עצמה מסרה בעת הגשת התלונה, מחד, והכנת המשטרה – שיתופה בפרטי המקרה ובבקשת הסיוע הספציפי לפני הגשת התלונה עצמה, מאידך.

בכבוד רב,

שוש דרימר

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

תלונה 7

אלימות של בן נגד אמו (הפגיה מבית־החולים אל פקידת הסעד בקהילה)

הנדון: גבי אילנה ברוך, רחי שלום 16

ביום 6.5.92 ניסה מר מנחם ברוך, המתגורר בדרום הארץ, לחנוק את אמו, גבי אילנה ברוך. קרוב משפחה, שהאם יצרה איתו מיד קשר ואשר לפי דבריה הוא מפקח במשטרה, הזמין ניידת, והיא הועברה לחדר מיון בבית־חולים. על צווארה של האישה נמצאו סימני חנק. הרופאים ערכו צילום רנטגן והגיעו למסקנה שהסימנים מראים על נסיון חניקה. הם הזעיקו את העו"ס התורנית (7.5.92), והיא לקחה את גבי ברוך למשטרה ואחר דיווחה על המקרה בצירוף המסמכים הרפואיים.

הנמנעת ממשיכה להיות במעקב של מחלקתנו, תוך שימת דגש על יכולתה להתמודד במערכת היחסים עם בנה – מערכת יחסים סבוכה, אשר הגיעה עתה לידי אלימות.

גם במרפאה (בקופת חולים) מודעים למצב, ועוקבים אחר התפקוד הרפואי נפשי שלה.

מצורף:

1. הנהלים של הנהלת קופת חולים, שעל פיהם עבדו במיון במקרה זה.
2. זוח ההתערבות של העו"ס בבית-החולים, כפי שהוגש למשטרה.

בברכה,

שוש דרימר

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

טופס הערכה להתערבות קצרת מועד של עו"ס בחדר מיון

תאריך: 6.5.92

שם: אילנה ברוך

גיל: 85

כתובת: רח' שלום 16

מצב משפחתי: אלמנה

דת: יהודיה

מין: נקבה

אבחנה: גבי אילנה ברוך הגיעה למיון לבדיקה רפואית, וקיבלה אישורים רפואיים המעידים על נסיון חניקה (רצח) כדי בנה כארבעה ימים קודם לכן, לדבריה.

האם החולה מוכרת לעו"ס בקהילה או בבית החולים: מוכרת לעו"ס מהשירות לזקן.

הערכה והתערבות: למרות שעברו ארבעה ימים מיום האירוע מצאנו לנכון להתערב במקרה, מאחר שגבי אילנה ברוך היתה נסערת וחרדה מפני הבאות והיתה זקוקה לתמיכה נפשית. האישה מנתה תחילה למשטרה, אך במשטרה יעצו לה לגשת קודם כל לחדר מיון ורק אחר-כך לחזור אליהם להגשת תלונה, וכך עשינו. ליווינו את גבי ברוך לתחנת המשטרה ועזרנו לה בתרגום תלונתה. סיכום ותוכנית שחרור: סוכס עם גבי אילנה ברוך שהיא תחזור לביתה בליווי נידת משטרה, וכי אני אתקשר עם העובדת הסוציאלית, כדי לבדוק איך ניתן לעזור לה בהמשך.

חוק העונשין, תיקון 26, התש"ן-1989: הפגיעה בחסרי ישע

תיאור מקרה החניקה, כפי שסיפרה גבי אילנה ברוך:
בנה, שהוא עולה חדש, הגיע לביתה ודרש ממנה לעזוב את הדירה ולשכור
דירה אחרת. הוא תובע את הדירה לעצמו. לדבריה, בעודה שוכבת במיטה
ניסה לחנוק אותה בידי. כמו כן, היא טוענת כי הבן גם מסית את הנכד
נגדה.

עמליה מגן, עו"ס

תלונה 8

פנייה לוועדה המשולשת לעניין חוק העונשין (תיקון 26) סעיף 3(1)

המחלקה לשירותים חברתיים – המדור לזקן

לכבוד

פקידת טעד מחוזית

הוועדה לעניין חוק חסרי-ישע

הנדון: כהן מרדכי, ת"ז 6369218, וכהן תמר, ת"ז 8469371, רח"י רש"י 52

הנני פונה אליכם בבקשה לפטור אותנו מחובת דיווח למשטרה בעניין אירוע
של אלימות, שאירע ביום ה' 13.5.93, במרפאת קופת חולים: מר כהן מרדכי,
המוכר למחלקתנו, היכה את אשתו תמר, שהינה חסרת ישע.

דוח סוציאלי

כהן מרדכי, יליד 1919, נשוי לאשתו השנייה תמר, ילידת 1936. מנישואיו
הראשונים יש למר כהן שישה ילדים; לאשתו אין ילדים כלל. בביתם של בני

הזוג מתגורר כיום בנו של מר כהן ובני משפחתו וכן בת רווקה, בת 25, גבולית מבחינה שכלית.

מר כהן מוכר לנו כסובל מבעיות נפשיות שאיננו מסוגל לדאוג לענייניו, וזה שנים רבות יש לו אפטרופוס על רכושו. התנהגותו מוזרה – לעתים הוא צלול ומדבר לעניין, אך לעתים מדבר לא לעניין כלל.

האפטרופוס הנוכחי הוא יו"ר מחלקת הרווחה במועצה.

מר כהן עובד במפעל למוגבלים בקהילה.

ככל הידוע לנו, נפתח נדו לא מכבר תיק במשטרה בגלל תקיפת ילדה

קטנה.

אשתו הנוכחית תמר, בת 57, היא עיוורת, ואף היא סובלת מבעיות נפשיות. היא איננה מסוגלת לתפקד בכוחות עצמה וזקוקה לסיוע. התנהגותה כשל תיה פצועה – לעתים זוועת, חסרת שקט ומתפרצת – אולם היא צלולה בדעתה ומסוגלת להביע את רצונה. רוב הזמן שוכבת במיטה ואינה עושה דבר. מקבלת טיפול תרופתי וזריקה אחת לחודש, בגלל מצבה הנפשי.

תמר מקבלת קיצבת נכות מהמוסד לביטוח לאומי וכן גימלת שירותים מיוחדים בגובה 50%. מטפלת מגיעה מדי יום לביתה לשם טיפול אישי וטיפול במשקיהבית. האפטרופוס של הבעל לקח על עצמו לטפל בענייניה.

היחסים בין בני הזוג מורכבים ביותר. מצד אחד ניכרת דאגה רבה של מר כהן לאשתו; מאידך, זה זמן רב נוצר אצל הגורמים המטפלים בהם הרושם שהוא נוהג באלימות כלפיה, והתעורר גם חשד להתעללות מינית, אך אין הוכחות לכך.

זה זמרה סובלת תמר מדלקות באברי המין ובמערכת השתן ומקבלת טיפול תרופתי. עד כה לא היה ברור הרקע למחלתה.

ביום 13.5 הגיעו בני הזוג למרפאה בעקבות כאבים של גבי כהן מחמת הדלקת. בזמן שהמתינו לבוא הרופא היא גילתה סימני אי שקט, שהתבטאו בקפיצות ובגסיונות לברוח מהמרפאה. בעלה התרגז וניסה להשתיקה במכות על גבה בכפכפים שחלץ מרגליה ובהטחת גופה אל הקיר.

עובדי המרפאה שהיו במקום זועזעו מתגובתו ודיווחו לי על התנהגותו.

האישה אישרה, בשיחתה עמי ועם האחיות האחראיות במרפאה, שאכן הוכתה, וכמו כן הודתה שבעלה קיים עמה בעבר (עד לפני שלושה חודשים) יחסי מין בכוח. לאחר התייעצות עם פקיד סעד ראשי ועם מפקח בשירות לזקן במשרד העבודה והרווחה החלטנו לפנות אליכם כדי לקבל פטור מחובת דיווח למשטרה על האירוע ולנקוט דרך טיפולית לפתרון הבעיה.

הנימוקים לבקשתי

- 1) מר כהן מרדכי סובל כאמור מבעיות נפשיות, ובגלל אי יכולתו לדאוג לעצמו מונה לו אפוסטרופוס. לא ברור באיזו מידה הוא אחראי למעשיו וכר עונשין.
 - 2) לפי דעתי, מעצרו של האיש או הרחקתו מהבית לא יפתרו את הבעיה, שכן גבי תמר כהן לא תהיה מסוגלת לדאוג לעצמה ולתפקד ללא עזרת בעלה.
 - 3) מאחר שזה זמן רב אנו שוקלים להעבירה למעון, והיא אף הביעה את הסכמתה ורצונה לכך, הרי שבעקבות האירוע הנ"ל התחלנו בתהליך של העברתה למעון באמצעות משרד העבודה והרווחה, כדי להוציאה מהבית ולהעניק לה מסגרת שתספק את כל צרכיה.
- אבקש להביא את המקרה לוועדה ולהודיענו כיצד עלינו לפעול. מצי"ב מסמכים רפואיים לגבי שני בני הזוג.

אופירה לוי

פקידת הסעד לחוק התגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

תלונה 9

התעללות של בת באמה הזקנה והסיעודית ובקשה למתן צו לכניסה לבית למתן טיפול

הערה: התערבות פקידת הסעד בעניינה של הגב' אילנה שמשי נעשתה בעקבות מכתביו של האח המטפל, שבהם העלה חשד של התעללות הבת באמה הזקנה והסיעודית המתגוררת בביתה. בתגובה, הוגשה תלונה למשטרה וכן בקשה לבית המשפט לאפשר את מתן הטיפול הנדרש לאם, ובסופו של דבר הוטב ביותר מצבה ואף הושג שיתוף פעולה עם הבת.

20.4.93

חברה לשירותי סיעוד

לכבוד

עו"ס – רכזת ועדת חוק ביטוח סיעוד
המחלקה לשירותים חברתיים

הנדון: הגב' אילנה שמשי, ת"ז 283515

1. ביום 18.4.93, שהיה יום שירות לגב' אילנה שמשי במסגרת חוק ביטוח סיעוד, התייצבו שניים מאנשי חברת הסיעוד שלנו בביתה ולאחר תיאום מראש). הבת אסתר, הגרה איתה, דחתה אותם בטענה שקר מדי.
2. ב-20.4.93, יום שירות נוסף לגברת אילנה שמשי, התקשרה הבת למשרדי החברת וביטלה את השירות, בטענה שחס מדי.
3. באותו יום, 20.4.93, התקשרתי במסגרת תפקידי כאח מוסמך מפקח לבית האישה ותיאמנו שאבוא לרוחץ אותה.
4. בשעה 10:00 התייצבתי בבית החוטה, והבת אסתר לא פתחה את הדלת.
5. נסעתי למרפאת קופת חולים (הכללית) השכונתית, והאחות האחראית בסניף התקשרה לבת ותיאמה ביקור נוסף. נשלחה איתי אחות מרפאה. הגענו לבית – ושוב לא נפתחה לנו הדלת.
6. דיווחנו לאחות המרפאה.

לטיפולכם,

אח מוסמך

23.4.93

חברה לשירותי סיעוד

לכבוד

רכזת ועדת חוק ביטוח סיעוד

המחלקה לשירותים חברתיים

הנדון: אילנה שמשי, ת"ז 283515

ב-22.4.93 תיאמה עו"ס טיפול בגברת אילנה שמשי לבוקר הבא. הטיפול הכולל (רחצת תאווה וטיפול אישי) אמור היה להיעשות בידי אח מוסמך במסגרת חוק ביטוח סיעוד. להלן דיווחו של האח המטפל:

1. ביום ו', 23.4.93 הגעתי לבית המטופלת. הבת אסתר פתחה הפעם את הדלת. התקבלתי בצורה רגילה וסבירה, ורחצתי את גבי אילנה שמשי על כיסא רחצה במקלחת.
2. הבת אסתר ליוותה אותי בכל מהלך הטיפול ושיתפה פעולה.
3. תוך כדי טיפול סירבה הבת לאפשר לי לסגור את דלת המקלחת ועמדה על כך שתהיה נוכחת.
4. ביקשתי שתביא מגבות ושמלה נקייה. סגרתי את דלת המקלחת, ובמשך כ-60 שניות שהצלחתי להיות עם המטופלת בלבד היא סיפרה לי שהותקפה קשה בתחילת השבוע בידי בתה אסתר, הוכתה בידיים וגם במקל מטאטא. ראיתי שני סימני שריטות בצוואר, שאותם הציגה לי כהוכחה. השיחה נערכה בידיש.
5. הבת אסתר חזרה מהר, פתחה את הדלת ואמרה לאמה: "את מדברת יותר מדי בזמן האחרון. היוהרי!!!"
6. לאחר מכן ליוותה אותי הבת אסתר בהמשך הטיפול. האם ניסתה להעביר לי עוד כמה מסרים, אך הדבר לא התאפשר בגלל נוכחות הבת.
7. עם סיום הטיפול, הודיעה הבת אסתר שביום א', יום הטיפול הקבוע, היא אינה מעוניינת בשירות.
8. יש לציין שבגדם השמאלי של המטופלת נוצר פצע לחץ רציני, המחייב טיפול יומיומי רפואי בידי אחות.

מנהל החברה
לשירותי סיעוד

25.4.93

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד אתי לוי ב.....

בעניין: הגבי אילנה שמשי, ת"ז 283515, רח' תל-אביב 20 (להלן – החוסה)

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה בדרך המרצה במעמד צד אחד

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות על העברה למעון (סיעודי או מעון לזקנים, בחתאם לאבחון) באמצעות צווי ביניים כדלהלן, כדי להבטיח את שלומה הגופני והנפשי של החוסה:

1. צו לכניסת פקידת סעד ועובד סוציאלי לבית החוסה להערכת מצבה הסוציאלית.
2. צו לכניסת רופא ואחות לבית החוסה לצורך בדיקה ואבחון כדי להתאים לה מסגרת מוגנת ולספק טיפול רפואי.
3. צו לכניסת מטפל לטיפול אישי בחוסה במסגרת חוק ביטוח סיעוד, על פי התכנית הטיפולית שקבעה הוועדה לחוק ביטוח סיעוד.

א. ואלח נימוקי הבקשה:

1. הגבי שפרה שגב היא ילידת 1924, מתגוררת עם בתה ונכדתה.
2. מצבה הגופני והנפשי:

גבי שגב חולה בסוכרת. היא קטועת רגליים וסובלת מפצעו לחץ. היא משתמשת בכיסא גלגלים ואינה שולטת בסוגרים.

כיום גבי שגב במצב סיעודי ותלויה לחלוטין בעזרת הזולת.

רוב שעות היום היא לבד בבית, ללא מפתח לדירה (המפתח נמצא בידי בתה בלבד); כיסא הגלגלים עומד רחוק ממיטתה כדי שלא תנסה להשתמש בו; אין לה גישה לטלפון ובשעת צרה לא תוכל להזעיק עזרה.

ניכרים סימנים של שריטות על צווארה.
3. קרובי משפחה ומטפלים:

בת: אסתר כר-יוסף, בת 38, גרושה+1, מתגוררת עם אמה, סובלת מבעיות קשות בהתנהגות. חסרת יציבות עוד מגיל צעיר, כאשר לא

השתלבה במסגרות חברתיות ובמקומות עבודה. מאופיינת במצבי רוח משתנים המתבטאים בהתנהגותה, וגם באלימות פיזית ומילולית כלפי הקרובים לה. הבת אינה מאפשרת להגיש לאמה הסייעודית את הטיפול האישי והרפואי שהיא זקוקה לו. התנהגותה מאופיינת בחשדנות ובעוינות כלפי הסביבה ללא כל סיבה הגיונית ונראית לעין, ובמחשבות שווא אודות הסובבים אותה, שלדבריה מנסים לגנוב ממנה וחורשים מזימות מאחורי גבה.

נכדה – בת 14, מתגוררת עם אמה וסבתה. הנכדה לומדת בתיכון ומשיחות עימה נראה שגם היא סובלת מהתנהגותה הלא יציבה של אמה.

אחות – בת 72, תירשת-אילמת, מתגוררת ברח' ג' 17. היא מגיעה מדי פעם לבית החוסה כדי לעזור בטיפול בה, אך נתקלת באלימות כלפיה מצד אחייניתה אסתר.

3. מטפלים לפי חוק: לגבי שמשי אילנה אושר חוק ביטוח סיעוד, המתבטא בעשר שעות טיפול שבועיות. שעות טיפול אלה אינן מנוצלות, היות שהמטפלים גורשו פעמים רבות בידי הבת.

4. נסיונות טיפוליים שנעשו:

– ביקור של מטפל אישי לגבי שמשי במסגרת חוק ביטוח סיעוד
– ניסיון זה אינו עולה יפה, כיוון שהכניסה למטפל מתאפשרת בחתאם למצבי הרוח של הבת ולא בהתאם לצורכי החוסה.

– ביקור של אחות קופת חולים למעקב רפואי בעקבות פצעי לחץ ואי שליטה בסוגרים – ניסיון זה נתקל בהתנגדות מצד הבת בטענה שהיא עצמה מטפלת באמה, ואינה מעוניינת שאנשים זרים ייכנסו הביתה.

– ביקור של רופאה פסיכיאטרית לשם אבחון מצב האם והבת
– גם ניסיון זה לא הצליח כיוון שהבת סירבה לפתוח את הדלת.
– ביקור של עו"ס המטפל בזקנים לאבחון ולהערכת מצבה הסוציאלית של החוסה – ברוב הפעמים הבת סירבה לפתוח את הדלת.

– הבת דחתה את כל הפגישות שנקבעו – בהסכמתה ובתיאום עמה – עם עו"ס המשפחה כדי לבדוק את אפשרויות הסיוע לאם. בניגוד לידוע לנו, שהמצב הכלכלי בבית קשה, נימקה הבת את ביטול הפגישות בטענה שאין לה צורך בעזרה ושחיא מסתדרת בכוחות עצמה.

- רופאת המשפחה דיווחה שהיא ביקשה לערוך ביקור בית, אך הבת הודיעה לה לא לבוא.
- 5. בדיקות שנערכו ותוצאותיהן:
 - לא הצלחנו לבצע בדיקות רפואיות מעודכנות עקב סירובה של הבת לאפשר לרופאת המשפחה או לאחות קופת חולים להיכנס הביתה.
 - 10.3.93 — ביקור פתע של פקיד סעד: האישה היתה על כיסא גלגלים, רטובה כולה משתן וריח רע נדף ממנת. הביקור נעשה בטכחות חבת.
 - 10.3.93 — שיחה עם המטפלת של החוסה: הבת סטרה לאמה יום קודם לכן, איימה עליה, וגירשה את המטפלת.
 - 14.3.93 — הוגשה תלונה במשטרה על התעללות בחוסה.
 - 15.3.93 — ביקור פתע של פקידת הסעד ואחות קופת חולים: הביקור נעשה ללא נוכחות הבת. הנכדה הכניסה אותנו פנימה. בבדיקה גופנית שערכה האחות נמצאו פצעי לחץ בגדס (הרגל). גבי שמשי דיווחה למטפל כי בתחילת השבוע היכתה אותה בתה במקל של מטאטא.
- 6. המלצות:
 - אנו מבקשים מבית המשפט להורות על מתן הצווים המבוקשים מחמת הנימוקים שלעיל וכיוון שלהערכתנו יש חשש לחיי האישה עקב ההכאות והעדר טיפול ראוי, וזאת לפי סעיף 4 לחוק.
 - ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11, אם יהיה צורך בכך.
 - ג. בית המשפט מתבקש לדון בבקשה במעמד צד אחד מהנימוקים דלעיל.

אתי לוי

פקידת הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

דוח סוציאלי.

דוח אחות קופת חולים.

דוח מנהל חברת שירותי סיעוד.

חוק העונשין, חיקון 26, התש"ן-1989; הפגיעה בחסרי ישע

החלטת בית המשפט

ניתן בזאת צו זמני, כמבוקש בעתירות 1, 2, 3.
על משטרת ישראל ליתן סיוע לביצוע הצו, אם תידרש.

י' שפיצר, שופטת

29.4.93

חברה לשירותי סיעוד

9.5.93

לכבוד

עו"ס – רכזת ועדת חוק ביטוח סיעוד
המחלקה לשירותים חברתיים

חנדון: אילנה שמשי

גבי שמשי נרחצה וטופלה טיפול אישי ביום ג', 4.5.93.
מטפלת הוכנסה גם ב-6.5.93. רחצתי את האישה בהדרכת המטפלת.
רחצתי אותה גם ביום ו', 7.5.93.
מצע הלחץ בגדם טופל.
הבת אסתר שיתפה פעולה.

לידיעתכם,

אח מוסמך

9.9.93

לכבוד

כבוד השופטת י' שפיצר

בית המשפט המחוזי

הנדון: אילנה שמשי, ת"ז 283515

ביום 29.4.93 הוציאה כבוד השופטת צווי ביניים לאבחון ולהערכת המצב הסוציאלי והבריאותי של החוסה.

עם קבלת הצווים הודענו לבתה של החוסה, אסתר בריוסף, כי הננו מבקשים לערוך ביקור בית, וזאת על פי צו. הגבי בריוסף, שעד כה התנגדה לכניסתנו לבית ולא שיתפה פעולה, הביעה את הסכמתה לכך.

בביקור בית שערכנו נכחו פקידת סעד, עובדת סוציאלית לזקנים, אחות קופת חולים ומנהל חברת הסיעוד, שהינו ספק שירות מטעם חוק ביטוח סיעוד. כמו כן היו בבית הבת אסתר בריוסף, הנכדה ואחותה של החוסה.

בפגישה זו הוסבר למשפחה, ובמיוחד לבת, מדוע הוצאו הצווים, וכך הבענו את דאגתנו לשלומה של החוסה. הצגנו את החלופות העומדות לפני המשפחה במקרה שתשתף אתנו פעולה ובמקרה שלא תשתף פעולה.

הבת אסתר הביעה את הסכמתה לשיתוף פעולה מלא, וכך עשו גם שאר הנכחים. בפגישה זו הכנו תכנית טיפול רפואית ואישית לגבי שמשי וכן תכנית למעקב שוטף.

במשך כשלושה חודשי מעקב, שבהם ניתן הטיפול על פי התכנית שנקבעה מראש, חל שיפור ביחסה של הבת כלפי אמה – ההכאות הופסקו, פצעי הלחץ נעלמו והבית נקי ומסודר, ללא ריח של שתן.

יש לציין כי שיתוף הפעולה מצד הבת מוסבר בכך שהיא יודעת שהיא מחויבת לכך על פי צו וחוששת מפני עימות עם החוק.

נכון להיום, הגבי שמשי אילנה מטופלת יפה בביתה, וחל איזון במערכת היחסים שהיתה קיימת בתוך המשפחה.

לאור הממצאים דלעיל, הננו מבקשים מכבוד בית המשפט לסגור את התיק.

בכבוד רב,

אתי לוי

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

חברה לשירותי סיעוד

לכבוד

עו"ס — רכזת ועדת חוק ביטוח סיעוד
המחלקה לשירותים חברתיים

3.1.94

הנדון: אילנה שמשי, ת"ז 283515

הגבי שמשי אילנה מטופלת בימים א', ב', ד', ו' בתכנית הטיפול המקורית,
בדרך כלל.

יש לציין שבחודשים האחרונים הבת אסתר מאורגנת יותר, רגועה יותר,
מקבלת את המטפלים בצורה הוגנת, ונראה שהיא מנהלת את משק הבית
בצורה טובה יותר.

מצב החוסה השתפר; היא נקייה, ללא פצעי לחץ; הפצע בגדם נרפא; מצב
רוחה השתפר ויציאותיה תקינות.

נראה שהשיקול להשאיר אותה בקהילה היה נכון.

אח מוסמך

14.5.94

לכבוד

משטרת ישראל ב....

הנדון: אילנה שמשי, רחי תל-אביב 20

בהתאם לפנייתכם הננו מעבירים אליכם את הנתונים הבאים, וזאת בעקבות
תלונה שהגשנו.

אנו נמצאים במעקב אחר המשפחה, וקיים קשר טיפולי של העו"ס עם
האישה ובני הבית.

לפי דעתנו, אין כעת צורך בהתערבות של גורם חיצוני נוסף. אנו ערניים
לכל שינוי ועוקבים אחרי מצבה של האישה.

בברכה,

אתי לוי

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

הערות פקידת הסעד

27.6.94

המסמכים מראים על תהליך שעברנו יחד עם גבי אילנה שמשי ומשפחה עד שהצלחנו להשיג איזון במערכת המשפחתית. לאחר מות הבעל (התאבד בתלייה במקלחת הבית) הופר האיזון בבית במידה ניכרת והבת החלה להתעלל באמה. כל נסיונותי לפתור את הבעיה ולטפל בה בדרכים מקובלות נתקלו באישינותך פעולה מצד הבת.

לאחר שפנינו למשטרה ולבית המשפט, החלה הבת לחשוש ולשתף פעולה. כיום חזרה המשפחה למצב של תפקוד תקין.

אתי לוי

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

תלונה 10

הוצאת הורים ממעון לזקנים; התעללות מינית באם; החזרת ההורים למעון; מעצר הבן ואשפוזו; בקשה למתן צו לאסור על הבן לבקר את הוריו במעון

5.5.93

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד מצקביץ תקוה ב.....

בעניין: 1) שרה מעיין, ת"ז 8911029, מעון לזקנים "גני חברים"

2) משה מעיין, ת"ז 62110294, מעון לזקנים "גני חברים"

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כבוד בית המשפט מתבקש להורות לבנם של החוסים להוציאם מביתו ולהחזירם למעון בגין העדר טיפול ראוי והתעללות בחסרי ישע, על-פי סעיפים 2, 4, 7, 11, במעמד צד אחד.

א. האלה נימוקי הבקשה:

- 1) בני הזוג מעיין התקבלו למעון לזקנים ביום 28.4.91. הגב' מעיין מוגדרת כתשושת-נפש מבחינה תפקודית ואינה מסוגלת להביע דעה (ראה דוח סוציאלי של עו"ס מהמעון).
 - 2) בני הזוג חולים במחלות כרוניות קשות ונוזקים להשגחה רפואית ולטיפול תרופתי קבוע (ראה אישורים רפואיים מיום 27.4.93).
 - 3) ביום 25.4.93 הוצאו בני הזוג מהמעון בידי בנם, מר אשר מעיין, המתגורר ברח' שלום 6, בטענה שברצונו לטפל בהוריו בכוחות עצמו.
 - 4) מר אשר מעיין ישב במאסר 11 שנים בצרפת על רצח אשתו וחשתחרר באוגוסט 1992. הוא הופיע לראשונה במעון לפני ארבעה חודשים וניסה להוציא את הוריו במרמה, בגלל התנגדות הגורמים המטפלים במקום.
 - ניסיון זה נכשל (ראה דוח עו"ס מיום 22.4.93). כמו כן הוגשה תלונה למשטרה על תקיפת עובדת המעון אשר התנגדה למעשיו (ראה אישור על הגשת תלונה מיום 22.4.93).
 - 5) לדברי העובדים במעון, הוא נוקט לשון איומים וצעקות, עד כדי חשש לפגיעה פיזית. אחת העובדות ראתה במו עיניה כיצד הבן הכה את אמו כאשר סירבה לאכול מידיה (ראה עדות מיום 28.4.93).
 - 6) מר אשר מעיין החתים את הוריו על הסכמתם לצרפו כשותף לחשבון הבנק שלהם. הסכמה זו מעניקה לו זכות להשתמש בקיצבת הזקנה שלהם כראות עיניו.
 - 7) ביום 24.5.93 ערכתי ביקור בית בבית הבן, בלי תיאום מראש, וזאת בתוקף תפקידי וסמכותי. בביקור נכחה עובדת סוציאלית, כדי להתרשם כיצד הוא מטפל בהוריו. התרשמותנו מהביקור היתה מזעזעת וקשה ביותר.
- א. האם נמצאה חבולה בפניה, כשכתם כחול על לחיה הימנית. לשאלתי ענה הבן ש"השטן הנחה אותי", ועשה תנועת יד מאיימת כלפינו.

- ב. בבית לא היו מיטות, וההורים ישנים על הרצפה, על השמיכה היו עקבות של שתן.
- ג. הבן מסרב לתת להוריו תרופות, בטענה שהן מזיקות, ושהן תוצאה של מזימה שנקמה נגדו ונגד הוריו בידי המדינה. הוא חזר על דבריו בפני הצוות הרפואי במעון. כפי שציינתי, ההורים הם חולים כרוניים, הסובלים מיתר-לחץ-דם ובעיות נשימה, וללא תרופות יש סכנה לחייהם.
- ד. ההורים אינם שולטים בסוגרים, ועושים צורכייהם כמה פעמים ביום. מצב זה מלחיץ את הבן וגורם לו לאבד שליטה ולהכות את הוריו.
- ה. הבן אינו עובד ואינו מסוגל לפרנס את הוריו ולדאוג לצורכיהם. לדבריו, הוא מקבל מתנות מחברים, וכך הוא מסתדר לפי שעה.
- ו. הבן יוצא מהבית כל יום משעה 13.00 עד 19.00. הוריו נשארים לבד, ללא השגחה, אוכל ותעסוקה.
- ז. בבדיקה שעשיתי במקרה המטבח מצאתי פריטי מזון מינימליים ביותר, שאינם מתאימים להורים, אם ברצונם לאכול בכוחות עצמם.
- ח. הבן עוסק בפלילים (לפי דבריו): הוא מבריח זהב, יחלומים ומטבע זר לחו"ל. לדבריו, ישב בכלא הגרמני, הצרפתי והישראלי, ורכשו שנמצא עליו החרם.
- ט. התנהגותו ואישיותו של הבן עוררה בנו חרדה ופחד. הוא אלים, היסטרי, כפייתי וסובל ממחשבות שווא. הוא חוזר ללא הפסקה על משפטים כמו: "מפעילים עלי מיני-פסיכולוגיה; למדינת ישראל יש קונטרול ושליטה; שטן; כולם נגדי". לדבריו, יש בספר התנ"ך סודות שהוא נעזר בהם נגד הטכנולוגיה בירושלים, אשר רודפת אותו.

לפיכך הנני פונה לכבוד בית המשפט לתת את ההוראות הבאות:

1. להעביר את שני החוסים למעון יגני תברים".
2. להוציא צו האוסר על הבן להיכנס לגבולות המעון ללא תיאום מראש, אישור וליווי של הצוות בעת הביקור.
3. להוציא צו האוסר על הבן להוציא כעתיד את הוריו מהמעון, בהתאם לפקד ב' בחוק סעיף 2.

חוק העונשין, תיקון 26, התש"ך-1989: הפניעה בחסרי ישע

ב. בית המשפט מתבקש להורות על הפעלת המשטרה בהתאם לסעיף 11,
אם יעלה צורך בכך.

תקוח מצקביץ

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

- 1) מכתב רפואי מבית החולים.
- 2) אישור על הגשת תלונה במשטרה.
- 3) דוח סוציאלי של עו"ס מהמעון.
- 4) עדות של מטפלת במעון.

בית משפט השלום ב....

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 5.5.93

בפני כב' השופט: שי שהם

המבקש: מדינת ישראל, פקידת הסעד מצקביץ תקוח ב....

המשיבים: 1. מעיין אשר – בהעדר

2. מעיין משה (חוסה) – בהעדר

3. מעיין שרה (חוסה) – בהעדר

פקידת הסעד גב' מצקביץ תקוח, מוזהרת כחוק:

חוזרת על בקשתה.

החלטה

מתוקף סמכותי עליי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966, סעיף 7 לחוק,
אני מורה כי שני החוסים יעברו למעון "גני חברים" או לכל מקום אחר אשר
תמצא פקידת הסעד לנכון.

אני אוסר על הבן, מעיין אשר, להוציא את ההורים מהמעון.

אני אוסר על הבן לבקר את הוריו במעון.

משטרת ישראל תסייע כניצוץ הצו.
ניתן והודע היום 5.5.93 במעמד הצדדים.

שי שהס – שופט

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקידת הסעד תקוה מצקביץ ב.....

המשיבים: (1) מעיין משה, ת"ז 62110294, מעון לזקנים "גני חברים"

(2) מעיין שרה, ת"ז 8911029, מעון לזקנים "גני חברים"

ובעניין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה לשינוי הוראת בית המשפט

כבי בית המשפט מתבקש לתת צו האוסר על בנם של החוסים, מר אשר מעיין, ת"ז 6-6902943, המתגורר ברחי שלום 6, להיכנס לנבולות המעון "גני חברים".

1. ביום 5.5.93 נתן כבי בית המשפט הזה החלטת, בתיק 291/93, המורה כלהלן:

א. כי שני החוסים יועברו למעון "גני חברים".

ב. כי אסור לבן אשר להוציא את ההורים מהמעון.

ג. כי אסור לבן לבקר את הוריו במעון.

ד. כי משטרת ישראל מתבקשת לסייע בניצוץ הצו.

2. ואלה, בין היתר, נימוקי הבקשה:

ביום 6.5.93 הוצאתי את ההורים מבית הבן, בחסות המשטרה, באמצעות הצו שניתן לי מידי כבי בית המשפט. מצאתי את ההורים במצב מחרד וקשה ביותר: האם היתה מוכה וחבולה בכל חלקי גופה, ישבה עירומה על הרצפה בחדר, כשרק חולצה לגופה, ולא היתה מסוגלת להתרומם בכוחות עצמה. בנה גזר את שערותיה כדי להענישה.

האב היה חבול בפניו. הוא הוכה קשות מתחת לעינו הימנית, ובגבו נמצאו חבורות ושריטות. משיחות עם האב התברר שהבן אף התעלל מינית באמו. השוטר קרא לבן את תוכן הצו האוסר עליו להוציא את הוריו מהמעון ולבקר אותם שם. נאמר לו במפורש כמה פעמים שאם יעשה כן ייעצר.

למרות זאת הופיע הבן שוב במעון ביום 9.5.93, פתח בצעקות ואיים ברצח כלפי אמו. הוא דרש מצוות המטפלים לקחתה בכוח, ואמר שברצונו לקיים עמה יחסי מין ולהרוג אותה.

חוק העונשין, תיקון 26, התשי"ז-1989: הפגיעה בחסרי ישע

הבן נעצר בידי המשטרה באשמת הפרת צו, תקיפת האם ותקיפת מטפלת שהיתה נוכחת במקום. התלונה על תקיפה והתעללות בהורים הועברה למשטרה.

ביום 11.5.93 הובא הבן בפני שופט, והוחלט לשחררו בערבות עצמית וצד ג'. ביום ה' הקרוב, 13.5.93, יובא הבן שוב בפני השופט, ואז ימונה לו סניגור מטעם המדינה.

לאור זאת, אני מבקשת מכבי בית המשפט לאסור על הבן להיכנס לגבולות העיר, כיוון שהוא מסוכן.

אני פועלת למינוי אפוטרופוס לחוסים, לגופם ולרכושם, כדי למנוע מהבן את האפשרות להתעלל בהם.

לכשיימצא המועמד המתאים, אפנה שוב לכבי בית המשפט.

11.5.93

תקוה מצקביץ

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

מצורף:

אישורים רפואיים מבית החולים על התקיפה.

12.5.93

החלטה

אני אוסר על הבן להיכנס לעיר בכלל למשך 90 יום מהיום, ומשטרת ישראל תסייע בביצוע הצו.

חתימת השופט

הערה: המשטרה עצרה את הבן; בית המשפט הפנה אותו להסתכלות פסיכיאטרית, שבעקבותיה הוא אושפז בבית חולים.

פרק חמישי

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות,

התשכ"ב-1962

על פי הפרק הראשון בחוק זה כל אדם כשר לשני דברים:

1. "כל אדם כשר לזכויות ולחובות מגמר לידתו ועד מותו".
2. "כל אדם כשר לפעולות משפטיות, זולת אם נשללה או הוגבלה כשרות זו בחוק או בפסק-דין של בית משפט".

בפרק השלישי של חוק זה מוגדר למי רשאי בית המשפט למנות אפוטרופוס:
"3. לפסול-דין

4. לאדם אחר שאינו יכול, דרך קבע או דרך ארעי, לדאוג לענייניו, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומו.
5. לאדם שאין צריך אפשרות לזהותו".

במשך השנים נתבקשו עובדים סוציאליים המטפלים בזקנים לחוות דעה לגבי הצורך למנות אפוטרופוס לזקן שבטיפולם ולגבי התאמתו של המועמד לתפקיד. בשנת 1991 סוכם עם פקידת הסעד הראשית לסדרי דין, שפקידי סעד לחוק ההגנה על חוסים זקנים יוכשרו לשמש גם כפקידי סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, ומאו חל גידול בפעילותם של פקידי הסעד לזקנים בהגשת תסקירים ובהתמחותם בתחום האפוטרופסות.

א. סמכותו של פקיד הסעד

סמכותם הרחבה של פקידי הסעד לעניין אפוטרופסות נקבעה בסעיף 3 לחוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים, התשט"ו-1955), במטרה שיסייעו לבית המשפט בביצוע תפקידו. וזו לשון החוק:

סעיף 70: "פקיד סעד שנמנה לחוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים, התשט"ו-1955) רשאי לפי העניין בחוק זה, שאינו תלוי ועומד בבית המשפט, ואם ראה צורך בכך להגנתו של קטין, של פסול דין, של חסוי או של אדם הזקוק לאפוטרופסות, לחקור כל מי שהוא סבור שיש לו ידיעות הנוגעות לאותו אדם, וחייב הנחקר לענות לפקיד הסעד תשובות כנות ומלאות, זולת אם התשובה עלולה להפיליו; ורשאי פקיד הסעד, אם

הורשה לכך על ידי בית המשפט, להיכנס לכל מקום בו נמצא או אמור להימצא אדם כאמור.”

ב. תפקיד פקיד הסעד בהחלטה אם למנות אפוטרופוס לזקן

בית המשפט דן במינוי אפוטרופוס לזקן על סמך תסקיר שמגיש לו פקיד הסעד. להכנת התסקיר על פקיד הסעד להתמקד בכמה תחומים:

1. ללמוד את מצבו של הזקן, לאסוף חומר רלבנטי בסביבת הזקן ומאנשי מקצוע ולהתרשם מיכולתו לדאוג לצרכיו.
2. להביע את עמדתו לגבי הצורך באפוטרופוס לגוף הזקן או לניהול נכסיו או לשניהם כאחד.
3. להכיר את מצבו המשפחתי של הזקן ולבחון את האפשרות שקרוב משפחה ישמש לו אפוטרופוס.
4. לבדוק אפשרות של מינוי אפוטרופוס שאיננו מהמשפחה.
5. לברר מהי עמדת הזקן עצמו.

ג. תפקיד פקיד הסעד בהחלטה מי ימונה לאפוטרופוס

על פי ההגדרה בסעיף 4 בחוק, יכול להתמנות לאפוטרופוס אחר מאלה:

1. יחיד.
2. תאגיד.
3. האפוטרופוס הכללי.

עריף למנות אפוטרופוס שהוא קרוב משפחה המכיר את הזקן והמטפל בו; אם אין קרוב משפחה יש לחפש אפוטרופוס אחר. מטלה זו אינה קלה כלל וכלל – קיים חיפוש מתמיד אחר אפוטרופוסים מתאימים, ומאמצים רבים מושקעים בניסיון לשכנעם לקבל על עצמם תפקיד זה.

בעיה מיוחדת היא סכסוכי משפחה. מריבות בין אחים לאחיות וסכסוכים על השליטה ברכוש ובנכסי ההורה מעמידים את פקיד הסעד בפני בעיות קשות בלימוד המצב המשפחתי ובהכנת התסקיר לבית המשפט. הניסיון מראה כי עליו להשקיע זמן רב בלימוד הייחודיות של המשפחה, בבירור האפשרויות השונות ובכתיבת תסקיר ברור, מנומק ומשכנע שיהיה ראוי להצגה בבית המשפט. התסקיר מוגש לבית המשפט בהתאם לצו מטעם בית המשפט. העתק נשלח לבא כוחו של היועץ המשפטי לממשלה במשרד העבודה והרווחה.

ד. אפוטרופסות לחוסה במעון

בית המשפט רשאי לצוות על העברת זקן למעון בניגוד לרצונו — אם יש צורך בכך כדי לשמור על בריאותו ועל שלומו ואם נתקיימו לגביו תנאי חוק ההגנה על חוסים, צו העברה למעון מוגבל לשישה חודשים, כמוגדר בסעיף 7 בחוק ההגנה על חוסים:

"ראה בית המשפט שאין דרך אחרת להבטיח שלומו הגופני או הנפשי של חוסה בגיר אלא בהעברתו למעון או לבית-חולים, יורה לעשות כן לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים, וכלבר שהעברה לבית חולים לחולי-נפש תיעשה לפי החוק לטיפול בחולי-נפש, תשט"ו-1955".

זקן שהועבר למעון יש למנות לו אפוטרופוס, שיוכל לפעול למענו ולקדם את ענייניו. הוא שיהיה אחראי לשלומו של הזקן (בין השאר, באמצעות רשויות הרווחה), הוא שיוכל להמליץ על הארכת השהות של הזקן במוסד בתום ששת החודשים, ואם יחולו שינויים במצב הזקן — הוא שיבקש שינוי בהודאת בית המשפט. זה לשון החוק:

סעיף 8: "רשאי בית המשפט בכל עת לפי בקשת החוסה, האחראי לו, פקיד הסעד או כל אדם שההוראה ניתנה לו לשנותה, לקצרה או להאריך תוקפה, לחדשה או לבטלה".

צו התערבות: השוואה בין חוק ההגנה על חוסים לבין חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

ההגנה על חוסים	הכשרות המשפטית והאפוטרופסות
1. חל על זקן, נכה או לקוי בשכלו	חל על קטין, חולה נפש, לקוי בשכלו או מי שאינו מסוגל לנהל את ענייניו
2. פנייה להתערבות רחופה ומיידית	התערבות רחופה וגם לאורך זמן
3. בקשה להתערבות חד פעמית	התערבות חד פעמית או מתמשכת
4. תוקפו של הצו פג כסיום האירוע או בתום שישה חודשים	תוקפו של הצו זמני או מתמשך
5. התערבות טיפולית ישירה	התערבות ישירה או עקיפה על ידי מינוי אפוטרופוס
6. פנייה לבית משפט השלום	פנייה לבית משפט מחוזי
7. הפונה לבית המשפט — פקיד סעד	הפונה לבית המשפט — כא כוח היועץ המשפטי לממשלה או קרוב משפחה

ה. הכשרת פקידי סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

הכשרה זו מיועדת לעובדים סוציאליים לזקנים שכבר התמנו לפקידי סעד לחוק ההגנה על חוסים, והיא נועדה להכשירם כפקידי סעד לאפוטרופסות לזקנים. ההשתלמות כוללת 36 שעות לימוד, מהן מוקדשים שני שלישים להרצאות ולדיון בכיתה ושליש לעבודה בקבוצות. הדגש בלימודים הוא על החוק ותקנותיו, ונרונות בו שאלות נבחרות בבחירת אפוטרופסים לזקנים וכן סוגיות בביצוע התפקיד לאור המגוון הרחב של מצבים אנושיים המחייבים מינוי אפוטרופוס. בסיום ההשתלמות על הלומדים להגיש עבודה בכתב. המרצים בקורס הם מומחים למשפט, פקיד הסעד הראשי, מנחי קבוצות ופקידי סעד לזקנים מהמחלקה לשירותים חברתיים שצברו ניסיון רב בתחום. פקיד הסעד הראשי לחוק זה ממליץ בפני שר העבודה והרווחה למנות את הבוגרים לפי התהליך שפורט לגבי המינוי לחוק ההגנה על חוסים.

עשרים פניות לבית המשפט לפי חוק הכשרות
המשפטית והאפוטרופסות

מספר הבקשה	מהות הבקשה
36-26	מצבים שונים של מינוי אפוטרופוס.
37	חלוקת האפוטרופסות בין שני אנשים, אחד לגוף והשני לרכוש.
38	בקשת בית המשפט לחוות-דעת של עו"ס לגבי עלות הטיפול בזקן.
39	מינוי אפוטרופוס לזקנה וביטול ייפוי כוח שנחנה למטפל.
40	מינוי אפוטרופוס לאישה שדירתה נמכרה בידי שכנה המטפלת בה.
41	מינוי אפוטרופסים אפשריים.
42	דחיית מועמדים לאפוטרופסות.
43	התנגדות של אחיינים להעברת דודתם ממעון לבית הבנים של חברה לחיים שנפטר.
44	התנגדות של אם לבקשת בנה להתמנות לאפוטרופוס, ובקשה לאפשר לעו"ד להמשיך לפעול בענייניה כאמצעות ייפוי כוח.
45	דחיית בקשה של בן להתמנות לאפוטרופוס של אמו.

בקשה למינוי אפוטרופוס

הלשכה לשירותים חברתיים

12.1.93

תסקיר

לכבוד
הלשכה המשפטית
משרד העבודה והרווחה
עו"ד נכבד,

חנדון: מינוי דחוף של אפוטרופוס למר אליעזר גולד
תי"ז 8369487, מרחוב האשל 6/28

מר אליעזר גולד, כבן 80, הוא אלמן בפעם השנייה ומתגורר כדירת "עמידר".
להלן השתלשלות העניינים בתקופה האחרונה בהקשר למצבו, הממחישה
את דחיפות הצורך במינוי אפוטרופוס.

מר גולד עלה לארץ עם אשתו הראשונה בגל העלייה של שנת 1973. בני הזוג
תיפקדו באופן עצמאי, ואף היו, לדברי השכנים, מעורבים בפעילות במועדון
הפנסיונרים שבשכונה. לאחר פטירת אשתו הכיר גולד את חוה סמואל, והם
נישאו לפני כעשר שנים.

כשלוש השנים האחרונות התחלנו לקבל פניות של שכנים בכתב ובעל-פה,
על שהם חרדים לשלומו של מר גולד.

ככל הידוע, אירע לו אירוע מוחי והוא משותק בחצי גופו זה כמה שנים,
כנראה, אך אשתו לא איפשרה לו לצאת מהבית ולא התירה לשכנים וכן לצוות
הרפואי להיכנס לבית.

כפקידת סעד, התחלתי לבדוק את העניין. בקושי רב הצלחתי לשוחח עם
האשה, מבעד לחרץ בדלת, אך היא לא איפשרה לי לשוחח עם בעלה ולהמשיך
בקשר. בביקורינו הבאים היא לא פתחה את הדלת. היה לנו חשד שהאשה

סובלת ממחלת נפש, המתבטאת במחשבות פרנואידיאליות, והחשש הוכח כנכון לאחר אשפוזו.

יצרתי קשר עם הרופא המטפל בקופת חולים, והוא מסר שאף לו סירבה לאפשר ביקורי בית.

העניין הועבר לידיעתו של הפסיכיאטר המחוזי, והוא הנחה את הרופא לנקוט פעולות שיאפשרו קבלת החלטה לגבי הצורך לפעול בכפייה כלפי בני הזוג: במסגרת חוק שירותי בריאות הנפש – לגביה, ובמסגרת חוק ההגנה על חוסים – לגבי מר גולד.

בעוד אנו מנהלים את הבדיקה, פנתה גבי גולד לרב המקומי, הרב ש"י בתלונה שהיא חשה ברע. הרב פנה אלי בבקשה לסיוע דחוף, שכן התברר שגבי גולד לא שילמה בשנים האחרונות דמי ביטוח רפואי. במימון משרד הרווחה היא הופנתה לרופא, והופנתה לאשפוז בבית חולים.

בו בזמן התאפשר ליצור קשר בלתי אמצעי עם מר גולד ולבחון את מצבו הגופני והמנטאלי ואת יכולתו לתפקד ולנהל את ענייניו. ב-18.11.93 נפטרה גבי חוה גולד ומר גולד נותר בגפו. במהלך התקופה שמיים פטירתה של חוה גולד ועד היום התאפשר לשירותי עזרה לטפל בו בבית, וכן מתאפשר לשכנים לבקר.

בד"בד יזמנו פנייה לפסיכיאטר, והוא קבע (בתעודה המצורפת) כי מר גולד אינו מסוגל לנהל את ענייניו והוא זקוק למינוי אפוטרופוס ולהעברה למעון מתאים.

מר גולד מתנגד בכל תוקף לעבור למעון. הוא ספג את אוירת המחשבות הפרנואידיאליות של אשתו כלפי השכנים והסובבים ומנמק את סירובו בכך ש"השכנים יקחו לו את הדירה".

עם זאת, יש לו אמון ברב המקומי, ברב ש"י (שאף אשתו בזמנה פנתה אליו), והוא משתף פעולה עמו. לפיכך פניתי לכבוד הרב והצעתי לו להתמנות כאפוטרופוס. הרב הביע את הסכמתו.

מדובר ברב אריה ש"י, ת"ז 0698684, מרח"י אשל 8/25, נולד בשנת 1943, נשוי+5 ילדים, מכהן כרב הראשי של העיר משנת 1977.

הדחיפות בצורך למנות אפוטרופוס נובעת מכך שלנו אין כל שליטה על הנכסים לדירתו של מר גולד, וכי יש צורך דחוף להגן על רכושו וכספו, ובהתאם לאבחנת הפסיכיאטר – גם על גופו.

לאחרונה דיווחה לי המטפלת שמבקרים את מר גולד שכנים, וביניהם שכנה אחת שיש לה בן הידוע כעבריין היוצר עימו קשר כמה פעמים בשבוע.

כמו כן הובא לידיעתי, כי לגבי גולד יש כלה, ברכה שור, ת"ד 640 (בנה של

גבי גולד התאבד לפני שנים אחדות), ונכדה המתגוררת במרכז הארץ. המטפלת התקשרה אלי ודיווחה כי הכלה הודיעה שהיא מגיעה לעיר ובכוונתה לקחת את הטלוויזיה. איתרתי את הכלה ושוחחתי עימה בטלפון. היא חסבירה כי גבי גולד הבטיחה לה, שלאחר מותה תקבל את הטלוויזיה ודברים נוספים, אך אין בכוונתה לקחת אותם עכשיו. הבהרתי לה, כי כל עוד מר גולד מתגורר בדירה, אין בסמכותה להוציא דבר ממנה. עם זאת, לדברי המטפלת, אחת השכנות הציעה לה, או שנתנה לה, את השעון של גבי גולד.

למר גולד חשבון בבנק, חשבון מס' 786418, והוא מתקיים מקיצבת המוסד לביטוח לאומי ומקיצבת הלשכה לשיקום נכים ונפגעי הנאצים, בסך 900 ש"ח לחודש.

לאור כל זאת, אני פונה אליך בדחיפות לפעול למינויו של הרב שי כאפוטרופוס למר גולד.

לוט:

תעודת רופא פסיכיאטר.

מכתב הסכמה של האפוטרופוס המיועד.

בכבוד רב

אסתי גולדברג

פקידת טעדה לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

תיק מ"א 43/93

בית המשפט המחוזי ב...

צו מינוי אפוטרופוס

לפי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן: "החוק")

בעניין החסויה(ת): אליעזר גולד, ת"ז 8369487

המבקש: בא כוח היועץ המשפטי לממשלה

שמענו למסירת כתבי בית-דין הוא: לשכת היועץ המשפטי, משרד העבודה

והרווחה, רח' יד חרוצים 10, ירושלים — 91012

לאחר שעיינתי בכקשה ובצירופיה

אני ממנה בזה את הרב שי, ת"ז 698684, רח' אשל 8/25

אפוטרופוס על החסוי(ה)

אליעזר גולד, ת"ז 8369487, רח" אשל 6/28

מינוי זה הוא כללי

על האפוטרופוס לפעול בהתאם להוראות החוק והתקנות שהותקנו לפי חוק זה, ולהגיש למשרד האפוטרופוס הכללי הפועל ליד בית משפט זה פרטה ודוחות לפי הוראותיו ובמועדים שנקבעו בחוק בידי בית המשפט או בידי האפוטרופוס הכללי, לפי העניין.

העתק צו זה יומצא לאפוטרופוס הכללי עם נתינתו.

היום: 2.2.93

חתימת השופט

בקשה 27

בקשה למינוי אפוטרופוס

המחלקה לשירותים חברתיים

18.6.92

תסקיר

לכבוד

כבוד השופט חיים פורת

בית המשפט המחוזי

כבוד השופט,

בעניין: צפורה עמית, ת"ז 286983 (להלן – החסויה)

לתאריך: 21.6.1992

בהתאם לפניית כבוד השופט חיים פורת מיום 3.5.92 הריני מגיש בזה תסקיר בעניין החסויה. התסקיר מבוסס על פגישות עם החסויה במקום הימצאה, "מעונות אלעד", עם המועמדת לאפוטרופסות על החסויה, נעמי וילסון (בהמשך

– המבקשת), עם הרופא, עם עובדת סוציאלית ועם האחיות הראשית, כולם מ"מעונות אלעד".

ניסיתי לשוחח עם שכנתה לשעבר של החסויה, אך היא לא היתה מוכנה למסור מידע על החסויה ומשפחתה, וסירבה גם לציין הסיבות לכך. היא רק הביעה את רצונה לא להתערב בעניינים שאינם שלה.

רקע אישי, משפחתי כלכלי:

החסויה בת 87, אלמנה, עלתה ארצה ב־1933, חשוכת ילדים. לחסויה יש בארץ אחיינית אחת – המבקשת; שני אחיינים אחרים גרים בחו"ל. היא עבדה כגננת ומקבלת רנטה מגרמניה בסך 2,000 מארק לחודש. בעלה ז"ל עבד כפקיד; היה בעל מניות יחד עם החסויה בחברת "דרום", המשלמת כעת עבור החזקתה במעון. לחסויה יש הסכונות בבנק בסך 552,000 ש"ח. החסויה נמצאת במעון זה שנתיים וחצי.

תיאור החסויה ומצבה הפיזי והנפשי; תנאי החזקתה במעון:

החסויה אשה רוה, נמוכת קומה, כפופה, אינה מסוגלת ללכת בלי עזרה; היא טובלת מאסטמה. לדברי רופא המעון, השיתוק שתקף אותה לפני כארבע שנים פגע לא רק בתפקודה הפיזי והקוגניטיבי אלא גם בתפקודה הרגשי. היא מתנהגת לפעמים באלימות מילולית ואפילו פיזית.

לדברי הרופא והאחות הראשית, היא מסרבת לקבל טיפול פיזיותרפי ואינה מסוגלת לקחת חלק בפעולות הפשוטות ביותר במסגרת ריפוי בעיסוק. לפעמים היא מסרבת לאכול יום־יומיים, ואז מזינים אותה בזונדה. החסויה נמצאת בחדר לבדה ומקבלת טיפול סיעודי צמוד, כולל מוצרי ספיגה.

בני משפחה של החולים מרוצים מרמת השירות שניתן במעון, ובכלל זה היחס של האחיות והמטפלות. המבקשת הביעה גם היא את שביעות רצונה מהתנאים במקום. התשלום עבור החזקת החסויה הוא 10,000 ש"ח לחודש, חוץ ממימון מוצרי הספיגה.

הקשר עם בני המשפחה:

כאמור, בארץ יש לחסויה רק קרובה אחת – המבקשת. המבקשת היא בין האנשים המעטים שהחסויה מזדהה איתה.

לדברי האחיות הראשית, העובדת הסוציאלית והרופא, המבקשת מבקרת כמה פעמים בשבוע אצל החסויה, מביאה לה דברים, מתקשרת כל יום בטלפון לשאול לשלומה, ודורשת מהעובדים במקום שיטפלו בה ובצרכיה במסירות ובלבי דחיות.

בתחילת שהותה של החסויה במקום שכרה המבקשת שירותי מטפלת,

שדאגה לצרכיה של החסויה; החסויה למעשה לא יצאה אז מן החדר וקיבלה את כל השירותים, כולל האוכל, בחדרה. מאז תקופת מלחמת המפרץ, כאשר המטפלת לא הסכימה לבוא לטפל בחסויה, היא מקבלת טיפול מעובדות המעון בלבד.

לדברי המבקשת, האחיינית של החסויה, הנמצאת בחו"ל, ביקרה אצלה כמה פעמים במעון הנייל.

עד לפני כשנה טיפל בענייניה הכספיים של החסויה מכר, אך הוא נפטר, ומאז היתה המבקשת מעורבת יותר בענייניה הכספיים וברכוש של החסויה, וכידוע היא אפוטרופוס זמני על החסויה ממרץ 1992.

המועמדת לאפוטרופסות:

בת 60, נולדה בגרמניה, עלתה ארצה בגיל שנה עם דודתה, גבי צמורה עמית, והוריה הגיעו לאחר זמן. המבקשת היא מורה למוסיקה, בעלה עצמאי, יש לה בת יחידה בת 27, תושבת ישראל.

יש לציין שהמבקשת שיתפה פעולה ברצון איתנו ומסרה את החומר שנדרשה להמציא, כולל מצב חשבונות הבנק של החסויה.

כאמור לעיל, המטפלים בחסויה במעון מציינים שהמבקשת מבקרת אצלה כמה פעמים בשבוע, מתקשרת יום-יום כדי לשאול לשלומה, דורשת טיפול אינטנסיבי בחסויה, ולעתים, לדברי המטפלים, היא תובענית מדי בעניין הטיפול בחסויה.

סיכום:

החסויה אינה מסוגלת לטפל בענייניה, והיא זקוקה לעזרה מתמדת, כולל בטיפול אישי וסיעודי. היא אינה מודעת למצבה ואינה מתמצאת במקום ובזמן. לכן אנו מבקשים שהחסויה תוכרז כפסולת דין ושימונה לה אפוטרופוס בהקדם.

המבקשת נראית לנו מועמדת מתאימה להיות אפוטרופוס על גופה ורכושה של החסויה, על סמך הקשר ההדוק בינה לבין החסויה במשך שנים רבות ועל סמך טיפולה המסור והאינטנסיבי בענייניה ובצרכיה של החסויה, כפי שמעידים עובדי המעון שהחסויה נמצאת בו, וכפי שהתרשמנו משיתוף הפעולה שלה איתנו בעניין קבלת מידע על החסויה, כולל מצבה הכלכלי.

ערן טל

פקיד סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

מצ"ב חוות דעת פסיכיאטרית.

בקשה למינוי אפוטרופוס ולמתן צו למניעת יציאה מהארץ

המחלקה לשירותים חברתיים המדור לזקן

3.12.92

סיכום תהליך

הנדון: פרופ' תמוז, בן 90 מארה"ב

פרופ' תמוז הוא בן 90, אלמן ללא ילדים. בעבר היה פרופסור למתמטיקה בארה"ב. במשך 15 השנים האחרונות חי עם אישה ללא נישואים (בארה"ב). לפני כ-4 חודשים, בקיץ 1992, הידועה בציבור עזבה אותו. לפני שלושה חודשים הזעיקו שכנים של פרופ' תמוז את אחיינו החי בארץ, שהוא הקרוב היחיד שיש לו, שיבוא בדחיפות לארה"ב, אחרי שמצאו את פרופ' תמוז משוטט בשכונה מוזנח ומבלבל. אשתו של האחין נסעה לניו-יורק ואירגנה את עלייתו בהסכמתו ארצה. היא טיפלה בכל ענייניו הכספיים. מתברר שנכדה של הידועה בציבור, שהוא עו"ד במקצועו, קיבל מפרופ' תמוז ייפוי כוח ורוקן את כל חשכוניתיו. כיום יש לפרופ' תמוז הכנסה חודשית של כ-\$3,000. דירתו בניו-יורק רשומה על שמה של הידועה בציבור וחצי מדירתו בפלורידה גם היא רשומה על שמה. בארץ שכרו עבורו האחין ד"ר עמנואל גורן ואשתו מרשה זירת בקרבת מקום מגוריהם, אבל מהר מאוד התברר שאי אפשר להשאירו לבד כיוון שהוא עלול לצאת את דירתו בכל שעות היממה וללכת לאיבוד. האחין שיכן אותו בביתו ושכר לשעות היום מטפלת פיליפינית כדי ללוותו כאשר הוא עוזב את ביתו. לפני יומיים נבדק פרופ' תמוז בידי פסיכיאטר ואובחן כבעל התמצאות חלקית בזמן (הוא יודע מהו היום בשבוע אבל לא את החודש או השנה). הוא אינו זוכר שהוא נמצא בארץ כבר שלושה חודשים. הוא מדבר על אחיינו כאחיו, על אף שאחיו נפטר לפני מספר שנים. הוא טוען שהוא קורא עיתון

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962

ממקום עבודתו בארה"ב, אף על פי שלא חי באותה עיר זה מספר שנים. הוא יודע שהוא נמצא בישראל אבל לא באיזו עיר.

פרופי תמוז נחוש בדעתו לנסוע לארה"ב או לגרמניה, אך אינו בטוח להיכן ומי יטפל בו כאשר יגיע ליעדו. אתמול פנה ביוזמתו לקונסוליה האמריקאית וטען שמחזיקים אותו בארץ נגד רצונו ורכש כרטיס טיסה; היום אחר הצהריים הוא אמור לצאת את הארץ.

אחינו מתנגד לכך, כיוון שאין אדם שידאג לצרכיו בחו"ל. לפרופי תמוז אין כושר שיפוט, והוא עלול לסכן את עצמו כמפורט בתעודה הפסיכיאטרית. לפיכך אנו פונים בבקשה לעכב את יציאתו מהארץ, לשכנו במעון "משה" ולהתחיל בתהליך למינוי אפוטרופוס.

צבי יורקביץ

פקיד סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

מצורף:

חוות דעת רפואית.

חוות דעת פסיכיאטרית.

בקשה 29

בקשה למינוי אפוטרופוס

הלשכה לשירותים חברתיים

3.8.1992

סיכום תהליך

הנדון: חנה בן-גל, ת"ז 698283

גבי חנה בן-גל, בת 74, אלמנה ללא ילדים, עלתה לארץ בתחילת שנות החמישים. היא הופנתה לשירות לזקן בעקבות תלונה של השכנים על הזנחה, לכלוך והסתגרות.

מתוך היכרות של הצוות הרב-מקצועי עם גבי בן-גל התרשמנו כי מדובר באישה מבולבלת, חסרת כוח שיפוט ומונצלת לרעה בידי אנשים שונים. היא

מסכנת את עצמה. מצב התברואה בבית ירוד ביותר; אין מים, אין חשמל ואין מצרכי מזון בסיסיים.

בשיחה העלתה גבי בן-גל מחשבות שווא, בעיקר מחשבות גדלות; גילתה חוסר מודעות לצרכיה הבסיסיים; נראתה מוזנחת ביותר, תוקפנית, לא שולטת בסוגרים ובלי אוכל.

לנוכח המצב החמור, הוחלט על תכנית טיפול, אשר תכלול שיפור מיזוי בניהול משק הבית, טיפול אישי סיעודי ואבחון פסיכוגריאטרי. באמצעותנו שופרו תנאי קיומה בבית. מטפלת מטעם חוק ביטוח סיעוד עובדת בביתה שלוש שעות ביום, וביום 20.11.89 קיבלה האגודה למען הזקן ייפוי כוח לקבל עבור החוסה את הגימלה המגיעה לה מהמוסד לביטוח לאומי.

מסקנת הייעוץ הפסיכוגריאטרי בתחנה לבריאות הנפש כללו המלצה להעבירה למעון רגיל, אולם בהחלטה של הצוות הרפואי במעון הוחלט שאינה מתאימה למסגרת רגילה, וממליצים על טיפול פסיכיאטרי. נעשה ניסיון לטפל בה טיפול אמבולטורי תרופתי. הטיפול נכשל – גבי בן-גל סירבה לקבל את הטיפול התרופתי, לא שיתפה פעולה ונעשתה אלימה ביותר. בהתייעצות של הצוות הרב-מקצועי הוחלט על אבחון נוסף.

ביום 1.10.90 התקבלה גבי בן-גל לאשפוז, ובמהלכו פנתה מנהלת השירות הסוציאלי בבקשה לעזרה במיני אפטרופוס לאישה, ובבקשה למנות לכך את אחיה, עו"ד דורון יוסף (שאנשי השירות שלנו לא ידעו על קיומו).

ואכן, במארס 1991 קיבל עו"ד דורון מינוי לאפטרופוס של גבי בן-גל. האגודה העבירה לאפטרופוס את פירוט החשבון של ניהול הכספים של גימלת הביטוח הלאומי, ויתרת הכסף שנצטברה הועברה לרשותו, על-פי בקשתו. זמן קצר לאחר מכן הוחל בתכנון שחרורה של גבי בן-גל מבית החולים. הועלתה האפשרות לאשפוז במעון במרכז הגריאטרי האזורי, ולאחר בדיקה נוספת הוחלט שהיא מתאימה למסגרת המעון. על-פי נוהלי משרד העבודה והרווחה בעניין קביעת השתתפות זקן באחזקתו במעון נקבעה השתתפות מלאה של גבי בן-גל, בהתחשב בחכנסותיה ובעובדה שהינה בעלת דירה. כנהוג, הועבר הטיפול בעניין ללשכה המשפטית של העירייה. עו"ד דורון, כאפטרופוס, סירב לחתום על ההתחייבות, כנדרש. ידוע לנו שהעניין נמצא בטיפול הלשכה המשפטית של משרד הבריאות והלשכה המשפטית של העירייה.

בכבוד רב,

אסתר אביטל (גבע)

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשת שתי אחייניות להתמנות לאפוטרופסיות

המחלקה לשירותים חברתיים – השירות לזקן

20.4.92

תסקיר

לכבוד

כבוד השופט חיים פורת

בית המשפט המחוזי

שופט נכבד,

הנדון: ד"ר רחל ברעזו, ת"ז 9269570, לידת 1912, מעון "נצח ישראל"
תיק אפוטרופסות 694/91

להלן תסקיר אודות הנ"ל, לפי מניית כבוד בית המשפט.

ד"ר ברעזו היא בת 80, חיה כמעון סיעודי זה שנה ושמונה חודשים. עד לפני כחצי שנה התגוררה עם אחותה במעון, וזו דאגה לכל ענייניה. עם פטירת האחות ובשל מצב האישה, התערר הצורך במינטי אפוטרופוס.

ד"ר ברעזו היא רופאה בהשכלתה; היתה נשואת בעבר, אך התאלמנה ולא הביאה ילדים לעולם. גם לאחותה המנוחה לא היו ילדים, ולמעשה הקשר המשמעותי לשתייהן היה זה שביניהן. עם השנים הידרדר מצבה הנפשי ומצבה בריאותה של ד"ר ברעזו, וכיום, לפי חוות דעת הרופא המטפל, היא אינה מתמצאת כלל במתרחש סביבה ולא ניתן ליצור איתה קשר. כאמור, עד כה טיפלה בענייניה אחותה, בעזרת מתנדבים מטעם "הימנעון לקשישי" במוסד לכיטוח לאומי, והיא נעזרה במטפלת מטעם חוק ביטוח סיעוד.

אשר למבקשות: אחייניותיה של ד"ר ברעזו מתגוררות בירושלים; שתיהן עובדות ובעלות משפחה. לדבריהן, הן מוכנות ויכולות לקחת על עצמן את הטיפול בדודתן, על אף המרחק ועיסוקיהן. לאורך השנים לא היה ביניהן קשר רצוף ומשמעותי, ומעט הקשר שהיה התקיים בעיקר עם האחות המנוחה.

עם זאת, אין לאישה קרובים אחרים או מישהו שיקח על עצמו את הטיפול בענייניה. העובדת הסוציאלית שפגשה את המבקשות התרשמה שאכן יש להן כוונות טובות, אך לא נראה לנו שהן מספיק בקשר עם דודתן וקשובות לצרכיה (ייתכן שהסיבות לכך הן המרחק והיותן נשים עובדות ועסוקות).

לאור האמור לעיל, אנו ממליצים למנות את המבקשות לאפוטרופסיות לתקופה זמנית, חצי שנה, שבה תעמודנה בקשר רצוף עם העובדת הסוציאלית בשירות לזקן ותתאמנה איתה את פרטי הקשר שלהן כאפוטרופסיות של דייר ברעוז.

אנו מבקשים להתייחס לפרטים אלה:

- א. רציפות הביקורים – האישה זקוקה, לדעתנו, לקשר חם ורצוף.
 - ב. מימון מטפלת פרטית, בנוסף לשעות הטיפול שהאישה מקבלת מהמוסד לביטוח לאומי לפי הצרכים, בתיאום עם העו"ם.
 - ג. הקצאת סכום חודשי קבוע (כ־300 ש"ח בחודש) לצרכיה השוטפים, כגון: לבנים, מספרה, ממתקים, וכיוצא באלה.
- כמו כן אנו מבקשים שעורכת הדין, מנהלת העיזבון, תמשיך לעקוב אחר הנעשה ותפקח על ההוצאות הכספיות.
- בחצי השנה הבאה נוכל לעמוד על טיב הקשר של האחייניות עם דייר ברעוז והטיפול הניתן לה, ובהתאם לכך נוכל לקבוע עמדה החלטית לגבי המשך השירות לזקן יעמוד בקשר עם המעון ויעודד את המתנדבים להוסיף לעמוד בקשר חם איתה.

בכבוד רב

דליה גטרייטמן

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

בקשה למינוי מטפלת לשעבר לאפוטרופוסית

המחלקה לשירותים חברתיים – תמדור לזקן

19.2.92

תסקיר

לכבוד

הלשכה המשפטית המחוזית

משרד העבודה והרווחה

ע"ד נכבד,

(הנדון: 1) ג'ניה גת, ת"ז 3829456, מעון "שמחת חיים"
(2) המלצה למינוי אפוטרופוס

אנו פונים אליכם בבקשה לפעול למינוי אפוטרופוס לג'ל, לגופה ולרכושה.
להלן פירוט הנסיבות שהגיעו אותנו לפנות אליכם בבקשה זו:
בתאריך 30.1.92 הוצאנו את גבי ג'ניה גת מביתה למעון לזקנים בניגוד
לרצונה באמצעות צו של בית המשפט לתקופה של שלושה חודשים. בד"בבד
עלינו למנות אפוטרופוס לגופה ולרכושה (רצ"ב צו מיום 28.1.92).
הגבי גת הינה תשושת-נפש, על-פי קביעתה של הרופאה, מנהלת יחידה
פסיכיאטרית מרפאתית ויועצת בפסיכו-גריאטריה (ראה דוח מיום 16.12.91).
על-פי האבחון הרפואי, חלה ירידה ניכרת בתפקודה ובכושר הזכירה שלה.
דייר ג' ממליצה למנות אפוטרופוס לחוסה.

כמ-רכן, מוגשת בזה חוות דעת רפואית של מומחה לגריאטריה, מנהל
מחלקה גריאטרית בבית-חולים, הקובעת כי הגבי גת סובלת ממחלה ניוונית
של המוח, אינה אחראית למעשיה ואינה יכולה לדאוג לגופה ולרכושה (ראה
דוח מיום 16.12.91). מבחינה תפקודית היא מוגדרת תשושת-נפש (ראה דוח
מיום 31.12.91).

בהיותה בבית סיכנה גבי גת את עצמה ואת סביבתה – היא שכחה לכבות
את הגז; לא סגרה את ברזי המים וגרמה להצפות בביתה ובבתי השכנים;
יצאה מביתה ולא ידעה לחזור, ופעמים רבות אף הופעלה המשטרה בחיפושים

אחריה. היא סירבה לפתוח את דלת ביתה ומונעה מהמטפלת את האפשרות לטפל בה, ולכן פרצנו את דלת ביתה כמה פעמים, ואף מצאנו אותה מוטלת בביתה חסרת הכרה.

גם מכחינה סניטרית חיתה האישה בתנאים קשים ביותר. היא לא שלטה בסוגרים, ליכלכה את ביתה, ולא היתה מסוגלת לשמור על תנאי היגיינה מזעריים.

מאחר שלא היתה מסוגלת לטפל בענייניה וברכושיה, מונתה לה מטפלת, בהמלצת העובדת הסוציאלית תל-ידי ייפוי-כוח, כדי שתדאג לצרכיה ולכל התשלומים הדרושים. המטפלת, גבי פלגי פרידה, מסרה דוח לעובדת הסוציאלית ולגבי גת וכו פירוט התשלומים בצירוף קבלות. מטפלת זו הועסקה במימון המוסד לביטוח לאומי במסגרת חוק ביטוח סיעוד.

גבי פלגי מטפלת בגבי גת זה שלוש שנים במסירות ובהתנהגות. היא היתה האדם היחיד שהגבי גת יצרה איתו קשר במשך השנים האלה – איתה בלבד היא הסכימה ללכת לטיפולים רפואיים, נתנה לה מכספה לסידורים שונים וכן פתחה בפניה את דלת ביתה. המטפלת השקיעה מזמנה בעבודה זו מעבר לשעות הטיפול שנקבעו לה, והיתה מבקרת את האישה אף בימי שישי ושבת ודואגת למחסורה.

התרשמותנו היא, שנקשרו ביניהן יחסים של חום ואהבה, וכי החסויה התייחסה למטפלת כאל בתה לכל דבר ועניין. גם כיום המטפלת היא היחידה שמבקרת את גבי גת במעון, וחשוב לשמור על קשר זה ביניהן, לטובת החסויה. העו"ס מהמעון מדגישה את חשיבות הביקורים לבריאותה הנפשית של גבי גת. הרכוש של גבי גת מכיל: דירת "עמנואל" בשכונת, ציוד בסיסי מיושן ביותר, שהמטפלת מציעה למוכרו ואת התמורה להפקיד בחשבונח של החסויה (אנו תומכים בהצעה). כך מקבלת גבי גת קיצבת זיקנה בגובה 20%, ואנו מעוניינים שהמטפלת תנהל אותה לפי צרכיה, בתיאום עם העובדת הסוציאלית מהמעון. אם גבי גת תזדקק בעתיד לניתוח או לטיפול רפואי כלשהו, תדאג המטפלת לסידורים הנדרשים.

לפיכך אני ממליצה בפני הלשכה על הגבי פלגי פרידה, ת"ז 0-8694658, מרחוב הלולב 16, לשמש כאפוטרופסית של גבי גת גינה, לגופה ולרכושה (רצ"ב אישור על הסכמתה).

בכבוד רב

מצקביץ תקוה

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

מינוי עו"ד לאפוטרופוס בגלל סכסוכים במשפחה

הלשכה לשירותים חברתיים – המדור לזקן

15.3.92

תסקיר

לכבוד

כבוד השופט

בית המשפט המחוזי

שופט נכבד,

הנדון: גבי רחל ששון, ת"ז 832124, ילידת 1916
תיק אפוטרופסות 461/91

להלן תסקיר אודות הנ"ל, לפי פניית כבוד בית המשפט.
התסקיר נכתב על סמך היכרותנו עם המשפחה זה כשלוש שנים ועל סמך פגישותי עם הנ"ל, עם בעלה ובנה הבכור, וכן עם מטפליה במעון הסייעודי.
גבי ששון, אשה בת 76, מאושפזת זה שלוש שנים במעון הסייעודי "תקוות החיים", לאחר שלקתה ב-CVA. גופה שותק והיא אינה מסוגלת ליצור קשר מילולי. בזמנו, עם אשפוזיה וגם לאחר מכן, יצרה המשפחה קשר עימנו ונעזרה בנו בשירותים שונים, כגון מימון הוצאות הנסיעה לביקורים בביתה.
במשפחת ששון זוג הורים ושלוש ילדים. שני הגדולים הם ילדיה של גבי ששון מנישואיה הראשונים, ואילו הבן הצעיר אומץ בידי בני הזוג. דבר האימוץ נודע לו רק לאחרונה; הדבר גרם לו כעס רב, ולמעשה הוא ניתק עצמו ממשפחתו. בזמנו הכרתיו כבן טוב ומסור, ובעצם הוא זה שעמד בקשר איתנו וטיפל באמו. כאמור, הוא התנתק ממשפחתו וסירב לדבר איתי על אף ההיכרות הקודמת בינינו.

גבי ששון מטופלת היטב ב"תקוות החיים". היא זקוקה לעזרה בכל, ונעזרת בכיסא גלגלים. לא הצלחתי לשוחח איתה, ולמעשה גם האחרים אינם מדברים

איתה. בשנה האחרונה נתגלעו ויכוחים וסכסוכים במשפחה והוטחו האשמות הדדיות, כך שהיום אין למעשה קשר בין האב לבנים, והם מבקרים אותה כל אחד לחוד. כשהם נפגשים במקרה במעון, הם רבים. במעון נמסר לי, שעקב הסכסוך תקלת ההנהלה בקושי לגבות חובות או לדאוג לצרכיה השונים, מאחר שהבעל וחבן הבכור מפנים אותה זה לזה (הבן השני גר בבאר־שבע).

הבעל, המתקיים כיום מקיצבת זיקנה ומפנסיה מעבודתו בעבר, מעוניין למכור את דירתם המשותפת; לדבריו, הוא סובל מבדידות בשכונה ומעוניין לרכוש דירה קטנה בעיר. אולם הבן מתנגד לכך בתוקף, ומאשים את אביו בניצול מצבה של אמו.

איני רואה מקום לעסוק בבעיות של המשפחה. לדעתנו, חשוב שימונה אפטרופוס נייטרלי, כדי שידאג להמשך מימון שהותה של גבי ששון במעון ולסיפוק כל צרכיה בלא חשש מניגוד אינטרסים.

לאור האמור לעיל אנו ממליצים למנות עו"ד נייטרלי, כדי שיעסוק בכל ההיבטים של מימוש זכויותיה ברכוש ובחשלוכות של כל פעילות משפטית בנידון.

בכבוד רב

דליה גטרייטמן

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות

מינוי עו"ד אפוטרופוס בעקבות סכסוכים במשפחה

המחלקה לשירותי ייס חברתיים – המדור לזקן

6.8.93

תסקיר

לכבוד
כבוד השופט
בית המשפט המחוזי
שופט נכבד,

הנדון: גבי אסתר שלום, ת"ז 9268482
תיק אפוטרופסות מס' 001/92

בהתאם להחלטת כבוד השופט מיום 30.12.92 ועל-פי בקשתו הריני מביאה בזה תסקיר אודות הנ"ל.
התסקיר מבוסס על פגישתי עם גבי שלום וחברה לחיים בביתה, על שיחותי עם הבת לאה והבן משה, ועל פגישתי עם הכלה, אשתו של משה.
גבי אסתר שלום נולדה בשנת 1910, היא אלמנה ואם לשלושה:
משה – יליד 1934, נשוי + שלושה ילדים: בן נשוי ללא ילדים בחו"ל, בן רווק ובת חיילת, המתגוררת עם ההורים.
לאה – ילידת 1941, גרושה + שני ילדים: בת ילידת 1973, נשואה ללא ילדים, מתגוררת עם האם. בת ילידת 1965, גרושה ללא ילדים.
יצחק – יליד 1950, נשוי + שלושה, תושב ארה"ב.
גבי שלום עלתה ארצה עם בעלה בשנת 1933. הוא עבד כקבלן, והיא עזרה לו בעסק. בגיל 42 קיבל מר שלום התקף לב ראשון. לאחר כמה התקפים נוספים נפטר בשנת 1977, בהיותו בן 63 שנה.
לאחר מות בעלה התגוררה גבי שלום זמן קצר אצל בתה לאה שגרה בקרבת מקום.
הבן משה תיאר את אביו כאיש קשה ואלים, שנהג לעתים באלימות כלפי

ילדיו. על האם אמר כי הייתה מופנמת וקרירה ביחסים עם ילדיה ונכדיה. לדברי הבן, לא היה קשר בין הילדים וכל אחד בנה את חייו לבדו. הוא עצמו ניתק כל קשר עם אחותו, ועזר לאחיו להגר לארה"ב עקב חשש מפני הסתבכותו בארץ. מגיל צעיר עבד למחייתו ולמימון לימודיו, וגם את עסקיו בנה ללא כל עזרה מחוריו. כיום הוא בעל עסקים רבים, ביניהם בתיקולנות. גבי שלום עבדה כזבנית בחנות לממתקים. בתה מתארת אותה כאישה פעלתנית, חרוצה מאוד, אשת חברה שגברים רבים חיזרו אחריה. בשנת 1987 הכירה במועדון הפנסיונרים את מר אפרים אברטוב, הצעיר ממנה בעשר שנים. לאחר זמן קצר עבר להתגורר בביתה.

בביקור בית שערכתי ביום 14.2.93 מצאתי את גבי שלום נעולה בביתה, בלי יכולת לפתוח לי את הדלת, כיוון שמר אברטוב לא נותן לה מפתח. חיכיתי עד שהוא הגיע ופתח לי את הדלת. הוא הפגן חשדנות כלפי ובחן בחשדנות רבה את תיקי.

מר אברטוב הוא יליד 1924, רווק, עלה ארצה בשנת 1952. התגורר בדירה שכורה ועבד כזבן מגיל 10. אין לו משפחה לבד מאחות בחו"ל. לדבריו, אין לו פנסיה והוא מתקיים מקצבת המוסד לביטוח לאומי בסך 670 ש"ח בחודש. הוא סיפר שהוא חברה לחיים של גבי שלום; הדגיש שאינו זייר, ושהם חיים כזוג. הוא תיאר את גבי שלום כאישה טובה, תמימה והגונה. לדבריו, הוא עושה הכל – "מכבס, מנקה, מבשל ועורך קניות. כל חייו מוקדשים לטיפול בה". כמרבך דיבר על תיק שפתח במשטרה נגד שכניו מהקומה מעליו, שמרעישים כל היום ומפריעים להם מאוד.

במשך כל זמן שהותי ניהל את השיחה וכמעט לא איפשר לגבי שלום לדבר. ידוע לו על הפנייה בבקשה למינוי אפוטרופוס. לדבריו, הוא זה שסיפר למר משה שלום שהבת לאה הוציאה כספים מחשבון החיסכון של אמה, ובעקבות זאת נעשתה הפנייה לבית המשפט.

לדבריו, הבת רוצה להשתלט על הדירה באמצעות העברת האם למעון לזקנים. הוא לא יאפשר זאת, ולא יחשוש להזמין משטרה אם ינסו לקחתה בכוח.

התרשמתי שמר אברטוב סובל מהפרעות בהתנהגות, מחשדנות וממחשבות רדיפה. מנצל לצרכיו את חוסר אונה ואת תלותה של גבי שלום בו.

גבי שלום היא אישה חביבה; מדי פעם מורצת בצחוק; סובלת מבעיות קשות בזיכרון. במשך השיחה שתקה. דיברה רק כשפניתי אליה. אינה שולטת בסוגר השתן. עצמאית בתפקודה היום-יומי. לא הבינה מה זה אפוטרופוס ולא היתה מסוגלת להביע דעתה בנידון.

ההידרדרות במצבה של גבי שלום החלה, לדברי ילדיה, לפני ארבע שנים. היא התחילה להתלונן שגונבים את כספיה, החלה שוכחת, לא זכרה אפילו את שמות ילדיה. לפני שנתיים חלה החמרה במצבה המנטאלי, ומאז הידרדר עוד יותר. הנכדות נמנעות מלבקר את הטבתא, עקב ההזנחה בדירה ומחמת הקושי שלהן לראות אותה במצבה.

לדברי הבת, רשמה הגבי שלום צוואה (הבן משה מסר שאינו יודע על כך דבר). הדירה הועברה בטאבו ונרשמה על-שם שלושת הילדים. לדבריה, אמה הבטיחה לה שכל עוד היא בחיים ישמש כספה לעזרה לבתה.

לדברי הבת, אחיה כמעט שלא ביקרו את האם. האם הביעה פעמים רבות את נעגועיה אל בניה ואת כעסה על שאינם מבקרים אותה. לאחרונה החל הבן משה לבקר מפעם לפעם את האם, ואף ניסה להעסיק מטפלת. האם סגורה בביתה ומסרבת לצאת ולדברי הבת, אבן-טוב מונע זאת ממנה).

הבת לאה התגרשה מבעלה לאחר משפט גירושין ארוך ומתיש שהביא להוצאות כספיות גדולות. עניין זה השפיע השפעה קשה על האם והיא שקעה בדיכאון, ומאז הידרדר מצבה. לדברי הבת, הן היו קשורות מאוד זו לזו, בילו יחד שעות רבות, והאם עזרה לה ודאגה לה מבחינה כספית: העבירה לבתה מזי חודש כ-1,500 דולר בהוראת קבע; נתנה לה ייפוי-כוח לחשבונה וזכות חתימה; מימנה את הוצאות עורך-הדין; עזרה במימון הוצאות שונות לנכדות, שאתח מהן התגרשה ולשנייה בעיות שונות.

לדברי הבת, לפני כמה חודשים, על אף חוות הדעת הרפואית על מצבה המנטאלי של החוסה, התתים מר אבן-טוב את גבי שלום על ביטול הוראות הקבע שנתנה לה (לבת לאה), ומאז אין היא (לאה) מקבלת את כספה. לדבריה, היא היתה מבקרת את אמה לעתים תכופות, אולם היום, עקב חששותיה מפני התנהגותו של מר אבן-טוב, נעשו ביקוריה מעטים.

גבי שלום היא אישה עשירה. לזכותה כסף רב בבנק. לדברי הבת, בקופת-הגמל בלבד עומדים לזכותה 500,000 שקל. תנאי חייה עומדים בסתירה גמורה לאפשרויותיה הכספיות.

התרשמתי שהמערכת המשפטית היא קשה, שהקשר בין הפרטים בה מנוכר וקר. כל אחד עסוק בעיותיו ובעסקיו, ואינו מוכן לקחת על עצמו את האחריות לטפל באם ולדאוג לה.

סיכום והמלצות

גבי שלום בת 81. עקב מצבה המנטאלי וזכרונה הלקוי אין היא מסוגלת לטפל בענייניה ולדאוג לצרכיה, וזקוקה למינוי אפוטרופוס.

בניה אינם מוכנים לקבל על עצמם את המינוי, והם אף הביעו דעתם זאת בפנייתם לבית-המשפט.

פנינו לעורכת-הדין מ"ג, מרח' בן-גוריון 10, והיא הביעה את הסכמתה לקבל על עצמה את המינוי. בהכירנו אותה ואת טיפולה במקרים קודמים שבהם מונתה לאפטרופוס, אנו ממליצים על מינויה.

אם ימצא בית-המשפט לנכון למנותה, היא תעביר את הסכמתה בכתב.

בכבוד רב

יפה סגל

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות

בקשה 34

בקשה למינוי תאגיד לאפטרופוס

(בעקבות העברת חוסה למעון על פי צו בית-המשפט)

הערה:

אחרי שהחוסה הועברה למעון על-פי צו לפי חוק ההגנה על חוסים הגישה פקידת הסעד לבא-כוח היועץ המשפטי לממשלה במשרד העבודה והרווחה בקשה למינוי אפטרופוס. מצורפים בזה הפנייה וצו הכרזת פסול דין וצו מינוי אפטרופוס.

האגף לשירותי קהילה – המדור לזקן

28.10.91

תסקיר

לכבוד

הלשכה המשפטית
משרד העבודה והרווחה

עו"ד נכבד,

הנדון: סופי בן-ארי, ת"ז 74509548, ילידת 1913

האישה מוכרת לנו משנת 1983. היא אלמנה ערירית, ניצולת השואה, גרה לבדה בדירת שלוש חדרים השייכת לה, ברח' טבע 6.

בחודשים האחרונים חלה אצל הגב' בן-ארי הידרדרות קשה במצבה הפיזי והנפשי; היא סובלת מליקוי חמור בשמיעה ובראייה ומתקשה בהליכה; כמו כן היא סובלת מבלבול וחוסר התמצאות, ואלה הולכים וגוברים מיום ליום. במשך כל היכרותנו עם האישה היא לא שיתפה פעולה איתנו ועם השירותים המטפלים האחרים בקהילה. ניסינו לעזור לה באמצעות מטפלת מטעם חוק ביטוח סיעוד, אך גם איתה היא לא שיתפה פעולה – לא פתחה לה את הדלת או גירשה אותה באלימות.

לא פעם הזעיקו צעקותיה את השכנים. הם נאלצו לפרוץ את החלון כדי להיכנס ולהגיש לה עזרה. היא נמצאה לא פעם שוכבת על הרצפה בביתה. לאחרונה הגישו לה השכנים אוכל דרך החלון. בצד הסתגרותה במשך היום בבית וסירובה לקבל כל טיפול שהוא, היא נהגה לצאת בלילה לרחובות, לשוטט בין המכוניות ולצרוח. היא אף נפלה ונפצעה.

לנוכח המצב החמור המתואר לעיל התרשמנו שגב' בן-ארי מסכנת את עצמה, ועל-דעת השירותים האחרים בקהילה פנינו לבית-המשפט וביקשנו צו לאשפוז בניגוד לרצונה במחלקה לתשושי-נפש במעון "שמחת חיים", וזאת על-פי חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966.

על סמך הצו שקיבלנו אושפזה גב' בן-ארי במחלקה הנייל ביום 20.10.91, ובד-בד פנינו לקרן הטיפול בחסויים בבקשה לקבל עליהם את מינוי האפוטרופוס לאישה.

כאמור, לגב' בן-ארי יש דירה וכנראה חשבונות בבנק. אין לה ילדים, אך ידוע

לנו שיש לה קרובים רחוקים, הגרים בירושלים. פנינו אליהם כמה פעמים, אך הם סירבו לקחת חלק בטיפול בה. הם אמרו לעובדת הסוציאלית המטפלת בה שהם עסוקים מענייניהם ואינם יכולים להתפנות אליה. כשהודענו להם שאנו מונים לבית-המשפט כדי לאשפזה בכפייה, הם אמרו: "עשו כמיטב הבנתכם". לשאלתנו אם הם מעוניינים להתמנות לאפוטרופסים, היתה התשובה "איננו יכולים להתפנות לעניין זה עקב בעיות אישיות". מאז הם לא התעניינו ולא בדקו עימנו מה נעשה איתה.

לפיכך איננו מוצאים לנכון לפנות אליהם או לאחרים שלא גילו בה כל עניין.

לאור האמור לעיל, אנו מבקשים ממך לפעול למינוי הקרן לטיפול בחסויים כאפוטרופוס לגבי בן-ארי.

בכבוד רב,

דליה גטרייטמן

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

רצ"ב: העתק צו בית-המשפט;

תעודה רפואית שהוגשה לבית-המשפט.

העתק: הקרן לטיפול בחסויים, תל-אביב.

תיק אפוטרופסות 2168/92

בית המשפט המהוזי

צו הכרזת פסול דין

וצו מינוי אפוטרופוס לפי חוק הכשרות המשפטית

והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן – החוק)

בפני כבי' השופט ...

בעניין החסויה: בן-ארי סופי

המבקש: היועץ המשפטי לממשלה באמצעות בא"כוחו, שכתובתו למסירת

מסמכים היא: משרד העבודה והרווחה, לשכת היועץ המשפטי, שדי

ירושלים 22, יפו 68022.

לאחר שעיינתי בבקשה ובצירופיה אני מכריז את החסויה פסולת דין, וממנה

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962

בזה את הקרן לטיפול בחסויים מרח' ברנר 1 בתל-אביב אפוטרופוס על החסויה
בן ארי סופי, ת"ז 74509548, בית-החולים "שמחת חיים" מינני זה הוא כללי.

הוראות מיוחדות:

על האפוטרופוס לפעול בהתאם להוראות החוק והתקנות לפיו, ולהגיש
למשרד האפוטרופוס הכללי, הפועל ליד בית-משפט זה, פרטה ודוחות לפי
הוראותיו ובמועדים שנקבעו בחוק, בידי בית-המשפט או בידי האפוטרופוס
הכללי, לפי העניין.

העתק צו זה יומצא לאפוטרופוס הכללי עם נתינתו.

היום: 14.1.92

חתימת השופט

בקשה 35

בקשה של עו"ס בבית-חולים למינוי אפוטרופוס

בית חולים

12.7.93

לכבוד

הלשכה המשפטית

משרד העבודה והרווחה

חי"נ

הנדון: גבריאל צור, בן יצחק, יליד 1908

ת"ז 658392, רחי הכרם 68

הנני פונה בבקשה למינוי אפוטרופוס על רכושו של הנ"ל בהקדם, וזאת עקב
ירידה במצבו הקוגניטיבי ואבחנה שהינני לוקה בדימנטיה קלה.

לכך יצורף לתיק בית המשפט תוך שבוע ימים ויהווה תנאי לקבלת החלטה
זו.

להלן פרטים אודותיו:

בן 86 (יליד 1908), אלמן + שישה ילדים נשואים; גר בארץ משנת 1950; בעיסוקו אופה, כיום בפנסיה; מתגורר בגפו מאז מות אשתו לפני כשנתיים. מאותה תקופה לערך חלה ירידה הדרגתית במצבו הקוגניטיבי. הוא שוכח לעתים את שמות ילדיו ונכדיו; שוכח תאריכים; שוכח את האוכל על הגז, עד שנשרף. קרה שהלך לאיבוד בדרך מביתו לבית הבת. בני המשפחה מדווחים גם על אישקט וחוסר סבלנות. מצבו הנפשי בא לידי ביטוי גם במהלך השיחה איתי. כאשר לא הצליח לענות לשאלה או לזכור פרט כלשהו, ציין שיהיונו זקן". אחרי כמה דקות שאל האם סיימנו לדבר, ומבלי לחכות לתשובה קם ויצא מהחדר.

לדברי הבנות, האיש עצמאי בתפקודי היומיום, כמו רחצה, הלבשה, והליכה; הוא שולט בסוגרים; מנקה את הבית בכוחות עצמו; עורך בעצמו את הקניות; מכין ארוחות קלות ומסוגל לחמם לעצמו ארוחה חמה (שהבת רחל מביאה לו), אך לרוב שורף אותה, כי שוכח אותה על הגז.

לדברי הבנות, בחודשיים האחרונים אביהן מגיע לבנק, מוציא סכומי כסף גבוהים מחשבונו, וכן נתן הוראה למכור ניירות ערך בסך 7,000 ש"ח, ולא ברור אם ולמי נתן את סכום הכסף הזה. הרשם שהתקבל אצל ילדיו הוא, שאנשים שיודעים על מצבו מנצלים אותו ולוקחים ממנו כסף. הם ניסו לברר עם אביהן עניין זה, אך הוא כעס ולא היה מוכן לשתף איתם פעולה. לאחר שלחצו עליו, סיפר שהוא הלווה לאדם מהשכונה 200 ש"ח. הבן ניגש לאותו איש לברר, ונמצא שהוא הלווה לו 3,000 ש"ח. אותו אדם, ששמו ידוע לבן, ציין: "ימה שאני קיבלתי מאביך זה אפס לעומת מה שאחרים לוקחים ממנו". מידע זה ומידע נוסף מהבנק, שלאחרונה מר צור מושך סכומים גבוהים מחשבונו, יוצר רושם שאנשים בשכונה לוקחים ממנו את כספו או שהם משפיעים עליו לתת להם הלוואות ואינם פורעים אותן, בנצלם את זיכרונו הלקוי. הוא עצמו אינו מוסר פרטים, וכאשר שואלים אותו על כך הוא כועס או מכחיש. כך גם היה בשיחה איתי. עתה ילדיו חוששים שהוא יחתום על מסמכים ויעביר את כל רכושו לזרים.

לאור האמור לעיל ולאור מצבו הקוגניטיבי (ראה גם סיכום מחלה) ומהחשש שינוצל עוד לרעה, נראה לנו שיש מקום להפעיל פקיד סעד לחוק ההגנה על חוסים כדי שיתחיל לבדוק את הנושא בהקדם, וכן לשקול מינוי אפוטרופוס על רכושו, אשר ילווה אותו לבנק ויעקוב אחר סכומי הכסף שהוציא וידאג שאכן יוצאו לצרכיו האישיים בלבד.

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962

ילדיו מבקשים למנות את האחים דוד וחיים צור לאפוטרופסים.

בברכה

דנה קידר

עו"ס המחלקה הגריאטרית בבית־החולים
ופקדת סעד לחוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה 36

**מינוי אפוטרופוס ובקשה להחזר
סכומי כסף למועמד למינוי עבור הוצאות**

האגף לשירותי קהילה

21.4.1991

תסקיר

לכבוד

כבוד השופט חיים פורת

בית־המשפט המחוזי

שופט נכבד,

הנדון: סלי גונן, ת"ז 8446786, ילידת 1911

תיק אפוטרופסות 241/92

בתשובה לפניית כבוד בית־המשפט, להלן חוות־דעתנו למינוי אפוטרופוס.
גברת גונן, בת 80, מתגוררת בשכונת מזל, רח' יצחקי 8. היא רווקה, ניצולת
השואה, והיא עלתה ארצה בשנת 1965 עם אחותה המבוגרת ממנה. האחות
נפטרה לפני כשמונה שנים, והיא נותרה לבדה.

גברת גונן מוכרת לנו מאז פטירת אחותה, ועד לאחרונה היא תיפקדה בכוחות עצמה בכל התחומים. בתקופה זו רק עקבנו אחריה, כי היא סירבה לכל מעורבות מצידנו ושמרה על פרטיות מוחלטת. דודנה, מר דודו גונן (שהוא מבקש האפוסטרופות), עמד איתה בקשר כל הזמן. לגברת גונן דודנים נוספים שאינם בקשר איתנו, ולדברי מר גונן הם מסכימים לכך שהוא ינהל את ענייניה, מאחר שהוא היחיד שהיה מעורב בטיפול בה.

בשנה וחצי האחרונות חלה הידרדרות רבה במצבה. היא הזניחה את עצמה; היו לה הזיות לגבי אחותה המנוחה, ובדיעבד התברר לנו שאף הפסיקה לנהל את ענייניה כראוי. על אף מצבה הכלכלי הטוב (היא מקבלת שילומים מגרמניה) היא לא שילמה את תשלומי הקבע החיוניים (קופת-חולים, חשמל, מים, טלפון, שכר דירה וכד'), ולא דאגה למימון צרכיה ההכרחיים (ארוחות חמות, נקיון הדירה וכד'). הוצאות אלו הוטלו על מר דודו גונן ועל העירייה, על אף שלא היתה זכאית לעזרת העירייה.

בינואר 1991 נפלה גברת גונן וסירבה להתאשפז. משנפלה שוב, לא היה בידיה הכוח לסרב לאשפוז, והיא אושפזה בבית-חולים. לאחר כמה ימים ברחת והוחזרה לשם באמצעות המשטרה (היא סירבה לשלם לנהג המונית והיכתה אותו). היא שוחררה מבית-החולים ב־2.2.92, ובית-החולים המליץ על מעון. היא סירבה לכך, אולם התרככה מעט והסכימה לקבל עזרה בביתה (מטפלת, עוזרת-בית, מוצרי ספיגה, ארוחות חמות וכד') – אך סירבה לשלם עבורה. ב־6.3.92 היא נפלה פעם נוספת ואושפזה שוב. מצבה הוגדר כמצב של בלבול ופראנויה. היא חלתה בדלקת ריאות והועברה למחלקה הסיעודית במעון לזקנים. שם לקתה באירוע מוחי, הועברה לבית-החולים וחזרה שנית למעון, ומאז היא שוכבת שם חסרת הכרה, ונראה שתזדקק לסידור של קבע. לגבי מועמדותו של מר גונן: מדובר בדודנה של גבי גונן, שעמד איתה בקשר כל השנים ודאג לענייניה. הוא התמיד בקשר גם עם הגורמים בקהילה שטיפלו בה, ובעיקר עם העובד הסוציאלי בשירות לזקן בעיר. אותו עובד התרשם ממסירותו ומאחריותו של הנ"ל. בשיחה עימי ציין מר גונן שהוא מבקש להתמנות לאפוסטרופוס רשמי, כדי להקל עליו את הטיפול בדודניתו בהתאם לאינטרסים שלה, ושתהיה לו האפשרות להשתמש בכספיה לטובתה; מה גם, שהוא אינו יכול להמשיך לממן את ההוצאות האלה. מר גונן הוא גימלאי של עיריית רמת-גן, נשוי ואב לארבעה ילדים נשואים ומסודרים. הוא פנוי לטפל בדודניתו. לדבריו, הדודנים האחרים מסכימים לכך, והם מסתפקים בקשר הרגשי של ביקורים והתעניינות בה.

לסיכום: מדובר באישה השרויה במצב של איבוד הכרה, ויש צורך לדאוג

לתשלומים שונים, בעיקר למימון שחובה במעון (קופת-חולים משתתפת במימון חלקי בלבד). נראה שבעתיד יהיה צורך לאשפזה אשפוז קבוע במסגרת סיעודית. אנו מבקשים שהאפוטרופוס יוכל להחזיר לעצמו כספים שהוציא עבורה מכיסו, כנגד קבלות ובתיאום עם עורך-הדין והעובד הסוציאלי המטפל. כמו כן, אנו מבקשים להחזיר לעירייה הוצאות שמימנה לגברת גוּן, בלי שהיתה לה זכאות כלכלית, בשל דחיפות הטיפול בת. מדובר בהוצאות עבור משקפיים, עוזרת בית, ארוחות חמות, מוניות, מוצרי ספיגה, פריצת הדירה בידי מכבי-האש וכיוצא באלה, סך של 4,000 ש"ח. ההוצאות יפורטו בחשבונית שתוגש לאפוטרופוס.

לאור האמור, אין ספק שגברת גוּן זקוקה למינוי אפוטרופוס, ואנו ממליצים על מר דודו גוּן כמועמד המתאים לתפקיד זה.

בכבוד רב,

דליה גטרייטמן

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

רצ"ב: תעודה רפואית מהמעון לזקנים.

מינוי שני אפוטרופסים – אחד לגוף והשני לרכוש

המחלקה לשירותים חברתיים

8.9.1992

תסקיר

לכבוד
הלשכה המשפטית,
משרד העבודה והרווחה

עו"ד נכבד,

הנדון: מינוי אפוטרופס לגבי יהודית קרן, ת"ז 682941

גבי קרן היא ילידת 1909, אלמנה; עלתה ארצה בשנת 1933 עם בנה ובעלה. האישה מאושפזת בבית-החולים, במחלקה גריאטרית פנימית, מיום 6.7.92. היא אינה מתמצאת במקום ובזמן; אינה יכולה לדאוג לצרכיה האישיים; אינה יכולה להביע את דעתה בעניין אפוטרופוס. משרד הבריאות מטפל באשפוזה במעון.

גבי קרן התאלמנה בשנת 1982. בשנים 1969-1984 התגוררה לסירוגין בגרמניה ובארץ. ככל הנראה בוטחה בביטוח בריאות בגרמניה. בארץ, לעומת זאת, לא בוטחה מעולם. משנת 1984 התגוררה בארץ בדירתה הרשומה על שמה, על שם בעלה ז"ל ועל שם בנה היחיד, מר יצחק קרן ז"ל.

בנה הנ"ל היה רשום בתעודותיו כרווק, אך במשך למעלה מ-30 שנה חי עם אישה גרושה, גבי טלי דנון, ובנה. הם התגוררו יחדיו כבעל ואישה לכל דבר, גידלו יחד את בנה של האישה, רכשו דירה משותפת הרשומה על שם שניהם וניהלו יחדיו חנות פרחים בשכירות.

בשנת 1985, החל להידרדר מצבה המנטלי של האם, יהודית קרן, ובנה יצחק עזב את עבודתו והחל לטפל באמו בביתה.

נראה שלא היה שום גורם בקהילה אשר הכיר אז את גבי קרן, וכיוון שלא היתה מבוטחת בקופת-חולים, גם לא קיבלה שום טיפול רפואי. הבן טיפל

באמו במסירות רבה ודאג לכל צרכיה, עד כדי ויתור על חייו הפרטיים. עם זאת, המשיכה בת זוגתו טלי דנון לתמוך בו ולפרנס את המשפחה. כמו כן דאגה לספק את ארוחותיה של אמו ולכבס את כבסיה. לפני כשנה יצאה טלי דנון לפנסיה, ובני הזוג תכננו להיעזר בבוא העת בירושתה של האם.

האם מקבלת כיום קיצבת זיקנה מחמוסד לביטוח לאומי, פנסיה ורנטה מגרמניה. כמו כן, כפי שציינתי, בבעלותה דירה בת שלושה חדרים.

לפני חודשיים פקדה טרגדיה גדולה את המשפחה. הבן, מר יצחק קרן, הרגיש ככל הנראה שאין בכוחו להמשיך לטפל באמו, איכז את עשתונותיו, וביום 5.7.92 התאבד בתלייה. מר קרן ז"ל השאיר לחברתו לחיים פתק, ובו ביקש כי "הכל יועבר אליה".

שלושה ימים לאחר מכן נפטרה כלתה של הגבי טלי דנון, שהיתה חולת סרטן. הכלה הותירה אחריה שלושה ילדים – בגיל תשע, שמונה, ותינוקת בת עשרה חודשים. גבי דנון החלה לטפל בנכדיה, וזאת בנוסף לטיפול המסור בגבי קרן. היא דאגה לאשפוז של האישה, וממשיכה לשמור על קשר עם גורמים המטפלים בה, ודואגת לאשפוז במעון באמצעות משרד הבריאות.

עלי לציין כי אשפוז של גבי קרן בבית החולים כרוך בתשלום, כיוון שאיננה מבוססת, ואילו לגבי דנון אין גישה לחשבונותיה, הן בבנקים בארץ והן בחו"ל, אשר רשומים על שם האישה ובנה ז"ל.

לאחר שהתרשמתי כי גבי קרן היא אישה אחראית מאוד, בעלת כוחות בלתי נלאים ויכולת אדירה לעמוד בלחצים, ולאור העובדה שלמרות מצבה הטראגי – מות חברה לחיים ומות כלתה תוך זמן קצר – המשיכה לדאוג לאם חברה, וזאת אף על העובדה שטיפלה גם בנכדיה, הנני ממליצה בזאת למנותה לאפוסטרופוס לגופה של גבי יהודית קרן.

גבי דנון הביעה את רצונה והסכמתה להתמנות לאפוסטרופוס לגופה של האישה, ואין לי ספק שהיא תמלא את תפקידה על הצד הטוב ביותר.

עם זאת, אם גבי טלי דנון וגבי יהודית קרן יוכרו כיורשות של מר יצחק קרן ז"ל, ואם גבי דנון אף תוכר בבוא העת כיורשת של יהודית קרן, עלול הדבר ליצור ניגוד אינטרסים. מכאן, כדי להסיר כל ספק, הנני ממליצה בזאת למנות את מר משה טופז ת"ז 283984, לאפוסטרופוס על רכושה של האישה.

לגבי יהודית קרן אין כיום, לאחר מות בעלה ובנה יחידה, כל משפחה רחוקה או קרובה. קרובת משפחתה היחידה כיום היא אחות בעלה ז"ל, השוהה במעון פרטי. בנה היחיד של אחות בעלה היט מר משה טופז, נשוי ללא ילדים, יליד 1929, עובד כמהנדס עצמאי, מתגורר בדרום הארץ. אשתו, גבי שולמית טופז, מנהלת חנות באזור.

גבי קרן הכירה את מר טופז מיום לידתו, והקשר בין שתי המשפחות – משפחת קרן ומשפחת טופז – היה הדוק ביותר, הן בחייל והן בארץ, והוא נמשך עד עצם היום הזה. מר טופז, המנהל בהצלחה את משרדו זה 25 שנה, יהיה ללא ספק מסוגל לנהל את ענייני רכושה של דודתו. מר טופז הביע את הסכמתו להתמנות לאפוטרופוס לרכושה של האישה, והוא מוכן לקחת על עצמו את כל ההתחייבויות הנובעות מכך.

גבי טלי דנון הביעה מצידה את אמונתה המלאה בו ואת הסכמתה להסדר. בינתיים היא הגישה בקשה לבית-המשפט המחוזי בתל-אביב לקיום צוואתו של יצחק קרן (תיק מספר 8694/92).

לסיכום: מדובר באלמנה בת 83 המאושפזת בבית-חולים ומועמדת להעברה למעון באמצעות משרד חבריאות. היא אינה מתמצאת במקום ובזמן, ואינה יכולה להביע את דעתה בעניין מינוי אפוטרופוס. האישה מתקיימת מקיצבת זיקנה מהמוסד לביטוח לאומי, מפנסיה מגרמניה ומרנטה מגרמניה. בבעלותה זירת שלושה חדרים הרשומה על שמה, על שם בעלה ז״ל ועל שם בנה ז״ל. קרובי משפחתה היחידים הם גבי טלי דנון, חברתו לחיים במשך 30 שנה של בנה ז״ל, ומר משה טופז, אחיו של בעלה ז״ל.

הנני ממליצה בזאת למנות את הגבי טלי דנון לאפוטרופוס על גופה של גבי קרן, ואת מר משה טופז לאפוטרופוס על רכושה. גבי דנון ומר משה טופז הביעו כל אחד בנפרד ושניהם יחד את הסכמתם לסידור המוצע. אבקשם לטפל בעניין בדחיפות, לאור העובדה שאשפוזה של האישה כרוך בתשלום, כיוון שאינה מבוטחת בקופת חולים; ואף שהיא בעלת נכסים, אין כיום כל אפשרות לשלם את החוב ואת הריבית המצטברת.

בברכה ובתודה מראש,

איריס בן-גוב

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

נספח:

אישור רפואי.

צילום ת״ז של יהודית קרן, של דנון טלי ושל משה טופז.

הצהרות של טלי דנון ושל משה טופז.

**הגשת חוות-דעת של עו"ס בעקבות פנייה מבית-המשפט
בעניין עלות הטיפול בזקן**

האגף לשירותי קהילה

13.11.1990

תסקיר

לכבוד

כבי השופט חיים פורת

בית-המשפט המחוזי

שופט נכבד,

הנדון: מר אברהם דורון, רחי באזל 18

תיק אפוטרופוס 6294/91

בהתאם לפניית בית-המשפט יצרנו קשר עם מר דורון, ולהלן התרשמותנו:

מר דורון, בן 99, מתגורר עם מטפלת (גבי הלל) בדירתה השכורה.

מר דורון הוא איש נעים הליכות, אינטלגנטי ונבון, ומקבל טיפול טוב בביתה של גבי הלל. יש לו חדר משלו, מסודר ונקי, ולמעשה היא דואגת לכל צרכיו הפיזיים והרגשיים, למעט הצרכים החברתיים. למעשה, הוא מנותק מקשר שאינו קשור לגבי הלל. מר דורון מרוצה ממצבו הנוכחי, וניכר שגבי הלל חשובה לו מאוד וכי הוא תלוי בה גם תלות רגשית.

למעשה, איש אינו מתלונן על הטיפול בו, והנושא שהועלה לדיון הוא ניהול ענייניו הכספיים והחשש שבשל ההוצאות הגבוהות (כפי שפירט עורך-הדין), יישאר מר דורון ללא כסף ולא יוכל להמשיך לחיות ברמת החיים שהוא רגיל לה.

היו לי שתי שיחות עם מר דורון וגבי הלל, והתרשמותי הראשונית היתה, שהוא אינו מודע כלל לעובדה שכספו מוגבל וכי הוא חי בהרגשה שתמיד יוכל להרשות לעצמו אורת חיים זה.

הוא מעריך מאוד את גבי הלל ומרגיש שמגיע לה כל תשלום שהוא. הוא אף חש נפגע מהעובדה שמונה לן אפטרופוס ושלא תהיה לו שליטה על כספו, על אף התרשמותי שהוא אינו מתמצא בענייני הכספים שלו.

בפגישה השנייה הצגתי לו את השאלה מה יהיה בעתיד אם יאזל כספו, והשאלה הועלתה גם בפני הגבי הלל. היא הציגה בפני את קשריה עם מר זורון כחורגים מקשרי עבודה גרידא. לדבריה, היא חשה כלפיו גם מחויבות רגשית, מאחר שהיא הכירה אותו בשעת משבר אישי קשה שעבר עליה, ורגש התודה על העבודה שהוצעה לה ללון בביתו והתמיכה הרגשית שקיבלה ממנו בזמנו מלווים אותה עד היום. היא מדגישה שהיחס אליו הוא כאל בן משפחה שהיא לעולם לא תעזוב, ומדגישה שגם כעת אינה משאירה אותו לבד וכי גם לילדיה ונכדיה יש יחס חם אליו.

עם זאת, כשהתקשתי וביקשתי שתתייחס לעתיד, היא דיברה על כך שייש לו בן ושחזר ידאג לו, הוא לא מסכן" ושאפשר לדאוג לו "כמו שהלשכה דואגת לכל זקן אחר בישראל". לחלופין, אמרה, היא מוכנה להתחייב לדאוג לו עד יומו האחרון, בתנאי שהיא גם תהיה האפטרופסית על כספו מהיום, ללא קשר לאורך חייו. היא הוסיפה כי גם כנותיה מוכנות להתחייב לכך אם היא לא תוכל לעמוד בהסכם כזה מסיבות שאינן תלויות בה (כמו: אסון, מחלה וכיוצא באלה).

העליתי את האפשרות להפחית בהוצאות העסקתה. לדברי עורך-הדין הוצאותיו של מר זורון הן כלהלן: שכר העסקתה של גבי הלל – כ־7,000 ש"ח לחודש ברוטו, נוסף על ההוצאות למחייתו, שהן כל הכנסותיו, כ־1,700 ש"ח לחודש. היא סירבה להתייחס לכך.

לאחר שמר זורון הבין שלמעשה כספו מוגבל, הוא ניקש שהות לחשוב ולהתלבט לגבי האפשרויות העומדות בפניו. לנו ברור שבשל הניתוק שהוא חי בו, לא יוכל להגיע להחלטה שאינה מושפעת מההשפעה שיש למטפלת עליו (אנו הצענו לו להתייעץ עם אנשים נוספים, כמו עורך-הדין המייצג אותו).

אין ספק שהניתוק והתלות מאפשרים ניצול לרעה. כאמור, גבי הלל טוענת שמגיעה לטיפול המסור במר זורון הם רגשיים, ולנו אין כלים בסיטואציה זו לחדור לנבכי סוגיה זו; היא אף הדגישה בפני שהיא אינה תלויה בו מבחינה כלכלית, מאחר שהיא עוסקת בדברים נוספים (לדבריה היא קוסמטיקאית ועוסקת במקצוע זה). עם זאת, הדברים שעלו ושהבאנו לעיל, בצירוף העובדה שהיא לא הכיעה מחויבות מוחלטת כלפיו ללא הבטחת תגמול כספי בעתיד, ואי נכונותה להתפשר בעניין התמורה הכספית, שהיא ללא ספק גבוהה מהמקובל בתחום זה – כל אלה מקשים עלינו לקבל את הסבריה כפשוטם.

בבואנו להמליץ על אפוטרופסות, אנו עומדים בפני דילמה קשה. אין ספק שהמסגרת שמר דורון חי בה היום טובה לו; הוא מטופל כראוי ומרוצה ממצבו. כמו כן מדובר באדם נבון, צלול, היודע כיצד הוא רוצה לחיות את חייו. מאידך, ברור לנו שכאשר יאזל כספו יעמוד האיש בפני בעיה קשה, והוא לא יוכל להמשיך לחיות ברמת החיים שהוא רגיל לה. אנו מסכימים עם האפוטרופוס, שההוצאות הן גבוהות מאוד ושמר דורון היה יכול לחיות באותו אורח חיים בעלות הנמוכה בהרבה מהנוכחית במעון פרטי ברמה גבוהה או במגורים משותפים עם מטפלת אחרת, אך אי־אפשר להתעלם מהקשר הרגשי ומתלותו של מר דורון בגבי הלל, והוא דוחה בשלב זה אפשרויות אחרות. לסיכום: מדובר באיש בריא וצלול דעת, שאין עלה לכאורה למנות לו אפוטרופוס, אולם קיים הסיכון שבשל הנוחות של מצבו הנוכחי ותלותו הרגשית בגבי הלל, כפי שתוארה לעיל, הוא יקבל החלטות שישאירוהו בעתיד חסר־כל וללא מסגרת. לכן חשוב שיהיה מעורב בעניין גורם נוסף, שיהיה אחראי על הוצאותיו של מר דורון וימנע את ניצולו לרעה. אנו ממליצים שכבוד השופט יתערב בסוגיה ויפעיל את השפעתו, כדי לנסות להגיע להסדר שיהיה לטובת מר דורון. אולי אפשר אף להיכנס למשא־ומתן מחודש עם גבי הלל לגבי התנאים הכספיים – משא־ומתן שינהל עורך־הדין, בלי נוכחותו ומעורבותו של מר דורון, אלא אם כן יעלו האפוטרופוס והבאים מטעמו אפשרויות מתאימות אחרות.

בכבוד רב,

דליה גטרייטמן

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

מינוי אפוטרופוס לזקנה וביטול ייפוי כוח שנתנה למטפל

20.6.94

סיכום תהליך טיפול

ביום שבת 11.6.94 נמסרה במהדורת החדשות כרדיו הודעה על זקנה, גבי מיכל ליאור, הנעדרת מהבוקר, ונמסר תיאורה. האישה לא היתה מוכרת במחלקה. ביום ראשון, 12.6.94, קיבלנו שתי פניות למחלקה.

הפנייה הראשונה באה מחמשתרה בשעות הבוקר. חם ביקשו לברר אם הנעדרת מוכרת לנו, כדי לעזור באיתורה.

פנייה שניה הגיעה מפקידת בנק, בסניף שבו מתנהלים חשבונותיה של האישה. הפקידה סיפרה כי על אף שגבי ליאור נעדרת, ניתנה בבוקר הוראה כאמצעות האישה המטפל בה למשוך כ-4,000 ש"ח מחשבונה. לדבריה, כששאלה לשם מה המשיכה כאשר האישה בחזקת נעדרת, ענה המטפל ש"אם היא תימצא זה יהיה בסדר". לדברי הפקידה, יש לאיש ייפוי-כוח נוטריוני שהוצא בחודש הקודם וגם לבנו יש ייפוי-כוח לטפל בחשבונותיה של גבי ליאור.

לדברי הפקידה, ההירדררות במצבה הפיזי והמנטאלי של גבי ליאור נמשכת כבר כמה וכמה שנים, ונראה לה שהאישה איננה מתמצאת בניהול חשבונותיה. לאחרונה הגיעה גבי ליאור עם האישה המטפל בה ועם בנו למשיכת כספים מחשבונותיה.

לאור מידע זה החלטנו שכאשר תאותר גבי ליאור נעזור את התהליכים בבנק. בהתייעצות עם היועצת המשפטית של המשרד בלשכה המחוזית הומלץ על מינוי אפוטרופוס (ולו זמני) לאישה.

בשעות אחר-הצהריים התקשרו מתחנת המשטרה וסיפרו כי האישה זוהתה ונמצאת במעון השייך לעירייה. התברר שהיא נמצאה ביום שישי בתחנה המרכזית בתל אביב, והעובדת הסוציאלית של העירייה העבירה אותה למעון זה.

יצרנו קשר עם מנהל המוסד ועם העובדת הסוציאלית, וביררנו מה מצבה של האישה. נמסר לנו כי היא איננה מתמצאת כלל בנעשה סביבה, מדברת בלי היגיון בצרפתית וברומנית, וזוכרת רק את שמה. כשנשאלה לכתובתה ענתה שהיא גרה ברחוב שעוברים בו אוטובוסים רבים. כך סיפרו שהיא ניסתה כמה

פעמים לברוח מהמחלקה, ושהיא נתונה תחת השגחה צמודה, בשל נסיונות הבריחה שלה.

בדקנו עם הצוות, כולל הפסיכיאטר, אם ניתן לערוך אבחון פסיכוגריאטרי מיידי במסגרת המעון, אך התברר שהדבר אינו אפשרי. לפיכך יצרנו קשר עם פסיכיאטרית, והיא הסכימה לאבחן את האישה בערב בביתה. פעלנו בכמה מישורים בעת ובעונה אחת:

1. ערכנו התייעצות דחופה עם היועצת המשפטית. היא הציעה שנפנה למחרת לשופט המחוזי כדי לבקש מינוי אפוטרופוס לגבי ליאור ואבחון פסיכוגריאטרי.
2. פנינו לעורכת-הדין המייעצת לעמותה למען הקשיש, ואשר ידוע לנו שהיא משמשת כאפוטרופסית לזקנים באזור תל אביב, כדי לבקש את הסכמתה להתמנות לאפוטרופסית לגבי ליאור. קיבלנו את הסכמתה.
3. בדקנו בכמה מוסדות בעיר את האפשרות לאשפוז מיידי של האישה.
4. הודענו למעון שבו היא נמצאת שעליה לעבור סידרת בדיקות ולכן תעבור למעון אחר.

בערב, בלא שום התנגדות, הצטרפה אלינו גבי ליאור לבדיקה אצל הפסיכיאטרית בביתה. תוצאות הבדיקה היו חד-משמעיות: היא אכן זקוקה לאפוטרופוס לגופה ולרכושה.

לאחר הבדיקה העברנו את האישה למעון פרטי – גם לשם עברה ברצון ושיתפה פעולה איתנו. כל המהלכים האחרונים הראו בבירור עד כמה קל לנצלה.

מאחר שפקידת הבנק סיפרה כי עצרה את התהליכים בבנק כדי למנוע משיכת כספים של לקוחתה, לפני שהי"מטפלי יגיע וימשוך את שאר הכסף, הבאנו למחרת ב־8 בבוקר את גבי ליאור מהמעון לבנק, ובתיאום עם מנהל הסניף ועם היועצת המשפטית היא חתמה על ביטול יפוי-הכוח שנתנה ל"מטפלי". בכך נמנעה באופן זמני משיכת כספים מחשבונה.

ליועצת המשפטית נשלחו בפקט הדוח הסוציאלי והאבחון הפסיכיאטרי. בשעות הצהריים כבר קיבלנו בפקט את הצו המורה על מינוי אפוטרופוס קבוע ועל הכרזתה כפסולת זין. המינוי ניתן לאפוטרופוס שהמלצנו.

יש לציין שגבי ליאור היא רווקה בלי ילדים. היא עבדה בעבר כמורה. למרות מצבה הגופני והמנטאלי הירוד היא לא היתה בטיפול רפואי (בדקנו זאת במרפאת קופת-חולים) ואין לנו כל מידע עליה.

מנהלת המחלקה לשירותים חברתיים אישרה את מימון האבחון הפסיכיאטרי של גבי ליאור ואת מימון השהייה הזמנית במעון.

מאז המינוי פנה אלינו עו"ד בשם האיש ובנו שניסו לנצל אותה בבקשה למנות אותם לאפוטרופסים.

יעל טנא

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

בקשה 40

מינוי אפוטרופוס לאישה שדירתה נמכרה בידי שכנה המטפלת בה

האגף לשירותים חברתיים

19.4.94

תסקיר

לכבוד

הלשכה המשפטית המחוזית

משרד העבודה והרווחה

יועץ משפטי נכבד,

הנדון: מינה סיוון, ת"ז 826910250, רח"י הלני 6

הננו פונים אליכם בבקשה דחופה למינוי אפוטרופוס לגבי מינה סיוון. גבי סיוון היא ערירית, חולת סרטן הדם, הזקוקה לסיוע רב במילוי הפעילויות היומיומיות. היא נתונה להשפעה מוחלטת של שכנתה, הגבי ניצה דודאי. בהמלצת שכנתה מכרה גבי סיוון את דירתה וחתמה על מסמכים שונים המאפשרים להעביר את כספה (כולל סכום מכירת הדירה) לגבי דודאי, וזאת ללא כל מחשבה לגבי תוצאות מעשית. היא אמורה לפנות את הדירה ביולי 1994.

תיאור:

גבי סיוון היא ילידת 1913 (בת 81), אלמנה זה כארבע שנים, ערירית, בני משפחתה נספו בשואה.

היא מתגוררת בדירת שני חדרים הנמצאת בבעלותה ומתקיימת מקיצבת זיקנה ומהטבות סוציאליות.

לפני כארבע שנים, לאחר מות בעלה, חלה הידרדרות במצבה הפיזי, ובספטמבר 1990 אושרה לה מטפלת במסגרת חוק ביטוח סיעוד.

האישה מוגבלת מאוד בתפקודה וזקוקה לסיוע ברוב פעולותיה היומיומיות במסגרת הבית. כמו כן היא זקוקה לסיוע מלא בכל המטלות שמחוץ לבית, כגון: משיכת כספים מהבנק, קניות, ליווי לטיפולים המטולוגיים וכו'. כל הפעולות הללו נעשות בסיועה של המטפלת מטעם חוק ביטוח סיעוד ובסיועה של השכנה, גבי ניצה דודאי.

גבי דודאי, נשואה ואם לארבעה ילדים, מתגוררת קומה אחת מתחת לגבי סיוון. לדבריה, היא מהווה משפחה חלופית לגבי סיוון ודואגת לכל מחסורה. הקשר ביניהן נוצר לפני כארבע שנים, על רקע בדידותה של גבי סיוון. במשך זמן זה טופחו היחסים עד ליצירת תלות מוחלטת של הזקנה בשכנתה. המפתח לביתה של גבי סיוון מצוי בידיה של השכנה, וכל ביקור אצלה מחייב מפגש עם הגבי דודאי. הגבי דודאי לוקחת את קיצבת הזקנה, ולדבריה היא דואגת לאחזקת הבית של שכנתה – מבשלת, קונה וכו'.

לפני כארבעה חודשים, עם היוודע דבר מחלתה של גבי סיוון (סרטן הדם), היא החליטה, כביכול, בהסכמתה של גבי דודאי, כי הן תעבורנה להתגורר יחד, באמצעות מכירת הדירות של שתיהן וקניית בית משותף.

נוסף על כך חתמה גבי סיוון על צוואה ו/או הסכם, שבו מתחייבת הגבי דודאי לטפל בה עד סוף חייה ולא להעבירה למעון, ובתמורה תירש את כספה. את ההסכם הזה ערך עו"ד נתנאל חקוק, המוכר למשפחת דודאי ואשר אף רכש את דירתה של גבי סיוון. חלק מהכסף הועבר לה בצ'ק, וכשנפרע הועבר במלואו לחשבונה של הגבי דודאי.

גבי סיוון אמורה לפנות את הדירה ביולי 94. גבי דודאי טרם מכרה את דירתה, ולא נראה שתספיק לעשות זאת עד יולי 94.

בשיחתנו עם עו"ד חקוק הוא טען כי גבי סיוון היא מרשתת והוא מייצג אותה, וכן כי הוא ערך לה צוואה ואף רכש ממנה את הדירה. לדבריו, העתק מהמסמכים הללו מצויים אצלה.

גבי סיוון לא ידעה לאמר לנו באילו מסמכים מדובר, וטענה שאין אצלה כל מסמכים. גבי דודאי הכחישה בתחילה כי ידוע לה על המסמכים הנ"ל (מכירת

הדירה, ותחזוה/צוואה), אך לאחר שהבהרנו לה כי עו"ד חקוק אמר שהשאייר עותקים, אישרה כי אכן המסמכים אצלה, אך סירבה לתת לנו לעיין בהם. לדבריה, עליה לקבל אישור לכך מעו"ד חקוק.

ביקשנו מגבי סיוון לחתום לנו על ייפוי-כוח, כדי שנוכל לקבל את המסמכים מעו"ד חקוק, אך גבי דודאי ציוותה עליה לא לחתום לנו על שום מסמך.

כאמור, חשפעתה של גבי דודאי על שכנתה הזקנה, גבי סיוון, היא רבה.

גבי סיוון אמרה כי גבי דודאי תבטיחה שתקנה להן דירה משותפת ושהיא תטפל בה. לדבריה, אין היא מעוניינת במעון, וזה הפתרון הטוב עבורה. כשהסברנו לה כי עליה לפנות את הדירה ביולי, הביעה תמיחה ופנתה לגבי דודאי בשאלה האם זה נכון. הגבי דודאי הרגיעה אותה בהבטחה שהכל יהיה בסדר.

בשיחותינו עם גבי דודאי ניסינו לבדוק מה יקרה אם לא תוכל לעמוד בהסכם שחתמה עם גבי סיוון, אילו סנקציות ניתן יהיה לנקוט ומי יפעיל סנקציות אלו. לגבי דודאי לא היתה תשובה.

אי-שיתוף הפעולה מצדה של הגבי דודאי והסתרת המסמכים השייכים לשכנתה מעלה חשד כי מדובר בניצול לרעה של האמון אשר ניתן בה. אין לנו התנגדות לכך שגבי דודאי תירש לאחר מותה של גבי סיוון את רכושה, אך לאור האמור לעיל אנו חוששים כי היא מתכוונת לרשת אותה בעודה בחיים ולא למלא אחר ההסכם שהתחייבה עליו.

התערבותנו בנושא טבעת מהעובדה שגבי סיוון מצטיירת בעינינו כחסרת ישע (למרות צלילותה) וחסרת יכולת לחבין את משמעות הפעולות שעשתה שכנתה, שפירושו ניתן מסביבתה הטבעית ומחבית שהיתה רגילה אליו במשך שנים רבות, אי-שליטה מוחלטת בכספיה וברכושה ותלות באישורה של גבי דודאי לכל הוצאה כספית.

העובדה שעורך-הדין שטיפל בנושא קנה את הדירה תמוהה מאוד בעינינו, בעיקר לאור העובדה שהוא ואשתו מוכרים לגבי דודאי עוד קודם לכן.

התרשמנו שגבי סיוון אינה מבינה על אילו מסמכים חתמה, ואנו מאוד מודאגים מהמצב שנוצר.

לנוכח מצבה הפיזי ומצבה החברתי (עריית), נראה שגבי סיוון זקוקה לאפוטרופוס אשר ידאג לענייניה הכספיים ויטפל ברכושה בצורה שתאפשר לה לחיות בכבוד את שארית חייה.

אנשי הקרן לטיפול בחסויים הביעו את הסכמתם לשמש אפוטרופסים. עם זאת, כדי שהאפוטרופוס יוכל לפעול מבחינה משפטית ולבדוק אם לא נעשה ניצול לרעה ברכוש של גבי סיוון, אנו מבקשים שבית המשפט יאשר גם את

הצווים הבאים :

1. צו שימנע את הוצאת האישה מביתה ביולי 1994, עד שהאפטרופוס יכיר את עניין מכירת הדירה.
2. צו המורה ללשכת רישום המקרקעין לא לבצע שום שינוי במעמדו של הנכס עד להנחיה אחרת.
3. צו המורה לגבי דודאי ולעו"ד חקוק לתת לאפטרופוס העתקים מהמסמכים הבאים :
 - א. חוזה מכירת הדירה.
 - ב. העתק מהצוואה/ההסכם בין גבי סיוון לגבי דודאי.צווים אלה יאפשרו לאפטרופוס לפעול לשמירה על נכסי החסויה ולבדוק האם נעשתה פעולה לא חוקית בנכסיה.

בברכה

אתי לוי

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות

בית המשפט המחוזי ב.....

ישיבת היום: 10.7.94

פרוטוקול

מופיעים: עו"ד בא"כוח היועץ המשפטי (עו"ד)

עו"ד בא"כוח היועץ המשפטי (אפטרופוס כללי)

החסויה

השכנה

בעלה של השכנה

אתי לוי – פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות

החסויה: ניצה היא האפטרופוס שלי. אין בעולם עוד אישה כמו ניצה. אני מתקשרת אליה בלילה כשאני מרגישה לא טוב, והיא באה אלי תוך חמש דקות. היא מכרה את הדירה שלי מי אני לבד. קיבלתי עבור הדירה 66,000 דולר. הכסף נמצא בבנק על שם ניצה. היא האפטרופוס שלי. ראיתי את

החווה של מכירת הדירה. אני צריכה לפנות את הדירה. כשהבת (של ניצה) תתחתן באוקטובר, יתפנה לי חדר בדירה של ניצה, בקומה הראשונה. הדירה שלי בקומה השנייה. אני אגור אצל ניצה. ניצה היא כל החיים שלי. אני בת 81 ואני פעם ראשונה בחיי בבית משפט. ניצה כל כך טובה אלי. היא מסדרת לי כל מה שצריך ועושה עבורי הכל, היא מקלחת אותי, מבשלת לי ואפילו סידרה שיאמרו קדיש על קבר בעלי כשנפטר. אין לי כסף או הכנסות מלבד הביטוח הלאומי. ניצה גובה עבורי את כספי הביטוח הלאומי התודשיים. את תמורת הדירה נתתי לניצה.

גב' דודאי: אם אין במסמכים שהוגשו (חווה מכירת הדירה וצוואת החסויה) התחייבות שלי ושל בעלי לדאוג לחסויה עד סוף חייה אנו מוכנים להתחייב לכך.

אתי לוי (פקידת הסעד): הבעל של ניצה הודיע כי הוא וניצה מוכנים להתחייב לדאוג לחסויה עד אחרית ימיה, בביתם. אין לנו התנגדות לכך. אכן יש ניגוד אינטרסים בין מיטני משפחת דודאי לאפוטרופסים המחזיקים בחסויה בביתם לבין היותם המחזיקים בכספיה ויורשיה. המשפחה מטפלת בחסויה ואין לי כל ביקורת על אופן הטיפול בה.

החלטה

1. הבקשה היא בקשתו של היועץ המשפטי למנות את הקרן לטיפול בחסויים לאפוטרופוס לאישה זקנה, החולה במחלה טרמינלית, לאחר שהתברר כי החסויה מכרה את דירתה והעיסקה קשורה עם שכניה של החסויה, בני הזוג דודאי, שכנראה לקחו את כספיה. פקידת הסעד, שביקשה לברר את הפרטים, נתקלה בסירוב מצד משפחת דודאי לשתף פעולה ולגלות מסמכים.
2. האישה הובאה ללשכה ביחד עם בני הזוג דודאי ועם פקידת הסעד. ההתרשמות שלי קשה ביותר. מדובר באישה חדלת אונים לחלוטין, בעגלת נכים, חיוורת כסיד, נאנחת וגונחת ללא הפסק עד כדי חשש שתיפח את נשמתה כאן בלשכה מרוב התרגשות. מאידך, בני הזוג דודאי, אשר מכרו את הדירה, לקחו את כל כספה. את הדירה קנה עורך-הדין שלהם. אותו עורך-דין ניסח צוואה בשמה של האישה, שעל פיה – פרט לסכום מסוים – כל כספי החסויה עוברים לגב' דודאי, עם אפשרות שתעביר את הכספים עוד בחייה. ואמנם, כל הכספים נמצאים היום על שמה של גב' דודאי.

כאשר שאלתי את בני הזוג דודאי איזו התחייבות נגדית הם נתנו לחסויה לטפל בענייניה, הציגה בפני את צוואתה של החסויה, שבה היא הבטיחה את רכושה לגבי דודאי אם תטפל בה. מר דודאי בא בטענות ליועץ המשפטי ולבית המשפט שחושבים רק על כספים, כאילו הכסף הוא הדבר היחיד בחיים, מבלי שהיה מסוגל להבין כי מי שמראה את הלהיטות הבלתי מרוסנת לכספים אלה הם הוא ואשתו, שאינם מסוגלים כלל להבין את החובה המינימלית להעלות על הכתב התחייבויות מצידם לטפל באישה. בנסיבות אלה, הרחקתי את מר דודאי מהלשכה כשהרים את קולו, ומשהחלה החסויה להתרגש ביקשתי מהגברת דודאי להוציאה מן הלשכה כדי להרגיעה, אולם במקום להרגיעה אמרה לחסויה שבית המשפט מוציא אותה מהלשכה משום שהיא מפריעה.

כן הכחישה החסויה כי ראתה את פקידת הסעד ובאה בטענות גם כלפיה, והיתה במצב התרגשות חזק ביותר – מצב שהיה למעשה הסיבה לכך שביקשתי להוציאה מן הלשכה כדי להרגיעה.

3. זוהי דוגמה של השתלטות בוטה של זוג שכנים על חסרת ישע, אשר גם אם יטפלו בחסויה הם יצפו יותר ליום מותה מאשר לאריכות חייה ושנותיה, ובכך עדיין אינני מתייחס לעורך־הדין, שעריך צוואה לקשישה, ערך חוזה מכירה לקשישה וקנה בעצמו את הדירה – מעשים שלא ייעשו.

4. אשר על כן מוחלט כדלקמן:

א. הקרן לטיפול בחסויים מתמנית לאפוטרופוס לחסויה, אולם אין מניעה שתבוא בדברים עם בני הזוג דודאי, כדי שאלה יטפלו בחסויה תמורת תשלום או בתנאים אחרים כפי שהקרן תמצא לנכון; אולם עליה לדאוג לקבלת הכספים של החסויה בשמה של החסויה, משום שלא ייתכן שכל כספיה של החסויה עד האגורה האחרונה יינתנו לבני הזוג דודאי, ואילו החסויה עצמה תישאר חסרת ישע לחלוטין, כשאינה מסוגלת אפילו לשרת את עצמה בעניינים הפיזיים היומ־יומיים.

ב. עורך־הדין בא־כוח היועץ המשפטי מתבקש להעביר ללשכת עורכי־הדין את הפרטים שעל פיהם קנה עויד חקוק את דירתה של החסויה בתיק הנוכחי, לאחר שהוא ערך את חוזה המכר, וכן ערך צוואה של החסויה שעל פיה כספי החסויה עוברים לרשות הגבי דודאי, מבלי להבטיח שום התחייבות נגדית שתבטיח את החסויה...

ניתן והודע היום 10/7/94 במעמד המופיעים לעיל.

חתימת השופט

מינוי אפוטרופסים לחסויה

המתלקה לשירותים חברתיים

5.11.91

תסקיר

לכבוד

בית המשפט המחוזי

הנדון: רבקה רבין, מעון "חיים מלאים", רח' ההגנה 10

בהתאם להחלטת כבוד השופט מיום 20.8.91 התבקשתי להגיש תסקיר. התסקיר מתבסס על פגישות עם המבקש להיות אפוטרופוס, מר בני סמואל,

עם בני הזוג גרנד, עם החסויה ועם הבעלים של מעון "חיים מלאים".

1. ביקרתי את גבי רבקה רבין בחדרה. היא היתה נקייה ומסודרת, לבושה בשמלה נקייה. התרשמתי שהאישה מבולבלת ואינה מתמצאת בזמן ובמקום. לחלק משאלותי ענתה תשובות נכונות, אבל רובן נשאו ללא תשובה ברורה. היא הגיעה למעון באמצע שנת 1989 לניסיון של מספר שבועות, ואחרי כן החליטה להישאר במקום באופן קבוע. היא ואחיינה, מר בני סמואל, היו הולכים יחד לבנק, מושכים כסף ומשלמים למעון את דמי החזקה. בבנק הכירו את מר סמואל, והסבירו לו איך להמשיך לנהל את עסקיה הכספיים במקרה שהיא לא תוכל להגיע מסיבה כלשהי. נוסף על התשלומים הקבועים היתה גבי רבין מוציאה שיקים להוצאות אישיות באמצעות המעון (עבור שירותי פדיון, מניקור, מספרה, בגדים וכד').

2. בחודש דצמבר 1989 הוחזר לה שיק על סך 920 ש"ח, אף שבבנק היו כספים. מר סמואל הגיע לבנק לשם בירור, ושם הוסבר לו שהחשבונות של החסויה נתסמו בידי בני הזוג גרנד. גבי גרנד היא אחיינית של החסויה, וכת דודתו מדרגה שנייה של מר בני סמואל.

כיוון שהיה ברשותו של מר סמואל סכום כסף השייך לחסויה, סכום שהוא העביר מחשבונה לחשבונו בנהריה, הוא המשיך לשלם ממנו את דמי אחזקתה ואת ההוצאות השוטפות.

כאשר אול הסכום פנה מר סמואל לבית המשפט המחוזי בבקשה למנותו לאפוטרופוס על דירתו. הוא קיבל מינוי זמני ופועל בהתאם לכך. משיחה עם בני הזוג גרנד הוברר לי, שהם קיבלו ייפוי-כוח בלתי חוזר מהחסויה והשכירו את דירתה. הם הופתעו לשמוע שמר סמואל ביקש להתמנות לאפוטרופוס עליה בלי להיוועץ איתם.

לבקשתי, הם שלחו את עותקי ייפוי-הכוח ואת כתב אימות החתימה של החסויה. להפתעתי גיליתי שהנטריון אימת את חתימתה של החסויה ב-19.12.89 ללא נוכחות רופא המאשר את צלילות דעתה, אף כי בתעודות הרפואיות וברישום בתיק הסוציאלי במעון מודגש בפירוש שהגב' רבין צלולה בדעתה רק לעתים ולוקה בבלבול ובהפרעות בזכירה. מכאן, שיש אפשרות להניח שלא היתה מודעת למה שהיא חותמת עליו.

הנטריון גם מאשר שגב' רבין הגיעה למשרדו ביום הוצאת ייפוי-הכוח, ב-19.12.89, ואילו בעלי המעון אמר לי במפורש שגב' רבין לא נסעה אל מחוץ לעיר באותה תקופה בגלל הליקויים בבריאותה, וכן שאיש לא פנה אליהם בבקשה לאשר את נטיעתה. לפי דברי הבעלים, היא כלל לא נעדרה מהמעון.

אין לי ספק שייפוי-הכוח אינו חוקי, מאחר שגב' רבין הוחתמה ללא נוכחותם של הרופא ושל בעלי המעון.

לפי דעתי, יש לבטל מיד את ייפוי-הכוח ואת כל המשתמע ממנו – כלומר, את חוזה השכירות על דירתה של גב' רבין ואת החוקת הכספים שבני הזוג גרנד קיבלו מדיירי הבית וקנו בהם קרן נאמנות על שמה של החסויה.

3. משיחה עם בעליו של המעון התרשמתי שמר סמואל הוא הדואג לכל צורכי החסויה והוא נמצא בקשר קבוע איתה ועם הרופא. הוא גם שכר מטפלת פרטית שיוצאת לטייל עם החסויה וכד'.

המקום שהחסויה נמצאת בו מעולה מכל הבחינות – המיקום, הניקיון, השירות; לרשותה חדר פרטי ובו מקלחת ושירותים צמודים וכן טלפון; החדר מאוורר ומואר היטב; רופא ואחות עומדים לרשות הדיירים 24 שעות ביממה. בסיכום: המעון מספק את כל הנחוץ לאנשים השוהים במקום.

גב' רבין התרגלה היטב למקום וכן לצוות; הצוות גם הוא מחבב אותה מאוד. בגלל מצבה הפיסי המעורער של גב' רבין המלצתי לפנות למוסד לביטוח לאומי בבקשה לאפשר לה ליהנות מחוק ביטוח סיעוד.

4. בעת הכנת התסקיר קיבלתי בפקט עותקים של הבקשה של משפחת גרנד להצטרף כצד להליכי האפוטרופסות על הגב' רבין.

מהתרשמותי האישית ומשיחות עם בעליו של המעון הגעתי למסקנה שמר סמואל דואג במסירות רבה לחסויה, ואילו בני הזוג גרנד ניצלו לרעה את הליקויים בצלילות דעתה והחתימו אותה על ייפוי-כוח. דעתי היא, שבני הזוג גרנד אינם מתאימים להיות אפוטרופסים לחסויה, ורצוי להשאיר את מר סמואל בתפקיד, מה גם שאין הוא זר לה, בהיותו אחיינה.

בכבוד רב,

חנה חולין

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

בקשה 42

מינוי הקרן לטיפול בחסויים לאפוטרופוס ודחיית זוג מועמדים

הלשכה לשירותים חברתיים

16.3.93

תסקיר

לכבוד

הלשכה המשפטית

משרד העבודה והרווחה

הנדון: גבי סימה כהן, ת"ז 890543, רתי אליעזר 120/89

דוח זה מתבסס על הזכרות של מספר שנים עם גבי כהן, על שיחה עם הרופאה המטפלת בה בקופת-חולים, על שיחה עם הפסיכיאטר, וכן על שיחה עם אברהם ורבקה לוי, בני המשפחה שגבי כהן מתגוררת אצלם עתה. גבי סימה כהן היא גרושה בודדה, ילידת 1921, ומתגוררת בדירה השייכת

לה. גבי כהן עלתה ארצה בגפה בשנת 1948. בארץ נישאה וילדה בן יחיד. לדבריה, מערכת היחסים בינה לבין בעלה היתה מעורערת, ולכן נפרדה ממנו ועברה להתגורר בבית החלוצות. בשל כך היה בנה במסגרת של אומנה פרטית, ובגיל 6 עבר בהסכמתה לחסות אביו.

כיום בנה נשוי ואב לשלושה ילדים, והוא מתגורר בחו"ל. לגבי כהן קשר טלפוני אקראי עמו. היא נסעה אליו לביקור, אך עמדה על כך שהוצאות הביקור יהיו על חשבונה. היא התנגדה ומתנגדת עד היום לקבל מבנה את מה שלא הצליחה לתת לו.

בשנים הראשונות לקשר שלי עם גבי כהן היא לא חדלה להתיישר על האופן שבו נהגה בבנה. בויתור הטאבי שלה על החסות על הילד היא ראתה טעות, ולא יכלה לסלוח לעצמה על כך.

גבי סימה כהן סובלת מבעיות בתפקוד של בלוטות התריס וממאניה דיפרסיה, המתאפיינת בשינויים קיצוניים במצבי הרוח. בדרך כלל במצבים מאניים טיפחה את עצמה והפגינה יכולת ביטוי טובה ויכולת ליצור קשר הדדי עם הסניבה. במצבים דפרסיביים לא היתה מסוגלת לתפקד בבית ולדאוג לעצמה.

גבי כהן מוכרת למערכת הפסיכיאטרית בערך משנת 1977. בסוף שנת 1985 ניסתה להתאבד ואף אושפזה בבית-חולים פסיכיאטרי בשל כך. עם שובה לקהילה הופנתה למועדון במתני"ס, שם הועסקה כחלק מתוכנית טיפולית ברפוי בעיסוק ובפעילויות חברתיות טיפוליות שונות. כמו כן הצטרפה לחברה במרכז היום ביישוב, ושם קיבלה ארוחות חמות.

גבי כהן אף פנתה אלי בבקשה להסדיר לה מעון מתאים. בקשתה זו באה לאחר שהופנתה ביוזמתה לכמה מעונות לזקנים, אך חזרה בה. היא לא עברה את ועדת הקבלה במעון שביקשה להתקבל אליו, ובהמשך התנגדה לחפש מקום מתאים אחר. היא המשיכה להתגורר בקהילה. מצב בריאותה הידרדר והשתפר חליפות.

בשנה האחרונה חלה הידרדרות במצבה. זכרונה נחלש, והיה ברור שהיא אינה לוקחת את התרופות כנדרש.

ב-2.12.92 הובא לידיעתי כי גבי כהן הגיעה לבנק עם מישהו, וביקשה למשוך בשבילו 27,000 ש"ח (זה הסכום שהוא נקב).

בבדיקה יסודית יותר התברר כי לפני כן, בתקופה 3.92-8.92, היא נתנה לאותו אדם סכום של 40,000 ש"ח שמשכה בשלוש משיכות, והמשיכה הזאת היתה הרביעית במספר.

בשיחה עם גבי כהן התברר כי אשתו של אותו אדם עבדה אצלה כעוזרת

בית, ועקב מצבם הקשה ביקשה לסייע להם סיוע חד-פעמי; היא לא זכרה שנתנה להם כסף קודם לכן. עצרנו את המשיכה האחרונה. ב-3.12.92 הגשתי תלונה במשטרה על חשד לניצול של אדם חסר ישע.

בד בבד התקשרתי עם הפסיכיאטר, ולאחר כמה פגישות והתייעצות, שכללה גם את הרופאה המטפלת, הוחלט למנות באופן זרוף אפוטרופוס זמני לגופה ולרכושה למשך שנה, כדי למנוע מעשים דומים בעתיד.

ההחלטה למנות אפוטרופוס זמני בלבד נובעת מהעובדה שבשלב זה יש חשד שהיא סובלת מדימנטיה; אבחנה זו נמצאת בשלבי בירור, תוך התייחסות למחלות הנספחות שלה, אך לפי שעה אין היא מסוגלת לנהל את ענייניה וחשופה לניצול.

בינתיים התקשרה גבי כהן, מיוזמתה, עם אברהם ורבקה לוי וביקשה מהם להתגורר אצלם. את אברהם הכירה כשעבד כקבלן שיפוצים בדירתה. רבקה, אם לארבעה ילדים, אינה עובדת, והיא מטפלת בסימה ובמיוחד דואגת לכך שתקבל את התרופות באופן קבוע. הדבר חיוני לשם קביעת האבחנה הסופית. מדובר במשפחה שעלתה לארץ בשנת 1980. בני המשפחה לא התאקלמו, עזבו את הארץ למשך שנתיים ליוון וחזרו שוב ב-1984. מאז התגוררו בכמה מקומות, ורבקה אף עבדה בתי-חרושת ובמפעלים שונים. עקב משבר שעברה הגיעה המשפחה בינואר 1991 לעירנו. כאן רכשו דירה. אברהם עובד כנגר שכיר במפעל ורבקה עקרת בית.

בדקתי את כשירותם של שניהם להתמנות לאפוטרופוסים לגבי כהן, אך רבקה לוי נמצאה בלתי מתאימה לכך, מאחר שאף היא מוכרת למערכת הפסיכיאטרית וכיוון שהפסיכיאטר מצא אותה לא מתאימה. עם זאת, בשלב זה ניתן לכבד את רצונה של סימה כהן ולאפשר לרבקה לוי להמשיך לשמש לה מטפלת או למנות את המשפחה למשפחה אומנת.

פניתי לקרן הטיפול בחסויים לשם מינוי הקרן לאפוטרופוס לגבי כהן, והצעתי שמשפחת לוי תתוגמל כמשפחה אומנת.

שוחחתי עם אברהם, והוא הביע את רצונו לטפל בסימה כהן, ואף דרש שהוא ואשתו יתמנו לאפוטרופוסיה. הוא הביע את אי שביעות רצונו מהתכנית המוצעת, אך לא התנגד לה. לדבריו, הוא משמש לה כבן ובכוונתו להשתמש בכספיה לצורך הטיפול בה ולצורך ביצוע שיפוצים בדירתו הקטנה, כדי לאפשר לה תנאי חיים טובים יותר. נוסף על כך הוא טען כי לפי רצונה של גבי כהן הוא יזכה לאחר מותה ברכושה, ואת זאת היה רוצה לעשות באופן חוקי וגלוי בכתובת צוואה. לדבריו, הדבר יתן ביטוי ליחסו אליה כאל אם. הסברתי לו שהעניין יהיה נתון להכרעת בית המשפט.

כפקידת סעד אינני יכולה להמליץ על מינויו של הזוג לוי לאפוטרופסים, ואני ממליצה על החסדר שמורט לעיל. מכל מקום, מדובר במינוי זמני לשנה. כשמסרתי על החלטתי למר לוי, הוא סירב לקבל זאת וטען שיפעל באמצעות עו"ד משלו להשגת מבוקשו. אם משפ' לוי תמשיך להתנגד לסידור המוצע, ניאלץ למצוא סידור אחר.

ניסיתי לאתר את בנה של סימה כהן בחו"ל, אך עד כה לא עלה הדבר בידי לסיכום:

גבי סימה כהן היא אישה בודדה בת 72, שאיננה מסוגלת לנהל את ענייניה וזקוקה להגנה ולהשגחה. הקרן לטיפול בחסויים הביעה הסכמתה להתמנות לאפוטרופס לגופה ולרכושה למשך שנה, על-פי המלצת הפסיכיאטר, תוך שילובה של משפחת לוי כמעין משפחה אומנת ותיגמולה בהתאם.

לאור נטייתה של גבי סימה כהן לחיענות ולהתמסר לאנשים זרים, אני פונה אליך בבקשה למנות בדחיפות את הקרן לאפוטרופוס זמני, ובכך למנוע מצבים לא רצויים בעתיד.

בכבוד רב

אסתי גולדברג

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

מ.א. 339/93

בבית המשפט המחוזי
בפני כבוד השופט

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 21.4.93

המבקש: היועץ המשפטי לממשלה

המשיבה: סימה כהן

מתייצבים: עו"ד, בא-כוח היועץ המשפטי מטעם משרד הרווחה; פקידת סעד
מלשכת הרווחה

עו"ד משרד העבודה והרווחה: אני חוזרת על בקשתי, שהיא דחופה מאוד, מאחר שהתסויה סימה כהן נלקחה אתמול בידי זוג אנשים אל עורכת-דין

מקומית, ובאותו מקום הוחתמה על צוואה וייפוי-כוח שלפניו היא מורישת, כנראה, את רכושה לבני הזוג שהיא מתגוררת אצלם.

בשלב מסוים חזרה בה עורכת הדין אשר הותימה את החסויה, לאחר שהתעררו בה חששות שהחסויה איננה מבינה את משמעות חתימתיה, על כל המשתמע מכך.

לסברתנו, החסויה עלולה לחזור על מעשים אלה שוב ושוב. הדבר עלול, בוודאות רבה, לפגוע בה ללא ידיעתה, והנוק אשר ייגרס לה עקב כך יהיה בלתי הפיך. לפיכך הדרך היחידה למנוע מאותה חסויה נזקים עתידיים היא להכריז עליה כפסולת דין ולמנות את הקרן לטיפול בחסויים כאפוטרופוס לה ולרכושה.

בידי תעודה המעידה על כך שהחסויה איננה מסוגלת להביע דעתה לעניין אפוטרופוס; הפסיכיאטר מבית-החולים שכתב את התעודה בחודש מרס השנה המליץ למנות לה אפוטרופוס לשנה, אבל אינני חושבת שזה רצוי.

בנה של החסויה, המתגורר בקנדה, שוחח עם פקידת הסעד טלפונית והביע את הסכמתו לבקשתנו. הבן ישלח לנו את הסכמתו בקרוב, ואנו נצרף אותה לתיק בית המשפט. הבן ממילא אינו מטפל באמו והקשרים ביניהם רופפים. התגלה לנו כי בחודש דצמבר נמשכו מחשבון הבנק של הגב' סימה כהן סכומי כסף גבוהים שהגיעו לכ-40,000 ש"ח והוזמנה משיכה נוספת (רביעית) ע"ס 27,000 ש"ח; את המשיכה הזו הספקנו לבטל. הוגשה תלונה במשטרה והמשטרה חוקרת.

פקידת הסעד היא זו שפנתה אישית בתלונה למשטרה.

אנו נהיה מוכנים לקיים דיון נוסף בהחלטת בית המשפט במעמד שני הצדדים.

החלטה

עיינתי בבקשה ובנספחיה, לרבות בתעודת הפסיכיאטר ובתסקיר המפורט שהוכן בידי פקידת הסעד, המטפלת בחסויה קרוב לחמש שנים.

לשאלת בית המשפט, אם לא ניתן לזמן את החסויה לדיון בבקשה זו, הופנתה תשומת לבי לתעודת הפסיכיאטר, אשר בה מצוין כי החסויה, גם אילו הוזמנה לבית המשפט, אינה מסוגלת כלל להביע דעתה בעניין מינוי האפוטרופוס.

מדברי בא כוח המבקשת עולה כי לחסויה יש בן אחד המתגורר שנים רבות בקנדה, ואשר הביע את הסכמתו המפורשת למינוי אפוטרופוס. אישור בכתב לכך: יצורף לתיק בית המשפט תוך שבוע ימים ויהווה תנאי לקבלת החלטה

11.

החסויה מוכרת לשירות הפסיכיאטרי משנת 1977. ב-1985 ניסתה להתאבד. לאחרונה התעוררו חשדות מבוססים, שלפיהם נלקח מהחסויה כסף רב שלא כדין, ועל כך הוגשה תלונה רשמית למשטרת ישראל.

אתמול, 20.4.93, נלקחה החסויה, שהיא כבת 72, למשרד עורכת דין בידי זוג מבוגרים ובמקום החתימו אותה על יפוי-כוח ועל צוואה. לאחר שהתעוררו בלב עורכת הדין חשדות בדבר אי יכולתה של החסויה להבין כלל את משמעות החתימותיה, בוטל ההליך אשר התקיים אצלה, והמידע על כך הועבר באופן מיידי לשכת הרווחה. עקב כך הוגשה הבקשה הנוכחית.

העולה מן המקובץ הוא, כי נחה דעתי שהחסויה איננה מסוגלת לדאוג לענייניה ולפיכך זקוקה היא להגנה מיידית על רכושה.

הדברים הגיעו עד לכך שהחסויה פיזרה כספים לאנשים בלתי מוכרים, ויש חשש שאם מצב זה יימשך עלולה החסויה להיטק נזק בלתי הפיך.

בנסיבות אלה אני מקבל את הבקשה ומכריז על החסויה סימה כהן, ת"ז 890543, ילידת שנת 1921 כפסולת דין, וממנה בזאת את הקרן לטיפול בחסויים כאפוטרופוס לה ולרכושה.

קיבלתי את עמדתה של בא כוח היועץ המשפטי לממשלה כי אין טעם למתן צו למינוי זמני של אפוטרופוס; אך מאידך, כל אדם אשר יחפוץ להתנדב לבקשה או לשנותה, או אפילו להתמנות בעצמו לאפוטרופוס, או במקרה שהחסויה תחלים כליל ממחלתה, יוכל לפנות בכל עת שיחפוץ לבית המשפט, ובית המשפט יחדש הדיון בבקשה זו וישקול שנית את הנסיבות החדשות שנוצרו, אם נוצרו.

ניתן והודע היום 21.4.93 במעמד בא כוח היועץ המשפטי לממשלה ופקידות הסעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות.

חתימת השופט

תיק מ.א. 339/93

בית המשפט המחוזי

צו הכרזת פסול דין ומינוי אפוטרופוס

לפי חוק הכשרות המשפטיות והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן – החוק)

בעניין החסויה(ה): כהן סימה, 890543

המבקש: ב"כ היועץ המשפטי לממשלה

שמענו למסירת כתבי בית דין הוא: לשכת היועץ המשפטי, משרד העבודה והרווחה.

לאחר שעיינתי בבקשה ובצירופיה אני מכריז על החסויה כפסולת דין.
אני ממנה בזה את הקרן לטיפול בחסויים, ת"ד 10398, ירושלים
אפוטרופוס על החסויה(ה)
כהן סימה, 890543, רחוב אליעזר 120/89.
מינוי זה הוא כללי ובהתאם להחלטת בית המשפט, לרבות הצורך בקבלת
אישור מבנה של החסויה תוך 7 ימים מהיום.
על האפוטרופוס לפעול בהתאם להוראות החוק והתקנות לפיו, ולהגיש
למשרד האפוטרופוס הכללי, הפועל ליד בית משפט זה, פרטה ודוחות לפי
הוראותיו ובמועדים שנקבעו בחוק, בידי בית המשפט או בידי האפוטרופוס
הכללי, לפי העניין.
העתק צו זה יומצא לאפוטרופוס הכללי עם נתינתו.
היום: 21.4.93

חתימת השופט

חותמת בית המשפט

בקשה 43

התנגדות של אחיינים להעברת דוחות ממועון לבית הבנים של חברה לחיים

הלשכה לשירותים חברתיים – המדור לזקן

6.11.93

תסקיר

הרקע לתסקיר שלהלן: גבי בל היתה בקשר הדוק עם בניו של חברה לחיים גם
לאחר שנפטרה, והם תמשיכו לדאוג לה ולענייניה. אחייניה התנגדו למעורבותם
של בני החברה בחייה וביקשו להתמנות לאפוטרופסים עליה. בית המשפט לא

קיבל את בקשותיהם. האחיינים התנגדו בעבר להעברתה למעון שבו היא מתגוררת כיום, ועתה הם מתנגדים להעברתה לבית הבנים של חברה ז"ל. התסקיר שלהלן הוגש לבית המשפט שביקש את חוות דעתה של פקידת הסעד לגבי המעבר לבית הבנים.

לכבוד

כבוד השופט....

בית המשפט המחוזי

שופט נכבד,

הנדון: בל סוניה, ת"ז 6298684, תיק אפוטי מס' 00002

בהתאם להחלטת כבוד השופט מיום 25.8.93 ועל-פי בקשתו הריני מעבירה תסקיר אודות הנ"ל.

התסקיר מבוסס על פגישותי עם החסויה, גבי בל סוניה, במעון; עם העובדת הסוציאלית במעון; עם שמחה ואברהם פסל ממושב אביב, בניה של חברה לחיים של גבי בל.

נפגשתי ביום חמישי 9.9.93 עם גבי בל במעון שבו היא שוהה מאז 3.3.91. גבי בל מתהלכת בקושי בעזרת מקל, מתלוננת על כאבים בברכיים. במצב בריאותה חל שינוי לטובה מאז ראיתה לפני שנתיים בביקורי הקודם במעון. היא צלולה כשהיתה; מדברת לעניין; מבטאת את רצונותיה בצורה ברורה; התמצאותה בזמן ובמקום טובה מאוד.

גבי בל הביעה את רצונה העז לעבור מהמעון לדירה במושב אביב, שהוכנה לה בבית בניו של בר-זוגה לחיים ז"ל. לדבריה, הבנים לוקחים אותה לדירה מדי שבת ומעמידים שם לרשותה מטפלת עולה חדשה מרוסיה המתגוררת בביתם עם בעלה. היא מאושרת להימצא בחברת בני משפחתה ונכדיה שם.

במעון מתקשה גבי בל להגיע לחדר-האוכל, הנמצא בקומה הראשונה, מתדרה הנמצא בקומה השנייה. לדבריה, היא משתוקקת מאוד להגיע לפינה משלה, שם תוכל לבשל בעזרת המטפלת את המאכלים האהובים עליה ולהביא את תפוציה מדירתה הסגורה בנבעתיים.

לדברי העובדת הסוציאלית, בשנה האחרונה מגיעה המטפלת למעון כל יום אחר-הצהריים, עוזרת לגבי בל להתרחץ, מטיילת עימה ומבלה עימה את שעות

אחר-הצהריים. נוצר קשר טוב בין המטפלת לבין גבי בל, וזו נעזרת במטפלת במידה רבה.

שמחה ואברהם, הבנים של בן זוגה לחיים ז"ל, מבקרים את גבי בל מדי יום. לדברי העובדת הסוציאלית, אין גבי בל משתתפת בפעילויות החברתיות של המעון. היא צופה בטלוויזיה ומשוחחת עם הדיירים.

מהמעון נסעתי למושב אביב וביקרתי בדירה המיועדת לגבי בל. הוקצתה לה יחידה בת שני חדרים, מטבח, אמבטיה ושירותים בקומה אי בדירתו של שמחה פסל; תדר אחד מיועד לה, ובשני מתגוררים המטפלים. הכניסה ליחידה היא מבחוץ, אך יש גם מדרגות פנימיות לדירתו של אברהם; קיים קשר טלפוני ואלחוטני בין היחידה לבין דירותיהם של שמחה ואברהם פסל. הדלתות ביחידה רחבות ומאפשרות מעבר כיסא גלגלים, אם יהיה צורך בכך. המטבח מצויד בכל המכשור הדרוש. הדירה מאווררת ומוארת; נוחה מאוד למגורי גבי בל.

גבי בל מבקשת להעביר לדירה את רהיטיה וחפציה מגבעתיים. בינתיים הדירה מרוהטת במינימום ההכרחי.

אם תזדקק גבי בל לעזרה רפואית, ניתן יהיה להגישה הן בידי רופא המושב והן בחדר המיון של בית-החולים, הנמצא במרחק חמש דקות נסיעה. לדברי מר שמחה פסל, הוא חובש קרבי ויודע להגיש עזרה רפואית. גם כאביו טיפל עד יום מותו.

התרשמתי מכך שגבי בל תוכל לקבל את כל העזרה, הן הסייעודית והן הרפואית, שהיא זקוקה לה כיום או שתזדקק בעתיד. היא תוכל להימצא בביתה, בפינתה האישית, בחיק משפחתה שהיא תומכת וחמה, תוך קבלת כל העזרה הדרושה.

בני משפחת פסל מסרו לי, שסוכם עם הנהלת המעון, שאם גבי בל לא תתאקלם בביתה ותרצה לחזור למעון שמורה לה הזכות הזו. מאידך, אין זה בבחינת ניסיון; זהו הסדר של קבע. גם אם יידרדר מצבה תמשך גבי בל לקבל בכיתה את העזרה הסייעודית והרפואית הנדרשות, ואם יהיה צורך בכך, יעמידו לרשותה אחות להשגחה ולטיפוּל, נוסף על המטפלת שמטפלת בה עכשיו או במקומה.

סיכום והמלצות:

גבי בל מבקשת לעזוב את המעון ולעבור לדירה שנבנתה למענה אצל בני בן זוגה ז"ל במושב אביב. כיוון שגבי בל צלולה בדעתה ומוודעת למצבה, איני רואה כל מניעה להתחשב ברצונה ולאפשר לה את המעבר הזה. גבי בל מצפה

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962

למעבר בכליון עיניים, ומבקשת שהעניין יוקדם ככל האפשר.
לאחר שבדקתי את תנאי המגורים המיועדים לה ואת הטיפול שהיא אמורה לקבל, אני ממליצה על העברתה, באמונה שיהיה בכך משום הטבת תנאיה (טיפול אישי צמוד) והרגשתה (הימצאות בדירתה, כשהיא יכולה לעשות כל שברצונה, בהיותה מוקפת בבני משפחתה).

בכבוד רב

יפה סגל

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

בקשה 44

**התנגדות של אם לבקשת בנה להתמנות לאפוטרופוס
ובקשה לאפשר לער"ד להמשיך לפעול בענייניה לפי ייפוי-כוח**

המחלקה לשירותים חברתיים – המדור לזקן

21.11.91

תסקיר

לכבוד

כבוד השופט....

בית המשפט המחוזי

שופט נכבד,

הנדון: גבי אסתר אבינרי, ת"ז 622619, תיק אפוטרופוס 00009

על-פי החלטת כבוד השופט פורת מיום 13.10.91 ובהתאם לבקשתו, הריני מעבירה תסקיר אודות הנ"ל.

גבי אסתר אבינרי, ילידת שנת 1908, התאלמנה בשנת 1958. היא אם לבן

יחיד, יליד 1932, פרוד, אב לשלושה ילדים. גבי אבינרי עלתה ארצה בשנת 1926 ותיתה חברת קיבוץ. כשהכירה את מר אבינרי, בעלה ז"ל, עברה לתל-אביב, ומאז התגוררה ברח"י אמת 9.

היא עבדה 40 שנה, עד צאתה לגימלאות.

בנה היחיד נולד בתל-אביב. סיים את לימודי התיכון ולימודים אקדמיים. נישא לראשונה לפני כ-30 שנה ועזב את הארץ. לאחר כמה שנים נולד בנו בכורו (כיום בן 24; נישא לפני זמן קצר).

לאחר שהתגרש מאשתו הראשונה חזר מר אבינרי ארצה וניתק את קשריו עם בנו. כאן נישא בשנית, למרים, וממנה נולדו לו שני בנים, כיום בני 16 ו-15. בנו הגדול חולה אפילפטיה ובנו הצעיר נכה עקב שיתוק ילדים. לפני שש שנים נפרד מאשתו השנייה ועבר להתגורר בבית אמו. האישה ושני הילדים מתגוררים בדירה שכורה.

גבי אבינרי לא הסתדרה עם בנה במגוריהם המשותפים. הבן סירב לעזוב את הבית והפעיל לחצים על אמו כדי שתעבור למעון לזקנים. מחוסר ברירה ומחוסר כוחות להתמרד עם בנה, עברה בשנת 1987 למעון לזקנים, שבו היא מתגוררת עם אישה נוספת בחדר. עד היום לא הצליחה גבי אבינרי להתרגל למסגרת המוסדית; היא מתגעגעת מאוד לביתה ומתקשה להשלים עם מר גורלה.

נפשותי עם גבי אבינרי במעון ביום 20.10.91. מצאתי אישה צלולה לחלוטין, נבונה ואינטליגנטית; מתמצאת בזמן ובמקום; נעימה וחייכנית; דיבורה שוטף; דוברת עברית רהוטה; בעלת תובנה והבנה בכל נושא. לדברי העובדת הסוציאלית של המעון, האישה מתפקדת באופן עצמאי לחלוטין. לא התעוררה כל בעיה בהתנהגותה; היא מגיעה באופן סדיר לארחות ולפעילויות החברה והתרבות במקום. גבי אבינרי קשרה קשרים טובים עם דיירי המעון והיא מקובלת עליהם. היא גם שומרת על קשר עם כמה שכנים וידידים מהתקופה שקדמה לכניסתה למעון, ונוסעת לבדה בתחבורה הציבורית כדי לבקרם מדי פעם.

גבי אבינרי קשורה מאוד לנכדיה; כל דאגותיה ומחשבותיה נתונות להם. היא מרגישה כסבתא, ומגלה אחריות ורגש רב למצבם של כלתה ושל שני נכדיה. היא חשה שנסיעות חייהם יצרו הרבה קשיים ובעיות, ורוב דאגותיה נתונות רק למצבם ולעתידם. למחות פעם או פעמיים בשבוע היא נוהגת לנסוע לבדה לבקרם – שלושה אוטובוסים בכל כיוון – וכשהיא חוזרת היא מספרת לעתים קרובות על הקורה עימם, כשהיא מגלה בקיאות ועניין בכל הפרטים בחיי היום-יום שלהם. לדברי העו"ס במעון, מפתיע לשמוע עד כמה היא ערנית

ומתמצאת בפרטים בחיי נכדיה, כמו נושאי לימוד, חוגים, בעיות חברתיות וכו'. היא מעניקה להם מיוזמתה כסף מתנה, וזוכרת בדיוק את הסכום שנתנה. זכרונה מדויק לגבי אירועים בטווח המידי והרחוק. כן בולט העניין שהיא מנלה באירועים האקטואליים והציבוריים הקורים במדינה.

אסתר אבינרי מוציאה סכומי כסף מינימליים על עצמה. העניין שמטריד ומדיר את מנוחתה ללא הרף הוא עתידם של נכדיה והתחושה שהם גדלים באווירה קשה ומדכאת, בגלל היחסים המעורערים שבין ההורים. ביקוריה אצל נכדיה עתנים טעם לחייה ומשכיחים ממנה את קשיי ההסתגלות למעון. גבי אבינרי סיפרה לי שבנה סובל שנים רבות מהתפרצויות זעם ללא כל סיבה סבירה, והתנהגותו גובלת באלימות מילולית ופיזית. זאת היתה הסיבה לגירושיו מאשתו הראשונה ולפרידתו מאשתו השנייה. שנים רבות אינו עובד. נפגשתי עם מר אבינרי במחלקת הרווחה ביום 10.10.91. הוא היה חשון מאוד וסירב בתחילה לענות על שאלותי; הוא לא הבין מה הקשר בין חייו האישיים לבין בקשתו להתמנות לאפוטרופוס על אמו.

לדבריו, הוא נוטע לחוף לארץ לעתים קרובות בענייני עבודה. בפגישה מסר לי מר אבינרי שהוא מטפל בענייני אמו מאז שנת 1986; הוא חתום על מסמכים הקשורים אליה; הוא זה שחתם על הסכמה לניחוח שעברה ב-1987. לפני שנה החלה, לדבריו, להוציא סכומי כסף הרבה מעבר למה שהיתה רגילה. היא אינה מוכנה למסור לו מדוע הוציאה את הכספים ולאיוו מטרחה. הבן חושד שמישהו מנצל אותה לרעה.

לדברי מר אבינרי, גרמה משיכת הכספים למריבות וסכסוכים בינו לבין אמו. היא רואה בו את האשם לכניסתה למעון. הוא מבקש להגביל את זכותה לחתום על מסמכים ולדווח לו על משיכת כספים בסכומים גדולים.

גבי אבינרי הסבירה לי את המטרות שלשמן הוציאה את כספיה. דבריה נשמעו הגיוניים מאוד והתקבלו על דעתי. היא מסרה לי שהיא נמצאת בקשר טוב עם עו"ד שמואל חיים, חבר מילדות של בנה. היא מבקשת שהוא יטפל בכל ענייניה וידאג לכספיה. לגבי אבינרי פנסיה המשמשת למימון החזקתה במעון ולתשלום הוצאות הבית הפרטי. דירה נוספת שקנתה לבנה מושכרת, ודמי השכירות מועברים לו. מגרש שהיה בבעלותה נמכר לפני עשר שנים. שנישלישים מערכו לקח הבן, ואת חלקה, כ-17,000\$, הפקידה בכספת בבנק.

לסיכום: גבי אבינרי היא אישה עצמאית, צלולה כדעתה, מתמצאת בזמן ובמקום, ואינה זקוקה למינוי אפוטרופוס. היא מתנגדת לכך שבנה יטפל בענייניה, ומבקשת שימשיך לעשות זאת עו"ד שמואל חיים.

נראה לנו שייפייכות לעויד חיים יספיק, וכאמור אין צורך במינוי אפוטרופוס.

בכבוד רב

יפה סגל

פקידת סעד לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

בקשה 45

דחיית בקשתו של בן להתמנות לאפוטרופוס של אמו בת ה-78

דיווח מהעיתונות

28.10.91 – הארץ

מאת העיתונאי צבי הראל

נדחתה בקשת רופא לאפוטרופסות על אמו, שטענה כי הוא שואף לכספה

בית המשפט המחוזי דחה אתמול את בקשתו של רופא בכיר בבית-חולים גדול, שביקש להגדיר את אמו בת ה-78 כפסולת דין ולמנותו לאפוטרופוס שלה. בפסק-הדין נמתחה ביקורת על שתי חוות דעת של רופאים פסיכיאטרים שתמכו בבקשתו של הרופא.

בבקשה טען הרופא כי אמו סובלת ממצב פסיכוי-פאראנואידי, הכולל מחשבות שווא של רדיפה ושיפוט לקוי. לדבריו, חשה אמו לאחרונה כי רודפים אחריה ושהיא צריכה להימלט מישראל כדי לנסוע לארגנטינה, שם חייתה 50 שנה.

לטענת הבן, אין לאמו עוד קרובים בארגנטינה והיא תישאר שם ללא כל השגחה ובלי טיפול רפואי. המבקש מצוין כי הוא, כבנה היחיד, מוכן להיות אפוטרופוס שלה כדי לטפל בה ולמנוע ממנה מעשים שעלולים להזיק לנפשה

ולרכושה. הבן טען שאמו משכה מהבנק 23 אלף דולר לשם רכישת דירה בארונטינה.

"טובה לחבר"

כאשר לחוות דעתם של שני המומחים הפסיכיאטרים, השופט חיים פורת קבע כי הן אינן משכנועות; הראשונה היא מכתב סתמי, המעיד על העדר שכנוע ונראה יותר כ"טובה" שעשה הכותב לחבר. באשר למסמך השני, השופט קבע כי אין הוא משכנע יותר ומעורר הרבה תמיהות על עצם הוצאתו. "אם מדובר בהוראת אשפוז, שהוא עניין רציני ביותר", כתב השופט פורת, "מצופה שהיא תפרט את עילת האשפוז".

האם הופיעה בשתי ישיבות בבית המשפט, והשופט התרשם כי מדובר באישה מסודרת, מטופחת, משכילה, היודעת להסביר את עצמה, שולטת בשפות ומנהלת אורח חיים עצמאי. באשר ליחסה כלפי בנה טען פרקליטה של האם כי היא מודה בתחושות רדיפה כלפי בנה בלבד, והיא עומדת על כך שבנה רוזף אותה, שואף לכספה, חיטט בחפציה והעלים את דרכונה.

השופט הפנה את האם לרופא שנבחר בידי בית המשפט. הרופא אישר את מחשבות הרדיפה של האישה כלפי בנה, אולם פרט לכך לא מצא שום ממצאים חולניים וקבע כי אין צורך במינוי אפוטרופוס.

בפסק־הדין קבע השופט פורת, כי "לו נכון היה שכל קשיש חשוד בחוסר מסוגלות לדאוג לעצמו, הרי שצריך היה שלא לתת למשיכה (לקשישה) לעזוב את הארץ אלא לכפות עליה בדיקות נוספות; אולם לא זהו המצב המשפטי. היפוכו של דבר. גישה פטרנליסטית מצד בית המשפט נחשבת בדרך כלל לפסולה. זכותו של אדם לנהל את חייו כרצונו, גם אם הוא עושה זאת בצורה בלתי מוצלחת ולא בצורה האופטימלית" – לשון השופט.

פרק שישי

החוק למניעת אלימות במשפחה,

התשנ"א-1991

בשנת 1991 הוקקה הכנסת את החוק למניעת אלימות במשפחה, המאפשר הרחקת אדם מהבית בעקבות התעללותו בכך משפחה. החוק הוא תרומה חשובה להגנה על זקנים חסרי ישע הנופלים קורבן להתעללות של כן, בת, בן זוג או קרוב משפחה אחר. הרחקת האדם האלים מהבית במשך חודשים אחרים יוצרת מצב חרש, המאפשר להגן על הזקן הנפגע, להרגיע את הרוחות ולבנות תכנית טיפולית.

בסעיף 5 כחוק כתוב: "תוקפו של צו הגנה לא יעלה על שלושה חודשים. בית המשפט רשאי להאריך את תוקפו של הצו מפעם לפעם, ובלבד שהתקופה הכוללת לא תעלה על שישה חודשים".

א. הגשת בקשה לצו הגנה

פקיד סעד לחוק ההגנה על חוסים איננו פקיד סעד לחוק זה. בסעיף 3 בחוק כתוב: "בקשה למתן צו הגנה והתנאים לניתוחו: לבקשת בן משפחה, היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, או פקיד סעד שהחמנה על פי חוק הנזער (טיפול השגחה), התש"ך-1960, רשאי בית המשפט לתת צו מפני אדם אם ראה כי נתקיים אחד מאלה:

1. סמוך לפני הגשת הבקשה נהג כאלומות בכך משפחתו או ביצע בו עבירת מין.
2. התנהגותו נותנת בסיס סביר להניח כי הוא מהווה סכנה גופנית ממשית לבן-משפחתו או שהוא עלול לבצע בו עבירת מק".

ב. צו שניתן כמעמד צד אחד

ככתוב בסעיף 4(א): "בית המשפט רשאי לתת צו הגנה כמעמד צד אחד. ניתן צו כמעמד צד אחד, יתקיים הדין בנוכחות שני הצדדים בהקדם האפשרי, ולא יאוחר משבעה ימים מיום מתן הצו".

שלוש תלונות שהוגשו למשטרה לפי החוק למניעת אלימות במשפחה

מספר התלונה	מהות התלונה
11	הוצאת בן אלכוהוליסט מבית האם.
12	הוצאת אחיין נרקומן מבית דודתו.
13	הרחקת בעל מביתו בעקבות התעללותו באשתו החולה.

תלונה 11

בקשה להוצאת בן אלכוהוליסט מבית אמו בת ה-84

28.6.93

תסקיר

הנדון: גבי גונן בלה, ת"ז 286938, רח' הרצל 10

גבי גונן היא בת 84, אלמנה זה שנים רבות, ולה שישה ילדים בוגרים ובעלי משפחות.

האישה מתפקדת באופן עצמאי וצלולה בדעתה. היא חייתה לבדה בדירתה עד לפני כשלוש שנים, כאשר אחד מבניה, שמעון גונן, התגרש מאשתו ועבר לגור בדירתה. שמעון גונן, בן 41, שירת עד הגירושין בצבא הקבע. עם הגירושין התמכר לאלכוהול, ומאז הפכו חייה של אמו לגיהנום. הצבא ואחר-כך המשפחה עשו נסיונות רבים לגמול את שמעון מאלכוהול. הוא התחיל כמה פעמים תהליך גמילה ברמת-גן, והפסיקו.

ביום 10.3.93 הגשנו (גבי גונן ואנחנו) תלונה למשטרה בגין תקיפתה בידי בנה שמעון גונן.

החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991

אחרי הגשת התלונה ערכתי ביקור בית, יחד עם אחות המרפאה של קופת חולים, והתחלנו מחדש בניסיון לגמילה מאלכוהול. הבן שמעון גונן הותחיל את התחליף, וכמו בפעמים הקודמות הפסיקו באמצע.

בשיחה שהיתה לנו עם המטפלת בתחנה לגמילה נאמר לנו כי שמעון תלתי מאוד, וכי המערכת הקיימת היום מספקת לו "חממה" להמשך התמכרותו לאלכוהול, שהרי אמו דואגת לכל מחסורו: מזון, ניקיון, פינה לישון וכד'. לפי התרשמות אנשי התחנה לגמילה מאלכוהול, רק מניעת ה"חממה" עשויה אולי לשבור את מעגל ההתמכרות הקיים היום.

ב-11.6.93 השתולל הבן שמעון בתוך הדירה וברחוב, הוציא את הרהיטים של אמו מהבית ושם אותם ליד פח האשפה. השכנים הזמינו את המשטרה, ואז איים שמעון על אחותו, שרה קוטא. המשטרה הגיעה למקום ולקחה אותו, לפי בקשתו, לאחות אחרת, רבקה, המתגוררת במושב. שם הוא סיפר לאחותו שהרג את אמו ואת אחותו שרה קוטא (הדבר, כמובן, לא היה נכון). האחות רבקה לא הסכימה לקבלו, והמשטרה החזירה אותו לבית אמו ברחוב הרצל.

גבי בלה גונן פחדה מאוד מבנה, עזבה את הבית וישנה אצל שכנתה.

ב-13.6.93 הגישו בני המשפחה, יחד עם גבי גונן, תלונה למשטרה.

ב-14.6.93, לאחר תיווכנו, הופנתה האם לשייל (שירות יעוץ לקשיש). שם עזרו לה למלא את הטפסים של החוק למניעת אלימות, וצירפו אליהם את התלונה במשטרה.

ב-22.6.93 יצרתי קשר עם החוקר מהמשטרה, והוא ביקש שהמשפחה תגיע אליו עם הטפסים שניתנו בבית המשפט. החוקר יצר קשר עם בית המשפט, ועוד באותו יום ניתן צו הוצאה וחבן הוצא מהבית בידי שוטרים. הבן המשיך לשהות בחצר הבית. הוא טען שהצו אינו אוסר עליו לשהות בחצר.

ב-23.6.93 התקיים דיון נוסף בבית המשפט. בדיון נכחו כל המעורבים, כולל הבן. השופט הוציא צו הגנה, שכלל איסור כניסה לבית ולחצר. המצב כיום: גבי גונן חזרה לביתה, והבן שמעון עזב את הבית.

שוש דרימר

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בית משפט השלום

המרצה 1381/93

פרוטוקול

תאריך הישיבה: 23.06.93
בפני כבי השופט צבי הרטל

המבקשת: גונן בלה
המשיב: גונן שמעון
מופיעים: המבקשת והמשיב, שהוא בנה

החלטה

מתברר שהמשיב הינו אלכוהוליסט (ברוב הגינותו הודה בכך בפני), וכאשר הינו נתון להשפעתם של משקאות חריפים איננו אחראי למעשיו. אי לכך החלטתי להיענות לבקשה.

מוציא צו הגנה בנוכחות שני הצדדים למשך שלושה חודשים מהיום. בתקופה זאת אסור למשיב לא רק להיכנס לבית ההורים אלא גם לא להתקרב אליהם ולא לפגוע בהם.

למשיב יותר להוציא את ציודו האישי במשך היום.
התיק נקבע ליום 23.09.93, שעה 08:30.
ניתן והודע היום, 23.06.93.

צבי הרטל
שופט

בקשה להרחיק אחיין נרקומן מבית דודתו בת ה-73

7.2.94

אל תחנת המשטרה ב.....

הנדון: הודעה על-פי חוק העונשין סעיף 368 ד(1) (קטינים וחסרי ישע)

ביום 7.2.94, שעה 13:00 נתקבלה אצלי הודעה כלהלן:

1. הנפגע: ששון גבריאלה, פינס 8, ת"ז 9286415, בת 73
2. הפוגע: צורי ישראלוב, בן 26, הכתובת הנייל – אחיין של גבי ששון
3. המדורח:
4. פרטי האירוע:
הנפגעת פנתה אלינו ומסרה שמדי חודש האחין הנייל סוחט ממנה כספים לקניית סמים. לדבריה, הוריו אינם מסכימים שייכנס לביתם ולכן עבר לגור בביתה. לפני כשבוע מכר את ארון הבגדים שלה – הפריט היחיד שעדיין נשאר לה. כבר בתחילת כל חודש היא נשארת ללא פרוטה ונאלצת לקבץ נדבות בשוק ברמלה (היא הולכת לשוק ברגל – גם בגשם ובקור). לדבריה, האחין מאיים לרצוח אותה אם לא תתן לו כסף. הנפגעת מפוחדת מאוד, ומבקשת שהאחין לא יתקרב לביתה.
5. המשפחה, הנפגע, הפוגע, מוכר לשכתנו: כן.
6. הערות (מידע מיוחד הידוע לפקיד הסעד הנוגע לעניין, כגון: הפוגע או הנפגע חולה נפש, אירוע דומה שאירע בעבר):
 - א. שוחחתי עם הנפגעת ועם אחותה ואחיה, שהוא אביו של הפוגע. הם אימתו את כל מה שאמרה לי גבי ששון.
 - ב. מצורף דוח מטורט יותר.
 - ג. הפוגע ידוע כנרקומן.
7. המלצות (של פקיד-הסעד למשטרה):
 - א. להעמיד את המשטרה על כך שקיים חשש לאלימות נוספת במשפחה.
 - ב. להעמיד תנאים בבקשה לשחרור ממעצר, כמו איסור על הפוגע להתקרב לבית שבו מתגורר הנפגע או למסגרת התינוכית שבה הוא מתחנך.

8. המקרה הועבר לפקיד הסעד לפי חוק ההגנה על חוסים וחוק העונשין – פגיעה בקטינים וחסרי ישע.

אילנה הררי

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

תסקיר

הנדון: ששון גבריאלה, ת"ז 9286415, רח" פ"נס 8

גברת גבריאלה ששון, בת 73, רווקה, מתגוררת בבית השייך לחברת "עמידר" בכתובת המ"ל. היא מתקיימת מקיצבת זיקנה ומהשלמת הכנסה בסך 800 ש"ח לחודש. גבי ששון פנתה אלינו לפני כמה ימים, ובעקבות זאת ערכנו ביקור בביתה ושוחחנו עם אחיה ועם אחיותיה. מהפרטים שאספנו נראה שהאישה היא חסרת ישע המנוצלת בידי אחיינה, צורי ישראלוב.

האחיין הוא רווק בן 26, ידוע כנרקומן. הוריו הוציאו נגדו צו אירכויסה לבית, והוא הלך לגור אצל דודתו, גבי ששון, אשר הסכימה לכך כיוון שפחדה ממנו. מאז שהחל לגור אצלה הוא נוהג לסחוט ממנה כספים מדי חודש תוך איומים שיהרוג אותה ויקח את כל כספה. כמו כן מכר רהיטים מביתה, והיא נותרה חסרת כול. אין לה כסף, והיא נוהגת לצעוד לשוק ולקבץ נדבות. מצב בריאותה הולך ומידרדר, והיא מרזה מיום ליום.

בעבר פתחה להתלונן, אך כיום, כשנותרה רעבה ולאחר שהאחיין מכר את ארון הבגדים שלה – הפריט האחרון שעוד נותר לה – היא מוכנה לשתף פעולה ולהעיד על כל מעשיו. גבי ששון מבקשת לסייע לה ולהרחיק את האחיין מביתה.

ידוע לי שהיא צברה חובות רבים – משיכת יתר בבנק, חובות בתשלומי מסים ועוד, מאחר שהאחיין לקח בכוח את כספה. היא נאלצה גם ללוות כספים מאחותה, שאף היא מתקיימת מקיצבת זיקנה, ואף היא נותרה ללא כסף למחיה. כיום, כשבוע לאחר קבלת הקיצבה מהמוסד לביטוח הלאומי, אין לגבי ששון פרוטה בכיסה, והיא מגיעה אלינו יום-יום ומבקשת סיוע כספי. לאור זאת הנני מבקשת מהמשטרה לפעול ולאסור את כניסת האחיין לבית דודתו, גבי גבריאלה ששון.

אילנה הררי

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

הרחקת בעל מביתו בעקבות התעללות באשתו החולה

22.10.91

הנדון: תודעה על-פי חוק העונשין סעיף 368 ד(1) (קטינים וחסרי ישע)

ביום 21.10.91 שעה 10:00 נתקבלה אצלי הודעה כלהלן:

1. הנפגע: אסתר דוד, רח' השעון 10.
 2. הפוגע: הרו דוד, רח' השעון 10.
 3. המדווח:
 4. פרטי האירוע:
- גב' דוד נמצאה חבולה. נלקחה לבדיקת רופא בבית חולים. נמצאו שתי המטומות, שלדבריה נרמו עקב חבלה של בעלה בה.
5. המשפחה, הנפגע, הפוגע, מוכרים ללשכתנו: כן.
 6. הערות (מידע מיוחד הידוע לפקיד הסעד הנוגע לעניין, כגון: הפוגע או הנפגע חולה נפש, אירוע דומה שאירע בעבר):
הפוגע נכה; ידוע כסובל ממחלת לב. בעבר עבר אירוע מוחי ואושפז לתקופה ארוכה בבית לוינשטיין. הנפגעת סובלת מבעיות קשות בזיכרון; אינה מסוגלת לדאוג לצרכיה; תלויה לחלוטין באחרים.
 7. המלצות:
לא לפרסם את שם המדווח לפקיד הסעד או את שם הפוגע או את שם הנפגע.

לילי אורן

פקידת סעד לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בית החולים

מס' דף המיון

638214

21.10.91

השם: אסתר דוד. שם האב: חיים. הכתובת: השעון 10.

הרופא המטפל,

הנייל נבדקה בחזר המיון בבית החולים הכללי בתאריך 21.10.91 בגלל ממצא של שתי המטומות בזרוע שמאל וכדופן הבטן התחתונה, שנגרמו עקב חבלה שנגרמה בידי בעלה, לדבריה.

חתימת הרופא

בית־משפט השלום ב....

המבקש: מדינת ישראל

המשיב: דוד הרו

על ידו בא כוח, עו"ד שלום

הנדון: בקשה למתן צו הגנה

מוגשת בזה בקשה למתן צו הגנה נגד המשיב הנייל, מכוח סעיף 2(א)+3 לחוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991.

נימוקי הבקשה:

1. במשטרה מתנהלת חקירה בגין ביצוע עבירה של תקיפת חסר ישע, בניגוד לסעיף 367 ב(א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977.
 2. קיימות ראיות לכאורה כי המשיב ביצע את העבירה המיוחסת לו של תקיפת חסר ישע.
 3. המשיב מהווה סכנה גופנית ממשית לאשתו, שהינה חולה וסובלת מבעיות בזיכרון — מחלה המגדירה אותה כחסרת ישע על-פי סעיף 368 א'.
- אשר על כן מתבקש בית־המשפט להורות על מתן צו הגנה נגד המשיב, אשר

החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991

ימוע ממנו להיכנס לביתו, ולמנוע ממנו לשאת את נשקו הפרטי, שבו הוא מחזיק ברשיון.

עייש יצחק – תובע
מכות מינוי של המפקח הכללי
משטרת ישראל

בית המשפט ב....

החלטה

זוהי בקשה מטעם נציגו של היועץ המשפטי לממשלה בהתאם לסעיף 3 לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991.

בעבר עשיתי שימוש בחוק זה מספר פעמים, אך ככל הידוע לי זהו המקרה הראשון שבו מוגשת בקשה לא בידי בן משפחה אלא בידי נציג היועץ המשפטי לממשלה.

ביום 6.11.91 נחקר הבעל במשטרה בעקבות פנייה מעו"ס למשטרה. האישה נחקרה ביום 12.11.91, וביום 20.11.91 הגישה המשטרה את הבקשה למתן צו הגנה. המשטרה ביקשה כי הדיון יתקיים במעמד שני הצדדים, ואכן כך היה. מדובר במקרה קשה, שבו שני בני הזוג סובלים ממחלות קשות – האישה סובלת מפגיעה בזיכרון והבעל נכה בשיעור 100%.

בא-כוח הבעל טוען כי אין לסמוך על הודעת האישה במשטרה, וזאת עקב מחלתה. כמו כן טען כי סימני החבלה שנתגלו על גופה של האישה מקורם בנפילות או בהיתקלויות בקיר.

יצוין כי בתיק המשטרה נמצאת תעודה רפואית מיום 21.10.91, שלפיה קיים "ממצא של שתי המטומות בזרוע שמאל ובדופן הבטן התחתונה, שנגרמו עקב חבלה שנגרמה בידי בעלה, לדבריה". גם במסמך אחר מיום 25.10.91, שנערך בידי רופא אחר, טענה האישה כי בעלה מכה אותה.

המשטרה גם חקרה את בנם של בני הזוג, ואני משוכנע כי מסירת ההודעה גרמה לסבל ולא נעימות רבה. מעיון בהודאת הבן מתברר כי "היו מספר פעמים שראה סימן כחול ברגלה של אמו, וגם בפעם זו ראה סימנים כחולים על ידיה של אמו". הבן מסר בחקירתו כי כאשר שאל את אמו מדוע היא מאושפזת, ענתה לו כי זה "בגלל המכות שקיבלה מאבא".

כמו כן ישנן ראיות בתיק החקירה לכך שהיו מקרים רבים שבהם איבד הבעל את סבלנותו ואף איים בנוכחות אחרים שיכה את האישה או שישתולל. ברור כי בשלב זה של הדיון ניתן להסתפק בראיות לכאורה, שכן אין הדיון בא להרשיע את הנ"ל בעבירה פלילית.

אני סבור כי המשטרה פעלה כיאות כאשר הגישה בקשה לבית המשפט במקרה הנוכחי, ועשתה שימוש נכון בחוק החדש; אם כי, לטעמי, הושהתה הבקשה והיה צורך להגישה קודם לכן.

ניתן להיעתר לבקשה הן לפי סעיף 113(א) לחוק והן בוודאי לפי סעיף 23(א) לחוק, שכן התנהגות המשיב נותנת בסיס סביר להניח כי הוא מהווה סכנה ממשית לבן משפחתו.

אשר על כן, אני נעתר לבקשה והנני מוציא צו האוסר על המשיב להיכנס לדירה שבה מתגוררת אשתו, ברחי השעון 10, או להימצא במרחק של 50 מ' מאותה דירה. אני אוסר על המשיב להטריד או ליצור קשר כלשהו, בין במישרין ובין בעקיפין, עם אשתו. קשר כזה ייעשה רק באמצעות אחד הבנים או עובדת סוציאלית.

אני אוסר על המשיב לשאת או להחזיק נשק.

תוקף צו זה כשלושה חודשים.

ניתן היום והודע ביום: 21.11.91

שם השופט: א' כהן

פרק שביעי
לקראת העתיד

עם סוף המאה אנו עדים להרחבה משמעותית בפעילותם של עובדים סוציאליים ושל פקידי סעד בהפעלת חוקים ובטיפול בצל החוק. מספרם הרב של זקנים מבוגרים והזדקקותם להגנה על פי חוק ילכו ויגברו, והמערכת הארגונית והטיפולית תידרש ליתר התייחסות ותשומת לב. העמקת התודעה בקרב הציבור הרחב בקרב מטפלים מקצועיים ופרה־מקצועיים ובקרב אנשי המשטרה תביא לעירנות יתר ולריווח מוגבר על מקרים שבהם נחוצה התערבותם של עובד סוציאלי ופקיד סעד.

א. שיווק הנושא בקרב עמיתים ובקהילה

כל נושא חדש עובר חבלי קליטה, אך אין הדבר פוטר את ציבור העוברים הסוציאליים ופקידי הסעד מלקדם ולשווק אותו בצורה נמרצת. התחום כולל מרכיבים עיוניים, מינהליים וחוקיים ומחייב שיתוף פעולה בין גורמים שונים בקהילה.

שני דברים בסיסיים חייבים להתפתח במסגרת שיווק הנושא:

1. עירנות ציבורית רחבה.

2. מסגרת ארגונית לביצוע.

על פקיד הסעד לדאוג להצגת הנושא בפני גורמים שונים במחלקתו: ראשי צוותים, מדריכים, עובדים סוציאליים ועובדים פרה־מקצועיים, וכן בפני הקהילה המקצועית הרחבה: מעונות לזקנים, חדרי מיון בבתי חולים, מרפאות קופת חולים, המשטרה המקומית וכו'. עליו לעדכן את כולם על פעילותם של פקידי הסעד, להבהיר את תפקידם בחוקים אלה ולהבטיח תיאום ושיתוף פעולה.

בימי עיון שונים ובכינוסים מקצועיים על אלימות במשפחה, על אפוסטרופסות ועל כפיית טיפול יש להדגיש שגם זקנים הם חסרי ישע וקורבנות של התעללות וכי אף הם זקוקים להגנה ולסיוע.

יש לצפות שאמצעי התקשורת יתעניינו מפעם לפעם במקרה מסוים או באירוע סנסציוני. יש מקום לשתף פעולה עם התקשורת הכתובה והאלקטרונית אחרי קבלת אישור מדובר העירייה, תוך שמירה קפדנית על סודיות מקצועית.

ב. התפתחויות בארצות אחרות ושיטות פרסום

כמדינות רבות הולכת וגדלה העירנות בכל הקשור להגנה על זקנים בפני ניצול ולהבטחת טיפול בחסרי ישע. כערים רבות בארה"ב, בקנדה, באנגליה, באוסטרליה ועוד פותחו שירותים סוציאליים ייחודיים ללימוד הנושא ולהתמודדות עם הקשיים הכרוכים בו. בארצות אלה מתקיימת פעילות שוטפת להעלאת הנושא על סדר היום הציבורי והמקצועי. השיטות להפצת מידע ולהפניית תשומת הלב לנושא הן מגוונות:

1. תליית כרזים במרכזים קהילתיים, ברכבות או ברכבת התחתית (ניו-יורק), פרסומות בחשדירי שירות ציבוריים ובטלוויזיה, מדבקות (סטיקרים) וכד'.
2. הצגת הנושא בפורומים מקצועיים וכלליים, בימי עיון ובכינוסים. בארה"ב מתקיים מדי שנה כנס בין-מקצועי על התעללות בזקנים ומצגים בו שיטות התערבות, סוגיות משפטיות וטיפוליות, מחקרים וכד'.
3. הפקת סרטי הדרכה לאנשי מקצוע בקהילה, לצוותים רפואיים בבתי חולים ובמעונות ולזקנים עצמם. גם בארץ נעשה מאמץ מיוחד בתחום זה — במרכז האורקולי לקשיש ניתנים בהשאלה ארבעה סרטי הדרכה על פגיעה והתעללות בזקנים חסרי ישע. הסרטים נעשו בארה"ב והותאמו להם כותרות בעברית.
4. בארה"ב הוקמה מועצה לאומית למניעת התעללות בזקנים (National Committee for the Prevention of Elder Abuse), שהציבה לה את המטרות הבאות:
 - א. לחזק את יכולת ההתערבות ולמנוע פגיעה בזקנים חסרי ישע.
 - ב. לערוך מחקרים בתחום ולתמוך במחקרים כאלה.
 - ג. לקדם פעילות חינוכית בקרב הציבור הרחב.
 - ד. להפיץ מידע בקרב אנשי מקצוע.
 - ה. לפתח תכניות הכשרה למטפלים.

1. לעודד חקיקה לצורכי הקורבנות ומשפחותיהם ולצורכי הפוגעים עצמם.

מטעם המועצה יוצא לאור כתב־עת מקצועי: *Journal of Elder Abuse and Neglect*

2. משימות לעתיד

על פקידי הסעד לזקנים מוטל לחתור בשנים הבאות לקידום הנושאים שבטיפולם בכמה דרכים:

1. ריכוז נתונים על היקף הבעיות בארץ בקשר לכל החוקים ולימוד המצב בקבוצות ייחודיות ובקבוצות של הנמצאים בסיכון גבוה.
2. לימוד לעומק של מאפייני הפוגעים בהוריהם הזקנים ושל מאפייני הנפגעים.
3. פיתוח כלי אבחון ספציפיים למטפלים בקהילה ובכתי חולים לשם איתור זקנים חסרי ישע שנפגעו.
4. פיתוח תכניות לימוד להכשרת אנשי מקצוע בתחום זה, כולל שיטות התערבות דיפרנציאליות.
5. גיוס משאבים לפתרון בעיות דיור בקהילה לחסרי ישע (חולי נפש ומפגרים) הגרים עם הוריהם הזקנים ומתעללים בהם, ואשר אין דיור הלופי בשבילם.
6. פיתוח מערך אפטרופסים בארץ לזקנים הרבים הזקוקים לכך.
7. קידום התיאום והשיתוף בין מקצועות שונים: רפואה, עבודה סוציאלית, פסיכיאטריה, משפטים, משטרה ועוד.
8. עריכת מחקרים על הפעלת החוקים להגנה על זקנים חסרי ישע.
9. פיתוח דרכים להביא את הנושא לתודעת הציבור בצורה נאותה.

נספחים

הערה: הטפסים והחוקים מנוסחים בדרך-כלל כלשון זכר, אך כדרכה של הלשון העברית – הם מכוונים בכל מקרה גם לנשים, אלא אם צוין אחרת במפורש.

חוק ההגנה על תוסים, תשכ"ו-1966⁽²⁾

פרק א': פרשנות

1. בתוק זה —
 .אחראי לחוסה" — הורה, לרבות הורה תורג, מאמץ, אפוטרופוס או מי שהחוסה נמצא במשמורתו או בהשגחתו, או מי שהחוסה נתן באותה שעה להשעמו:
 .בית־משפט" — בית־משפט שלום;
 .חוסה" — קטין שלא מלאו לו 14 שנה או מי שממאז נכות, ליקרי בשכלו או זיקנה אינו מסוגל לדאוג לצרכי חייו;
 .מעוק" — במשמעותו בחוק המיקוח על מעונות, תשכ"ה—1965;
 .סקיד סעד" — במשמעותו בחוק שירותי הסעד, תשי"ח—1958.

פרק ב': הגנה מפני ניצול

2. אחראי לחוסה העושה אחד הדברים המנויים להלן בנסיבות העלולות לפגוע בשלומו הגופני או הנפשי של החוסה, דינו — מאסר חודש אחד או קנס המשמט לירות:

(1) גורם או מניח שהחוסה יימצא, עמו או בלעדיו, ברשות הרבים או במקום הפתוח לציבור, באופן שיש בו כדי להסב חשומת לב הציבור לענין שהאחראי מעונין בו, ובכלל זה קבלת נדבות;
 (2) גורם או מניח שהחוסה יימצא, עמו או בלעדיו, בכל מקום שהוא, באופן שיש בו כדי להפעיל לתץ על אדם או מוסד לעשות מעשה או לחרול ממעשה, ובכלל זה לתץ לקבל ממנו חוסה לטיפול.

3. (א) היה קצין משטרה סבור שאדם פלוני עובר עבירה לפי סעיף 2, רשאי הוא לגקוס כל האמצעים הדרושים לדעתו להעברת החוסה למקום מגוריו, או בהתייעצות עם סקיד סעד, למקום מתאים אחר.
 (ב) הועבר חוסה למקום שהוא כחוץ לרשותו של האחראי לחוסה, לא יתק בו יותר משובע ימים אלא כאישור בית משפט.

פרק ג': הגנה על שלומו של חוסה

4. היה סקיד סעד סבור, כי שלומו הגופני או הנפשי של חוסה בגיר נסגע, או עלול להסגע, סגידה חמורה מתעדר סיפול ראוי, וכן לסניעת הסכנה יש צורך בהוראת בית־משפט, משום שאין החוסה או האחראי עליו מסכימים לסיפול הדרוש, רשאי הוא לפנות לבית־המשפט בבקשה ליתן הוראות לענין זה.

העברת החוסה מרשות האחראי לו

העדר סיפול ראוי

(2) פורסם סי"ח מס' 480 סיום י"א כ"ב, תשכ"ו (28.7.1966), עמ' 56.
 נתקן סי"ח מס' 635 סיום י"ד באב תשל"א (5.8.1971), עמ' 178.

נספחים

5. הוגשה בקשה לטי סעיף 4, ישמע בית המשפט את מקיד הסעד ואת האחראי לחוסה ואת החוסה אם הוא מסוגל להבין בענין, ואם ראה סעם לבקשה, רשאי הוא ליתן כל הוראה הנראית לו דרושה לשמירת שלום הגוסני והגנשי של החוסה.
6. לא יורה בית המשפט על טיפול רפואי בניגוד לרצונו של חוסה בניה, אלא אם היה החוסה לקר בשכלו או שהוא מחונגר לטיפול מטעמים לא סבירים.
7. ראה בית המשפט שאין דרך אחרת להבטיח שלום הגוסני או הגנשי של חוסה בניר אלא בהעברתו למעון או לבית־חולים. יורה לפשות כן לחקופה שלא תעלה על ששה חדשים ובלבד שהעברה לבית חולים לחולי־גנש תיעשה לפי החוק לטיפול בחולי־גנש, תשמ"ז—1955.
8. הוראה שניתנה לפי הסעיפים 5 עד 7 רשאי בית המשפט בכל עת, לפי בקשת החוסה, האחראי לו, מקיד הסעד או כל אדם אחר שההוראה ניתנת לה, לשנותה, לקצר או להאריך תקומה, להדשה או לבטלה.
9. החלטת בית המשפט לפי הסעיפים 5 עד 8 ניתנת לערעור לפני בית־משפט סחרי, והוא ירון בה בשופט אחר.
10. הסמכויות הנתונות לבית־המשפט לפי חוק זה באות להוסיף על סמכויותיו לפי כל דין אחר ולא לגרוע מהן.
11. החלטות של בית המשפט לפי פרק זה יוצאו לפועל על־ידי מקיד סעד, אם לא הורה בית המשפט על דרך אחרת, אולם לא ישחמש מקיד הסעד בכוח לביצוע החלטות בית־המשפט, אלא באמצעות המשטרה.
12. מקיד סעד הפועל לפי פרק זה רשאי להשתמש בסמכויות לפי סעיף 3 לחוק הסעד (סדר דין בעניני קטנים, חולי גנש וגעררים), תשמ"ז—1955, אף שלא נצטווה על־ידי בית־המשפט.
13. מקיד סעד שהגיעה אליו ידיעה אנב הקירה ישמרה בסוד ולא יגלה אלא בפידה שיש צורך בכך לשם ביצוע חוק זה או חוק אחר והתקנות לפיהם.
14. (א) המטריע לפקיד סעד או לכל אדם אחר שהוטלה עליו חובה לפי פרק זה למלא תפקידם, דינו מאסר — שלוש חדשים או קנס חמש מאות לירות.
(ב) מי שלא קיים הוראת בית המשפט לפי פרק זה, דינו — מאסר שלושה חדשים או קנס חמש מאות לירות. אולם בית המשפט רשאי להחליט שלא ישא הנאשם בעונשו, כולו או מקצתו, אלא אם לא קיים החלטת בית המשפט תוך החקופה שיקבע.

סמכות
בית המשפט

סייג לכפיית
טיפול

השכרת החוסה
מרשוח
האחראי לו

שינוי החלטות

ערעור

שמירת
דינים אחרים

הוצאה לפועל

סמכויות לפי
חוק הסעד

סודיות

עבירות ועונשין

פרק ד': ביצוע

ביצוע חקנות
חוק השלי"א 1971

15. שר הסעד ממונה על ביצוע חוק זה ורשאי להתקין חקנות לכיצועו, והוא ימנה לענין חוק זה פקיד סעד ראשי ופקידי סעד, אשר יפעלו לפי הנחיותיו של פקיד סעד ראשי, בדרך כלל או לענין מסויים; חלק פקיד סעד על ההנחיות לענין מסויים, ישוב פקיד הסעד הראשי ויכריע בדבר לאתר שקיים התייצות בענין זה עם פקיד הסעד ועם גופים אחרים שמצא לבנון.

יוסף בורג
שר הסעד

קדיש לוז
יושב ראש הכנסת
ממלא מקום נשיא המדינה

לוי אשכול
ראש הממשלה

(המשך בצמ' 16341)

תקנות כתי המשפט (סדרי דין לדיון בבקשות לפי חוק ההגנה על חוסים), תש"ן-1990(1/2)

בתוקף סמכותי לפי סעיף 108 לחוק כתי המשפט [נוסח משולב]
תשמ"ד-1984, ושאר הסמכויות הנתונות לי לפי כל דין, אני מתקין תקנות
אלה:

1. בתקנות אלה –
 - ההגנות "התוק" → חוק ההגנה על חוסים, תשכ"ו-1966;
 - "בקשה" – בקשה לבית המשפט לפי סעיף 4 או 8 לחוק;
 - "חוסה", "אחראי לחוסה", "סקיד סער" – כהגדרתם בחוק;
 - "תקנות סדר הדין" – תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984;
 - "תסקיר" ו"חקירה" – כמשמעותם בסעיפים 2 ו-3 לחוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955;
 - "טופס" – טופס שנוסחו ניתן בתוספת.
2. (א) בקשה תוגש לבית משפט השלום שבאזור שיפוטו מתגורר החוסה או נמצא בו אותה שעה, אולם פקיד הסעד רשאי להגיש את הבקשה לבית משפט אחר אם לדעתו יהיה זה לטובת החוסה.
(ב) בקשה לפי סעיף 4 לחוק חהא עתוכה לפי טופס 1 ובקשה לפי סעיף 8 לחוק – לפי טופס 2.
3. (א) המשיבים בבקשה לפי סעיף 4 לחוק יהיו החוסה והאחראי לו.
(ב) הוגשה בקשה לפי סעיף 8 בידו החוסה או האחראי לו, יהיה פקיד סער משיב לבקשה.
(ג) הוגשה בקשה לפי סעיף 8 בידו פקיד הסער, יהיה החוסה או האחראי לו משיב לבקשה.
(ד) ראה בית המשפט כי יהיה זה לטובת החוסה, רשאי הוא להורות שהחוסה לא יצוין כמשיב.
(ה) לא נמצא אחראי לחוסה, או שהאחראי לו הוא פסול-דין או חסר כמשמעותו בחוק הכשרות המשפטית והאמטרופסות, תשכ"ב-1962 – יצוין הדבר בבקשה.

(1/2) טורקמו ק"ח הע"ן מס' 1293 מיום 18.9.1990 עמ' 1280.

(ו) התקיימו הנסיבות האמורות בחקנות משנה (ד) (ד'ה), רשאי בית המשפט לשמוע את הבקשה ללא משיב או למנות לחוסה אפוטרופוס לדין שיהיה המשיב בבקשה.

(ז) בית המשפט רשאי, מנימוקים שיירשמו, להורות על המצאת עותק מהבקשה גם לאדם שאיננו משיב בה.

4. (א) פקיד סעד המגיש בקשה יצרף אליה תסקיר בכתב, לאתר שערך חקירה בענין החוסה; התסקיר יהא ערוך לפי טופס 3 ויכלול ידיעות מלאות, ככל האפשר, הדרושות לתמיכה בבקשה.

(ב) ראה פקיד הסעד לנכון, רשאי הוא לצרף לתסקיר מסמכים הנוגעים לענין.

(ג) היתה הבקשה להורות על ביצוע ניתוח או על נקיטת אמצעים רטואיים אחרים, תצורף לבקשה תעודת רופא בדבר מצב בריאותו של החוסה.

5. המצאת בקשה וכתבי בית-דין אחרים יכול שתיעשה בידי פקיד סעד.

6. הוגשה בקשה, ייקבע מועד לשמיעתה שיהיה בתוך שבועה ימים מיום ההגשה, אלא אם כן הורה בית המשפט הוראה אחרת; לא הסתיים הזיוון ביום שנקבע, ימשיך בית המשפט בדיון מיום ליום ברציפות, זולת אם הורה אחרת מטעמים מיוחדים שיירשמו.

7. (א) לא התייצבו החוסה או האחראי לדיון בבקשה, רשאי בית המשפט לצוות על התייצבותם או על הבאתם וכן רשאי הוא לרדן שלא בנוכחותם, ובלבד שהוכח לו כי נמסרה להם הודעה כראוי.

(ב) ציווה בית המשפט על הבאת החוסה או האחראי לו, רשאי הוא לצוות שההוראה תבוצע בידי פקיד סעד ושם יהיה צורך בשימוש בכוח לשם ביצועה — שהיא חברצע באמצעות המשטרה.

8. בית המשפט יטביר לחוסה ולאחראי לו את תוכן הבקשה וישמע את עמדתם לגביה.

9. בית המשפט רשאי להורות לבעל דין להשלים כתב כירדין שהגיש לו.

נפתחים לבקשה

המצאת מסמכים

קביעת מועד הדיון

אי התייצבות המשיבים

הסברת הבקשה

השלמת כתבי כירדין

10. (א) החליט בית המשפט בבקשה, רשאי הוא להורות, מנימוקים או המצאת החלטה שיירשמו, כי ההחלטה לא תומצא לתוסה או לאתראי לו.
 (ב) הורה בית המשפט כאמור בתקנת משנה (א), ניתן יהיה להוציא לפועל את ההחלטה גם אם לא הומצאה.
11. (א) ערעור על החלטתו של בית משפט בבקשה יוגש, בתוך עשרה ימים מיום שניחנה ההחלטה, לבית המשפט המחוזי שבאזור שיטתו החנהל הדין בבקשה; המשיכים בערעור יהיו כל מי שהיו צדדים לבקשה ואינם המערערים.
 (ב) הערעור יישמע בתוך עשרה ימים מיום הגשתו, זולת אם החליט בית המשפט אחרת מטעמים מיוחדים שיירשמו.
12. (א) על ערעור יחולו הוראות תקנות 412 עד 415, 447, 449, סדר הדין 450, 453, 454, 457 ו-459 עד 464 לתקנות סדר הדין.
 (ב) בכל ענין שלא נקבע בתקנות אלה רשאי בית המשפט, אם ראה צורך בכך, לנהוג לפי תקנות סדר הדין.
13. בענין שאינו סוכל דיחוי עד למתן החלטתו הסופית של בית המשפט, רשאי פקיד סעד, ככל שלב של הדין בבקשה ובערעור, להגיש לבית המשפט בקשה למתן צו ביניים.

תוספת

(תקנה 1)

טופס 1

(תקנה 2 (ב))

בית משפט השלום ב.....

המבקש: פקיד הסעד.....

מקום הפעולה

שם

בענין:..... (להלן – החוסה)

כחובת

פס' ויהי

שם

ובענין: חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

בקשה למתן הוראות

כ: בית המשפט מתבקש להורות:.....

א. ואלה נימוקי הבקשה:.....

ב. בית המשפט מתבקש להורות על הסעלח המשטרה בהתאם לסעיף 11 אם יעלה צורך בכך.

הגנה על זכויות

ג. בית המשפט מתקשר לרון בבקשה במעמד צד אחד כלכד מהנימוקים הבאים: **

מצורף: תסקיר

ח"ד רשמי

ח"ד פטיכיאטרית או פטיכולוגית

מסמכים נוספים

פקיד הסעד
לפי חוק הגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

* לרבות מרשים על קרובי משפחה, ליאור מצבו הנפשי והנפשי של החוסה, נסיבות ביטול שנעשו, בריקות שנערכו וחוצאותיהן.

** במקרה הצורך

טופס 2

(תקנה 2(ב))

בית המשפט השלום ב.....

חלק א'

המבקש: פקיד הסעד

להוכיח מקום העבודה

שם

גבר

המשיבים: (להלן - החוסה)

כחובת

מס' זהו

שם

האחראי על החוסה:

כחובת

מס' זהו

שם

ובענין: חוק הגנה על חוסים, התשכ"ו-1966 (להלן - החוק)

בקשה לשינוי/קיצור/הארכה/חידוש/ביטול/הוראת בית המשפט**

כב' בית המשפט מתבקש להורות:

ומרות הבקשה

1. ביטול ניתנה החלטה על ידי כבוד בית המשפט הוה, בתוק

לפיה:

וחובן החלטתו

2. האלה, בין היתר, נימוקי הבקשה:

האריך

פקיד הסעד

לפי חוק הגנה על חוסים, התשכ"ו-1966

* כוסר המבקש אינו פקיד הסעד ישלח חלק ב'.

** לחוק את הטעון מחיבה

טופס 1

(תקנה 2(ב))

בית המשפט השלום ב.....

חלק ב'

המבקש:י (להלן - החוסה)

שם מס' זהוי כתובת
 ענינו של המבקש בבקשה:י*

האחראי על החוסה: שם מס' זהוי כתובת

נגד

המשיב: סקר הסעד שם מקום העבודה

ובצנין: ווק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966 (להלן - החוק)

בכוחה לשינוי/פיצור/הארכה/חידוש/ביטול/הוראת בית המשפט**

כב' בית המשפט מתבקש להורות:
 ופיקוד הבקשה

1. כיום ניתנה החלטה על ידי כבוד בית המשפט הזה, בחיק

לפיה:
 (תוכן ההחלטה)

2. ואלה, בין היתר, נימוקי הבקשה:

תאריך

.....

המבקש

- * כאשר המבקש הוא החוסה או האחראי לו או אם אדם אחר.
- ** כאשר המבקש אינו החוסה או האחראי לו.
- *** למחוק את הטעון מחיקה

תסקיר

טופס 3

(תקנה 4)

(1) שם החוסה, שנת לידתו, מספר זהותו ומענו

(2) שם האחראי לחוסה ומענו

(3) הקרבה המשפחתית ומהות היחסים בין החוסה לאחראי לו

הגנה על זקנים

- (4) התנאים השוררים בביתו של החוסה או במקום האחר שבו הוא נמצא:
- (5) מצבו האישי, המשפחתי, החברתי, הגופני, הרפואי והנפשי של החוסה, כהווה ובעבר:
- (6) העובדות והנסיבות שלאירן סכור פקיד הסעד כי שלומו של החוסה גפגע או עלול להיפגע מהעדר טיפול ראוי:
- (7) הטיפול הראוי הדרוש לחוסה:
- (8) רשימת המסמכים המצורפים לתסקיר.

דן מרידור
שר המשפטים

י' באלול תש"ן (11 באוגוסט 1990)

(חמשך בעמ' 16343)

בבית המשפט ב _____
 בעניין _____ לבין _____

תעודת רופא/ה

שם הרופא _____
 מעונו _____
 מקום עבודתו _____ מסי רשיונו _____
 אני הח"מ מעיד ומאשר בזאת כי ביום _____
 במקום _____ בדקתי את _____
 ומצאתי בו את הממצאים הבאים:

 לא

 כן

החולה מסוגל להגיע לבית המשפט

 לא

 כן

החולה מסוגל לטפל בענייניו בעצמו

 לא

 כן

החולה מסוגל להביע דעתו בענייני אפטרופסות

תעודה זו ניתנה על ידי לשם הגשתה כראיה לבית המשפט. הריני מצהיר בזאת כי ידוע לי היטב שלעניין הוראות החוק הפלילי בדבר עדות שקר בשבועה בבית המשפט זין תעודה זו, כשהיא חתומה על ידי, כדין עדות בשבועה שנתתי בבית המשפט.

תאריך _____ חתימה _____

חוק העונשין (תיקון מס' 26), התש"ן-1989*

1. במקום סעיף 323 לחוק העונשין, התשל"ז-1977¹ (להלן - החוק העיקרי), יבוא:
323. הורה או מי שעליו האחריות לקטין בן כיתו שלא מלאו לו שמונה עשרה שנים, חובה עליו לספק לו את צרכי מחייתו, לדאוג לבריאותו ולמנוע התעללות בו או חבלה בגופו, ויראהו כמי שגרם לתוצאות שבאו על חייו או על בריאותו של הקטין מחמת שלא קיים את חובתו האמורה.
2. בסעיף 337 לחוק העיקרי -
- (1) במקום כותרת השוליים יבוא: "הפרת חובה של הורה או אחראי";
- (2) בגוף הסעיף, אחרי "לדאוג לבריאותו" יבוא "ולמנוע התעללות בו או חבלה בגופו".
3. בפרק י' לחוק העיקרי, אחרי סימן ו' יבוא:
- "סימן ו': מניעה בכסויים ובחסרי ישע
- A.368. כסימן זה -
- "אחראי על קטין או חסר ישע" - כל אחד מאלה:
- (1) הורה או מי שעליו האחריות לצרכי מחייתו, לבריאותו, להינוכו או לשלומו של קטין או של חסר ישע - מבחוץ, ליו, החלטה שיפוטית, חווה מפורש או סכללא, או מי שעליו האחריות כאמור לקטין או לחסר ישע מחמת מעשה כשר או אסור שלו;
- (2) בן משפחה של קטין או של חסר ישע, שמלאו לו שמונה עשרה שנים ואינו חסר ישע, יהוא אחד מאלה: בן ווגו של הורו, סבו או סבתו, נצאאו, אחיו או אחותו, גיסו או גיסתו, דודו או דודתו;
- (3) מי שהקטין או חסר הישע מתגורר עמו או נמצא עמו דרך קבע, ומלאו לו שמונה עשרה שנים; ובלבד שסיימים ביניהם יחסי תלות או בריות.
- "חסר ישע" - מי שמחמת גילו, מחלתו או מוגבלותו הגופנית או הנפשית, לקויו הסכלי או מכל סיבה אחרת, אינו יכול לדאוג לצרכי מחייתו, לבריאותו או לשלומו;
- "מעשה" - לרבות מחדל;
- "ספקי סעד" - מי שמונה לכך לפי חוק;
- "קטין" - בהגדרתו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, התשכ"ב-1962².
368. (א) התוקף קטין או חסר ישע וגורם לו חבלה של ממש, דינו - מאסר חמש שנים; היה התוקף אחראי על הקטין או על חסר הישע, דינו - מאסר שבע שנים.

תקפת ספק
או חסר ישע

(ב) נעברה עבירה לפי סעיף קטן (א) ונגרמה לקטין או לחסר הישע חבלה תמורה, דינו של התוקף - מאסר שבע שנים, ואם היה התוקף אחראי על הקטין או חסר הישע, דינו - מאסר תשע שנים.

(ג) לענין סעיף זה, "חבלה" - בין גופנית בין נפשית.

3368. העושה בקטין או בחסר ישע מעשה התעללות גופנית, נפשית או מינית, דינו - מאסר שבע שנים: היה העושה אחראי על קטין או חסר ישע, דינו - מאסר תשע שנים.

התעללות בקטין או בחסר ישע

3368. (א) היה לאדם יסוד סביר לחשוב כי זה מקרוב נעברה עבירה בקטין או בחסר ישע בידי האחראי עליו, חובה על האדם לדווח על כך בהקדם האפשרי לפקיד סעד או למשטרה: העובר על הוראה זו, דינו - מאסר שלושה חדשים.

חובת דיווח

(ב) רופא, אחות, עובד חינוך, עובד סוציאלי, עובד שירותי רווחה, שופר, פסיכולוג, קרימינולוג או עוסק במקצוע פרה-רפואי, וכן מנהל או איש צוות במעון או במוסד שבו נמצא קטין או חסר ישע - שעקב צילוקם במקצועם או בתפקידם היה להם יסוד סביר לחשוב כי נעברה עבירה בקטין או חסר ישע בידי אחראי עליו - חובה עליהם לדווח על כך בהקדם האפשרי לפקיד סעד או למשטרה: העובר על הוראה זו, דינו - מאסר ששה חדשים.

(ג) היה לאחראי על קטין או חסר ישע יסוד סביר לחשוב כי אחראי אחר על קטין או חסר ישע עבר בו עבירה, חובה עליו לדווח על כך בהקדם האפשרי לפקיד סעד או למשטרה: העובר על הוראה זו, דינו - מאסר שישה חדשים.

(ד) נעברה בקטין או בחסר ישע הנמצא במעון, במוסד או במסגרת חינוכית או טיפולית אחרת, עבירה מין לפי סעיפים 345 עד 348, או עבירה של גרימת חבלה תמורה לפי סעיף 3368 (ב) או עבירת התעללות לפי סעיף 3368, חובה על מנהל או איש צוות במקום באמור, לדווח על כך בהקדם האפשרי לפקיד סעד או למשטרה: העובר על הוראה זו, דינו - מאסר שישה חדשים.

(ה) חובת דיווח לפי סעיף זה לא תחול על קטין.

(ו) פקיד סעד שקיבל דיווח לפי סעיף זה יעבירו למשטרה בצירוף המלצתו לטעול או להימנע מלפעול בקשר לדיווח, אלא אם כן קיבל אישור שלא להעביר את הדיווח למשטרה מאת אחת הרשויות שהקים שר המשפטים לענין זה: חברי ועדה כאמור יהיו נציג פרקליט מחוז והוא יהיה היושב-ראש, קצין משטרה בדרגת רב סגן ומעלה ופקיד סעד מתווך.

(ז) הגיע למשטרה מידע לפי סעיף זה, תעביר אותו לפקיד סעד, ולא תפעל לפני שתיוועץ בפקיד הסעד.

(ח) בסעיף זה, למעט בסעיף קטן (ד), "עבירה" - עבירה של סיכון החיים והבריאות לפי סעיף 337, עבירת מין לפי סעיפים 345 עד 348, עבירה של נגישה או הזנחה לפי סעיפים 361 ו-362 ועבירה של תקיפה או התעללות לפי סעיפים 3368 ו-3368א.

3368. שר המשפטים, לאחר התייעצות עם שר העבודה והרווחה ובאישור ועדה החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי להתקין תקנות לביצוע סימן זה.

תקנות

הגנה על זקנים

5. במקודת הראיות (גובת חדש). התשל"א-1971, כסעף 5, בסופו יבוא: "זכן במשפט פלילי על עבירה לפי סעיף 337 או לפי סימן ו'1 בפרק י' לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שנעברה בידו כן זוג נגד בן זוגו, הורה נגד ילדו או ילד נגד הורו".
6. בחוק כתי המשפט (גוסח משולב), התשמ"ד-1984 (1) כסעף 68(כ), במקום פסקה (4) יבוא:
" (4) לשם הגנה על ענייכו של קטין או הסר ישע כהגדרתו בסעיף 368א לחוק העונשין, התשל"ז-1977:"
(2) בחוספת השניה, בפסקה 1, לפני "381(ב)" יבוא: "368, 368ג".
7. בחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשמ"ו-1955 -
(1) כסעף 1, בסופו יבוא:
"קטין" - כהגדרתו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962:
(2) כסעף 2, במקום סעיף קטן (א) יבוא:
" (א) אין מעידים ילד על מעשה עבירה נגד הסוסר שנעשה בגופו או בנוכחותו או שהוא חשוד בעשייתו, או על מעשה עבירה של הורה כלפי ילדו לפי סעיפים 337, 368 ו-368 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ואין מקבלים כראיה הודעתו של קטין על מעשה כאמור, אלא ברשות האקר נוצר":
(3) אחרי סעיף 2 יבוא:
- א2. בעדותו של קטין המעיד נגד הורהו במשפט פלילי כסל עבירה לפי סעיפים 345 עד 349 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, רשאי בית המשפט, אם הוא סבור כי הדבר דרוש כדי למנוע נזק נפשי לקטין, להורות שעדותו תישמע שלא כנוכחות ההורה-הנאשם אלא כנוכחות סניגורר".
- (4) במקום החוספת יבוא:

ז'שין חוק
כתי המשפט

תיקון חוק
לתיקון דיני
ראיות (הגנה
על ילדים)

הודעת קטין
נגד הורהו

"חוספת

(סעיף 1)

עבירות לפי הסעיפים הבאים של חוק העונשין, התשל"ז-1977: 208 עד 211, 345(א) 346-עד 349".

דן מרידור
שר המשפטים

יצחק שמיר
ראש הממשלה

חיים הרצוג
נשיא הכדינה

מדינת ישראל משרד העבודה והרווחה

נוהל דרכי ההודעה של פקיד הסעד למשטרה, מהות ההודעה ואופיה

א. לפי תיקון לחוק העונשין (תיקון מס' 26) המשך, 1989, נדרש פקיד הסעד לדווח למשטרה על כל פגיעה בקטין ובחסר ישע על פי הסעיפים המופיעים בחוק העונשין. יוצאים מכלל זה מקרים חריגים, שיפורטו להלן (סעיף ד'), שבהם לחקירה או לפתיחת התיק עלולות להיות השלכות חמורות לגבי הקורבן או משפחתו.

ב. 1) בתודעתו למשטרה לא אמור פקיד הסעד לשמש כחוקר העבירה ונסיונותיה. עליו לנקוט גישה טיפולית ומעורבות טיפולית לגבי הקורבן ומשפחתו.

2) גם אם קיבל פקיד הסעד את ההודעה מהמשטרה, הוא ממלא את תפקידו לפי עיקרון זה.

ג. אם קיבל פקיד הסעד דיווח על פגיעה בקטין וחסר ישע והוא חושב שיש יסוד סביר להניח שנעברה עבירה מן הסוגים שיפורטו להלן, חובה עליו לדווח על כך למשטרה בהקדם.

1) (א) עבירה על פי סעיף 337 לחוק העונשין – עבירה של סיכון חיים ובריאות.

(ב) עבירה על פי סעיפים 345-346-347-348 לחוק העונשין – עבירות מין. אינוס, בעילת אסורה כהסכמה, גילוי עריות, בעילה מתוך ניצול קשרי מרות, מעשה סדום, תקיפה מינית.

(ג) עבירה על פי סעיף 361 לחוק העונשין – נטישה נד גיל שנתיים).

(ד) עבירה על פי סעיף 368 ג' לחוק העונשין – התעללות מינית, או התעללות נפשית וגופנית חמורה.

(ה) עבירה על פי סעיף 368 א' ב' לחוק העונשין – תקיפה שגרמה חבלה חמורה, או תקיפה שגרמה חבלה של ממש.

2) מקרים החוזרים על עצמם.

ד. במקרים אחרים של חשד לעבירה כלפי קטינים וחסרי ישע ובנסיבות שיפורטו בסעיף זה רשאי פקיד הסעד לעכב את הדיווח למשטרה, לשקול את המצב תוך זמן קצר וסביר (עד שבוע), ולפנות בעניין לוועדה שנקבעה

בחוק, כדי למנוע דיווח למשטרה (הוועדה כוללת הרכב קבוע של נציג פרקליט המחוז, נציג המשטרה ופקיד סעד מחוזי). הנסיבות המאפשרות זאת הן כדלהלן: כאשר קיים חשש שהדיווח יפגע בשלומו של הקטין, של חסר הישע או של בני משפחתו; כאשר אין בעבירה עצמה סכנה מיידית לקטין או לחסר הישע; כאשר העבירה לא נעברה סמוך למועד הדיווח.

- ה. 1) פקיד סעד המתלבט בין פנייה מיידית למשטרה לבין פנייה לוועדה יתייעץ עם אנשי צוות המחלקה לשירותים חברתיים, עם הגורם המפנה ועם פקיד הסעד המחוזי או עם פקיד הסעד הראשי.
- 2) להעברת הדיווח המאוחר או להשלמת תווית הדעת ישקול פקיד הסעד התייעצות עם גורם מקצועי נוסף, למשל רופא או פסיכולוג.
- ו. פקיד סעד שקיבל הודעה על פגיעה בקטין או בחסר ישע על פי החוק – וללא קשר לחובת הדיווח – יצא מיד בעצמו, או ישלח אדם מקצועי אחר, לבדוק את מצב הנפגע, וישתמש במקרה הצורך בסמכויותיו על פי החוק.
- ז. 1) את הדיווח למשטרה יעביר פקיד הסעד על גבי טופס (נספח 1). כמו כן יעביר העתקים של הטופס לפקיד הסעד המחוזי ולפקיד הסעד הראשי.
- 2) במקרים זחופים ימסור פקיד הסעד למשטרה הודעה טלפונית, נוסף לדיווח בכתב. על גבי הטופס יצוין כי נמסרה גם הודעה טלפונית, ויירשם שמו של מקבל ההודעה.
- 3) אם החליט פקיד הסעד לפנות לוועדה (ראה סעיף ד' לעיל), תיעשה הפנייה באמצעות טופס מיוחד (נספח 2).
- ח. בכל מקרה יכלול הדיווח למשטרה המלצות של פקיד הסעד. אם אין פקיד הסעד יכול להעביר המלצות מיד, הוא יעביר המלצות חלקיות, ויצוין שאת ההמלצות הנוספות ישלח במועד מאוחר יותר (פירוט ההמלצות הסופיות מופיע על גבי הטופס בנספח 1).
- ט. אם החליטו המשטרה או הפרקליטות לסגור את התיק, ישקול פקיד הסעד במקרים מיוחדים (הגנה על הקורבן) – עם פקיד הסעד המחוזי – להגיש ערעור על סגירת התיק.
- י. פקיד הסעד יעקוב מדי שלושה חודשים אחר הטיפול במקרה במשטרה. אם המקרה מועבר מהיחידה החוקרת למחלקת התביעות במשטרה או לפרקליטות, חייב פקיד הסעד לקבל את הדיווח על המקרה מהמחלקה המתאימה.

- יא. במקרה שבו פקיד הסעד סבור שייגרם נזק חמור למודיע אם שמו יימסר למשטרה, הוא רשאי לדווח למשטרה בלי למסור את שם המודיע, אלא אם כן תדרוש זאת המשטרה במיוחד.
- יב. גם אם נמסרה הודעה אנונימית, יפעל פקיד הסעד בהתאם להנחיות שפורטו לעיל. הדיווח וההתייחסות למקרה יהיו מיידיים.
- יג. 1) אם קיבל פקיד הסעד הודעה כאמור בחוק, אך הנפגע שייך לאוכלוסיה המטופלת בידי פקיד סעד על פי חוק אחר, הוא ידווח על הדבר ויבקש את המשך הטיפול של פקיד הסעד המתאים. את העתקי הדיווח הוא יעביר גם לפקיד הסעד המחוזי ולפקיד הסעד הראשי הנוגעים לאותה אוכלוסיה.
- 2) פקיד סעד המקבל הודעה מפקיד סעד אחר, יבדוק אם הועבר דיווח למשטרה או אם הוחלט לא להודיע ולפנות לוועדה, וימשיך בטיפול על פי נוהל זה.
- 3) בפני הוועדה אשר נקבעה על פי החוק רצוי שיופיע פקיד הסעד המטפל בנפגע.

נספח 6

אל: משטרת ישראל

תחנת _____

הנדון: דיווח על פי חוק העונשין סעיף 368 ד(1) (קטגוריה וחסרי ישע)

ביום _____ שעה _____ נתקבלה אצלי הודעה כלהלן:

1. הנפגעת(ת) _____

שם פרטי ומשפחה ת"ז

ת' לידה (גיל) שם היישוב

מקום הימצאו הנוכחי

2. הנפגעת(ת) _____

שם פרטי ומשפחה ת"ז

ת' לידה (גיל) שם היישוב

3. המדווח לפקיד הסעדי _____

שם פרטי ומשפחה ת"ז

ת' לידה (גיל) שם היישוב

4. פרטי האירוע (הפרטים כפי שנמסרו ע"י נותן ההודעה בפירוט): _____

5.

(המשפחה, הנפג, הפוגע, מוכר לשירותי הרווחה (ק), לא)

6.

הערות

מידע מיוחד הידוע לפקיד הסעד הנוגע לעניין (כגון: הפוגע או הנפגע חולה נפש, אירוע דומה שאירע בעבר).

7.

המלצות: (של פקיד הסעד למשטרה):

א. לא לפרסם את שם המדווח לפקיד הסעד או את שם הפוגע או את שם הנפגע.

ב. לבצע את החקירה לא במקום מגוריו או חינוכו של הנפגע.

ג. במקרה שהנפגע או הפוגע מפגרים, להמליץ שהחקירה תיעשה בידי אדם המתמצא בנושא או בליווי.

ד. להשהות את החקירה עד לפנייה מחודשת של פקיד הסעד, או עד לחעברת דוח משלים של פקיד הסעד.

ה. להמליץ על מעצר הפוגע.

ו. להעמיד תנאים בבקשה לשהרור ממעצר כמו:

1) הגבלת הקשר בין הפוגע לנפגע.

2) איסור על הפוגע להתקרב לבית שהנפגע מתגורר בו או למסגרת

החינוכית שבה הוא מתחנך וכד'.
3) אזהרה לפוגע שלא לפגוע בנפגע או באדם אחר.

4) המלצה לשליחת הפוגע לטיפול כתנאי לשחרור ממעצר (עם

המלצה בדבר המסגרת הטיפולית).

5) המלצה להעמיד את הפוגע או את הנפגע בפני ועדת אבחון

(במקרה של מפגר).

6) המלצה לשליחת הפוגע לאבחון או להסתכלות.

ז. כל המלצה נוספת שפקיד סעד סבור שיש להמליץ

8. המקרה הועבר לטיפול פקיד הסעד _____

שם פקיד הסעד)	(כתובת מקום עבודתו)	טלפון
---------------	---------------------	-------

9. נמסרה הודעה טלפונית (לתחנת משטרה _____

בתאריך _____ בשעה _____).

חתימת פקיד הסעד	תאריך
-----------------	-------

העתק :

_____ פקיד סעד לפי חוק
_____ פקיד סעד מחוזי**
_____ פקיד סעד ראשי**
_____ מאגר מרכזי

* במקרים מיוחדים, כשפקיד סעד סבור שאין להעביר את שם המדווח למשטרה מחשש לטק חמור למדווח או לאחר, דיווח ללא שם המודיע.

** אם פקיד הסעד המדווח מטפל בעניין, יעביר לפקיד הסעד המחוזי הראשי שלו. אם הטיפול הועבר לפקיד סעד לפי חוק אחר, יועבר העתק דיווח זה לפקיד סעד מחוזי ראשי של החוק האחר.

337. המפר ללא הצדק בדין את חובתו למסך לפלגני צרכי מחיה או לראונג לבריאותו ולמנוע התעללות בו או חבלה בנוסד ומסכן או עלול לסכן בכך את חייו, או פוגע או עלול לפגוע בכך בבריאותו פגיעת קבע, דינו — מאסר שלוש שנים.

הסרת חובת של
החדה או אחראי
[242/א]
חוק (מס' 17)
תשמ"ג-1983
חוק (מס' 26)
הש"ן-1989

נספח 8

יחידה _____
 טלפון _____
 תאריך _____

אל: _____ שם המהלך

אישור בדבר הגשת תלונה

הערה: אישור זה נועד לצורכי בירורים בעניין התלונה בלבד ואינו תחליף לכל אישור רשמי אחר (אישור לחברת ביטוח וכיו"ב).

אני הת"מ:

שם איש	דרגה	שם פרטי	שם משפחה

מימירת התקליט _____

מאשר בזאת כי הגשת כתאריך _____ תלונה ביהידתנו בענין: _____

מספר יומן _____ מספר ס"א * _____

אישור זה נועד לצורכי בירורים בענין התלונה. במירה ויגיעו לידעתך פרטים נוספים בקשר לתלונה הנ"ל – נבקשך

להעבירם אלינו בהקדם האפשרי ליחידה הנ"ל, בטלפון _____

ולהסתמך על הפרטים המגוייס לעיל.

בכבוד רב

_____ חתימה

* ימולא בסידה והפרטים קיימים.

לכבוד _____

יחידה _____

מס' הגולפון _____

מסן _____

מיקוד _____

תאריך _____

מס' תיק/מסמכה _____

א.ג.ג. _____

הגדון: הודעה על החלטה שלא להוסיף לחקור או שלא להעמיד לדין

סימוכין: תלונתך כדבר _____ ונד _____

מתאריך _____

משטרת ישראל לא חוסף לחקור בהלוחך כפי

1. רשות אחרת מוסמכת על פי דין לחקור בה והיא _____

2. לאחר בדיקה תלונתך הוחלט על ידי המשטרה הפרקליטות

לא להוסיף לחקור בתלונתך.

לא להעמיד לדין את הילוף.

וזאת סן הסיבה

וסיבות תענין אינן מצדיקות המשך החקירה. והשוד הזה.

וסיבות תענין אינן מצדיקות העמדת לדין. השוד הזה.

לא נמצאו ראיות מספיקות להעמדת לדין.

אין אשמה מלילית.

השוד / הנאשם אינו בר ענין.

השוד / הנאשם נפטר.

העבירה החיישנה.

3. א. על החלטה מהסיבה שפורטה לעיל, בשמירות המנויות בחוספת השניה לחוק סדר הדין הפלילי, (נוטח משולב), התשמ"ב-1982 הדין רשאית להניש קובלנת לבית המשפט לפי סעיף 68 לחוק זה.

ב. על החלטה מהסיבה שפורטה לעיל, בכל עבירה אחרת, הדין רשאית לעזור בפני הדיען המשפטי לממשלה, הדין 30 יום מהיום שנמסרה לך הודעה זו, לפי סעיפים 64 ו-65 לחוק סדר הדין הפלילי, (נוטח משולב), התשמ"ב-1982.

את העדר עליך להניש באמצעות הגורם שהודיע לך על הסגירה, הוא יעביר לדין הדיען המשפטי לממשלה. עליך לציין מפורשות כי הדין הוגישה עדר על החלטה.

העדות: _____

ככבוד רב

חתימה _____

פדטי החלונת: _____

תס"י איש _____

דול _____

עם מולי גלם משלוח _____

תס"י _____

* לשון א במקום הסתיים.

תפוצה: 1. מתלונן

2. לתיק/לחומר החקירה.

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962

בקשה למינוי אפוטרופוס כללי

מ"א 94/

בית המשפט המחוזי בירושלים

המבקש: היועץ המשפטי לממשלה

על ידו בא כוח, שכתובתו למסירת מסמכים היא:

לשכת היועץ המשפטי, משרד העבודה והרווחה

רח' יד החרוצים 10, ירושלים

בעניין: מינוי אפוטרופוס ל _____

יליד _____

בעל ת"ז _____ (להלן – החסוי)

ובעניין: חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962

בקשה למינוי אפוטרופוס

כבוד בית המשפט מתבקש למנות את _____ ת"ז _____

כאפוטרופוס על גופו ורכושו של _____ ת"ז _____

ואלה הם, בין היתר, נימוקי הבקשה:

1. החסוי _____ יליד _____ הינו

 ואינו מסוגל לדאוג לענייניו ולזכויותיו (מצ"ב תעודה רפואית).

2. לחסוי זכויות ואו מגיעה לו קיצבה מן המוסד לביטוח לאומי.

3. החסוי זקוק לאפוטרופוס שידאג לענייניו ויגן על זכויותיו.

4. _____ מוכן להתמנות כאפוטרופוס על החסוי.
5. מינוי _____ לאפוטרופוס על החסוי יהיה לטובת החסוי.
6. מן הדין ומן הצדק להיעתר לבקשה זו.

בא כוח היועץ המשפטי לממשלה

בקשה למינוי אפוטרופוס על גוף לצורך התערבות רפואית (דוגמה)

בבית המשפט המחוזי בירושלים מ"א 95/

המבקש: היועץ המשפטי לממשלה

על ידי בא כוח, שכתובתו למסירת מסמכים היא:

לשכת היועץ המשפטי, משרד העבודה והרווחה

רח' יד החרוצים 10, ירושלים

בעניין: מינוי אפוטרופוס ל _____

ליד _____

בעל ת"ז _____ (להלן – החסוי)

ובעניין: חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962

בקשה למינוי אפוטרופוס

כבוד בית המשפט מתבקש למנות את _____ ת"ז

_____ כאפוטרופוס על גופו של _____ ת"ז

ואלה הם, בין היתר, נימוקי הבקשה:

1. החסוי הוא בן _____ מאושפז מחוסר הכרה בבית החולים _____ לאחר ניתוח.
2. להערכת הרופאים המטפלים החסוי זקוק לניתוח, אך מאחר שהוא מחוסר הכרה אין הוא מסוגל להביע את דעתו בקשר להליכים הרפואיים.
3. החסוי זקוק לאפוטרופוס על גופו.
4. _____ של החסוי, _____

(שם המתמוד)

(הקשר של המועמד אל החסוי)

- מוכן להתמנות כאפוטרופוס על גופו של החסוי.
 5. מינוי הנייל לאפוטרופוס על גופו של החסוי יהיה לטובת החסוי.
 6. מן הדין ומן הצדק להיעתר לבקשה זו.

בא כוח היועץ המשפטי לממשלה

תצהיר עובד סוציאלי

אני הח"מ _____ בעל ת"ז מס' _____

מהיישוב _____, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהיר בזה ואומר כדלהלן:

1. שמי _____ והנני עו"ס ב _____
2. בתוקף תפקידי אני מכיר את _____ ת"ז _____ (להלן – החוסה).
3. מהיישוב _____ יליד _____
4. החוסה נמצא ב _____ מתאריך _____
5. לפי מיטב ידיעתי מגיעות לחוסה זכויות וקצבות מן המוסד לביטוח לאומי.
6. לפי מיטב ידיעתי והבנתי זקוק החוסה לאפוטרופוס שידאג לענייניו ויגן על זכויותיו.
7. הנני ממליץ למנות את האנשים הבאים כאפוטרופוס על החוסה:

8. א. _____
 שם ומשפחה קרבה לחוסה תי זהות כתובת

ב. _____
 שם ומשפחה קרבה לחוסה תי זהות כתובת

ג. _____
 שם ומשפחה קרבה לחוסה תי זהות כתובת

9. הנ"ל הביעו את הסכמתם להתמנות לאפוטרופוס על גופו ורכושו של החוסה.
 10. מינוי הנ"ל לאפוטרופוס יהיה לטובת החוסה.
 11. אני מצהיר כי זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי זה אמת.

_____ תאריך
 _____ חתימה

אני הח"מ _____ עו"ד, מאשר כי היום _____
 הופיע בפניי הי"ה _____, המוכר לי אישית, שזיהיתו על פי
 ת"ז מס' _____, ולאחר שהזהרתו כי עליו להצהיר את האמת
 וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, הצהיר על נכונות
 הצהרתו דלעיל וחתם עליה בפני.

_____ תאריך
 _____ חתימה

תצהיר לקרוב משפחה

אני הח"מ _____ מעל ת"ז מס' _____
 מהיישוב _____, לאחר שהזהרתי כי עלי לאמר את
 האמת וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהיר
 בזה ואומר כדלהלן:

1. שמי _____ ואני גר ב _____
 2. מר/גב' _____ הוא אב/אמא קרובי והינו תולה בנפשו,
 תשוע נפש, מפגר בשכלו (להלן – החוסה).

3. לפי מיטב ידיעתי לחוסה זכויות ו/או מגיעה לו קיצבה מן המוסד לביטוח לאומי.
4. לפי מיטב ידיעתי והבנתי זקוק החוסה לאפוטרופוס שידאג לענייניו ולזכויותיו.
5. אני מוכן להתמנות לאפוטרופוס על החוסה.
6. ידוע לי כי תצהירי זה מוגש כתמיכה לבקשת בא כוח היועץ המשפטי לממשלה למנותני לאפוטרופוס על החוסה.
7. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי זה אמת.

חתימה	תאריך
-------	-------

בבית המשפט המחוזי כבאר שבע תיק מ"א 95/

צו מינוי אפוטרופוס לפי חוק הכשרות המשפטית
והאפוטרופוסות, התשכ"ב-1962 (להלן – החוק)

בעניין החסוי

שם מלא	שם האב	ת"ז
--------	--------	-----

המבקש: בא כוח היועץ המשפטי לממשלה
שכתובתו למסירת כתבי בית דין היא:
לשכת היועץ המשפטי, משרד העבודה והרווחה
רח' יד החרוצים 10, ירושלים

לאחר שעיינתי בבקשה ובצירופיה

אני ממנה בזה את

שם מלא	מסי ת"ז	מען
--------	---------	-----

לאפוטרופוס על החסוי

שם החסוי	שם האב	ת"ז	מען
----------	--------	-----	-----

מינוי זה הוא כללי

על האפוטרופוס לפעול בהתאם להוראות החוק והתקנות לפיו ולהגיש למשרד האפוטרופוס הכללי הפועל ליד בית משפט זה פרטה ודוחות לפי חוראותיו ובמועדים שנקבעו בחוק, בידי בית המשפט או בידי האפוטרופוס הכללי, לפי העניין.

העתק צו זה יומצא לאפוטרופוס הכללי עם נתינתו.

היום

חתימת השופט

לכבוד

בית המשפט המחוזי

א"נ,

כתב־הסכמה

אני הח"מ _____ ת"ז _____

מרח' _____

ביישוב _____

מביע בזאת את הסכמתי להתמנות אפוטרופוס על _____
ולדאוג לו ולטפל בענייניו, בשיתוף פעולה עם שירותי הרווחה ובהתאם להוראות בית המשפט.

בכבוד רב,

הגנה על זקנים

תאריך _____

בבית המשפט המתווז ב _____ מ"א _____

בעניין: החוסה _____
ת"ז מס' _____
מהישוב _____

כתב ערובה בדבר הנהלת נכסי חוסה

אני הח"מ _____ ת"ז _____

הגר כיישוב _____
אשר בקשה למנותני לאפוטרופוס לחוסה הוגשה לכבוד בית משפט זה.
מתחייב לשלם לחוסה כל סכום שיידרש ממני אם יימצא שלא מילאתי את
תפקידי וחובתי כאפוטרופוס.

תאריך _____ חתימה _____

נספח 11

חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991

מרחס תיקונים -

סי"ח 1352, תשנ"א (28.3.1991), עמ' 138
 סי"ח 1537, תשנ"ה (17.8.1995), עמ' 399
 סי"ח 1532, תשנ"ז (21.3.1996), עמ' 243
 סי"ח 8640, תשנ"ח (5.12.1997), עמ' 16

1. הגדרות תיקון תשנ"ה, תשנ"ו כחוק זה -

"בית משפט" - בית משפט השלום;

"בן זוג" - לרבות ידוע בציבור;

"בן משפחה" - לרבות מי שהיה בן משפחה בעבר, והוא אחד מאלה:

- (1) בן זוג, תורת או בן זוג של הורה, הורה של בן זוג או בן זוגו ההורה, סב או סבתא, צאצא או צאצא של בן זוג, אח או אחות, ניס או דוד או דודה, אחיין או אחיינית;
 - (2) מי שאחראי לצרכי מחייתו, בריאותו, חינוכו או שלווה של קטין או חסר ישע, המתגורר עמו, וקטין או חסר ישע המתגורר עם מי שאחראי עליו כאמור;
- "חסר ישע" - כהגדרתו בסעיף 368 לחוק העונשין, תשל"ז-1977.
- "קטין" - כהגדרתו בחוק תכשרות המשפטית והאפוסטרופושות, תשכ"ב-1962.
- "פקיד סעד" - מי שמונה לכך על פי דין.

2. צו הגנה תיקון תשנ"ו, תשנ"ח

- (א) בית המשפט רשאי לתת צו האוסר על אדם לעשות את אלה כולם או מקצתם או לקבוע להם תנאים (להלן - צו הגנה):
 - (1) להיכנס לדירה בה מתגורר בן משפחתו או להימצא בתחום מרחק מסויים מאותה דירה, והוא אף אם יש לו זכות כלשהי בה.
 - (2) לתרויד את בן משפחתו בכל דרך ובכל מקום;
 - (3) לפעול בכל דרך חמוגעת או המקשה על שימוש בגכס המשמש כדין את בן משפחתו, והוא אף אם יש לו זכות כלשהי בגכס;
 - (4) לשאת או להחזיק נשק, לרבות נשק שניתן לו מטעם צבא הגנה לישראל או מטעם רשות אחרת מרשויות המדינה.
- (ב) צו הגנה יכול שיכיל גם דרישה שערוכה הן לקיומו והן להתנהגות טובה, או כל הוראה אחרת הדרושה, לדעת בית המשפט, להבטחת שלווה ובטחונו של בן משפחה, ויכול שיכיל גם הוראות בדבר הסידורים הנדרשים כתוצאה ממתן הצו.

(ג) תנאי הערובה כאשר בסעיף קטן (ב), לרבות חילוטה, ימרטו בצו ההגנה.

(ג1) בית המשפט רשאי מנימוקים מיוחדים שיפורטו בהחלטתו להאריך את תקופת תוקפה של ערובה להתנהגות טובה לתקופה שלא תעלה על שנה מיום שיפוט תוקפו של צו ההגנה.

(ד) ניתן צו הגנה הכולל איסור על פי סעיף קטן (א) (4), תימסר הודעה על כך על ידי בית המשפט לפקיד רישוי כהגדרתו בחוק כלי היריה, התשי"ט-1949, ואם המחוייב בצו נמנה עם כוחות המילואים של צבא הגנה לישראל, תימסר הודעה על כך גם לצבא הגנה לישראל.

(ה) ניתן צו הגנה הכולל איסור כאמור בסעיף קטן (א) (4) והמחוייב בצו הוא איש רשות בטחון, רשאי בית המשפט לקבוע בצו תנאים לפיהם רשאי אותו אדם לשאת או להחזיק נשק לצורך מילוי תפקידו. הודעה על צו כאמור תימסר בידי בית המשפט לרשות הביטחון הנוגעת לענין וזאת תעשה את הסידורים הנדרשים שיבטיחו קיום הצו לענין סעיף זה, "איש רשות בטחון" – מי שנמנה עם משטרת ישראל, שירות בתי הסוהר או שירות הביטחון הכללי או מי שהוא חייל כהגדרתו בחוק השיפוט הצבאי, התשי"ט-1955.

(ו) ניתן צו הגנה שאינו כולל איסור כאמור בסעיף קטן (א) (4), יפרש בית המשפט בהחלטתו את הנימוקים לאי הכללת איסור כאמור בצו.

(ז) ניתן צו הגנה להגנתו של קטין, תימסר הודעה על כך על ידי בית המשפט, לפקיד סעד כמשמעותו בחוק הגער (טיפול והשגחה), התשי"ד-1960.

(2) ניתן צו הגנה להגנתו של קטין, רשאי בית המשפט להורות לפקיד סעד כאמור בפסקה (1), להגיש תסקיר בכתב במועד שייקבע.

(3) ניתן צו הגנה להגנתו של קטין כאמור בסעיף קטן (א) (1), כלפי אדם האחראי על הקטין, יורה בית המשפט לפקיד סעד כאמור בפסקה (1), על הגשת תסקיר לבית המשפט; תסקיר כאמור יוגש בתוך 30 ימים ובו ימסור פקיד הסעד, בין היתר, את עמדתו ביחס לקיומה של אפשרות לשמירת קשר בין הקטין לבין האחראי על הקטין.

(4) נוכח בית המשפט, על סמך תסקיר כאמור בפסקה (3), כי שמירת הקשר בין הקטין ובין האחראי על הקטין שכלפניו ניתן צו ההגנה, עולה בקנה אחד עם טובת הקטין, רשאי הוא ליתן הוראות לעניין זה.

(ח) ניתן צו הגנה כאמור בסעיף קטן (א) (1) כלפי אדם האחראי על קטין ומטרת הצו אינה להגן על הקטין, רשאי בית המשפט לתת הוראות לעניין שמירת הקשר שבין האדם לבין הקטין, ובלבד שנוכח, על סמך תסקיר לפי הוראות סעיף 6 או בדרך אחרת, כי מתן הוראות כאמור לא יהיה כרוך במגיעה בקטין.

(ט) לעניין סעיף זה. "אחראי על קטין" – הורה, הורה חורג, אפוטרופוס, או מי שהקטין נתון במשמורתו או בהשגחתו.

22. התחייבות לקבלת טיפול תיקון, תשני

(א) ניתן צו הגנה, רשאי בית המשפט עם מתן הצו או כמועד מאוחר יותר, להורות למחוייב על פי הצו, לתת התחייבות שיקבל טיפול מגורם שיקבע בית המשפט (להלן בסעיף זה – **התחייבות לקבלת טיפול**).

(ב) לא יורה בית משפט על התחייבות לקבלת טיפול, אלא לאחר שהוגש לו תסקיר כאמור בסעיף 6 ובית המשפט נוכח כי המחוייב על פי צו ההגנה מתאים לטיפול, מקשים ומבין את תנאיו ואת מהותו של הטיפול, וכי קיימת מסגרת לטיפול בו.

נספחים

(ג) נתן בית משפט הוראה להתחייבות לקבלת טיפול, יורה על מסירת דיווח לבית המשפט על התקדמות הטיפול, במועדים ובדרכים שיקבע.

3. בקשה למתן צו הגנה והתנאים לניתנתו תיקון: תשנ"ו, תשנ"ח

לבקשת בן משפחה, היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, תובע משטרת, או פקיד סעד שהתמנה על פי חוק הטוער (טיפול והשגחה), התשי"ד-1960, רשאי בית המשפט לתת צו הגנה מפני אדם אם ראה כי נתקיים אחד מאלה:

- (1) בסמוך לפני הגשת הבקשה נהג באלימות כנגד משפחתו, ביצע בו עבירת מין או כלא אותו שלא כדון;
 - (2) התנהגותו נותנת כסיס סביר להניח כי הוא מרצה סכנה גופנית ממשית לבן משפחתו או שהוא עלול לבצע בו עבירת מין;
 - (3) התעלל בכך משפחתו התעללות נפשית מתמשכת או התנהג באופן שאינו מאפשר לבן משפחתו ניהול סביר ותיקן של חייו.
- לענין טעיף זה, "עבירת מין" – עבירה לפי סימן ה' במר"ק י' לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

4. סדרי דין תיקון: תשנ"ח

(א) בית המשפט רשאי לתת צו הגנה במעמד צד אחד. ניתן צו במעמד צד אחד יתקיים הדין בנוכחות שני הצדדים בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבעה ימים מיום מתן הצו.

(ב) נקבע דיון כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט להאריך את תקפו של הצו כאמור בסעיף 5, לכטלו או להכניס בו שינויים, אף אם מי שמחוייב בצו לא התייצב לדיון.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), צו באמור בסעיף 3(ב) יינתן רק במעמד שני הצדדים, אלא אם כן הוזמן המשיב כדיון ולא התייצב לדיון.

5. תקופת תוקף תיקון: תשנ"ח

תקפו של צו הגנה לא יעלה על שלושה חודשים. בית המשפט רשאי להאריך את תקפו של הצו מפעם לפעם, ובלבד שהתקופה הכוללת לא תעלה על ששה חודשים. ואולם, מנימוקים מיוחדים שיפורטו בתחלטתו, רשאי הוא להאריך את תוקפו של הצו לתקופה כוללת שלא תעלה על שנה אחת.

6. תסקיר תיקון: תשנ"ח

לצורך הליך על פי סעיף 4 (ב) רשאי בית המשפט לצוות על פקיד סעד להכין תסקיר בכתב בכל דבר הקשור למתן צו הגנה, והוראות חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955 (6), יחולו בשינויים המחוייבים על הכנתו, אף אם התסקיר נתבקש לגבי מי שאינו כולל בחוק האמור.

7. הפרת צו תיקון: תשנ"ח

(א) בטל.

(ב) הוגשה תלונה במסגרה על הפרת צו הגנה הכולל איסור לפי סעיף 2 (א) (1), רשאי שוטרי לעצור את המפר.

(ג) לא תהיה זו הגנה טובה למי שהפר צו הגנה שבני משפחתו לא עמדו על קיומו או על הפעלת הוראות החוק בשל הפרתו.

הגנה על זקנים

8. **דיני ראיית תיקון**: תשנ"ח
(א) בהליך על פי חוק זה לא יחולו הוראות סעיפים 3 ו-4 לפקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א-1971.
(ב) הוראות סעיף 8 לחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995, יחולו על בית משפט השלום הן בתובענה על פי חוק זה.
9. **זרכי המצאה**
כתבי בית דין וצווים על פי חוק זה יומצאו על ידי פקיד בית המשפט, או על ידי מי שתוסמך בכתב בידי בית המשפט או מנהל בתי המשפט. ואולם לא יוסמך לכך בן משפחתו של צד בהליך או כל אדם מטעמו, למעט עורך דינו אם זה הסכים לכך.
10. **סמכות**
בהליך על פי חוק זה לא תישמע טענה כי בית המשפט מנוע מלדון או מלתת טעם בענין, מחמת שהוא מתברר בהליך אחר או מחמת שבן משפחה היתנה על זכותו על פי חוק זה או מחמת סיבת אחרת.
11. **הוצאות ופיצויים בפניית שרף**
דחה בית המשפט בקשה למחן צו הגנה וקבע כי היא קנטרנית, רשאי הוא להסיל על מי שביקש צו הגנה את אלה או חלק מהם:
(1) הוצאות לטובת המדינה ולצד שנפגע, בשיעור שימצא לנכון.
(2) פיצוי טעות למי שנפגע מהגשת הבקשה.
12. **שמירת דינים**
הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין ולא לגרוע מהן.
13. **ביצוע ותקנות**
שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הטעם לכיצועו.
14. התיקון שולב בחוק הנטר (טיפול והשגחה), התשי"ד-1960.
15. התיקון שולב בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.
16. **תחילה**
תחילתו של חוק זה תשעים ימים מיום פרסומו.

זן מרידור
שר המשפטים

יצחק שמיר
ראש הממשלה

דב שילנסקי

חיים הרצוג

בקשה לצו הגנה

(סעיף 3 לחוק למניעת אלימות במשפחה, החש"א-1991)

בבית המשפט המחוזי/השלישי
 ח"ק מס'

ב.....

המבקש

נגד

המשיב

אל:

(פרטי הויהוי של המשיב)

דע כי ביום..... בשעה..... או בסמוך לאחריה יתבקש בית המשפט בידי המבקש לתת צו הגנה לפיו יורה בית המשפט במפורט להלן:

א. לאסור על המשיב -

- (1) להיכנס לבית מס'.....דירה מס'.....ברחוב.....עיר.....
- (2) להימצא בתחום של.....מהבית/מהדירה/מהעירוי
- (3) להסריד את.....

(פרטי הויהוי של המוגן)

בכל דרך לרכות.....

(פרט את דרכי התפורה)

ובכל מקום לרכות.....

(מקום עבודה, חינוך או מקום אחר)

- (4) למנוע שימוש ב.....
(דירה, רכב, מיטלעלי)
- (5) למכור הנכסים.....
(דירה, רכב, מיטלעלי)
- (6) לשאת או להחזיק נשק.

ב. לצוות על המשיב לקיים קשר עם גורם סיפולי או לתת כל הוראה אחרת להבטחת שלומו ובסתונו של המוגן.

נימוקי הבקשה מפורטים בתצהיר של.....
 פרטי המצהיר.....
 המהווה חלק בלתי נפרד מבקשה זו;
 מצ"ב רשימת נכסים לענין פסקאות (3) ו-(4) שבסעיף א.

כמו כן יתבקש כבוד בית המשפט לחייב את המשיב בהוצאות כבקשה זו.

תאריך.....
 חתימה.....

חוזר המנהל הכללי

מדינת ישראל / משרד העבודה והרווחה

הוראות והודעות

מספר ההוראה: 4.6 (הוראה 6 למרק 4בתע"ס) מס' עמדים: 3

תאריך תחולה: 1.7.92 תאריך פרסום: ה' תמוז תשנ"ב
6 יולי 1992**כוננות של פקידי סעד לפי חוק ההגנה על החוסים
במחלקות לשרותים חברתיים (זקנים)**

1. כללי

על פי חוק ההגנה על חוסים וחוק העונשין תיקון 26 יש למנות פקיד סעד לחוק ההגנה על חוסים.

2. הודעות

2.1 כוננות - ככל מחלקה לשרותים חברתיים יש מקום לכונן, פקיד סעד לחוק ההגנה על החוסים, בשעות שהינן מחוץ לשעות העבודה של המחלקה.

2.2 פקיד סעד לחוק ההגנה על החוסים (להלן "פקיד סעד") מי שמונה ע"י שר העבודה והרווחה כפקיד סעד לעניין ההגנה על חוסים תשכ"ו-1966, ובידו תעודה שניתנה לו ע"י שר העבודה והרווחה.

פקיד הסעד יפעל גם לפי חוק העונשין (תיקון מס' 26) התש"ן-1989 פגיעה בקטינים חסרי ישע.

2.3 כונן - פקיד סעד הנדרש להיות רגוע לביתו או לשאת איתורית מרוץ לשעות העבודה הרגילות או להיות מוכן להיענות מיד לכל קריאה הטוענת לזקן הנמצא במצב חירום.

24 קריאת פתע - קריאה לפקיד הסעד לעבודה מביתו למסגרת שעות העבודה הרגילות, כאשר זמן נמצא במצב חירום.

3 נוהל עבודה

בכל מחלקה לשרותים חברתיים (למעט מחלקות לשיח קטנות מאד), בהן ינתן חשדות ע"י מפקח מחויי בשרות לזקן יהיה לפחות שבד אחד שמטנה לפקיד סעד לחוק ההגנה על החוסים. תכנון טעדי חכוננויות וחלוקתן בין פקידי הסעד לחוק ההגנה על החוסים יעשה ע"י פקידי הסעד בתאום עם מנהל המחלקה לשרותים חברתיים. כאשר מספר החכוננויות לפקיד סעד יהיה 2 חכוננויות לחודש וקריאת פתע אחת. רצוי כי במחלקה לשרותים חברתיים תהיה קיימת מוכירה אלקטרונית המחוברת לקו טלפון ישיד המיועד אך ורק למטרה זו, או קיים סידור אחר ע"י איתורית או מוקד חירום עירוני אשר מספר הטלפון שלו פורסם ברבים.

4 זיווח

פקיד הסעד ידווח על החכוננויות ועל הארועים על גבי טופס שדוגמתו מצוייה בנספח להוראה. את טופס הדווח על פקיד הסעד להעביר - מידי חודש - למפקח במחוז שהינו פקיד סעד לחוק ההגנה על חוסים, המשרד יוכה את הרשויות המקומיות בנין ההוצאה בקובץ כח אדם בהסתמך על הדוח בטופס שבנספח.

5 בקרה

משרד העבודה והרווחה מפעיל בקרה שוטפת ע"י מפקחיו במחוזות וע"י המחלקה לביקורת פנימית.

אברהם שוורץ
המנהל הכללי

רשימת מקורות מומלצים

- אלבק ש', "צוות רב מקצועי – פתרון למבוכת המפגש הבין מקצועי במערכת שירותי הרווחה", חברה ורווחה ה(2), יוני 1983.
- אלן רוגר א' ואלן סטפן ד', פו הדב – על פתרון בעיות, הוצאת פראג, 1996.
- אמיר מ' וברגמן ש', קורבנות קשישים – סקר אנליטי של ספרות מחקרית, גוינט ישראל, מכון ברוקדייל לגרונטולוגיה ולהתפתחות אדם וחברה, ירושלים, 1988.
- בלום ע', "מעמדם המשפטי של פקידי סעד", הפרקליט כ"ו, תשל"א-1971, עמ' 237.
- בנבנישתי ר', "המשמעות של קבלת החלטות אבחנתיות וטיפוליות לפקיד הסעד" מתוך: היכסים בתפקידו של פקיד סעד, מקראה, הוצאת אלכא.
- בינינו לבן הורינו, מקראה על יחסי בנים והוריהם הזקנים, אשל, ירושלים 1990.
- ברגל ד', "אלמנטים של סמכות כטיפול סוציאלי, סיכונים וסיכויים", סעד 16(3), 1972.
- גולדבלט ה' ואייזקוביץ צ' (עורכים), אלימות במשפחה – לקראת התערבות רב-תחומית, דגם טיפולי, לנ"י, משרד העבודה והרווחה, עיריית חיפה, 1994.
- דורון: "קלות בלתי נסבלת – אפוטרופסות בגיל המבוגר", דורות (16) אוקטובר 1996.
- הד ד', אתיקה ורפואה, משרד הביטחון הוצאה לאור, תלאביב, תש"ן 1989.
- "הזקנה בחוק ובמשפט" מתוך: הגיל החדש, גיליון 65, אלול תשנ"ו, אוגוסט 1996.
- הטיפול המשטרתי באלימות בין בני זוג, דות ביקורת מסכם, משרד המשטרה, מבקר משרד המשטרה, דצמבר 1993.
- הרמל י' (עורכת), הגנה על נפגעי אלימות במשפחה, תדריך להפעלת החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, משרד העבודה והרווחה, אטי – משאבים קהילתיים, ירושלים 1992.

- "התעללות בזקנים", הגיל השלישי, הרשות לפנסיונרים ולקשישים, גיליון 60, ניסן תשנ"ה-אפריל 1995.
- הרמל י' (עורכת), **אגודת לפקיד סעד לסודי דין**, משרד העבודה והרווחה, ירושלים התשנ"ט-1999.
- וולקוב ל', "להיות בן להורה קשיש", הוצאת רמות, 1992.
- זועבי ס', **פגיעה בקשישים במגזר הערבי - מציאות או מיתוס?** תזה לתואר שני בבית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת חיפה, 1994.
- זועבי ס', **מאפיינים מבניים ואינטראקציוניים של רשתות התמיכה הבלתי פורמליות של קשישים ערבים בישראל שטובלים מפגיעה**, חיבור לשם קבלת תואר דוקטור לפילוסופיה, האוניברסיטה העברית בירושלים, 2000.
- זכויות הזקן בחוק**, הוצאת אשל בשיתוף עם הרשות לפנסיונרים, ירושלים, יוני 1992.
- חוק העובדים הסוציאלים** 1996.
- חוק זכויות החולה** 1996.
- חשן י' ומרקס ע', **רגע דוקטור - מדריך לזכויות החולה בישראל**, אתיקה הוצאה לאור בע"מ, 1997.
- יקוביץ א', **"אחריות בנים למוזנות הנריהם - מבט מזווית ההלכה"**, גרונטולוגיה 25-26, סתיו 1983/84.
- כהנא י', **"צוות בין מקצועי: עקרונות ושיטות"**, סעד, מרס 1973.
- כהן ב"צ, **"תקשורת בכתב בעבודה סוציאלית - התסקיר"**, מתוך: **היבטים בתפקידו של פקיד סעד**, מקראה, הוצאת אלכא.
- כצמן ב' וליטווין ה', **מחקר הערכה בטריויקט "הגנה על קשישים ומניעת אלימות" בהרצליה**, המוסד לביטוח לאומי, אוגוסט 2001.
- כרם ב"צ, **הגנה על זקנים - החלת חוקים, מדריך למטפלים**, הוצאת משרד העבודה והרווחה ואשל, ירושלים 1995.
- כרם ב"צ, **זכויות הדיירים בבתי-אבות**, משרד העבודה והרווחה, ירושלים 2000.
- לביארי ר' ויאירי ד', **אסור להרים ידיים**, הוצאת קשת, תל-אביב 1996.
- לכנשטיין א' ורון פ', **"פגיעה בקשישים ע"י בני משפחה המטפלים. שכיחות התופעה בארץ, טיפולוגיה של הקורבן ושל בן המשפחה המתעלל ואטיולוגיה של ההתעללות"**, חברה ורווחה (כ2), 2000, עמ' 175-192.
- לקראת שנות חיינו המאוחרות, כרך א, פרק ה, **"נפש בריאה בגוף בריא - מצבי לחץ"**.
- מלמד א', **"היחוד שבתפקידו של פקיד הסעד"**, מתוך: **היבטים בתפקידו של**

פקיד הסעד - מקראה, הוצאת אלכא.

נהלי עבודה של פקידי סעד חוק ההגנה על חוסים - מח' לשי"ח עיריית לוד.

נהלי עבודה: התערבות בשעת חירום - מחלקת לשי"ח עיריית כפרסבא.

נהלי עבודה: התערבות בשעה - מחלקת לשי"ח עיריית בני ברק.

פורת ח', על הזיקה בין עבודת פקיד הסעד לעבודת בית המשפט, פקיד הסעד

לחוק הסעד, סדרי בית דין, משרד העבודה והרווחה, 1993.

פיוז ח', "היבטים משפטיים וסוציאליים במעמדן וסמכויותיהם של פקידי

סעד לסוגיהם", הפרקליט ל"ג, תש"ם - 1980, עמ' 498.

פרוש ע', הכרעות משפטיות ושיקולים מוטריים, הוצאת אדם, תלאביב.

פרייבס י', "סמכויותיו ומעמדו של פקיד הסעד", מתוך: היבטים בתפקידו של

פקיד הסעד, מקראה, הוצאת אלכא.

קינן ג', התמודדות עם מצבי לחץ, הוצאת פרולוג, תלאביב 1997.

קצוף ע' (עורכת), מקראה - היבטים בתפקידו של פקיד סעד, משרד העבודה

והרווחה, בית הספר המרכזי לעובדים בשירותים חברתיים, הוצאת אלכא,

ירושלים 1984.

קרן ר', "משמעות הסמכות בעבודה סוציאלית, והשלכותיה לגבי עבודה

קבוצתית" סעד, 16(3), 1972, עמ' 17-22.

רונן מ' ונייקרוג ש', "תפיסת נושא ההתעמרות בקשישים בישראל", חברה

ורוחה י"ד 1, 1993.

רשימת סרטים בנושא אלימות נגד זקנים, מרכז אורקולי לקשיש, אשל,

ירושלים.

שניט ר', החוק, הפרט ושירותי הרווחה, המסגרת החוקית של העבודה

הסוציאלית בישראל, הוצאת מאגנס, ירושלים תשמ"ח.

שרון א', קטינים בסיכון, שפיטה, דרכי טיפול והשגחה בבית משפט לנוער,

הוצאת נבו, ירושלים תשנ"ג-1993.

Aitken, L. & Griffin, G., *Gender issues in elder abuse*, London: Sage

Publication, 1996, pp. 33-57.

Baron, S. & Welty, A., *Elder abuse*, *Journal of Gerontological - Social Work*,

25 (1-2), 1996.

Field, A.M., *Financial exploitation of older people in their homes*, Sydney:

Ageing and Disability Department, 1997.

Journal of Elder Abuse and Neglect, The Haworth Press, Inc.

Kosberg, J. & Garcia, J.L., Common and unique themes on elder abuse from

a world-wide perspective, *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 6 (3-4),

- 1995, pp. 183-197.
- Kurrle, S.E., Sadler, P.M. & Cameron, I. D., Pattern of elder abuse, *The Medical of Australia*, 10 (157), 1992, pp. 673-676.
- Kurrle, S.E., Sadler, P.M., Lockwood, K. & Cameron, I. D., Elder abuse: prevalence, intervention and outcomes in patients referred to four aged care assessment teams, *MJA*, 166, 1997, pp. 119-122.
- Levine, M. & Bergman S., *Law and Aging: International Variations*, IDC – Brookdale Institute of Gerontology and Adult Human Development, Jerusalem 1988.
- Lowenstein, A., Elder abuse in a forming society: L Israel, *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 6 (3/4), 1995, pp. 157-169.
- McCreadie, C., *Elder abuse: Update on research*, London: Age Concern Institute of Gerontology, 1996.
- Quinn, Mary Joy Tomita & Susan K., *Elder Abuse and Neglect*, Springer Publishing Company, New York 1997.
- Pritchard, J., *The abuse of elderly people: a handbook for professionals*, London: Jessica Kingsley Publishers, 1992.
- Pritchard, J., *The Abuse of Older People, A Training Manual for Detection and Prevention*, Jessica Kingsley Publishers, London and Bristol, Pennsylvania 1995.
- Pritchard, J. (ed.), *Elder Abuse Work, Best Practice in Britain and Canada*, Jessica Kingsley Publishers, London and Philadelphia 1999.
- Salder, P., What helps? Elder abuse intervention and research, *Australian Social Work*, 47 (4), 1994, pp. 27-36.
- Sharon, N. & Zoabi, S., Elder abuse in a land of tradition: The case of Israel's Arabs, *Journal of Elder Abuse and Neglect*, 8, (4), 1997, pp. 43-58.
- Summaries of National Elder Abuse Data*, 1990. National Aging Resource Center on Elder Abuse (NARCEA), Washington.
- The National Center of Elder Abuse, *The national elder abuse incidence study: Final report*, 1998, (on-line) Available: <http://www.aoa.dhhs.gov/abuse/report/default.htm>
- Wahl, J., *Elder abuse: The hidden crime*, Toronto: Advocacy Center for the Elderly, 1991.
- Wolf R.S. & Bergman S., *Stress, Conflict and Abuse of the Elderly*, IDC –

Brookdale Institute of Gerontology and Adult Human Development,
Jerusalem 1989.

National Center on Elder Abuse (NCEA) 1225 I Street, N.W., Suite 725
Washington, DC 20005 Tel. (202) 898-2586, Fax: (202) 898-2583
NCEA@nasua.org www.elderabusecentre.org

ABSTRACT

The book reviews the development of social work intervention within the legal system in Israel on behalf of the vulnerable elderly. In 1986 social workers with the elderly were appointed for the first time as social welfare officers to function within the legal system and the courts in the implementation of specific laws. This first appointment enabled court imposed treatment in the community, the hospital or in institutional care when the older person or his care giver was not capable of making a sound decision on his own behalf. In the early 1990's these same social workers were appointed to intervene in three additional laws in the critical areas of (1) guardianship, (2) elder abuse and (3) violence in the family.

The book reviews the various professional, legal and ethical issues that the social worker faces when called upon to recommend court imposed intervention for a frail elderly person.

The book also presents 59 case records where social welfare officers recommended intervention according to the four laws. The book also includes the text of the four relevant laws and a bibliography in Hebrew and in English.

BEN-ZION KEREM

**SOCIAL WORK AND LEGAL
INTERVENTION ON
BEHALF OF THE
VULNERABLE ELDERLY**

A Guidebook

First Edition – 1995

Revised Second Edition – 2002

ESHEL The Association for
the Planning and Development of
Services for the Aged in Israel

Ministry of Labour
and Social Affairs
Services for the Elderly

מתחילת שנות ה־80 אנו עדים לפיתוח מואץ של שירותים ושל מסגרות טיפוליות לזקנים; בהשפעת הגידול באוכלוסייה זו ועם התגברות התודעה בציבור שיש להכין תשתית להתמודדות עם אתגר חברתי גדול זה, חלה תפנית משמעותית בכלים ובאמצעים שהועמדו לטיפול בזקנים בישראל. ספר זה מתמקד באחד התחומים שבהם חלה התפנית – פיתוח כלים ושיטות עבודה לטיפול בזקנים חסרי ישע, בעזרת החוק וביישום החוקים בידי פקודי סעד.

הספר בא לשרת שלוש מטרות:

1. לסכם את הפעילות מ־1986 עד היום ולהצביע על התפתחותה – מהפעלת חוק אחד בלבד ליישום ארבעה חוקים.
2. להגדיר את תפקידו ואת אחריותו של פקיד הסעד ולהציג אפשרויות של התערבות בעזרת החוק במצבים מורכבים.
3. לתת כלי הדרכה ולימוד למורים ולמשתלמים בקורסים לפקודי סעד, ספר ייחודי זה מיועד לעובדים סוציאליים, לשופטים, לאנשי משטרה, לצוותים הרפואיים והסיעודיים ולאנשי המקצוע בתחום הגרונטולוגיה, וישמש ללימוד בסיסי בקורסים להכשרת פקודי סעד לזקנים.

בן־ציון כרם, עובד סוציאלי, הקים בתחילת שנות ה־70 את השירות לנוער במצוקה ולחבורות רחוב במשרד העבודה והרווחה ושימש מנהלו הראשון, בסיום תפקידו פרסם את ספרו "הטיפול בחבורות רחוב – תהליך לעובד חבורות רחוב בליווי אירועים מן השדה".

ב־1979 נתמנה לסגן מנהל השירות לזקן במשרד העבודה והרווחה וב־1986 נתמנה לפקיד סעד ראשי ראשון לחוק ההגנה על חוסים. ב־1986 פרסם את ספרו "תכניות ייחודיות בתחום הוקנה".

ב־1996 מונה לרשם הראשון של עובדים סוציאליים לפי חוק העובדים הסוציאליים החדש.

ב־2002 הוענק לו פרס שר העבודה והרווחה על הצטיינות בשירותים החברתיים בישראל.

מהדורה שנייה מתוקנת